

ویژه‌نامه یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

تهیه شده در دبیرخانه همایش

اسفند ماه ۱۴۰۳

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

11th Annual Conference on
Moqavemati Economy

اهنیت غذایی؛ کشاورزی بهرور و تجارت تحریم‌ناپذیر

بِسْمِ اللَّهِ
الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ویژه نامه یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

موضوع: امنیت غذایی؛

کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم ناپذیر
صاحب امتیاز: اندیشکده اقتصاد مقاومتی

مدیرمسئول: محمدمهدی تاجیک

شورای علمی: مهدی سروی،

مهدی فامیل محمدی

مهدی خداوردی

اسفندماه ۱۴۰۳

همایش سالانه اقتصاد مقاومتی با هدف «بهبود کیفیت تصمیم‌گیری در کشور» هر سال در یک بازه ۴ تا ۶ ماهه توسط اندیشکده اقتصاد مقاومتی برگزار می‌شود. در جریان این رویداد مستمر، ابعاد یک «موضوع راهبردی» در چارچوب «مقاوم سازی اقتصاد» بین مسئولین، خبرگان و سیاست‌پژوهان به مباحثه گذاشته می‌شود و جمع‌بندی‌های انجام شده در قالب راهبردها، سیاست‌ها، قوانین و قواعد اجرایی، در دستور کار اندیشکده برای ترویج و پیگیری تا حصول نتیجه قرار می‌گیرد.

در سال جاری، یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی با موضوع «امنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر» در بازه آبان تا اسفند برگزار شد. افتتاحیه این رویداد آبان ماه با حضور و سخنرانی اعضای کمیته علمی همایش و با میزبانی مجلس شورای اسلامی برگزار شد و طی آن، مهمترین مسائل مدنظر در جریان این رویداد مورد بحث قرار گرفت. پس از آن، ۱۲ نشست تخصصی در مهمترین موضوعات مرتبط با حوزه امنیت غذایی و کشاورزی، با حضور حدود ۱۰۰ نفر از مسئولین و خبرگان این حوزه، با میزبانی سازمان‌ها و نهادهای مربوطه برگزار و محتوای آن در رسانه‌ها منتشر شد. همچنین در جریان همایش و پس از فراخوان، حدود ۷۰ طرح سیاستی ناظر به مسائل امنیت غذایی و کشاورزی دریافت شد که از میان این طرح‌ها، ۲۴ طرح به مرحله داورى حضورى رسید که طی آن، سیاست‌پژوهان این حوزه به بیان دیدگاه‌ها و راهکارهای خود پرداختند و ارائه ایشان در معرض قضاوت داوران قرار گرفت.

ویژه‌نامه حاضر مشتمل بر تاریخچه همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، گفتگو با اعضای کمیته علمی همایش یازدهم و سایر صاحب‌نظران حوزه امنیت غذایی و کشاورزی، گزارش افتتاحیه، نشست‌های تخصصی، اختتامیه و همچنین چکیده طرح‌های سیاستی ارائه شده در قالب همایش به انضمام سند ارتقاء ضریب امنیت غذایی کشور و مجموعه تصاویر همایش است.

اندیشکده اقتصاد مقاومتی

اسفندماه ۱۴۰۳

فصل اول

تاریخچه اقتصاد مقاومتی و همایش سالانه

بخش اول

تاریخچه اقتصاد مقاومتی..... ۱۲

بخش دوم

معرفی و تاریخچه همایش سالانه اقتصاد مقاومتی..... ۲۰

بخش سوم

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی..... ۴۲

فصل دوم

گفتگو با صاحب نظران

حامد نجفی علمدارلو..... ۶۴

غلامرضا نوری قزljه..... ۶۶

علی کیانی راد..... ۶۷

مجتبی پالوج..... ۶۸

محمد امینی رعایا..... ۶۹

حامد رفیعی..... ۷۰

ارژنگ جوادی..... ۷۲

صدرالله دولت..... ۷۴

پیمان فلسفی..... ۷۶

سید مجتبی خیام نکویی..... ۷۸

محسن مردی..... ۸۰

مینا مهرنوش..... ۸۱

علی ابراهیمی..... ۸۲

عباس بیگدلی..... ۸۳

اکبر فتحی..... ۸۴

محمد ابراهیم حسن نژاد..... ۸۶

مهدی کاظم نژاد..... ۸۸

فصل سوم

گزارش افتتاحیه، نشست‌های تخصصی و اختتامیه همایش

افتتاحیه یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی.....	۹۰
نشست کشاورزی و مسئله آب؛ بحران مدیریت یا بحران اقلیم.....	۱۰۷
نشست تنوع مبادی و اصلاح الگوی واردات غذای اساسی.....	۱۲۲
نشست چالش‌ها و ظرفیت‌های زیست‌بوم دانش‌بنیان غذا و کشاورزی.....	۱۳۹
نشست الزامات تبدیل ایران به هاب غذایی منطقه.....	۱۵۷
نشست چالش‌ها و الزامات ادغام وظایف بازرگانی در وزارت جهاد کشاورزی.....	۱۷۶
نشست سیاست‌های حمایتی تولیدمحور در تامین غذای اساسی.....	۱۹۶
نشست تغییر کاربری و خرد شدن اراضی کشاورزی.....	۲۱۴
نشست الزامات اجرای سند ملی دانش بنیان امنیت غذایی.....	۲۳۴
نشست الگوی خوداتکایی در خوراک و احیای نژادهای دام و طیور بومی.....	۲۵۲
نشست الگوی بهره برداری صیانتی از ظرفیت مراتع.....	۲۷۳
نشست الگوی احیا و ارتقاء مرغ لاین آراین.....	۲۸۶
نشست نقش آفرینی شرکت‌های پیشران در تحقق امنیت غذایی.....	۳۰۳
اختتامیه یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی.....	۳۱۵

فصل چهارم

چکیده طرح‌های سیاستی مورد تأیید

مدیریت بازار با مشارکت بخش خصوصی بدون مداخله دولت.....	۳۴۴
مسائل تامین مالی صنعت مواد غذایی در شرایط محدودیت تسهیلات.....	۳۴۵
مدیریت هوشمند زنجیره تامین مرغ گوشتی کشور.....	۳۴۶
رصدخانه سطح زیر کشت محصولات کشاورزی.....	۳۴۷
خلأهای قانونی اصلاح الگوی مصرف انرژی در بخش کشاورزی.....	۳۴۸
فرصت شکل گیری هاب غلات و کود با توسعه کریدور شمال جنوب.....	۳۴۹
راهکارهای افزایش سرانه مصرف گوشت قرمز.....	۳۵۰
گذر از برنامه‌ریزی سنتی بخش کشاورزی به ابزارهای سیاستی.....	۳۵۱
مدلسازی توان تولید و خلا عملکرد گیاهان راهبردی با هدف امنیت غذایی.....	۳۵۲
پیشگیری از خرد شدن و تغییر کاربری اراضی کشاورزی.....	۳۵۵
بومی سازی فناوری کریسپر و غلبه بر محدودیت اقلیم خشک ایران.....	۳۵۶

سند ارتقاء ضریب امنیت غذایی.....	۳۵۷
----------------------------------	-----

گزارش تصویری.....	۳۶۵
-------------------	-----

فصل اول

تاریخچه اقتصاد مقاومتی و همایش سالانه

بخش اول

تاریخچه اقتصاد مقاومتی

در همه کشورهای جهان، یکی از اقدامات مهم رهبران برای جهت‌دهی به ارکان مختلف اعم از مسئولین، سیاستگذاران، کارشناسان، دانشگاهیان، فعالان اقتصادی و عموم مردم برای حرکت در راستای منافع ملی، طرح یک گفتمان و ترسیم یک چشم‌انداز است. این مهم گاه در قالب یک کلیدواژه، گاه در قالب یک اقدام ملی و گاه در قالب نهادسازی اتفاق می‌افتد.

گفتمان اقتصاد مقاومتی نیز در کشور به عنوان یک الگوی حکمرانی، به‌منظور جهت‌دهی به تمام ارکان نظام جمهوری اسلامی ایران برای حرکت در مسیر مقاوم‌سازی اقتصاد مطرح گردید و همان‌طور که رهبر معظم انقلاب آیت‌الله خامنه‌ای بیان فرمودند، چنین رویکردی در جهان نیز مسبوق به سابقه بوده‌است.

در واقع اقتصاد مقاومتی مطرح شد تا مهم‌ترین نیاز کشور در حال و آینده یعنی ایجاد یک اقتصاد مقاوم، قدرتمند و پیشرو، با توان دوچندان نسبت به گذشته دنبال شود؛ هدفی که بدون حضور همه ارکان نظام از مسئولین دست‌اندرکار گرفته تا عموم مردم، محقق نخواهد گردید.

نیاز جمهوری اسلامی ایران به چنین اقتصادی، تنها متوجه شرایط تحریم نبوده و برای پیشرفت و تقویت کشور از بعد اقتصادی، تحقق آن در هر شرایطی ضروری و از اولویتهای اصلی است.

در ادامه به تاریخچه طرح گفتمان اقتصاد مقاومتی در کشور پرداخته خواهد شد.

طرح کلیدواژه اقتصاد مقاومتی برای اولین بار

رهبر معظم انقلاب در دیداری که در شهریورماه سال ۱۳۸۹ با جمعی از کارآفرینان داشتند، برای اولین بار کلیدواژه اقتصاد مقاومتی را مطرح نمودند. ایشان در این دیدار فرمودند:

«از نظر نظام سلطه، گناه بزرگ ملت ایران این است که خودش را از زیر بار سلطه آزاد کرده؛ می‌خواهند مجازات کنند به خاطر این گناه، که چرا خودت را از زیر بار سلطه، ای ملت! آزاد کرده‌ای. این ملت راه را پیدا کرده. اصلاً محاسباتشان اشتباه است؛ نمی‌فهمند چه کار باید بکنند و چه کار دارند می‌کنند. خب، اما فشار می‌آورند؛ فشار اقتصادی از راه تحریم‌ها. ما باید یک اقتصاد مقاومتی واقعی در کشور به وجود بیاوریم. امروز کارآفرینی معنایش این است.»

فعالیت دانشجویان، اساتید و مسئولان کشور در حوزه اقتصاد مقاومتی

در پی طرح این موضوع از سوی رهبر انقلاب و همزمان با تشدید تحریم‌های نفتی، بانکی و تجاری غرب علیه جمهوری اسلامی ایران، جمعی از دانشجویان دغدغه‌مند در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری در رشته‌های اقتصاد، مدیریت و سیاستگذاری، با همکاری تعدادی از اساتید و مسئولان خدوم کشور، همت خود را روی مطالعه پیرامون الگوی بومی اقتصاد جهت ارائه راهکارهایی به منظور مقاوم‌سازی آن گذاشتند. نتایج این مطالعات، پژوهش‌ها و پیگیری‌ها، در دیداری که رهبر انقلاب در مردادماه سال ۱۳۹۰ با تشکل‌های دانشجویی داشتند، خدمت ایشان ارائه گردید.

آیت الله خامنه‌ای با اشاره به فعالیت‌های دانشجویان، این حرکت را مفید و موثر دانستند و دانشجویان را به انجام چنین کارهایی تشویق نمودند:

«یکی از دوستان اطلاع دادند که یک ستاد دانشجویی برای تحقیق در اقتصاد مقاومتی تشکیل شده. کار بسیار جالبی است. اینجور کارهای عمیق، همان چیزی است که کشور به آن احتیاج دارد. شما باید فکر کنید، مطالعه کنید، تحقیق کنید. این تحقیق‌ها اگر به درد آن

دستگاه مسئول هم نخورد یا به کار او نیاید یا نپسندد، قطعاً به کار شما می‌آید و به درد شما می‌خورد. این، کار بسیار جالبی است.»

برگزاری اولین همایش اقتصاد مقاومتی در کشور

عنایت و توجه رهبر انقلاب به این حرکت، شور و انگیزه مضاعفی جهت ادامه فعالیت‌ها در کار ایجاد کرد و دانشجویان دانشگاه‌های مختلف، حول محور اقتصاد مقاومتی تلاش‌های خود را برای مطالعه، پژوهش و مطالبه در این زمینه بیشتر نمودند. در پی این تلاش‌ها، جمع دانشجویی مذکور با همکاری دانشکده مهندسی پیشرفت دانشگاه علم و صنعت ایران در اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۱، اولین همایش اقتصاد مقاومتی را در کشور برگزار کرد.

در این همایش آقایان دکتر سعید جلیلی مسئول وقت تیم مذاکره کننده هسته‌ای، دکتر مسعود درخشان استاد دانشگاه علامه طباطبائی، دکتر غضنفری وزیر وقت صنعت، معدن و تجارت و دکتر محسن رضایی دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام سخنرانی نمودند.

همچنین در این همایش، نتایج مطالعات، تحقیقات و پیگیری‌های گروه‌های دانشجویی فعال در موضوع اقتصاد مقاومتی، در قالب مقالاتی با موضوعات نظام بانکی، مسکن، صنعت، تجارت، ارز، تولید، نفت و انرژی و ... ارائه گردید و پس از آن نیز مورد پیگیری قرار گرفت. همایش سال جاری نیز در ادامه این همایش به مرحله کنونی رسیده‌است.

بازتاب همایش در رسانه‌های داخلی و خارجی

تقارن اولین همایش اقتصاد مقاومتی با مذاکرات هسته‌ای و حضور مسئولان وقت کشور در آن، بازتاب بسیار گسترده‌ای در رسانه‌ها داشت؛ به طوری که تا چند روز تمام رسانه‌های داخلی و خارجی به پوشش اخبار این همایش و تحلیل آن می‌پرداختند.

قسمت‌های مهمی از همایش به صورت زنده از شبکه خبر و پرس‌تی‌وی پخش شد. بعد از همایش نیز در بخش‌های مختلف خبری صداوسیما، گزارش برگزاری آن انتشار یافت. برخی از خبرگزاری‌های خارجی از جمله رسانه دولتی انگلیس (بی‌بی‌سی) نیز به بازتاب و ارائه تحلیل‌های خود از برگزاری این همایش پرداختند و این اقدام جمهوری اسلامی ایران که همزمان با مذاکرات هسته‌ای و تشدید تحریم‌ها بود را، اقدامی هوشمندانه در جهت تقویت

اقتصاد برای مقابله با غرب توصیف کردند.

ایران به چه کسی علامت می دهد؟

کاوه امیدوار

به روز شده: 17:02: گریبویچ - 20 مه 2012 - 31 اردیبهشت 1391

برگزاری همایش اقتصاد مقاومتی این پرسش را پیش آورده که جمهوری اسلامی با برگزاری این همایش چه هدفی را دنبال می کند.

چند روز مانده به برگزاری نشست گروه پنج به علاوه یک در بغداد، ایران در حالی یک همایش اقتصادی با عنوان اقتصاد مقاومتی برگزار کرده که برخی مقامات ایرانی برداشتن تحریم ها را به عنوان شرط اول مذاکرات هسته ای بغداد مطرح کرده اند.

در همایش اقتصاد مقاومتی برخی اعضای شورای عالی امنیت ملی نظیر سعید جلیلی دبیر این شورا حضور پررنگی داشتند و آقای جلیلی به عنوان مذاکره کننده

جریان سازی گفتمان اقتصاد مقاومتی در سطح کشور

پس از برگزاری اولین همایش اقتصاد مقاومتی و بازتاب رسانه ای گسترده آن و همچنین ارائه گزارشی از خروجی های همایش خدمت رهبر معظم انقلاب، موجی در زمینه اقتصاد مقاومتی در کشور به راه افتاد. آیت الله خامنه ای نیز در دیدارهایی که پس از آن همایش با مسئولان نظام و فعالان اقتصادی و صنعتی و دانشجویان داشتند، ضمن تبیین ابعاد اقتصاد مقاومتی، تلاش برای پیاده سازی سیاست های مرتبط با آن را به طور جدی از ایشان مطالبه نمودند؛ برای مثال ایشان در ۳ مردادماه ۱۳۹۱ در دیدار با کارگزاران نظام فرمودند:

«ما چند سال پیش «اقتصاد مقاومتی» را مطرح کردیم. همه کسانی که ناظر مسائل گوناگون بودند، می توانستند حدس بزنند که هدف دشمن، فشار اقتصادی بر کشور است ... مسئله

اقتصاد مهم است؛ اقتصاد مقاومتی مهم است. البته اقتصاد مقاومتی الزاماتی دارد. مردمی کردن اقتصاد، جزو الزامات اقتصاد مقاومتی است ... به نظر ما طرح‌های «اقتصاد مقاومتی» جواب می‌دهد. همین مسئله سهمیه‌بندی بنزین که اشاره کردند، جواب داد ... مسئله مدیریت مصرف، یکی از ارکان اقتصاد مقاومتی است؛ یعنی مصرف متعادل و پرهیز از اسراف و تبذیر. هم دستگاه‌های دولتی، هم دستگاه‌های غیر دولتی، هم آحاد مردم و خانواده‌ها باید به این مسئله توجه کنند؛ که این واقعاً جهاد است. امروز پرهیز از اسراف و ملاحظه تعادل در مصرف، بلاشک در مقابل دشمن یک حرکت جهادی است؛ انسان می‌تواند ادعا کند که این اجر جهاد فی سبیل‌الله را دارد. یک بُعد دیگر این مسئله تعادل در مصرف و مدیریت مصرف این است که ما از تولید داخلی استفاده کنیم ... کاهش وابستگی به نفت یکی دیگر از الزامات اقتصاد مقاومتی است.»

همچنین رهبر انقلاب در دیدار با جمعی از پژوهشگران و مسئولان شرکت‌های دانش بنیان در تاریخ ۸ مردادماه سال ۱۳۹۱ فرمودند:

«ما باید هرکدام نقش خودمان را بشناسیم و آن را ایفا کنیم. یکی از بخش‌های ما، اقتصاد است و خاصیت اقتصاد در یک چنین شرایطی، اقتصاد مقاومتی است؛ یعنی اقتصادی که همراه باشد با مقاومت در مقابل کارشکنی دشمن، خبثات دشمن؛ دشمنانی که ما داریم. به نظر من یکی از بخش‌های مهمی که می‌تواند این اقتصاد مقاومتی را پایدار کند، همین کار شماسست؛ همین شرکت‌های دانش بنیان است؛ این یکی از بهترین مظاهر و یکی از مؤثرترین مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی است؛ این را باید دنبال کرد ... هم دانشگاه‌ها، هم دستگاه‌های دولتی، هم آحاد مردمی که خوشبختانه توانایی و استعداد این کار را دارند، چه از لحاظ علمی، چه از لحاظ توانایی‌های مالی، باید تلاش کنند مسئولیت زمان خود و مقطع تاریخی حساس خود را بشناسند و به آن عمل کنند. این که ما عرض کردیم «اقتصاد مقاومتی»، این یک شعار نیست؛ این یک واقعیت است.»

ایشان در دیداری دیگر با دانشجویان در تاریخ ۱۶ مردادماه ۱۳۹۱ فرمودند:

«اقتصاد مقاومتی یعنی آن اقتصادی که به یک ملت امکان می‌دهد و اجازه می‌دهد که حتی در شرایط فشار هم رشد و شکوفایی خودشان را داشته‌باشند. این یک فکر است، یک مطالبه عمومی است. شما دانشجو هستید، استاد هستید، اقتصاددان هستید؛ بسیار خوب، با زبان دانشگاهی، همین ایده اقتصاد مقاومتی را تبیین کنید؛ حدودش را مشخص کنید؛ یعنی آن اقتصادی که در شرایط فشار، در شرایط تحریم، در شرایط دشمنی‌ها و خصومت‌های شدید می‌تواند تضمین‌کننده رشد و شکوفایی یک کشور باشد.»

ابلاغ سیاست‌های کلان اقتصاد مقاومتی

بعد از گفتمان‌سازی اقتصاد مقاومتی در سطح کشور، در ۲۹ بهمن ماه سال ۱۳۹۲، رهبر انقلاب سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی را در ۲۴ ماده پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام تهیه و به رؤسای قوای سه‌گانه و رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام ابلاغ نمودند.

ایشان در جریان ابلاغ این سیاست‌ها فرمودند:

«ایران اسلامی با استعدادهای سرشار معنوی و مادی و ذخایر و منابع غنی و متنوع و زیرساخت‌های گسترده و مهم‌تر از همه، برخورداری از نیروی انسانی متعهد و کارآمد و دارای عزم راسخ برای پیشرفت، اگر از الگوی اقتصادی بومی و علمی برآمده از فرهنگ انقلابی و اسلامی که همان اقتصاد مقاومتی است، پیروی کند نه تنها بر همه مشکلات اقتصادی فائق می‌آید و دشمن را که با تحمیل یک جنگ اقتصادی تمام عیار در برابر این ملت بزرگ صف‌آرایی کرده، به شکست و عقب‌نشینی وا می‌دارد، بلکه خواهد توانست در جهانی که مخاطرات و بی‌اطمینانی‌های ناشی از تحولات خارج از اختیار، مانند بحران‌های مالی، اقتصادی، سیاسی و ... در آن رو به افزایش است، با حفظ دستاوردهای کشور در زمینه‌های

مختلف و تداوم پیشرفت و تحقق آرمان‌ها و اصول قانون اساسی و سند چشم‌انداز بیست ساله، اقتصاد متکی به دانش و فناوری، عدالت بنیان، درون‌زا و برون‌گرا، پویا و پیشرو را محقق سازد و الگویی الهام‌بخش از نظام اقتصادی اسلام را عینیت بخشد. اکنون با مذاقه لازم و پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی که در ادامه و تکمیل سیاست‌های گذشته، خصوصاً سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و با چنین نگاهی تدوین شده و راهبرد حرکت صحیح اقتصاد کشور به سوی این اهداف عالی است، ابلاغ می‌گردد. لازم است قوای کشور بی‌درنگ و با زمان‌بندی مشخص، اقدام به اجرای آن کنند و با تهیه قوانین و مقررات لازم و تدوین نقشه راه برای عرصه‌های مختلف، زمینه و فرصت مناسب برای نقش‌آفرینی مردم و همه فعالان اقتصادی را در این جهاد مقدس فراهم آورند تا به فضل الهی حماسه اقتصادی ملت بزرگ ایران نیز همچون حماسه سیاسی در برابر چشم جهانیان رخ نماید. از خداوند متعال توفیق همگان را در این امر مهم خواستارم.»

بخش دوم

معرفی و تاریخچه همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

همایش سالانه اقتصاد مقاومتی هر سال در یک بازه‌ی زمانی ۴ تا ۶ ماهه برگزار و اختتامیه آن در ایام مقارن با سالروز ابلاغ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی برگزار می‌شود و طی آن، زمینه برای رصد و پایش اقتصاد مقاومتی در کشور، تقویت پایه‌های علمی و سیاستی اقتصاد مقاومتی و ارائه پیشنهادها و عملیاتی برای تحقق اقتصاد مقاومتی با حضور همه فعالان این حوزه فراهم می‌گردد. این همایش که معتبرترین رویداد سالانه اقتصاد مقاومتی در کشور است، برای کارشناسان، مسئولین، سیاست‌پژوهان و دانشگاهیان فرصتی فراهم می‌سازد تا پیرامون مسائل مختلف کشور که در موضوع همایش مدنظر قرار گرفته‌است، در تعاملی چند سویه به گفتگو بنشینند.

همایش سالانه اقتصاد مقاومتی توسط اندیشکده اقتصاد مقاومتی با همکاری دیگر نهادها برگزار می‌شود. رویکرد این همایش سالانه سیاست‌پژوهی و عملیات‌پژوهی است و هر سال یک موضوع محوری را مدنظر قرار می‌دهد تا راهکارهای لازم در آن حوزه در سطح تصمیم‌گیری با رویکرد مقاوم‌سازی اقتصاد طرح و بررسی شود.

طراحی این همایش به گونه‌ای است که تنها به یک روز منتهی نمی‌شود؛ پس از برگزاری افتتاحیه همایش، مباحث در نشست‌های تخصصی با حضور خبرگان و مسئولین از همه دیدگاه‌ها، مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد و نتایج در اختتامیه همایش ارائه می‌گردد. همچنین پس از برگزاری همایش، نتایج و یافته‌های سیاستی از دستگاه‌ها و مسئولین مرتبط پیگیری و مطالبه می‌شود تا منشا اثر واقع شود. سیاست‌پژوهان و خبرگان می‌توانند با ارائه طرح سیاستی در این رویداد مشارکت داشته‌باشند.

برگزاری اولین و دومین همایش اقتصاد مقاومتی

پس از برگزاری اولین همایش اقتصاد مقاومتی در اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۱ و جریان‌سازی شکل گرفته حول مفهوم اقتصاد مقاومتی پس از آن که در بخش قبلی توصیف گردید، دومین همایش اقتصاد مقاومتی با موضوع نفت و انرژی، بهمن ماه سال ۱۳۹۱ در دانشگاه علم و صنعت برگزار گردید.

بعد از این همایش، برگزاری سومین همایش اقتصاد مقاومتی تا سال ۱۳۹۵ به تاخیر افتاد؛ اما از سال ۱۳۹۵ اندیشکده اقتصاد مقاومتی مسئولیت برگزاری این همایش‌ها را به عهده گرفت تا این جریان در فضای نخبگانی فعال بماند و هرساله به ارزیابی مباحث مهم کشور در این زمینه بپردازد.

سومین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

سومین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی با موضوع «پایش وضعیت اقتصاد مقاومتی در سال ۹۵ و چشم‌انداز سال ۹۶»، بهمن ماه سال ۱۳۹۵ در دانشگاه علم و صنعت برگزار شد و عملکرد دستگاه‌ها در اقتصاد مقاومتی ضمن آن مورد بررسی قرار گرفت. در این همایش برای اولین بار، عملکرد ۲۴ دستگاه فعال در ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی در قالب کتابچه همایش ارزیابی شد.

آقایان موسوی لارگانی نایب رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی، محمدحسین حسین زاده مدیرعامل بانک قرض الحسنه رسالت، سید محمد صاحبکار رئیس امور شرکت‌های دانش‌بنیان معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، مهدی غضنفری عضو هیئت علمی دانشکده مهندسی پیشرفت دانشگاه علم و صنعت و وزیر سابق صنعت، محمدحسین بحرینی عضو کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی، علیرضا رزم‌حسینی استاندار استان کرمان، سید فرشاد فاطمی عضو هیئت علمی دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف، دکتر شقاقی عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی و معاون کمیسیون نظارت مجمع تشخیص مصلحت نظام، مهندس عیدی فرماندار شهر قلعه گنج شهر نمونه اقتصاد مقاومتی و احمد توکلی مدیر سازمان مردم نهاد دیده‌بان شفافیت و عدالت و نماینده سابق مجلس در این همایش سخنرانی کردند.

در مراسم اختتامیه سومین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، استانداری کرمان، وزارت جهاد کشاورزی و سازمان بسیج سازندگی به عنوان ۳ دستگاه نمونه در اقتصاد مقاومتی، تندیس برتر همایش را دریافت نمودند. همچنین ۱۰ مقاله و ۱۰ پایان نامه برتر همایش، تقدیرنامه و جوایز همایش را در این زمینه دریافت کردند.

کمیته علمی سومین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی را آقایان عطاالله رفیعی آتانی عضو هیئت علمی رشته اقتصاد دانشکده مهندسی پیشرفت دانشگاه علم و صنعت ایران، محمد نوفرستی عضو هیئت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه شهید بهشتی، سید احسان خاندوزی عضو هیئت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبائی و مدیرکل دفتر اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس، مهدی طغیانی عضو هیئت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه اصفهان و میثم نریمانی مدیرکل دفتر سیاستگذاری معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری تشکیل می‌دادند.

حامیان سومین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی نیز معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، مرکز همکاری‌های فناوری و نوآوری ریاست جمهوری، بانک قرض الحسنه رسالت، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دانشکده مهندسی پیشرفت دانشگاه علم و صنعت ایران، دانشکده معارف اسلامی و اقتصاد دانشگاه امام صادق (ع)، معاونت آموزش و پژوهش خبرگزاری فارس، جامعه خبری تحلیلی الف، سازمان بسیج دانشجویی کل کشور، قرارگاه شهید باقری، قرارگاه شهید احمدی روشن و مرکز مطالعات اقتصادی بسیج دانشجویی دانشگاه علم و صنعت بودند.

چهارمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

چهارمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی با موضوع «حمایت از تولید داخلی؛ ایجاد اشتغال پایدار»، بهمن ماه سال ۱۳۹۶ در دانشگاه شهید بهشتی برگزار شد. در این همایش، علاوه بر محوریت موضوع تولید و اشتغال با توجه به نامگذاری سال، عملکرد دستگاه‌ها در اقتصاد مقاومتی نیز بررسی شد.

بر این اساس، کتابچه «مسیر فرمانده اقتصاد ایران» در جریان همایش عرضه گردید. در این کتابچه که اولین محصول مکتوب در بررسی اقتصاد مقاومتی و اقدامات اجرایی آن در کشور بود، ضمن نقد و بررسی اقدامات ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی، به ارزیابی ۱۰ دستگاه منتخب در چارچوب ۹۵ اقدام جهشی و اولویت‌دار پرداخته شد.

کمیته علمی چهارمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی را آقایان دکتر دژپسند عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی، دکتر پورابراهیمی رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی، دکتر نصیری اقدم عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی، دکتر عیوضلو عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق علیه السلام و دکتر خاندوزی مدیرکل دفتر اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی تشکیل دادند.

همچنین در این همایش دکتر خالصی رئیس دبیرخانه شورای اقتصاد و رئیس امور اقتصاد مقاومتی سازمان برنامه و بودجه کشور، مهندس آذری جهرمی وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات، دکتر پورابراهیمی رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس، دکتر میرشجاعیان معاون وزیر اقتصاد، دکتر خسرو تاج رئیس سازمان توسعه تجارت و دکتر زارع رئیس کمیته اقتصاد مقاومتی مجلس سخنرانی کردند.

همچنین در این همایش سه نشست سیاستی برگزار شد و در پایان از ۱۰ مقاله و ۱۰ پایان نامه برتر اقتصاد مقاومتی که برای دبیرخانه همایش ارسال شده بود، تقدیر به عمل آمد.

پنجمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

پنجمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی با موضوع «انرژی؛ پیشران اقتصاد ایران» ۲۹ بهمن ماه سال ۱۳۹۷ در دانشگاه علم و صنعت ایران برگزار شد. محورهای پنجمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی عبارت بودند از ساختار اداره بخش انرژی، انرژی و روابط خارجی، اقتصاد برق، زنجیره تامین صنعت انرژی و زنجیره ارزش نفت و گاز.

کمیته علمی این همایش را آقایان دکتر عباس ملکی عضو هیئت علمی دانشگاه صنعتی شریف، دکتر محمودرضا حقی فام عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس و معاون توانیر، دکتر سیروس وطن‌خواه معاون انرژی مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت ریاست جمهوری، مهندس محمدرضا محمدخانی معاون زیربنایی سابق مرکز پژوهش‌های مجلس، مهندس نصرت‌اله سیفی مدیرعامل سابق شرکت بهینه‌سازی مصرف سوخت و دکتر محمد صادق کریمی دکترای سیستم‌های انرژی دانشگاه صنعتی شریف و کارشناس انرژی تشکیل می‌دادند.

همچنین کمیته اقتصاد مقاومتی مجلس شورای اسلامی، مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت ریاست جمهوری، پژوهشگاه نیرو، پژوهشکده مطالعات فناوری ریاست جمهوری، شرکت توانیر، سازمان بهینه‌سازی مصرف سوخت کشور، دانشگاه شهید بهشتی و دانشگاه تربیت مدرس، حامیان این همایش بودند.

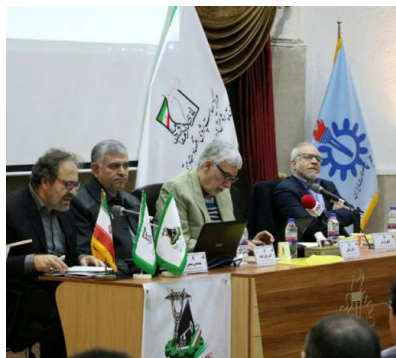
پیش از برگزاری این همایش، در هر یک از ۵ محور یک پیش‌نشست با حضور صاحب‌نظران حوزه مدنظر برگزار گردید.

در جریان این همایش کتابچه «مسیر انرژی ایران» توسط اندیشکده اقتصاد مقاومتی منتشر شد؛ این کتابچه حاوی ۳۳ اقدام راهبردی در حوزه انرژی است که برای تحقق اقتصاد مقاومتی در سطح کشور، باید در دستور کار قرار گیرد.

بیش از ۴۰ مقاله برای دبیرخانه این همایش ارسال شده بود که مورد ارزیابی کمیته علمی قرار گرفت و ۸ مقاله به عنوان برترین مقالات، مورد تقدیر قرار گرفت.

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی با موضوع «نظام بانکی در خدمت تولید» ۲۹ بهمن ماه سال ۱۳۹۷ در دانشگاه علم و صنعت ایران برگزار شد. محورهای ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی عبارت بودند از ظرفیت پول در اقتصاد، نقش هدایت اعتبار در رونق تولید، جایگاه بانک مرکزی در تقویت تولید و عملکرد بانکها در حمایت از تولید.

کمیته علمی این همایش را آقایان علی نصیری اقدم عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی، کامران ندری عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع)، سید احسان خاندوزی عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی و نماینده مجلس شورای اسلامی، محمدجواد شریفزاده عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع)، سید علی روحانی مدیر کل دفتر اقتصادی مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی و حسین درودیان پژوهشگر بانکی و مدرس اقتصاد دانشگاه تهران تشکیل می دادند.

کمیته اقتصاد مقاومتی مجلس شورای اسلامی، مرکز همکاریهای تحول و پیشرفت ریاست جمهوری، دانشگاه علم و صنعت ایران و بانک قرض الحسنه رسالت حامیان این همایش بودند.

پیش از برگزاری این همایش، ۵ پیش نشست در موضوعات مرتبط با همایش با همکاری نهادهای مختلف برگزار شد. همچنین در جریان این همایش ویژه نامه «نظام بانکی در خدمت تولید» توسط اندیشکده اقتصاد مقاومتی منتشر گردید.

6th

ششمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

نظام بانکی در خدمت تولید

Annual Conference on Moqavemati Economy

www.conf.pmceneter.ir

@pmceneter

زمان : سه شنبه ۲۹ بهمن ماه

مکان : دانشگاه علم و صنعت ایران

6th

Annual Conference on Moqavemati Economy

کمیته علمی همایش:

 دکتر کامران نادری عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق علیه السلام	 دکتر سید احسان فاندوزی عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی	 دکتر علی تصیری اقدم عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی
 دکتر حسین درودیان پژوهشگر حوزه بانکی و مدیر اقتصاد دانشگاه تهران	 دکتر سید علی روحانی مدیرکل دفتر اقتصادی مرکز پژوهش های مجلس	 دکتر محمد جواد شریف زاده عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق علیه السلام

در این همایش آقایان دکتر عبدالناصر همتی رئیس بانک مرکزی، دکتر محمدجواد ایروانی عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام و دکتر عادل پیغامی عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق علیه السلام سخنرانی کردند. همچنین بیش از ۴۰ مقاله برای دبیرخانه این همایش ارسال شده بود که مورد ارزیابی کمیته علمی قرار گرفت و ۱۱ مقاله به عنوان برترین مقالات، مورد تقدیر قرار گرفت.

هفتمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

هفتمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی با موضوع «تجارت منطقه‌ای؛ اولویت راهبردی» ۲۹ بهمن ماه سال ۱۳۹۹ در دانشگاه علم و صنعت ایران برگزار شد. محورهای هفتمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی عبارت بودند از سیاست‌ها و راهبردها، متولیان و بازیگران، زیرساخت‌ها و سازوکارها و ظرفیت‌ها و فرصت‌های ویژه.

کمیته علمی این همایش را آقایان دکتر علی فکری کارشناس ارشد اقتصاد کشورهای شرق آسیا و مدیرکل وزارت امور خارجه، دکتر مهدی غضنفری عضو هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت ایران و وزیر اسبق صمت، دکتر الله مراد سیف عضو هیئت علمی دانشگاه امام حسین (ع)، دکتر رضا محتشمی پور کارشناس اقتصاد کشورهای منطقه و قائم مقام بورس کالا و دکتر سید علی روحانی معاون اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، تشکیل می‌دادند.

کمیته اقتصاد مقاومتی مجلس شورای اسلامی، دانشگاه علم و صنعت ایران، سازمان توسعه تجارت ایران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، پژوهشکده تحقیقات راهبردی، پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی و فراکسیون حمایت از محور مقاومت و آزادی قدس شریف مجلس شورای اسلامی حامیان این همایش بودند.

پیش از برگزاری این همایش، ۶ پیش‌نشست تخصصی حول محورهای همایش با حضور صاحب‌نظران برگزار گردید. همچنین در جریان این همایش ویژه‌نامه «تجارت منطقه‌ای؛ اولویت راهبردی» توسط اندیشکده اقتصاد مقاومتی منتشر شد.

وزارت نامه هفتمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
تهیه شده در دبیرخانه همایش
بهمن ماه ۱۳۹۴

**7th Annual Conference on
Moqavemati Economy**

هفتمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
تجارت منطقه ای؛ اولویت راهبردی

پیشگامین در بیان مسائل جهان

یک مسئله هم مسئله حمایت از صادرات و حضور فعالان اقتصادی در عرصه‌های خارجی است؛ ما از ظرفیت دیپلماتی‌مان میتوانیم استفاده کنیم. اطراف خود ما، سیمه چهارمید میلیون جمعیت همسایه‌های ما هستند که با بعضی‌شان هم روابط، عادی و خوب است؛ می‌توانیم با اینها ارتباطات خوبی داشته باشیم... اگر ما بتوانیم بیست درصد از مجموع مصرف کشورهای همسایه خودمان را متعهد بشویم، تأثیرش در ایجاد اشتغال در کشور و ایجاد ثروت ملی بسیار زیاد خواهد بود.

مقتضی در تاریخ ۱۴ فروردین ۱۳۹۴ و ۲۸ تیر ۱۳۹۴

وبسایت: www.moe.gov.ir

در این همایش آقایان دکتر سعید جلیلی عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام، دکتر حمید زادبودم رئیس سازمان توسعه تجارت و دکتر مهدی غضنفری وزیر اسبق صنعت، معدن و تجارت سخنرانی کردند. همچنین بیش از ۷۰ مقاله برای دبیرخانه این همایش ارسال شده بود که مورد ارزیابی کمیته علمی قرار گرفت و ضمن تایید ۲۲ مقاله توسط کمیته علمی، ۵ مقاله به عنوان برترین مقالات، مورد تقدیر قرار گرفت.

هشتمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

هشتمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی با موضوع «مسکن؛ پیشران تولید» ۱ اسفند ماه سال ۱۴۰۰ در وزارت راه و شهرسازی برگزار شد. محورهای هشتمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی عبارت بودند از مدیریت بازار، ساخت و تولید، تامین مالی، توسعه و حکمرانی.

کمیته علمی این همایش را آقایان اقبال شاکری عضو هیئت علمی دانشگاه امیرکبیر و عضو کمیسیون عمران مجلس، مهدی موحدی بک نظر عضو هیئت علمی دانشگاه شاهد و مشاور رئیس کل سازمان امور مالیاتی، حسین درودیان پژوهشگر اقتصادی و مدرس دانشگاه، محمد صالح شکوهی عضو هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت ایران و هادی عباسی پژوهشگر اقتصاد و مشاور وزیر اسبق راه و شهرسازی تشکیل می دادند.

وزارت راه و شهرسازی، مجلس شورای اسلامی، دانشگاه علم و صنعت ایران، پایگاه استنادی علوم جهان اسلام، گروه مشاوران مدیریت و مطالعات راهبردی تدبیر و مرکز همکاری های تحول و پیشرفت ریاست جمهوری حامیان این همایش بودند.

پیش از برگزاری این همایش، ۸ پیش نشست تخصصی حول محورهای همایش با حضور صاحب نظران برگزار گردید. همچنین در جریان این همایش ویژه نامه «مسکن؛ پیشران تولید» توسط اندیشکده اقتصاد مقاومتی منتشر شد.

ویژه نامه هشتمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
تجربه شده در دبیرخانه همایش
اسفندماه ۱۴۰۰

8th Annual Conference On
Moqavemati Economy

هشتمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

مسکن؛ پیشران تولید

ویژ منابع هشتمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

رشته مسکن از جمله رشته‌های کارآفرین در کشور است. خود تولید مسکن منابع زیادی را به خدمت می‌گیرد و به کار می‌اندازد؛ یعنی کارآفرین است، تولیدآفرین است.

جیدار با مسئولین در ماه مبارک رمضان ۱۳۹۸/۰۶/۲۳

در این همایش آقایان محمود محمودزاده معاون مسکن و ساختمان وزارت راه و شهرسازی، محمدهادی سبحانیان معاون سیاستگذاری اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی و محمود شایان مدیر عامل بانک مسکن سخنرانی کردند. همچنین حدود ۵۰ مقاله برای دبیرخانه این همایش ارسال شده بود که مورد ارزیابی کمیته علمی قرار گرفت و ضمن تایید ۲۲ مقاله توسط کمیته علمی، ۵ مقاله به عنوان برترین مقالات، مورد تقدیر قرار گرفت.

نهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

نهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی با موضوع «نظام مالیاتی؛ عادلانه و هوشمند» ۲ اسفند ماه سال ۱۴۰۱ در وزارت امور اقتصادی و دارایی برگزار شد. محورهای نهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی عبارت بودند از حکمرانی، ترکیب و پایه‌ها، فرایند و فناوری، شاخص‌های عملکردی و کارکردها و آثار.

کمیته علمی این همایش را آقایان مهدی موحدی بک‌نظر عضو هیئت علمی دانشگاه شاهد، مهدی طغیانی سخنگوی کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی، مهدی رعنائی مدیر کل دفتر مطالعات بخش عمومی وزارت امور اقتصادی و دارایی، احمد غفارزاده عضو سابق شورای عالی مالیاتی، محمد برزگری رئیس مرکز تنظیم مقررات سازمان امور مالیاتی و علی نصیری‌اقدم عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی(ره) تشکیل می‌دهند.

مجلس شورای اسلامی، وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان امور مالیاتی کشور، خانه اندیشه‌ورزان ایران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، پژوهشکده امور اقتصادی وزارت اقتصاد حامیان این همایش بودند.

پیش از برگزاری این همایش، ۷ نشست تخصصی حول محورهای همایش با حضور صاحب‌نظران برگزار گردید. همچنین در جریان این همایش ویژه‌نامه «نظام مالیاتی؛ عادلانه و هوشمند» به انضمام سند اقدامات راهبردی این حوزه توسط اندیشکده اقتصاد مقاومتی منتشر شد.

نظام مالیاتی؛ عادلانه و هوشمند
نهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
9th Annual Conference On Moqavemati Economy

ویژه نامه نهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
 تهیه شده در دبیرخانه همایش
 اسفندماه ۱۳۹۰

وزارت امور اقتصادی و دارایی

ویژه نامه نهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
 اسفندماه ۱۳۹۰

مالیات یک فریضه است. ما امروز از شهادت مالیات می‌گیریم. از کارمند مالیات می‌گیریم. از کارگر مالیات می‌گیریم. از کاتب جز مالیات می‌گیریم. اما از فغان درآمدار بی‌نصاب و کتاب مالیات نمی‌گیریم. فرار مالیاتی دارد. اینها فرار است؛ فرار مالیاتی جرم است... مسئله مالیات خیلی مهم است. قلم اول از کارهای نهی که باید انجام بگیرد. این است که بودجه‌ی کشور، اداری، دولت، یونسکو، درآمدی از درون مردم باشد. یعنی از همین مالیات. که مالیات هم مربوط می‌شود به تولید و کسب و کار.

بشارت در دیدار با نظار مختلف مردم‌محبان آذربایجان شرقی، ۱۳۸۳/۱۲/۲۳

در اختتامیه این همایش آقایان سید احسان خاندوزی وزیر امور اقتصادی و دارایی، مهدی موحدی بکنظر دبیر علمی همایش و عضو هیئت علمی دانشگاه شاهد و محمد امینی‌رعیا مدیر اندیشکده اقتصاد مقاومتی سخنرانی کردند. همچنین از میان ۵۰ طرح سیاستی ارسالی به دبیرخانه همایش، تعداد ۳۰ طرح سیاستی با حضور کمیته علمی همایش داوری و ارزیابی شد که از این تعداد، ۱۷ طرح سیاستی به تایید نهایی کمیته علمی رسید و حد نصاب لغازم را کسب کرد. گفتنی است ۳ طرح سیاستی برتر این همایش، در روز اختتامیه به مسئولان عالی‌رتبه حوزه مالیات کشور ارائه شد.

دهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

دهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی با موضوع «حکمرانی ارزی؛ ثبات و رونق اقتصادی» در بازه آبان تا اسفندماه ۱۴۰۲ برگزار شد. محورهای این همایش عبارت بودند از «نظام و سیاستگذاری ارزی»، «قاعده‌گذاری و تنظیم‌گری» و «نظامات پرداخت و بانکداری بین‌الملل».

کمیته علمی این همایش را آقایان علی‌حسین نبی‌زاده مشاور ارزی رئیس کل بانک مرکزی، سید علی روحانی معاون سیاستگذاری اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی، یونس سلمان‌ی مشاور اقتصادی وزیر صنعت، معدن و تجارت، مجید شاکری مدرس دانشگاه و کارشناس مالیه بین‌الملل و محمد سلیمانی عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع) تشکیل می‌دادند.

وزارت امور اقتصادی و دارایی، بانک مرکزی، وزارت صمت، مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت ریاست جمهوری، مرکز پژوهش‌های مجلس، مرکز مبادله ایران، پژوهشکده امور اقتصادی، موسسه توسعه و تحقیقات اقتصادی دانشگاه تهران و پایگاه خبری تحلیلی مسیراقتصاد حامیان این همایش بودند.

در جریان برگزاری این همایش که با افتتاحیه در روز دوم آبان ماه در دانشگاه علم و صنعت آغاز شد، ۸ نشست تخصصی با حضور صاحب‌نظران و با میزبانی نهادها و دستگاه‌های مختلف برگزار شد. همچنین در جریان این همایش ویژه‌نامه «حکمرانی ارزی؛ ثبات و رونق اقتصادی» به انضمام سند راهبردهای ارزی توسط اندیشکده اقتصاد مقاومتی منتشر شد.

در اختتامیه این همایش که در تاریخ ۳۰ بهمن ماه با میزبانی بانک مرکزی برگزار شد، محمدرضا فرزین رئیس کل بانک مرکزی، مهدی غضنفری رئیس صندوق توسعه ملی، علی حسین نبی زاده دبیر علمی همایش و محمد امینی رعیا مدیر اندیشکده اقتصاد مقاومتی سخنرانی کردند.

همچنین از میان ۳۵ طرح سیاستی ارسالی برای دبیرخانه همایش، ۲۵ طرح سیاستی در مرحله اول مورد تایید قرار گرفت و در ۴ جلسه با حضور کمیته داوران متشکل از خبرگان حوزه ارزی کشور ارائه گردید. از این تعداد، ۱۰ طرح سیاستی به تایید نهایی کمیته داوران رسید و حدنصاب لازم را کسب نمود.

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

11th Annual Conference on
Moqavemati Economy

امنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر

بخش سوم

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

در ادامه برگزاری ۱۰ همایش اقتصاد مقاومتی، یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی با موضوع «امنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر» در دستور کار قرار گرفت؛ کتابچه حاضر ویژه این همایش تهیه شده است.

کمیته علمی این همایش را آقایان حامد نجفی عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس، پیمان فلسفی نائب رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی، مجتبی پالوج قائم مقام موسسه پژوهش‌های وزارت جهاد کشاورزی، ارژنگ جوادی قائم مقام ستاد غذا و کشاورزی معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، صدرالله دولت مدیرعامل سابق شرکت پشتیبانی امور دام و حامد رفیعی سرپرست مرکز تامین مالی و توسعه سرمایه‌گذاری معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری تشکیل می‌دهند.

در جریان برگزاری این همایش که افتتاحیه آن در روز ۲۱ آبان ماه ۱۴۰۳ در مجلس شورای اسلامی برگزار شد، دوازده نشست تخصصی با حضور صاحب‌نظران و با میزبانی نهادها و دستگاه‌های مختلف برگزار شد. همچنین از میان ۷۰ طرح سیاستی و عملیاتی ارسال شده به دبیرخانه همایش، ۲۴ طرح به مرحله داوری حضوری رسیده و با حضور کمیته داوران همایش داوری شد.

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی 11th Annual Conference on Moqavemati Economy

اهنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر

کمیته علمی همایش

بهمن فلسفی

نایب‌رئیس کمیسیون کشاورزی
مجلس شورای اسلامی

صدرالنه دولت

مدیرعامل سابق
شرکت پشتیبانی امور دام

حامد نجفی

عضو هیئت علمی
دانشگاه تربیت مدرس

ارژنگ جوادی

قائم‌مقام ستاد غذا و کشاورزی
معاونت علمی ریاست جمهوری

حامد رفیعی

عضو هیئت علمی
دانشگاه تهران

هجتبه پالوج

قائم‌مقام موسسه پژوهش‌های
وزارت جهاد کشاورزی

زمان‌بندی همایش

محورهای همایش

سیاست‌های تولید

منابع و نهاده‌ها

تجارت و بازرگانی

مدیریت بازار

نهاده‌ها و بازیگران

@METT_ir

Conf11.METT.ir

محورهای همایش

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی حول ۵ محور و ۲۲ زیرمحور برگزار می‌شود که عناوین آن به شرح زیر است:

منابع و نهاده‌ها

- مولدسازی مراتع و دیمزارها
- تغییر کاربری و مقیاس اراضی کشاورزی
- ارتقای عملکرد منابع ژنتیکی بومی
- تنوع بخشی به خوراک دام و طیور
- مدیریت تأمین و مصرف آب

تولید

- الگوی تولید پایدار متناسب با شرایط اقلیمی
- شیوه‌های حمایت و پوشش ریسک
- گسترش ابزارهای تأمین مالی
- ارتقای بهره‌وری و تولید دانش بنیان
- توسعه و نظام بخشی به تولید قراردادی

مدیریت بازار

- سیاست‌های رفاهی همسو با تولید
- نظام معاملات و سامانه‌های بازاری رسانی
- کارآمدسازی زنجیره تامین و مدیریت ذخایر راهبردی
- اثر متغیرهای کلان بر بازار محصولات کشاورزی

تجارت

- اصلاح الگو و تنوع مبادی واردات کالای اساسی
- توسعه صنایع غذایی با هدف ارزآوری
- تبدیل ایران به هاب غذایی منطقه
- توافقات و اتحادیه‌های بین‌المللی

نهاده‌ها و بازیگران

- مدیریت یکپارچه تولید، تجارت و تنظیم بازار
- جایگاه مردم، روستاییان و عشایر در نظام‌های بهره‌برداری
- الگوی نقش‌آفرینی نهادهای عمومی و تشکلهای صنفی
- نظام بخشی به مراکز پژوهشی و تولید آمار

در ادامه هر یک از زیرمجموعه‌های همایش تشریح شده‌است.

محور اول: منابع و نهاده‌ها

در این محور به منابع پایه تولید محصولات کشاورزی اعم از باغی، زراعی، دامی و... پرداخته می شود. این محور به دنبال بررسی چالش ها و ظرفیت سنجی منابع پایه تولید، اصلاح سیاست ها و فرآیندهای استفاده از منابع پایه و همچنین ارتقاء بهره وری از مسیر بهبود سیاستگذاری، نفوذ دانش و فناوری و کارآمدسازی نظام تولید است.

• مولدسازی مراتع و دیمزارها

در حال حاضر مراتع و دیمزارهای کشور نقش پررنگی در تولید محصولات دامی و زراعی دارند. به عنوان نمونه تولید بخشی از گندم و جو مورد نیاز کشور از طریق دیمزارها و بخش قابل توجهی از گوشت قرمز از طریق دام سبک به صورت پرورش غیرصنعتی و وابسته به چرا در مراتع انجام می شود. لذا مراتع و دیمزارها می توانند به عنوان یک منبع مهم در تحقق امنیت غذایی بشمار آیند. با این حال چالش های متعددی برای استفاده حداکثری از ظرفیت دو منبع مراتع و دیمزارها وجود دارد. از جمله چالش های مهم یکی عملکرد و بهره وری پایین تولید در دیمزارها و دیگری قرق مراتع به منظور حفظ پوشش گیاهی و جلوگیری از تخریب محیط زیست است. در این شرایط ضروری است علاوه بر احصای دقیق ظرفیت های مراتع و دیمزارها سازوکار مناسبی برای استفاده از ظرفیت این دو منبع تولید به نحوی ارائه شود که امکان افزایش تولید بهره ور محصولات کشاورزی با حفظ محیط زیست ارائه شود.

• تغییر کاربری و مقیاس اراضی کشاورزی

در چند دهه اخیر تغییر کاربری و خرده مقیاس شدن اراضی کشاورزی، از مهم ترین مشکلات بخش کشاورزی در کشور محسوب می شود. این امر سبب نابودی بخش اعظمی از زمین های کشاورزی شده و از دیدگاه امنیت غذایی و اشتغال پایدار جامعه روستایی، دارای

پیامدهای منفی اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی است. از طرفی محدودیت اراضی کشاورزی با کیفیت در کشور این آثار منفی را تشدید می کند. برخی از عوامل اصلی تغییر کاربری و خرده مقیاسی اراضی کشاورزی در کشور ریشه در الگوی حکمرانی کشور یا به عبارتی نوع قانون گذاری و سیاستگذاری دارد؛ به عنوان نمونه قانون ارث و وقف در کشور زمینه خرده مقیاسی اراضی کشاورزی را فراهم کرده است. در پی این مسئله به علت بهره وری کمتر و سود اقتصادی پایین در اراضی خرده مقیاس به نسبت اراضی بزرگ مقیاس، زمینه تغییر کاربری نیز فراهم می شود. بنابراین بررسی و شناسایی عوامل اصلی تغییر کاربری و خرده مقیاس شدن اراضی کشاورزی و ارائه راهکار برای مقابله با آن ضروری است.

• ارتقای عملکرد منابع ژنتیکی بومی

کشور ایران با داشتن تنوع ژنتیکی بالا در بخش زارعی، باغی و دامی دارای وضعیت بسیار مطلوبی از لحاظ ظرفیت های تولیدی است. به عنوان نمونه در بخش دامی می توان به مرغ لاین آرین، ۶ نژاد ثبت شده مرغ بومی، ۶۲ نژاد دام سبک و چندین نژاد دام سنگین اشاره کرد. بررسی ها نشان می دهد با وجود این پتانسیل های ژنتیکی داخلی بخش عمده ای از نیاز های ژنتیکی کشور از طریق واردات انواع بذرها، مرغ اجداد، اسپرم دام سنگین و... تامین شود چرا که منابع ژنتیکی داخلی از لحاظ اقتصادی و عملکردی قابل رقابت با نمونه های خارجی نیستند. این مسئله علاوه بر وابستگی شدید به واردات، در بلند مدت زمینه انقراض نژادهای بومی را فراهم می کند. بنابراین هدایت ظرفیت های علمی و تحقیقاتی کشور به سمت ارتقای عملکرد و اقتصادی سازی منابع ژنتیکی بومی کشور ضروری است. بدین منظور طراحی راهکارهایی در لایه حکمرانی و سیاستگذاری برای شناسایی و بکارگیری فناوری های نوین با هدف ارتقاء عملکرد منابع ژنتیکی بومی حائز اهمیت است.

• تنوع بخشی به خوراک دام و طیور

سالانه ۲۶ میلیون تن گوشت مرغ، ۱۰۲ میلیون تن تخم مرغ، ۸۵۰ هزار تن گوشت قرمز، ۱۱۵ میلیون تن شیر و ۱۰۵ میلیون تن آبزیان در کشور با هدف تامین امنیت غذایی جامعه در بخش محصولات پروتئینی تولید می شود. از جمله مهم ترین نهاده تولید این محصولات پروتئینی ذرت و کنجاله سویا است که طبق بررسی ها وضعیت خودکفایی در تامین این دو نهاده به ترتیب حدود ۱۰ و ۲ درصد است. لذا سالانه حدود ۱۰ میلیون تن ذرت و نزدیک به ۴ میلیون تن کنجاله سویا (در قالب کنجاله یا دانه برای استحصال) وارد کشور می شود. این حجم از واردات باعث شده است تا تولید محصولات پروتئینی در کشور کاملاً وابسته به واردات باشد و کوچکترین اختلال در فرآیند واردات، کشور را با کاهش تولید مواجه و نوسان شدید قیمتی ایجاد کند؛ همچنین ارزیابی بالایی واردات این دو نهاده زمینه شوک های ارزی را در کشور فراهم می کند. به علت محدودیت اقلیمی و کشت تابستانه دو دانه ذرت و سویا، امکان کشت متناسب با نیاز این دو محصول آب بر در کشور وجود ندارد. لذا راهبرد اصلی در این بخش تنوع بخشی به خوراک با هدف افزایش ضریب خودتکایی در تامین نهاده های دامی است که مسائلی همچون بهره وری در تولید، توسعه کشت محصولات جایگزین ذرت و کنجاله سویا و استفاده از پسماند و ضایعات کشاورزی و صنایع غذایی با هدف متنوع سازی ترکیب جیره دام، طیور و آبزیان را در پی دارد. طراحی سیاست هایی برای ایجاد انگیزه اقتصادی جهت تنوع بخشی به خوراک با استفاده از ظرفیت حکمرانی کشور دارای اولویت است.

• مدیریت تأمین و مصرف آب

بدون تردید آب مهم ترین محدودکننده توسعه کشاورزی در کشور است چراکه ایران در یک اقلیم خشک و نیمه خشک قرار گرفته است و کمبود منابع آب قابل دسترس باعث جلوگیری از تولید بسیاری از محصولات کشاورزی می شود. بررسی ها نشان می دهد علیرغم کمبود

بارش ها در ایران اما به اندازه کافی از این نعمت الهی بهره برداری صورت نمی گیرد و حجم بسیاری از بارش ها به صورت تبخیر یا سیلاب از دست می رود. همچنین بخش قابل توجهی از منابع آبی در دسترس نیز به دلیل روش های نامناسب در شبکه توزیع اتلاف می شود و در نهایت به دلیل عدم ارائه برنامه الگوی کشت بدون توجه به ظرفیت های اقلیمی صرف محصولات پرآب بر در مناطق خشک می شود. دو نهاد وزارت نیرو و وزارت جهاد کشاورزی مسئولیت اصلی مدیریت تامین و مصرف آب را برعهده دارند اما در حال حاضر این دو دستگاه همدیگر را به عنوان مقصر اصلی کم آبی در کشور متهم می کنند. از طرفی اجرای برخی از روش های مناسب برای افزایش منابع آبی قابل دسترس مانند آبخیزداری، استفاده از آب های ژرف، توسعه روش های نوین آبیاری و... نیز به صورت مناسبی در کشور رواج ندارد. در این زمینه نیاز است مدیریت تامین و مصرف آب متناسب با شرایط اقلیم ایران و با توجه به هدف تامین امنیت غذایی به صورت مطلوب بازطراحی شود.

محور دوم: تولید

در این محور، مسائل و موضوعات مربوط به تولید محصولات کشاورزی و سیاست های ناظر بر آن پرداخته می شود. طبق آخرین آمارهای اعلامی از سوی وزارت جهاد کشاورزی بیش از ۱۳۰ میلیون تن انواع محصول کشاورزی در کشور تولید می شود. در این زمینه ساماندهی برنامه ها و سیاست های تولید به نحوی که زمینه خودکفایی پایدار در تولید محصولات اساسی را فراهم آورد و از وابستگی گسترده به واردات جلوگیری نماید، حائز اهمیت است.

• الگوی تولید پایدار متناسب با شرایط اقلیمی

یکی از چالش های اساسی پیش روی دولت ها در زمینه تامین نیازهای غذایی نداشتن الگوی مناسب تولید هماهنگ با ظرفیت های اقلیمی است. بسیاری از کارشناسان معتقد هستند طراحی سبد غذایی و سیاست های مربوط به ارزان سازی غذاهایی که عموماً منشا

وارداتی دارند و به صورت بومی امکان تولید به اندازه نیاز آن ها در کشور فراهم نیست باعث ایجاد مشکلات فراوان و بهم ریختگی برنامه تولید شده است. به همین منظور نیاز است دو مقوله نیاز غذایی و توانمندی های اقلیمی در کنار یکدیگر الگو و برنامه تولید محصولات کشاورزی را مشخص نماید و متناسب با این برنامه نیز سیاست ها و برنامه دولت ها تدوین و گام به گام اجرایی شود. به عنوان مثال در شرایطی که درسید غذایی مصرف پروتئین حیوانی تجویز می شود باید با استفاده از منابع حیوانی در دسترس نظیر دام های بومی سازگار با اقلیم خشک ایران مانند شتر یا شیلات این نیاز تامین شود.

• شیوه های حمایت و پوشش ریسک

کشور ایران پس از انقلاب اسلامی سیاست های مختلف قیمتی و غیرقیمتی برای حمایت از تولیدات کشاورزی به کار برده است. سیاست خرید تضمینی اصلی ترین سیاست دولت از سال ۱۳۶۸ تاکنون بوده است که به مرور به دلیل ورود بخش خصوصی به زنجیره ارزش محصولات کشاورزی در چند محصول مشخص اساسی نظیر گندم، دانه های روغنی و چای باقی مانده است. بررسی تجربیات حاصل از اجرای این سیاست نیز نشان می دهد بسیاری از دولت ها نتوانستند به اهداف خود در زمینه خودکفایی پایدار و تولید بهره ور این محصولات دست پیدا کنند. همچنین توسعه تولیدات کشاورزی متناسب با شرایط اقلیمی نیازمند سیاست ها و برنامه های حمایتی در پوشش ریسک های کشاورزی اعم از ریسک های اقلیمی، بازاری، فنی و... است. بنابراین توجه به این کارکرد و الزامات استفاده از هر کدام از این سیاست ها متناسب با تجربیات جهانی و ویژگی های هر محصول بسیار حائز اهمیت است.

• گسترش ابزارهای تأمین مالی

نرخ به دلیل اهمیت به موقع شروع کردن فرایند تولید، تأمین مالی به هنگام یکی از ارکان بسیار مهم در دستیابی به اهداف است. در حال حاضر تنها روش مرسوم تأمین مالی بسیاری

از واحدهای تولیدی، دریافت تسهیلات بانکی در قالب های مختلف است. حال آنکه دریافت تسهیلات بانکی نیز طی سال های گذشته به خاطر شرایط تورمی حاکم بر اقتصاد با محدودیت های زیادی از طرف بانک ها مواجه شده و عملاً تنها گزینه در دسترس تولیدکنندگان نیز از دسترس آن ها خارج شده است. این مسئله نیز اجرای بسیاری از طرح های توسعه ای را متوقف می کند. این در حالی است که استفاده از روش های مختلف تامین مالی می تواند به تولیدکنندگان کمک کند. در این خصوص توجه به نقش نهادهای مالی برای توسعه ابزارهای مختلف تامین مالی بسیار حائز اهمیت است.

• توسعه و نظام بخشی به تولید قراردادی

زنجیره های ارزش بخش کشاورزی در ایران از حلقه های مختلف و مجزا از همدیگر شکل گرفته است. بسیاری از زنجیره های تولید به صورت مشارکتی اقدام به تولید نهادهای مورد نیاز خود می کنند. در این زمینه نظم بخشی به روابط و تعاملات میان حلقه های مختلف از منظر حاکمیت به منظور سهم بری عادلانه عوامل تولید امری اجتناب ناپذیر است. تولید قراردادی یکی از ابزارهای کلیدی در جهت پیش بینی پذیر کردن بازار محصولات کشاورزی و کاهش ریسک های تولید و تامین محصولات مورد نیاز بازار است که از گذشته به صورت نانوشته میان خریداران و تولیدکنندگان محصولات در جهان اجرا می شد. اما به مرور با بروز اشکالات بسیار زیاد در شکل و شیوه این تعامل ها ضرورت وجود نظام تولیدات قراردادی در قالب معاملات حقوقی که امکان نظارت و پیگیری تخلفات را دارا باشد افزایش یافت و بسیاری از کشورها اقدام به اجرای چنین سازکارهایی کرده اند. این در حالی است که در ایران نه تنها ادبیات تولید قراردادی به صورت مناسب میان بازیگران مختلف زنجیره های تولید شرح داده نشده بلکه هیچ سازوکار مشخصی برای مدیریت، نظارت و رسیدگی به این امور نیز ایجاد نشده است.

محور سوم: مدیریت بازار

این محور به مسائل مرتبط با سمت تقاضای محصول کشاورزی می‌پردازد. بهبود اصابت یارانه‌های مصرف‌کننده و کاهش آثار منفی این حمایتها بر تولید و متغیرهای کلان اقتصاد، بهره‌برداری کارآمد از ابزارهای ساماندهی تقاضا و بازاررسانی همچون بورس کالا، تعیین سطح و اندازه بهینه مداخلات دولت در زنجیره تامین کالاهای اساسی از جمله شیوه و میزان تامین ذخایر راهبردی و همچنین اثرگذاری و اثرپذیری متغیرهای اقتصاد کلان و بخش کشاورزی مواردی است که در این محور بدانها پرداخته می‌شود.

• سیاست‌های رفاهی همسو با تولید

سیاست‌های رفاهی متعددی برای تأمین سبد غذایی مناسب خانوار طی سالیان اخیر اجرا شده است که تخصیص ارز ترجیحی برای واردات، ارائه کالا بزرگ و سبد کالا، سیاست قیمت تکلیفی توسط شورای تنظیم بازار و... نمونه‌هایی از آن است. هدف از اجرای این سیاست‌ها افزایش میزان و سطح دسترسی اقشار به اقلام مختلف غذای اساسی بوده است اما بررسی شرایط تولید محصولات نشان می‌دهد این سیاست‌ها لزوماً به نفع تولیدکنندگان در حلقه‌های مختلف زنجیره تامین نبوده و باعث ایجاد چالش‌های جدی در این زمینه شده است. به طور مثال اجرای سیاست قیمت تکلیفی در حوزه آرد و نان باعث کاهش بهره‌وری تولید و افزایش ضایعات گندم می‌شود یا اعطای ارز ترجیحی به واردات روغن و کنجاله، باعث عدم رشد تولید دانه‌های روغنی و بی استفاده ماندن ظرفیت کارخانجات روغن کشی شده است. همچنین حمایت از صنعت مرغ با واردات ارزان قیمت خوراک آن موجب شده تا تولید ارقام جایگزین خوراک و سیاست‌های حمایت از دامداری و دامپروری در کشور مورد غفلت جدی واقع و تولید گوشت قرمز طی سالیان متمادی با رکود مواجه شود. بنابراین ضروری است سیاست‌های رفاهی و حمایت از مصرف‌کننده به نحوی بازطراحی شود که ضمن تأمین پایدار نیاز بازار، همسو با ظرفیت‌های تولید باشد و حتی الامکان ضربه‌ای به صنایع مختلف وارد نسازد.

• نظام معاملات و سامانه‌های بازاری رسانی

یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های فعالان حوزه کشاورزی در حلقه‌های مختلف زنجیره تولید تا توزیع، نبود اطلاع کافی و به هنگام از میزان و پراکندگی مصرف‌کنندگان داخلی و صادراتی است. این معضل سالانه حجم بالایی از تولیدات را در حوزه کالاهای اساسی و غیراساسی روی دست تولیدکننده می‌گذارد که هرچند می‌تواند مصرف‌کننده خود را بیابد، اما عدم تقارن اطلاعات نهایتاً تولیدکننده را با زیان جدی و محصول را با اتلاف مواجه می‌کند. در حوزه نهاده‌های وارداتی نیز عدم دسترسی بهینه تولیدکنندگان محصول نهایی به مواد اولیه، حجم عظیمی از سرمایه دولتی را که برای حمایت از تولید و رفاه مصرف‌کننده تخصیص یافته، به صورت رانت در اختیار افراد خاصی قرار می‌دهد. شکل‌گیری سامانه‌هایی همچون بازارگاه در سالیان اخیر برای دسترسی تولیدکنندگان پروتئین حیوانی به خوراک دام و طیور و همچنین ایده‌های متعدد برای بهره‌مندی بخش کشاورزی از بستر بورس کالا یا تأمین مالی زنجیره‌ای به عنوان یک ابزار کاهش ریسک در اقتصاد، علاوه بر موفقیت‌هایی که به همراه داشته نیازمند آسیب‌شناسی و ارائه راهکارهای نوین است.

• کارآمدسازی زنجیره تامین و مدیریت ذخایر راهبردی

نقش آفرینی دولت در لایه‌های مختلف کنترل بازار کالاهای اساسی از جمله خرید تضمینی محصولات، واردات نهاده، قیمتگذاری دستوری، مدیریت ذخایر راهبردی و مواردی از این دست موجب بزرگ شدن سهم دولت در زنجیره تامین کالاهای اساسی است و این نحوه نقش آفرینی به تدریج به سایر کالاهای بخش کشاورزی (همچون خرید تضمینی برنج و چای) نیز سرایت کرده است. هرچند بخشی از کنترل‌های اعمال شده از سوی دولت در زنجیره نهاده‌ها، کالاهای واسطه‌ای و محصول نهایی از سر ناچاری انجام شده و اجتناب ناپذیر است، پرسش اینجاست که حد یقف دخالت دولت برای مدیریت بازار کجاست؟ به طور مثال آیا نمی‌شود با اجرای قانون قیمت تضمینی و دخالت دادن صاحبان صنعت آرد برای

خرید گندم، هزینه های تحمیلی به دولت را کاهش و کارآمدی زنجیره را افزایش داد؟ آیا نمی توان بخشی از مدیریت ذخایر راهبردی را به بخش خصوصی سپرد؟ آیا تجربه سپردن تنظیم بازار تخم مرغ به اتحادیه مربوطه موفق و قابل تسری به سایر زنجیره ها نیست؟

• اثر متغیرهای کلان بر بازار محصولات کشاورزی

متغیرهای کلان اقتصاد مثل نرخ ارز، تورم، سطح و رشد نقدینگی، کسری بودجه، تراز پرداخت ها و متغیرهای مرتبط با سرمایه گذاری تأثیر آشکاری بر بازار محصولات کشاورزی می گذارد که این موضوع در کشورهای مختلف قابل مطالعه و سیاست پژوهی است. به طور متقابل تغییر در بازار محصولات کشاورزی خصوصا در لایه جهانی نیز بر روی تورم بخشی و عمومی و همچنین تراز پرداخت کشورها اثر گذار است. ارائه الگوهای سیاستی برای کاهش ریسک ناشی از نوسان در هر یک از این دو حوزه بر روی حوزه دیگر می تواند به مسئولان برای اتخاذ تصمیم مناسب در مواقع حساس کمک شایانی نماید.

محور چهارم: تجارت

بهینگی تجارت محصولات کشاورزی با تأکید بر کالاهای اساسی، بخش مهمی از تاب آوری اقتصادی کشور را شکل می دهد. اثرگذاری و اثرپذیری بخش کشاورزی در رابطه با مباحث مختلف امنیتی، بین المللی و ارزی کشور از جمله افزایش ارزآوری صادرات، کاهش ارزبری واردات و رسیدن به «تراز تجاری درون بخشی» حوزه کشاورزی موضوعاتی است که در این محور به آن پرداخته می شود.

• اصلاح الگو و تنوع مبادی واردات کالای اساسی

یکی از چالش های اصلی کشور در دهه های اخیر وابستگی بالای امنیت غذایی کشور به واردات کالای اساسی همچون غلات، نهاده دامی، دانه روغنی و فرآورده های آنها بوده

است. هرچند این وابستگی با فراز و فرودهایی همراه بوده و در برخی حوزه‌ها نیز موفقیت نسبی برای خوداتکایی و کاهش وابستگی به واردات حاصل شده، با این حال همواره بخشی از نیاز کشور به گندم، جو، برنج، ذرت، روغن و دانه روغنی، شکر، پروتئین‌های حیوانی، منابع ژنتیکی و محصولات اساسی از این دست از طریق واردات تأمین شده است. از طرفی آسیب‌شناسی این واردات صرفاً از زاویه حجم گسترده آن نیست بلکه الگوی شکل گرفته برای واردات نیز هزینه‌زا و بحران‌آفرین است. وابستگی به کشورهای محدود و خاص، وابستگی به ارزها، بسترهای پرداخت و شرکت‌های تأمین غربی، انحصار چندجانبه واردکنندگان، محدودیت منابع ارزی تخصیص گرفته، نرخ ارز تخصیصی، تضعیف تولید داخلی در اثر رانت‌های اختصاص ارز و مسائل مشابه دیگر، نیاز به طراحی یک الگوی جایگزین برای واردات را گوشزد می‌کند. الگوی پیشنهادی می‌تواند یک یا چند آسیب مرتبط با واردات کالای اساسی را برطرف کند و در مجموع به ارتقای امنیت غذایی، صرفه جویی ارزی و کاهش تحریم‌پذیری کمک کند.

• توسعه صنایع غذایی با هدف ارزآوری

صنایع غذایی ایران در مقایسه با کشورهای که توسعه آنها مبتنی بر بخش کشاورزی شکل گرفته است، سهم بسیار اندکی در تولید ناخالص داخلی دارد. این در حالی است که کشور ایران در تولید محصولات دارای زنجیره ارزش کشاورزی عموماً رتبه‌های بالایی را به خود اختصاص داده که می‌توانند برای مصرف داخلی و صادراتی طی چندمرحله فرآوری و واجد ارزش افزوده شوند اما عدم توسعه این زنجیره ارزش نیازمند آسیب‌شناسی و ارائه راهکار است. از طرفی چالش اساسی در بسیاری از صنایع غذایی نبود زیرساخت‌های صنعتی و نیاز به جذب تسهیلات برای احداث کارگاه و کارخانه نیست بلکه صنایع مختلفی همچون تولید فرآورده‌های آرد، تولید روغن، پالایشگاه غلات، تولید پروتئین حیوانی و تولید خوراک دام طی دو دهه اخیر ظرفیت تولیدی بالاتر از حد نیاز کشور ایجاد کردند که هم اکنون بدون استفاده باقی مانده است. استفاده از زیرساخت‌های موجود صنایع غذایی و احیاناً احداث

صنایع جدید دارای پتانسیل صادراتی با هدف جهش در فرآوری مواد اولیه غذایی، صادرات و ارزآوری یکی از موضوعات مهم برای افزایش سهم صنایع غذایی در اقتصاد کشور است که می‌تواند به مقاوم سازی اقتصاد کمک شایانی نماید.

• تبدیل ایران به هاب غذایی منطقه

قرار گرفتن ایران در یک نقطه ژئوپلیتیک خاص که تولید مازاد گسترده محصولات اساسی کشاورزی در شمال خود را به بازار گسترده مصرف در بین کشورهای جنوبی متصل می‌کند، یک موقعیت راهبردی در اختیار کشور قرار داده است. استفاده از این موقعیت می‌تواند علاوه بر ایجاد وابستگی متقابل در کشورهای منطقه با جمهوری اسلامی ایران و ایجاد رونق اقتصادی و درآمد ارزی، کمک شایانی به ارتقای امنیت غذایی کند. تبدیل ایران به هاب غذایی منطقه نیازمند توسعه زیرساخت‌های بندری و انبارداری، فعالسازی ظرفیت‌های صنایع تبدیلی و تکمیلی و زیرساخت‌های حمل و ترانزیت است. با این حال مهم‌ترین مانع در جهت توسعه نقش آفرینی کریدوری ایران در نقشه امنیت غذایی منطقه، درونگرایی زمین گیر کننده قوانین و مقررات مرتبط با تجارت خارجی و مبادلات ارزی است. ظرفیت رویه‌های گمرکی ترانزیت، ورود موقت و ورود موقت برای پردازش به دلیل نگاه‌های افراطی در حوزه مبارزه با قاچاق کالا و ارز اجازه فعالیت گسترده را از فعالان اقتصادی گرفته است. مانع زدایی از این قوانین در صورت همراهی با تعاملات دیپلماتیک می‌تواند ظرفیت‌های مردمی و بخش خصوصی را در پروژه‌های زیرساختی مرتبط با هاب غذا به میدان بیاورد. نقش آفرینی ایران بعنوان هاب غذایی منطقه همچنین می‌تواند بستر مناسبی برای بهره برداری از منابع بلوکه شده ارز دولت در بانک‌های منطقه باشد بدون آنکه تأمین خوراک اساسی مردم را به نظام تحریم وابسته تر کند.

• توافقات و اتحادیه‌های بین المللی

تعامل مناسب دیپلماتیک با مبادی وارداتی و مقاصد صادراتی بخش کشاورزی ظرفیت‌های

ویژه‌ای را برای تجارت فعال می‌کند که در تأمین مناسب بازار و جهش صادرات کمک شایانی به همراه دارد. از مهم‌ترین موارد ظرفیت‌های تعامل دیپلماتیک انعقاد پروتکل‌های همکاری متقابل بین سازمان‌های ناظر همچون دامپزشکی و قرنطینه، مشارکت در اتحادیه‌های منطقه‌ای (همچون اوراسیا) و فرامنطقه‌ای (همچون بریکس)، مذاکره برای تجارت ترجیحی، کاهش تعرفه یا تسهیل در روابط تجاری، بانکی و گمرکی و... است که می‌تواند واردات از مبادی بهینه کالای اساسی را تسهیل کند یا صادرات محصولات غذایی ایران به مقاصد متنوع را فراهم نماید. به طور ویژه زیرساخت‌های رو به گسترش گروه بریکس که بیش از نیمی از جمعیت دنیا و نیمی از تولید و مصرف کالاهای اساسی کشاورزی را به خود اختصاص داده‌اند، می‌تواند نظم جدیدی در تجارت جهانی کشاورزی ایجاد کند و فرصت نقش‌آفرینی ایران در این اتحادیه نیازمند پرداخت بیشتر است.

محور پنجم: نهادها و بازیگران

بخش کشاورزی دارای نهادها و بازیگران متعدد از جمله نهادهای مرتبط با تولید، بهره‌برداری از منابع و بازاررسانی است. تعدادی از چالش‌های بین بخشی از ناهماهنگی در بین نهادهای درونی وزارت جهاد کشاورزی نشأت می‌گیرد، اما عمده چالش‌ها بین وزارت جهاد کشاورزی با بازیگران خارج از وزارتخانه اعم از بازیگران درون دولت (همچون شوراهای عالی، معاونت‌های ریاست جمهوری یا وزارتخانه‌ها) و بازیگران بیرون دولت (همچون نهادهای عمومی، قشرهای مردم، تولیدکنندگان و تشکل‌های بهره‌بردار) است.

• مدیریت یکپارچه تولید، تجارت و تنظیم بازار

هم افزایی بخش بازرگانی کشور با تولید داخل و کمک زیرساخت‌های تجاری به تقویت صنعت و کشاورزی و افزایش صادرات یکی از مهم‌ترین علل انحلال وزارت بازرگانی و ادغام آن در وزارتخانه‌های تولیدی بوده است. به منظور هماهنگی سیاست‌های تولید با

سیاستهای تجارت خارجی و تجارت داخلی (تنظیم بازار) در سال ۱۳۹۱ قانون «تمرکز وظایف و اختیارات مربوط به بخش کشاورزی در وزارت کشاورزی» تصویب و اجرا شد. اجرای قانون تمرکز از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶ دستاوردهای قابل توجهی در حوزه کشاورزی به همراه داشت اما از سال ۱۳۹۸ و با شروع دور جدید تحریم ها اجرای این قانون تا سال ۱۴۰۰ متوقف شد. علیرغم گذشت بیش از یک دهه از تصویب قانون تمرکز اما بررسی ساختارهای دولت علی الخصوص وزارت جهاد کشاورزی به عنوان متولی اصلی بخش غذا و کشاورزی متناسب با قانون تمرکز اصلاح نشده و بسیاری از اقداماتی که در امر مدیریت تولید و تجارت از این وزارتخانه انتظار می رود به نتایج مثبتی نرسیده است.

• جایگاه مردم، روستاییان و عشایر در نظام های بهره برداری

طبق آخرین گزارش رسمی مرکز آمار ایران بیش از ۴ میلیون بهره بردار حوزه کشاورزی در ایران وجود دارد. نظامات بهره برداری به مقوله روابط یک فرد یا گروه های تولیدی در زمینه استفاده از منابع طبیعی برای امر تولید می پردازد. در حال حاضر شکل این روابط در یک تقسیم بندی چهارگانه شامل نظام بهره برداری دهقانی، تجاری کوچک، تجاری متوسط و تجاری بزرگ قرار گرفته است. پس از انقلاب اسلامی الگوی مشخص و ثابتی برای طراحی و استفاده از حالات مختلف نظام های بهره برداری ارائه نشده به نحوی که در برخی از سال ها با ایجاد شرکت های بزرگ کشت و صنعت و در برخی دیگر از سال ها توسعه تعاونی های تولید و... در دستور کار دولت ها بوده است. از طرفی در هر نظام بهره برداری روابط و نحوه تعامل مردم، روستاییان و عشایر با یکدیگر و با شرکت های کوچک، متوسط و بزرگ تجاری بسیار حائز اهمیت است و باید الگو و روابط مشخصی متناسب با اسناد و قوانین بالادستی میان آن ها برقرار باشد تا این همکاری به صورت هدفمند و عادلانه تداوم یابد.

• الگوی نقش آفرینی نهادهای عمومی و تشکلهای صنفی

توسعه بخش کشاورزی نیازمند سرمایه گذاری و مشارکت بسیاری از نهادهای عمومی توسعه گر و تشکلهای صنفی توانمند است. اغلب مسائل و موضوعات حوزه کشاورزی در امور تولیدی (زراعت، دام و طیور، باغبانی و...) و امور بازرگانی نیازمند هماهنگی، همراهی و اجرای نمونههای موفق عملیاتی به عنوان الگو برای کل حوزه کشاورزی است. در همین راستا نقش نهادهای عمومی نظیر بنیاد مستضعفان، ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره)، آستان قدس رضوی (ع)، سازمان اوقاف و... در پیشبرد چنین مسائلی بسیار حائز اهمیت است. به عنوان مثال برنامه جهش تولید در دیمزارها که توسط ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره) انجام گرفت یک نمونه از اقدامات مهم در نحوه تعریف الگو، وظایف و شیوه عملیاتی کردن یک همکاری مدیریتی بین وزارت جهاد کشاورزی و نهاد عمومی است که به دستاورد مثبت نیز دست یافته است. از سویی دیگر برخی از تشکلهای صنفی به عنوان نماینده تولیدکنندگان نیز می توانند برخی از وظایف مشخص در امر سیاستگذاری، اجرا و تنظیم گری را عهده دار باشند. به عنوان نمونه، الگوی نقش آفرینی اتحادیه مرغداران میهن در مدیریت تولید و بازار محصول تخم مرغ یک مثال موفق از نقش آفرینی یک تشکل صنفی در این مسئله است. لذا بررسی و ارائه الگوی مشخص برای نقش آفرینی نهادهای عمومی و تشکلهای صنفی یکی از احتیاجات اساسی دولت ها در زمینه تعریف همکاری مشترک برای نیل به اهداف پیش بینی شده در اسناد و قوانین بالادستی است.

• نظام بخشی به مراکز پژوهشی و تولید آمار

اجرای الگوی تولید مبتنی بر برنامه ریزی، نیازمند ارتقای سطح دانش و اطلاعات در حوزه کشاورزی است. سالهای متمادی است که این ضرورت در دو حوزه متفاوت یعنی «دسترسی به آمار قابل اتکا در سمت تولید و مصرف محصولات کشاورزی» و «انتقال دانش و فناوری به سطح اجرا» در بین تصمیم گیران بخش کشاورزی حس می شود اما با وجود تاسیس مراکز

آماري (همچون رصدخانه آمار وزارت جهاد كشاورزي) و مراكز پژوهشي (همچون سازمان تات و موسسه هاي ذيل آن) همچنان وزارت جهاد كشاورزي فاقد يك نظام منسجم انتقال دانش و آمار به متن برنامه ريزي ها و عمليات است. ارائه پيشنهاد براي توسعه ساختارهاي دانشي در بدنه وزارتخانه به نحوي كه خروجي آن در ميدان اجرا مورد استفاده واقع شود، حائز اهميت است.

فصل دوم

گفتگو با صاحب نظران

حامد نجفی علمدارلو

عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس

و دبیر علمی همایش

حامد نجفی علمدارلو، عضو هیئت علمی گروه اقتصاد کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس و دبیر علمی همایش، با اشاره به تفاوت‌های همایش اقتصاد مقاومتی با دیگر رویدادهای علمی اظهار داشت: این همایش برخلاف همایش‌های متعارف، تمرکز اصلی خود را بر ارائه طرح‌های سیاستی قرار داده و توجه کمتری به مقالات کلاسیک دارد.

وی با بیان اینکه طی دو روز برگزاری جلسات داوری در ایام پایانی این همایش، ۱۸ طرح سیاستی و ۶ طرح عملیاتی مورد ارزیابی قرار گرفت، افزود: این طرح‌ها از نظر کیفیت و دغدغه‌مندی ارائه‌دهندگان، در سطح بالایی قرار داشتند و داوران نیز با دقت و صرف زمان کافی به بررسی آن‌ها پرداختند.

دبیر علمی همایش در ادامه بر ضرورت اجرای طرح‌های منتخب تأکید کرد و گفت: چنانچه طرح‌هایی که امتیاز بالایی کسب کرده‌اند به مراحل اجرایی برسند و انگیزه‌های لازم برای اجرای آن‌ها فراهم شود، این امر می‌تواند بزرگ‌ترین پاداش برای ارائه‌دهندگان باشد. همچنین پیگیری اجرای این طرح‌ها از سوی دست‌اندرکاران همایش، اقدامی ضروری است که می‌تواند جامعه را از منافع آن‌ها بهره‌مند سازد.

وی تمرکز همایش امسال بر امنیت غذایی را یکی از وجوه تمایز آن دانست و تصریح کرد: این همایش با محوریت امنیت غذایی آغاز به کار کرده و تلاش دارد با ارائه الگوهای سیاستی کاربردی، آن‌ها را به پروژه‌ها و اهداف عملیاتی و میدانی تبدیل کند.

نجفی علمدارلو با اشاره به نقش نخبگان حاضر در این رویداد خاطرنشان کرد: هدف اصلی ارائه سیاست‌هایی است که علاوه بر افزایش بهره‌وری کشاورزی، به کاهش آسیب‌های ناشی از تحریم‌ها و سازگاری بیشتر با شرایط این حوزه کمک کند. در نهایت، باید نتایج این همایش به مطالبه‌ای ملی در حکمرانی کشاورزی تبدیل شود و از ایده‌ها و طرح‌های سیاستی حمایت عملی صورت گیرد.

وی اهمیت پیگیری مستمر طرح‌ها در نهادهای اجرایی و تقنینی را مورد تأکید قرار داد و افزود: برای دستیابی به اهداف همایش، استمرار در پیگیری طرح‌ها در مجلس شورای اسلامی و قوه مجریه ضروری است. یکی دیگر از تفاوت‌های این رویداد، جایگزین کردن طرح‌های سیاستی به جای مقالات علمی است، به گونه‌ای که این طرح‌ها بتوانند تغییرات مؤثری در حوزه امنیت غذایی و کشاورزی ایجاد کرده و مشکلات موجود را برطرف سازند.

غلامرضا نوری قزلجه

وزیر جهاد کشاورزی

غلامرضا نوری قزلجه، وزیر جهاد کشاورزی با اشاره به اهمیت امنیت غذایی به عنوان یکی از ارکان اصلی اقتصاد مقاومتی در کشور اظهار داشت: مقام معظم رهبری نیز این موضوع را به عنوان مسئله اول کشور مطرح کرده‌اند. برگزاری این همایش با محوریت امنیت غذایی نشان‌دهنده توجه ویژه به بخش کشاورزی و امنیت غذایی است.

وی تأکید کرد: این رویدادهای علمی می‌توانند از طریق پژوهش‌ها و بررسی‌های دقیق، راهکارهای فکری و عملی برای کاهش ریسک و افزایش ضریب اطمینان در سیاست‌های حوزه کشاورزی و امنیت غذایی ارائه کنند.

وی در پایان خاطرنشان کرد: هدف نهایی این تلاش‌ها، تنظیم و پیشبرد برنامه‌های اجرایی در این زمینه است.

علی کیانی راد

رئیس موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد
کشاورزی و توسعه روستایی

علی کیانی‌راد، عضو هیئت علمی و رئیس مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی، با اشاره به اقدامات اندیشکده اقتصاد مقاومتی در حوزه سیاست‌گذاری اظهار داشت: این نهاد مسیر مناسبی برای پذیرش و داوری طرح‌های سیاستی در چارچوب همایش سالانه ایجاد کرده است. این فرآیند می‌تواند در بهبود کیفیت اثرگذاری و تولید تصمیم‌های صحیح در لایه سیاست‌گذاری نقش مؤثری ایفا کند.

وی با بیان اینکه طرح‌های ارائه‌شده در همایش امسال بسیار متنوع و متفاوت بوده‌اند، تأکید کرد: ارائه‌دهندگان علاوه بر مسئله‌شناسی دقیق، باید راهکارهای عملیاتی مشخصی ارائه دهند. به اعتقاد من، راه‌حل‌های عملیاتی باید به گونه‌ای تدوین شوند که قابلیت قرارگیری بر روی میز سیاست‌گذار را داشته و امکان اجرایی شدن آن‌ها فراهم باشد.

کیانی‌راد در ادامه به ارزیابی طرح‌های داوری‌شده در این همایش پرداخت و خاطرنشان کرد: این طرح‌ها دارای نقاط قوت و در برخی موارد ضعف‌هایی نیز بوده‌اند، اما در مجموع، امکان انتخاب طرح‌هایی که منجر به گشایش و بهبود سیاست‌گذاری در حوزه امنیت غذایی شوند، فراهم بوده است.

مجتبی پالوج

قائم مقام موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مجتبی پالوج، قائم مقام موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی وزارت جهاد کشاورزی، با اشاره به تاریخچه آغاز اقتصاد مقاومتی در ایران از سال ۱۳۸۹ و ابلاغ رسمی آن در بهمن ۱۳۹۲، تأکید کرد: مقام معظم رهبری بر این موضوع تأکید ویژه‌ای داشته‌اند و آن را یکی از مسائل کلیدی و اولویت‌دار کشور معرفی کرده‌اند. اندیشکده اقتصاد مقاومتی با توجه به ابعاد چهارگانه امنیت غذایی، به موضوع امنیت غذایی در میان مباحث اقتصاد مقاومتی پرداخته‌است و در همایش اقتصاد مقاومتی امسال بر این موضوع تمرکز دارد و اهمیت این مسئله به وضوح در همایش بیان شده است.

وی در ادامه، وجه تمایز این رویداد را حضور نخبگان و صاحب نظران در زمینه امنیت غذایی دانست و گفت: هدف اصلی این همایش این است که از تجربیات و یافته‌های علمی این افراد بهره‌برداری شود و توصیه‌های سیاستی از طریق پردازش نظرات و تجربیات آنها به نتیجه مشخصی برسد. نخبگان دعوت شده افرادی با دانش و تجربه کافی هستند که می‌توانند با هم‌افزایی گفتمانی در بررسی سیاست‌ها مؤثر باشند.

پالوج همچنین بر اهمیت علم و یافته‌های علمی در تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری‌ها تأکید کرد و بیان داشت: تجربه‌های گذشته می‌تواند به عنوان درس آموخته‌ها مورد استفاده قرار گیرد و به بهبود فرایندها کمک کند. رویداد اقتصاد مقاومتی به دنبال ایجاد یک مدل و رویکرد جدید است که به نتایج ملموس‌تری منجر شود و در نهایت، توصیه‌های سیاستی و پیشنهادها علمی را بهبود بخشد و از فرایند محوری به نتیجه محوری برسد. در نهایت، این تلاش‌ها در حوزه سیاست‌گذاری می‌تواند به تحقق امنیت غذایی و بهبود شرایط اقتصادی کشور کمک کند.

محمد امینی رعا

مدیر اندیشکده اقتصاد مقاومتی

محمد امینی رعا، مدیر اندیشکده اقتصاد مقاومتی در خصوص وجه تمایز همایش سالانه اقتصاد مقاومتی اظهار داشت: این رویداد با رویکردی مسئله‌محور برگزار می‌شود که در هر دوره، یک موضوع خاص به عنوان محور اصلی همایش تعیین شده و از جنبه‌های مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرد. بنابراین این همایش علاوه بر پرداختن به مسائل نظری، مستقیماً به ارتقای کیفیت تصمیم‌گیری‌های اجرایی و سیاست‌گذاری می‌پردازد.

وی خاطرنشان کرد: خروجی‌های همایش، شامل مباحثات، طرح‌های سیاستی و جمع‌بندی نهایی، همگی با رویکرد عملیاتی و اجرایی تدوین می‌شوند و این ویژگی باعث می‌شود که همایش سالانه اقتصاد مقاومتی صرفاً یک رویداد علمی یا نمایشی نباشد، بلکه نقشی تأثیرگذار در فضای تصمیم‌گیری کشور ایفا کند.

وی در ادامه افزود: جریان بحث‌های شکل‌گرفته در این همایش به نزدیکی آراء تضارب اندیشه‌ها و بهبود پیشنهادها منجر می‌شود و همین امر موجب می‌گردد که تصمیمات اتخاذشده در راستای موضوع همایش «که امسال مسئله امنیت غذایی بود» تأثیرگذارتر و کارآمدتر باشد.

وی تأکید کرد: گنجاندن طرح‌های سیاستی در برنامه همایش، ابتکاری مهم در این رویداد بوده است. این اقدام به‌منظور ارائه پیشنهادها و عملیاتی و اجرایی طراحی شده تا همایش از پرداخت صرف به مباحث علمی و نظری فاصله بگیرد و بتواند مستقیماً در فرآیندهای تصمیم‌گیری و اجرای سیاست‌ها نقش‌آفرینی کند.

حامد رفیعی

رئیس مرکز تامین مالی و توسعه سرمایه‌گذاری
معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری

حامد رفیعی، عضو هیئت علمی دانشگاه تهران و رئیس مرکز تامین مالی و توسعه سرمایه‌گذاری معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، با اشاره به ویژگی‌های بارز همایش سالانه اقتصاد مقاومتی گفت: یکی از ویژگی‌های اصلی این همایش، تمرکز بر طرح‌های سیاستی است که توسط نخبگان کشور در حوزه کشاورزی و اقتصاد مقاومتی ارائه می‌شود. در این همایش، این طرح‌ها مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفته و اولویت‌بندی می‌شوند.

وی افزود: وجه تمایز دیگر این رویداد، استمرار در برگزاری و بررسی طرح‌های ارائه‌شده است که باعث می‌شود تفکر و بحث بیشتری در مورد مسائل مختلف شکل بگیرد و نتایج بهتری حاصل شود. هدف اصلی این نوع همایش‌ها، ایجاد گفت‌وگو و پیشنهاد راهکارهایی برای شبکه حاکمیتی است که به شناسایی و پیگیری مسائل کمک می‌کند، و شبکه حاکمیتی نیز از طراحان این سیاست‌ها بازخورد خواهد گرفت.

رفیعی تأکید کرد: پیگیری مستمر طرح‌ها و اولویت‌ها بسیار حائز اهمیت است و معتقدم که این کار می‌تواند به بهبود وضعیت امنیت غذایی کمک کند. این نوع حمایت‌ها باید در سطح کلان و با توجه به سیاست‌گذاری‌های کلان انجام شود، و در ادامه نیاز به ایجاد شبکه علمی از دانشگاه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی برای افزایش مشارکت در این حوزه خواهیم داشت.

وی در ادامه گفت: طرح سیاستی به نسبت دیگر ایده‌ها کارآمدتر است، چرا که پس از ارائه مقاله، به طرح سیاستی نیاز داریم اما مقاله‌های مرسوم در این مرحله متوقف می‌شود و برای اجرایی کردن آن معمولاً با خلأهایی مواجه هستیم که سعی شده در این رویداد مرتفع گردد.

رئیس مرکز تامین مالی و توسعه سرمایه‌گذاری معاونت علمی ریاست جمهوری، با اشاره به نقش مثبت برگزارکنندگان همایش و دغدغه‌های شکل‌گرفته در حوزه امنیت غذایی، بهره‌وری و تجارت در شرایط تحریم، تأکید کرد: این همایش به ایجاد ظرفیت‌های جدید کمک کرده است و برنامه‌ریزی بلندمدتی برای برگزاری این همایش انجام شده و تیمی جوان و با تجربه در تدارک آن نقش داشته‌اند. شناسایی دغدغه‌ها و ارائه راهکارها در این همایش می‌تواند به سیاست‌گذاران کمک کند، اما تأکید کرد که پیگیری مداوم برنامه‌ها و تأثیرگذاری آن‌ها بر وزارت جهاد کشاورزی و سایر دستگاه‌های اجرایی باید در دستور کار قرار گیرد. وی همچنین بر اهمیت چگونگی پیاده‌سازی این طرح‌ها تأکید کرد.

وی در پایان همکاری بین دانشگاه‌ها و صنعت کشاورزی را حائز اهمیت دانست و پیشنهاد تشکیل کمیته‌ای برای پیگیری نتایج همایش را مطرح کرد. وی با اشاره به ضعف‌هایی که در بخش تحقیق و مقاله‌نویسی وجود دارد، تأکید کرد: پیشنهادهای سیاستی باید به طور مؤثری ارائه شوند. امیدوارم جمع‌بندی‌های این همایش به نتایج مثبتی منجر شده و به توسعه بخش کشاورزی کمک کند.

ارژنگ جوادی

سرپرست دبیری ستاد غذا و کشاورزی
معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری

ارژنگ جوادی، دبیر ستاد غذا و کشاورزی معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، با تأکید بر اهمیت فرهنگ‌سازی و افزایش دانش در حوزه امنیت غذایی اظهار داشت: موضوع امنیت غذایی یکی از مولفه‌های اصلی اقتصاد مقاومتی است و با توجه به بحران‌های اخیر در منابع پایه و طبیعی کشور، آینده کشاورزی و امنیت غذایی با تهدید جدی روبروست.

جوادی خاطرنشان کرد: با توجه به ظرفیت‌ها و فرصت‌های متعدد کشور، برگزاری چنین همایش‌هایی می‌تواند به شناسایی و بهره‌برداری از این ظرفیت‌ها کمک کند. او همچنین تحریم‌ها را یکی از تهدیدات اصلی دانست که سیاست‌های کشور بر کاهش آثار آن متمرکز شده و در همایش امسال نیز به این موضوع پرداخته شده است.

عضو کمیته علمی همایش گفت: ویژگی برجسته این همایش، ورود مستقیم آن به حوزه سیاست‌گذاری و ارائه بسته‌های سیاستی است که می‌تواند در تصمیم‌گیری‌های کشور تأثیرگذار باشد. ارزیابی و نظارت پس از برگزاری همایش برای اطمینان از اجرای سیاست‌ها بسیار مهم است، چرا که این رویداد صرفاً یک کنگره علمی نیست و باید به سیاست‌گذاری‌های عملی منجر شود. از این رو، تیم‌های اجرایی و علمی باید روند اجرای این سیاست‌ها را به طور جدی پیگیری کنند.

دبیر ستاد غذا و کشاورزی معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، با اشاره به روند داوری طرح‌های سیاستی در این همایش، آن را از چند جهت مثبت و قابل توجه ارزیابی کرد و توضیح داد: ارائه‌دهندگان طرح‌ها در یک قالب مشخص و برنامه‌ریزی‌شده سخنرانی کرده و از بیان کلیات عبور کرده‌اند تا بتوانند طرح‌های خود را به صورت متفکرانه و زمان‌بندی‌شده

ارائه دهند. تمامی ارائه‌ها نگاهی دغدغه‌مند به معیشت و ایجاد کسب‌وکارهای مرتبط با امنیت غذایی داشته‌اند که این امر قابل تقدیر است. یکی از نکات برجسته در برخی از طرح‌ها، تمرکز بر اشتغال‌های خرد و کوچک بود که به دلیل نبود سرمایه‌گذاری‌های کلان در بخش کشاورزی، به‌عنوان یک راهکار عملی مطرح شده است.

وی همچنین به برخی طرح‌های ارائه‌شده اشاره کرد که دارای زنجیره عملیاتی گسترده‌ای بوده و طی پنج تا شش سال توسعه یافته‌اند و گفت: دغدغه‌های پژوهشگران در حوزه امنیت غذایی در این همایش به‌صورت محلی و منطقه‌ای بررسی شده، شناخت مناسبی از این مسائل به دست آمده و برنامه‌های ویژه‌ای برای توسعه جغرافیای موردنظر در نظر گرفته شده است.

صدرالله دولت

مدیرعامل سابق شرکت پشتیبانی امور دام کشور

صدر الله دولت، مدیرعامل سابق شرکت پشتیبانی امور دام کشور در جریان برگزاری همایش، با تأکید بر اینکه کشور با چالش‌های گوناگونی روبه‌رو است که باید با اولویت‌بندی صحیح، آن‌ها را به مسائل حیاتی تبدیل کرده و برایشان راه‌حل‌های منطقی و علمی یافت، اظهار داشت: در این شرایط باید از روش‌های کلاسیک فاصله بگیریم و با رویکردی عملیاتی به مسائل ورود کنیم. همچنین سیاست‌گذاری‌ها باید متناسب با هر مسئله انجام شود و تا دستیابی به نتیجه مطلوب، پیگیری‌های لازم ادامه یابد.

وی با اشاره به نوآوری همایش امسال، آن را خلاقیتی در برگزاری رویدادهای علمی دانست و افزود: این همایش توانسته است از شکل کلیشه‌ای و کلاسیک خارج شود و به ارائه پیشنهادات اجرایی و میدانی در قالب طرح‌های سیاستی بپردازد. طرح‌های ارائه‌شده در این همایش بر حل مشکلات کشور تمرکز دارند و قابلیت اجرا در برنامه‌ها و بودجه‌های ملی را دارا هستند. کیفیت پیشنهادات ارائه‌شده در همایش امسال قابل قبول بوده، هرچند که تفاوت‌هایی در سطح محتوا و کیفیت میان شرکت‌کنندگان وجود داشته است. با این حال، به‌طور کلی، این پیشنهادات گام مثبتی در مسیر حل مسائل کشور محسوب می‌شوند.

وی درباره تفاوت این همایش با سایر رویدادهای مشابه خاطرنشان کرد: در اینجا مقالات علمی به‌صورت عملی و همراه با ضمانت اجرایی ارائه می‌شوند. اما برای اجرایی شدن این پیشنهادات، ارتباط مستمر با مسئولان و متولیان هر بخش ضروری است. به‌عنوان مثال، در حوزه کشاورزی، همکاری با مدیران وزارت جهاد کشاورزی برای عملیاتی کردن این راهکارها اهمیت ویژه‌ای دارد.

عضو کمیته علمی همایش با اشاره به سابقه فعالیت خود در وزارت جهاد کشاورزی در سطح استانی و ملی تأکید کرد: همایش سالانه اقتصاد مقاومتی از نظر جهت‌گیری و ماهیت، تفاوت اساسی با سایر همایش‌های ملی دارد. این رویداد به‌دور از مباحث تئوریک و با نگاهی عملیاتی و میدانی به حل مسائل کشور ورود کرده است. چنین رویدادهایی، که ساختار آن‌ها با چالش‌های کنونی کشور متناسب است، می‌توانند تأثیرات مثبتی بر روند سیاست‌گذاری‌ها داشته باشند.

وی همچنین به ضرورت تحلیل علمی مسائل و پیش‌بینی چالش‌های آینده اشاره کرد و گفت: با بررسی مسائل گذشته و نگاه جمعی، می‌توان تحلیلی علمی و مبتنی بر شرایط موجود ارائه داد و آن را در عمل پیاده‌سازی کرد. این همایش نیز چنین رویکردی را دنبال کرده است.

صدر الله دولت در پایان ضمن اشاره به پیگیری مراحل اجرایی شدن این سیاست‌ها در وزارت جهاد کشاورزی، افزود: سال‌هاست که در مجموعه بخش کشاورزی مشغول به فعالیت هستم و تاکنون رویدادی ملی در این سطح ندیده‌ام. مدیران وزارت جهاد کشاورزی با حضور در جلسات علمی و نشستهای تخصصی، ارتباط مؤثری با فعالان این حوزه برقرار می‌کنند و نتایج تحقیقات این متخصصان در توسعه کشور مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

او در پایان ابراز امیدواری کرد که چنین رویدادهای مسئله‌محور و راهگشا در سایر حوزه‌ها نیز برگزار شود.

پیمان فلسفی

نایب رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی

پیمان فلسفی، نایب رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی، با اشاره به همکاری دستگاه‌های مختلف از جمله مجلس شورای اسلامی برای برگزاری یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی اظهار داشت: موضوع اصلی این همایش، امنیت غذایی، کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر در حوزه کشاورزی است که مباحث مهمی را شامل می‌شود. این رویداد به دلیل عمق بخشیدن به مباحث کارشناسی و ایجاد فرصت برای جلسات تخصصی در طول چند ماه، از دیگر همایش‌ها متمایز است. صاحب‌نظران در طول این مدت نظرات خود را مطرح کرده‌اند و این نظرات مقدمه‌ای برای بحث‌های آینده نیز خواهد بود. این فضای کارشناسی و گفتگومانی می‌تواند در تدوین سیاست‌ها در موضوعات مختلف، مورد توجه و استفاده قرار گیرد.

وی ابراز امیدواری کرد: با دعوت از کارشناسان و صاحب‌نظران از دستگاه‌های مختلف مانند وزارت صمت، وزارت نیرو، وزارت اقتصاد و دارایی و وزارت جهاد کشاورزی، باید تلاش کنیم به بهبود وضعیت کشاورزی کمک شود و در نهایت به خودکفایی ۹۰ درصدی در محصولات اساسی تا پایان برنامه هفتم توسعه دست پیدا کنیم. این رویداد ظرفیت کمک به برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران در حوزه کشاورزی را دارد تا پیشنهادهای سیاستی ارائه‌شده به برنامه‌های اجرایی، قانون یا مکمل آن تبدیل گردد. از این جهت، مجلس شورای اسلامی نیز بهتر به وظایف نظارتی خود عمل می‌کند.

فلسفی در ادامه اظهار داشت: برای کارآمدی بهتر این رویداد، برگزاری نشست‌های تخصصی باید ادامه‌دار باشد و مستندسازی مباحث مطرح‌شده در این رویداد به بهترین شکل انجام

شود. خروجی‌های این رویداد باید به طرح‌های سیاستی و برنامه‌های اجرایی تبدیل شود که به بهبود وضعیت کشاورزی و تحقق اهداف کشور کمک کند.

نماینده مردم تهران، اسلامشهر، ری، شمیرانات و پردیس در مجلس شورای اسلامی ادامه داد: این رویداد فرصتی مناسب برای تمرکز بر موضوعات حیاتی است. با توجه به شرایط جهانی و نیاز کشور به غذا، باید توجه بیشتری به بخش کشاورزی معطوف شود، زیرا امنیت غذایی به طور مستقیم بر معیشت مردم تأثیر دارد و تولید پایدار محصولات کشاورزی باید در اولویت قرار گیرد.

فلسفی نقش همایش را در گردآوری نظرات سیاست‌گذاران و مدیران اجرایی حائز اهمیت دانست و اظهار کرد: این امر می‌تواند به بهبود فرآیند سیاست‌گذاری و ارائه راهکارهای مدیریتی کمک کند. پیشنهاد می‌دهم دبیرخانه دائمی همایش پس از پایان آن به فعالیت خود ادامه دهد و نتایج و چکیده‌های مدیریتی را به سیاست‌گذاران ارائه کند. این نتایج می‌تواند به عنوان یک بسته سیاستی در اختیار مسئولان قرار گیرد و در بهبود عملکرد آنها مؤثر باشد.

وی در پایان از تلاش‌های دست‌اندرکاران همایش قدردانی کرد و طرح‌های سیاستی ارائه‌شده را در راستای تحقق اهداف کلان کشور ارزیابی نمود.

سید مجتبی خیام نکویی

عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس

سید مجتبی خیام نکویی، عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس، با اشاره به چالش‌های ناشی از تحریم‌ها تأکید کرد: کشور باید تأثیرپذیری خود را از این تحریم‌ها به حداقل برساند. یکی از راهبردهای کلیدی در این زمینه، حرکت به سوی اقتصاد مقاومتی است، به گونه‌ای که کمترین میزان تنش و تکانه را در کشور شاهد باشیم. از آنجاکه تحریم‌ها در ابعاد مختلف بر زندگی و معیشت مردم، از جمله بخش‌های صنعت و کشاورزی تأثیر گذاشته‌اند، اتخاذ این راهبرد می‌تواند آثار منفی تحریم‌ها را به حداقل ممکن برساند.

وی با تقدیر از اندیشکده اقتصاد مقاومتی در برگزاری همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، افزود: این اندیشکده در طول یک دهه اخیر، این همایش را به بهترین شکل برگزار کرده و این اقدام تأثیرات مثبتی در حوزه سیاست‌گذاری اقتصادی داشته است.

رئیس سابق سازمان تات در ادامه بر اهمیت بسته‌های سیاستی در کنار بسته‌های فنی و تخصصی تأکید کرد و گفت: گاهی تأثیرگذاری بسته‌های سیاستی از بسته‌های فنی و تخصصی کمتر نیست، بلکه در مواردی می‌تواند بیشتر هم باشد. به عنوان مثال، در حوزه تولید گندم، در سال پایانی دولت دوازدهم، کل خرید گندم از کشاورزان ۴.۵ میلیون تن بود و با احتساب ذخایر کشاورزان، تولید کل کشور به ۶ تا ۷ میلیون تن می‌رسید. اما در دولت سیزدهم، با اتخاذ بسته سیاستی مناسب، به‌ویژه در حوزه قیمت‌گذاری محصولات استراتژیک مانند گندم، میزان تولید سالانه کشور به‌طور متوسط ۲ تا ۳ میلیون تن افزایش یافت. در نتیجه، در سال نخست دولت سیزدهم، تولید گندم به ۱۰.۵ میلیون تن رسید و امسال نیز این رقم با تداوم همان سیاست‌ها به ۱۴.۵ میلیون تن افزایش یافت.

وی این افزایش تولید را نتیجه اجرای بسته‌های سیاستی مناسب دانست و افزود: سیاست‌گذاری در حوزه قیمت‌گذاری محصولات اساسی در سطح استانداردهای بین‌المللی بوده و نشان داده است که بسته‌های سیاستی، در کنار بسته‌های فنی و تخصصی، می‌توانند به نتایج مؤثری منجر شوند.

خیام نکویی با اشاره به حرکت جمعی در پردازش طرح‌های سیاستی در اندیشکده اقتصاد مقاومتی تصریح کرد: این اقدامات می‌تواند پیشنهادات مناسبی را به دولت و مجلس شورای اسلامی ارائه دهد و در مسیر دستیابی به اهداف امنیت غذایی، که در برنامه هفتم توسعه به آن پرداخته شده، نقش مهمی ایفا کند. هدف‌گذاری در این برنامه بر خودکفایی ۹۰ درصدی در تولید محصولات راهبردی است و برای رسیدن به این هدف، ارائه بسته‌های سیاستی در کنار بسته‌های تخصصی و فنی ضروری است.

وی در پایان، با اشاره به اهمیت سیاست‌گذاری برای محصولات راهبردی مانند برنج، روغن و شکر، خاطرنشان کرد: این محصولات از نیازهای روزمره مردم هستند و اگر طرح‌های سیاستی ارائه‌شده، ابعاد مختلف این موضوع را به‌صورت جامع پوشش دهند، می‌توانند کمک شایانی به مسئولان اجرایی کشور در تحقق اهداف و اجرای راهبردهای مناسب داشته باشند.

محسن مردی

رئیس پژوهشگاه بیوتکنولوژی وزارت جهاد کشاورزی

محسن مردی، رئیس پژوهشگاه بیوتکنولوژی وزارت جهاد کشاورزی، با اشاره به اهمیت بیوتکنولوژی در بخش کشاورزی و تأثیر آن بر امنیت غذایی، اظهار داشت: این حوزه از اهمیت بسیاری برخوردار است، اما با چالش‌های تکراری و ماندگاری روبرو است که برای حل آنها برنامه‌های کم‌اثری وجود دارد. هر زمان که وضعیت فعلی بخش کشاورزی تحلیل می‌شود، خلأ حضور بسیاری از موارد کاربردی احساس می‌شود.

مردی تصریح کرد: برای عبور از بن‌بست فعلی و غلبه بر مشکلاتی که در آینده به دلیل تغییرات اقلیمی با آن مواجه خواهیم شد، نیازمند تزریق ایده و تحلیل جدید و متناسب با شرایط هستیم. نکته بسیار جالب این رویداد سالانه ارائه طرح‌های نوآورانه و جسورانه است که نگاهی کاملاً متفاوت به چالش‌های بخش کشاورزی داشتند. مهم‌ترین این طرح‌ها استفاده از هوش مصنوعی برای به دست آوردن داده‌های درست و ارائه تحلیل‌های دقیق درباره آینده کشاورزی کشور و نیز وضعیت سنجی شرایط امروز بود.

مردی همچنین به ارائه طرح‌های جالب درباره بازیافت پسماند و ضایعات کشاورزی اشاره کرد و آن را از جمله نکات ارزشمند این رویداد برشمرد.

مینا مهرنوش

مشاور کسب و کار و عضو هیئت علمی دانشگاه تهران

مینا مهرنوش، مشاور کسب و کار و عضو هیئت علمی دانشگاه تهران با اشاره به اهمیت اقدامات اندیشکده اقتصاد مقاومتی در ارائه طرح‌های سیاستی، اظهار داشت: این اقدامات می‌توانند تأثیرات تحقیقات را به شکلی کاملاً عملیاتی در کشور نمایان کنند و شیوه استفاده از دانش برای حل مسائل کشور را مشخص نمایند.

داور مسابقه میدون افزود: یکی از کاربردی‌ترین اقدامات اندیشکده در این حوزه، تجاری‌سازی دانش است که استفاده از آن در بخش خصوصی و نیز تولیدکنندگان دانش مفید واقع می‌شود. مهرنوش همچنین به موفقیت‌های این اندیشکده در برگزاری نشست‌های تخصصی و بررسی موضوعات پرداخت و گفت: طرح‌های سیاستی اندیشکده اقتصاد مقاومتی پس از برگزاری نشست‌های تخصصی توانسته‌اند پاسخ بسیاری از مشکلات و چالش‌های کنونی کشور را پیدا کنند و بازیگران کلیدی مرتبط با این چالش‌ها را به داوری و طرح بحث دعوت کنند.

وی تأکید کرد: این همایش، بر اساس نتایج حاصل از این داوری‌ها، از طرح‌های سیاستی ارائه‌شده که قابلیت اجرا دارند حمایت می‌کند. فرآیندی که آغاز شده، دانش را در خدمت حل مسائل اساسی کشور قرار داده و به این سمت در حال حرکت است و مهم‌ترین مأموریت یک اندیشکده که در حوزه اقتصاد مقاومتی فعالیت می‌کند، ارائه راه‌حل‌های کاربردی برای حل مشکلات مردم و کشور خواهد بود.

علی ابراهیمی

مدیرعامل اتحادیه سراسری مرغداران گوشتی

علی ابراهیمی، مدیرعامل اتحادیه سراسری مرغداران گوشتی، در خصوص برگزاری یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی اظهار داشت: این رویداد به طور ویژه‌ای به موضوع امنیت غذایی پرداخته است. این موضوع در سال‌های اخیر به یکی از مسائل مهم جهانی تبدیل شده و اکثر کشورها به آن توجه دارند. رویکرد دبیرخانه این رویداد با توجه به این روند جهانی، معتبر و مفید به نظر می‌رسد و می‌تواند همگام با روند بین‌المللی پیش برود و به بهبود وضعیت کشور کمک کند.

وی در ادامه بیان کرد: یکی از تفاوت‌های این رویداد، ارائه طرح در حیطه مأموریت‌های مجلس شورای اسلامی است که می‌تواند به کمیسیون‌های اقتصادی کمک کند تا تصمیمات مؤثرتری اتخاذ کنند. نیاز به هماهنگی بین مجلس و دولت برای همگن شدن رویکردهای مدیریتی در حوزه اقتصاد مقاومتی احساس می‌شود.

ابراهیمی برای کارآمدتر و عملیاتی‌تر شدن این رویداد پیشنهاد داد: مدیران تصمیم‌گیر حوزه اقتصاد در آن حضور داشته باشند تا بتوانند به یک دیدگاه مشترک در مسائل برسند. خروجی رویدادها نیز نباید صرفاً به ارائه دیدگاه‌ها محدود شود و نیاز به مشارکت فعال مدیران و نمایندگان مجلس در بحث‌های کارشناسی احساس می‌شود.

ابراهیمی در پایان تأکید کرد: در اینگونه رویدادها باید به جای تمرکز بر مقالات علمی، به جنبه‌های سیاسی و عملیاتی اقتصاد توجه بیشتری شود. این رویکرد می‌تواند به هموار کردن مسیر اقتصادی کشور کمک کرده و از بی‌نتیجه ماندن تلاش‌ها جلوگیری کند. امروز اقتصاد به هیچ عنوان از سیاست منفک نیست و باید این مسیر را هموار کرد تا جریان اقتصادی کشور یک رویکرد سیاسی عملیاتی پیدا کند.

عباس بیگدلی

عضو کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی

عباس بیگدلی، نماینده مردم تاکستان و عضو کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی، ضمن قدردانی از دست‌اندرکاران این رویداد گفت: وجه تمایز این همایش، نگاه فنی و کارشناسی آن بود که بدون درگیر شدن در مسائل و جریانات سیاسی، به طور صنفی و علمی به موضوع امنیت غذایی پرداخت.

بیگدلی تصریح کرد: اگر مباحث ارائه‌شده توسط کارشناسان و صاحب‌نظران به‌صورت عملیاتی و در قالب سیاست‌گذاری‌های مؤثر و قوانین با ضمانت اجرایی مناسب در مجلس شورای اسلامی پیاده‌سازی شود، می‌توان به بهبود امنیت غذایی در کشور کمک کرد. موضوع امنیت غذایی بارها مورد تأکید مقام معظم رهبری قرار گرفته و لازم است دولت و مجلس توجه ویژه‌ای به آن داشته باشند.

این عضو کمیسیون کشاورزی خاطرنشان کرد: چنین همایش‌هایی می‌توانند بستر لازم را برای گفتمان‌سازی و ایجاد باور به اقتصاد درون‌زا فراهم کنند. توجه ویژه مسئولان به این همایش‌ها می‌تواند گفتمان‌سازی مورد نیاز برای جلب توجه افکار عمومی و نهادهای اجرایی را تسهیل کند. ایجاد ارتباط میان این گفتمان و مراکز تصمیم‌گیر و تصمیم‌ساز، همراه با تدوین روش‌های اجرایی مناسب، می‌تواند در تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی مؤثر باشد.

وی در ادامه اظهار داشت: این همایش برخلاف برخی رویدادهای مشابه که صرفاً بر ارائه آمار و برگزاری اختتامیه متمرکز هستند، بر تدوین یک برنامه جامع و عملیاتی تأکید داشت. بیگدلی بر ضرورت تدوین پلن کامل برای بررسی نظام‌مند مسائل امنیت غذایی و انتقال آن به دستگاه‌های اجرایی تأکید کرد و گفت: این رویکرد می‌تواند در تغییر نگاه دستگاه‌های اجرایی و بهبود وضعیت امنیت غذایی کشور مؤثر باشد.

اکبر فتحی

معاون برنامه‌ریزی و اقتصادی وزارت جهاد کشاورزی

اکبر فتحی، معاون برنامه‌ریزی و اقتصادی وزارت جهاد کشاورزی اظهار داشت: این رویداد با توجه به ساختار و محتوای آن، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. برخلاف همایش‌های دیگر که ممکن است ارزیابی نتایج آنها با فاصله چند ساله انجام شود، همایش اقتصاد مقاومتی به دلیل ارائه راهکارهای اجرایی و وجود سندی تحت عنوان «سند امنیت غذایی دانش‌بنیان»، باید در بازه‌های زمانی کوتاه‌تر مانند شش ماه یا یک سال مورد ارزیابی قرار گیرد. فتحی تصریح کرد: این شیوه پیگیری، سبب می‌شود که نتایج و دستاوردهای همایش در همایش‌های بعدی به طور دقیق بررسی شده و روند اجرای راهکارهای ارائه‌شده رصد شود.

فتحی با اشاره به نیاز کشور به اصلاح فرهنگ تولید و فرهنگ مصرف، گفت: امنیت غذایی هر دو این موارد را دنبال می‌کند. اصلاح فرهنگ مصرف باید به یک مطالبه عمومی و فرهنگ عمومی تبدیل شود و برگزاری نشست‌ها و همایش‌های تخصصی راهی مؤثر برای تحقق این هدف است. وی به آمار ضایعات در بخش کشاورزی اشاره کرد و با تأکید بر اینکه این رقم حدود ۳۰ درصد است، خاطرنشان کرد: کاهش این ضایعات نیازمند اقدامات فرهنگی بوده و برگزاری نشست‌های مستمر و تخصصی می‌تواند در این زمینه تأثیرگذار باشد.

معاون برنامه‌ریزی و اقتصادی وزارت جهاد کشاورزی در ادامه افزود: در حوزه کشاورزی دانش لازم برای ارتقای بهره‌وری وجود دارد، اما این دانش به طور مؤثر مورد استفاده قرار نمی‌گیرد. وی بر لزوم تمرکز همایش‌ها بر افزایش ضریب نفوذ دانش در بخش کشاورزی تأکید کرد و گفت: به جای پرداختن به تولید دانش جدید، باید راهکارهایی برای اجرایی

کردن دانش موجود ارائه شود. پرهیز از کلی‌گویی و پرداختن به مصادیق مشخص در بخش کشاورزی می‌تواند روند عملیاتی‌سازی دانش را تسریع کند.

وی همچنین تاکید کرد: تمرکز همایش‌ها بر ارائه و اجرای سیاست‌های کاربردی به جای صرفاً انتشار مقالات علمی، نتایج مطلوب‌تری در پی خواهد داشت. حضور شرکت‌کنندگان علاقه‌مند، سخنرانان متخصص و ارائه‌دهندگان سیاست‌های عملیاتی از نقاط قوت این رویداد است و تداوم این نشست‌ها لازم است.

محمد ابراهیم حسن نژاد

معاون امور تولیدات دامی وزارت جهاد کشاورزی

محمد ابراهیم حسن نژاد، معاون امور تولیدات دامی وزارت جهاد کشاورزی، در خصوص برگزاری همایش اقتصاد مقاومتی با محوریت امنیت غذایی اظهار داشت: این همایش اقدامی به جا و ضروری است چرا که اهمیت امنیت غذایی نه تنها به تأمین غذا و در دسترس بودن آن برای عموم مردم بازمی گردد، بلکه از نظر اقتصادی نیز با توجه به ظرفیت‌های گسترده کشور در بخش تولید غذا، کشاورزی و دامپروری، زمینه‌های قابل توجهی برای رشد و توسعه وجود دارد.

وی افزود: در صورت توجه ویژه دولت، بخش خصوصی و وزارت جهاد کشاورزی به این ظرفیت‌ها، می‌توان شاهد رشد قابل توجهی در تولید غذا بود که در نهایت کشور را در این حوزه به خودکفایی نزدیک‌تر خواهد کرد. بهره‌وری در این بخش از موضوعات کلیدی است و ارتقای آن، کاهش مشکلات موجود در این حوزه و بهره‌گیری مطلوب از شرکت‌های دانش‌بنیان و فناوری‌های نوین می‌تواند تأثیر چشمگیری در تأمین امنیت غذایی و تقویت اقتصاد مقاومتی داشته باشد.

وی با اشاره به ظرفیت‌های موجود در بخش کشاورزی، مانند منابع طبیعی و قابلیت‌های نژادی و ژنتیکی، تصریح کرد: با انجام اقدامات اصلاح نژادی و به کارگیری دانش علمی، می‌توان به افزایش تولید و رشد اقتصادی دست یافت. معتقدم برگزاری چنین همایش‌هایی فرصتی برای جلب توجه بخش‌های دولتی و خصوصی به موضوع امنیت غذایی است و این رویدادها بستر مناسبی برای طرح مشکلات، ارائه راهکارها و استفاده بهینه از ظرفیت‌های

موجود فراهم می کنند.

وی در پایان اظهار داشت: این همایش ها علاوه بر تشویق بخش دولتی و خصوصی به تلاش در حوزه امنیت غذایی، زمینه ساز حضور افراد متخصص و صاحب نظر نیز خواهند بود و این تعاملات می توانند به حل تنگناهای موجود و بهره گیری حداکثری از ظرفیت های کشور کمک کنند.

مهدی کاظم نژاد

عضو هیئت علمی مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی
وزارت جهاد کشاورزی

مهدی کاظم نژاد، عضو هیئت علمی مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی وزارت جهاد کشاورزی، در خصوص همایش سالانه اقتصاد مقاومتی با محوریت امنیت غذایی اظهار داشت: این رویداد با رویکردی متفاوت نسبت به سایر همایش‌ها برگزار شد. برخلاف همایش‌هایی که صرفاً بر ارائه مقالات تئوری تمرکز دارند، این همایش بر توسعه سیاست‌های کاربردی متمرکز بود و در جریان آن چندین طرح اجرایی ارائه شد.

کاظم نژاد خاطرنشان کرد: توصیه‌های کاربردی مطرح‌شده در این همایش می‌تواند به وزارت جهاد کشاورزی در مدیریت بازار و دستیابی به امنیت غذایی کمک کند. حرکت به سمت مسائل عملیاتی و ارائه پیشنهادهاى سیاستی می‌تواند نقش بسزایی در تحقق اهداف امنیت غذایی ایفا کند.

فصل سوم

گزارش افتتاحیه، نشست‌های تخصصی و اختتامیه

در این بخش گزارش افتتاحیه، نشست‌های تخصصی و اختتامیه همایش ارائه شده است. افتتاحیه همایش، ۲۱ آبان ۱۴۰۳ با میزبانی مجلس شورای اسلامی و با سخنرانی اعضای کمیته علمی همایش و اختتامیه آن، ۲۰ اسفند ۱۴۰۳ با میزبانی وزارت جهاد کشاورزی و با سخنرانی وزیر جهاد کشاورزی و نائب رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس برگزار شد

همچنین در بازه بین افتتاحیه تا اختتامیه، ۱۲ نشست تخصصی با میزبانی نهادهای مرتبط با موضوع امنیت غذایی و کشاورزی برگزار شد

افتتاحیه یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

۲۱ آبان ماه ۱۴۰۳؛ مجلس شورای اسلامی

افتتاحیه یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی ۲۱ آبان ماه با موضوع «امنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر» به همت اندیشکده اقتصاد مقاومتی و با حضور کمیته علمی همایش و جمعی از صاحب‌نظران و کارشناسان این حوزه در مجلس شورای اسلامی برگزار شد. در این مراسم اعضای کمیته علمی همایش به بیان اهداف آن، کیفیت برگزاری نشست‌های تخصصی در بازه آبان تا بهمن، محورهای فراخوان طرح‌های سیاستی و رویکردهای اصلی این همایش پرداختند.

طرح سیاستی، مسیر مشارکت در یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

در ابتدای این رویداد مهدی سروی، دبیر افتتاحیه همایش ضمن ارائه گزارشی در خصوص کیفیت طراحی این همایش و بیان محورهای اصلی آن، برنامه آتی همایش از جمله برگزاری

نشست‌های تخصصی تا برگزاری اختتامیه در انتهای بهمن ماه را ارائه کرد. سروی در این افتتاحیه گفت: این همایش سالانه، معتبرترین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی است که در سال جاری با همکاری دستگاه‌های مختلف به ویژه وزارت جهاد کشاورزی در بازه‌ای سه تا شش ماهه در حوزه امنیت غذایی برگزار می‌شود. بهبود کیفیت تصمیم‌گیری، هدف اصلی این همایش است که برای رسیدن به آن به جای برگزاری یک همایش یک روزه، برگزاری چندین نشست تخصصی در دستور کار قرار دارد و بعد از همایش نیز جمع‌بندی‌های همایش از طرف اندیشکده اقتصاد مقاومتی پیگیری می‌شود؛ کما اینکه در سال‌های قبل اندیشکده اقتصاد مقاومتی مصوبات و پیشنهادهای تولید شده در همایش سالانه را در موضوعات مرتبط پیگیری کرد و تا جای ممکن به مرحله اجرا رساند.

وی افزود: ویژگی جدی این همایش این است که به جای دریافت مقاله به شیوه مرسوم، طرح سیاستی را جایگزین کرده که هدف آن کمک به تصمیم‌سازی و رفع مشکلات کشور است و این روش تا به حال دستاوردهای مطلوبی داشته و مورد استقبال دستگاه‌های اجرایی نیز قرار گرفته است. طرح‌های سیاستی به جای آنکه صرفاً رویکرد علمی داشته باشد، ناظر بر اجرا نیز هست و به تصمیم‌سازی برای رفع مشکلات کمک می‌کند.

بند ۶ و ۷ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی به صورت مستقیم به امنیت غذایی اشاره دارد و پیشنهاد اصلی، افزایش تولید داخلی و تنوع بخشی به واردات کالاهایی است که در میان مدت امکان افزایش تولید آن‌ها وجود ندارد. در جلسات مختلف با مشاوران، اعضای محترم کمیته علمی و کارشناسان اندیشکده‌های مختلف، عنوان این همایش انتخاب شد و تلاش ما این است که متناسب با دو بند مذکور سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی پیشنهادهایی را برای بهبود شرایط امنیت غذایی و کاهش آسیب‌های این حوزه تهیه کنیم.

مدیر گروه کشاورزی اندیشکده اقتصاد مقاومتی در پایان گفت: بعد از افتتاحیه قرار است حدود ۱۲ نشست تخصصی در موضوعات مختلف مرتبط با محورهای اصلی همایش برگزار شود و در هر کدام تلاش شده است از کارشناسان مرتبط و دستگاه‌های اجرایی دعوت به عمل آید.

اختتامیه این همایش نیز در انتهای بهمن ماه و مصادف با سالروز ابلاغ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی از سوی رهبر معظم انقلاب برگزار خواهد شد. در پایان امیدواریم بتوانیم با انتشار کتابچه همایش و پیگیری پیشنهادهای مطرح شده طی این فرایند چند ماهه، گامی در راستای بهبود امنیت غذایی کشور برداریم.

اهمیت امنیت غذایی در سطح امنیت ملی است

حامد نجفی عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس و دبیر علمی همایش، ضمن تشکر از برگزاری همایش سالانه اقتصاد مقاومتی با موضوع امنیت غذایی گفت: در این همایش قرار بر این است که طرح‌های سیاستی را با هدف بهبود امنیت غذایی کشور از علاقمندان و کارشناسان دریافت کنیم. افزایش تولید و پایدارسازی آن، مدیریت بازار، تامین ارز نهاده‌های وارداتی، تنوع بخشی به مبادی وارداتی و تبدیل ایران به هاب غذایی و نهاده‌ها و بازیگران درگیر در زنجیره ارزش کشاورزی، از جمله مواردی است که کمیته علمی همایش نسبت به ارسال طرح سیاستی در خصوص آن‌ها استقبال می‌کند.

وی گفت: یک زمانی امنیت غذایی را ذیل امنیت ملی تعریف می‌کردند اما امروز امنیت غذایی هم ارز با امنیت ملی تعریف می‌شود و از اهمیت بیشتری برخوردار شده است. بر اساس آخرین آمار سازمان OECD سطح حمایت کشورهای این سازمان از کشاورزان حدود ۸۴۲ میلیارد دلار در سال است که عمدتاً به پرداخت مستقیم به کشاورزان اختصاص دارد.

این عضو هیئت علمی دانشگاه ادامه داد: به طور مثال یک کشاورز نروژی نزدیک به نیمی از درآمد خود را از دولت دریافت می‌کند؛ به این معنی که به هر میزان فروش داشته باشد، دولت نیز به همان میزان به او یارانه مستقیم پرداخت می‌کند؛ که نشان از اهمیت امنیت غذایی و تلاش برای پایدار سازی تولید برای کشورهای جهان دارد.

وی افزود: در حال حاضر انگیزه ورود نیروی کار به بخش کشاورزی به دلایل مختلف از جمله کمتر بودن درآمد و همچنین ریسک‌های مختلف فصلی و آب و هوایی، پایین‌تر است و این مسئله در همه کشورهای جهان کم و بیش برقرار است. بنابراین کشورهای مختلف حتی با نظام‌های لیبرالی، بخش کشاورزی را در برابر بازار بی رحم رها نکرده‌اند و تلاش می‌کنند با حمایت‌های مختلف از جمله پرداخت‌های مستقیم و اعمال تعرفه واردات، حول تولید خودشان گارد امنیتی برقرار می‌کنند.

نجفی ادامه داد: اما در کشور ما رویه متفاوت است. به طور مثال در حوزه تولید گندم، بر اساس آخرین آمار حدود ۱۶.۵ میلیون تن تولید گندم و ۱۲.۵ میلیون تن خرید تضمینی در سال ۱۴۰۳ ثبت شده است که یک رکورد محسوب می‌شود. خرید تضمینی از سوی دولت و اختصاص ارزان‌تر آرد، در زنجیره آرد و نان بر اساس آخرین آمار حدود ۴.۵ میلیارد دلار هزینه پرداخت یارانه روی دست دولت می‌گذارد که بر اساس نظر کارشناسان اگر از این سرمایه به روش بهتری استفاده می‌شد می‌توانست اثرگذاری بیشتری بر بهبود امنیت غذایی کشور بگذارد.

نجفی علمدارلو افزود: تصور من این است که مهمترین ریشه این شیوه اختصاص یارانه، پایین بودن بهره‌وری بخش کشاورزی است و نشان از ضرورت کار کردن برای افزایش بهره‌وری دارد. از نظر من بهبود بهره‌وری اکسیری است که می‌تواند بسیاری از مشکلات را حل کند. امروز ما حدود ۲ تا ۲.۵ میلیون هکتار به گندم آبی اختصاص دادیم که بر اساس نظر کارشناسان باید همین میزان تولید در کمتر از ۱.۵ میلیون هکتار تولید شود. بنابراین می‌توانیم ادعا کنیم که می‌توان با هزینه‌های کمتر به خودکفایی در تولید محصولات چون گندم برسیم.

در حمایت از بخش کشاورزی بسیار عقیم

نجفی افزود: فائو شاخصی تحت عنوان شاخص گرایش به کشاورزی دارد که عبارت از تقسیم بودجه بخش کشاورزی به ارزش افزوده این بخش است؛ این شاخص برای کشورهای توسعه یافته حدود ۵۰ درصد است، اما برای ایران حدود ۰.۲ درصد است که به مانند کشورهای کمتر توسعه یافته است.

وی خاطرنشان کرد: این شاخص برای کشورهایی مثل آمریکا و کانادا حدود ۰.۸ است که نشان از اهمیت این بخش برای این کشورها دارد. در حوزه تسهیلات بانکی به همین شیوه، باید سهم بخش کشاورزی بالا باشد، اما امروز در ایران این سهم کمتر از ۵ درصد است که کمترین میزان در طول تاریخ کشور است؛ چرا که در سال‌های قبل این سهم به حدود ۲۰ درصد می‌رسید و سرمایه‌گذاری کافی در بخش کشاورزی انجام می‌شد و یکی از دلایل کاهش اثرات تحریم‌های دهه ۹۰ بر بخش کشاورزی همین ورود سرمایه کافی بود، اما امروز وضعیت در این حوزه مطلوب نیست.

مسئله دیگر عدم استفاده از نهادهای بالادستی این حوزه است که عملاً اثری در سیاستگذاری دولت ندارند و بلا استفاده مانده‌اند. نکته دیگر منفی بودن تراز تجاری بخش کشاورزی است که به چندین میلیارد دلار رسیده است و آسیب‌پذیری کشور به ویژه در حوزه امنیت غذایی را در برابر تکانه‌های خارجی افزایش داده است.

امکانات لازم برای تامین داخلی نیازهای غذایی کشور وجود دارد

روحانی مجتبی پالوج قائم مقام موسسه پژوهش‌های وزارت جهاد کشاورزی، گفت: شهرپور ۱۳۸۹ اولین بار بود که واژه اقتصاد مقاومتی از سوی رهبر معظم انقلاب مطرح شد و از آن زمان مقوله اقتصاد مقاومتی در دستور کار نظام حاکمیتی کشور قرار گرفت. سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی نیز سال ۱۳۹۲ در ۲۴ بند ارائه شد. من معتقدم اقتصاد مقاومتی بسیار حائز اهمیت است و می‌تواند به عنوان یک مکتب اقتصادی دنبال و پیاده سازی شود، اما به

نظر من تا به حال به درستی به آن توجه نشده است.

توجه ویژه امامین انقلاب به «امنیت غذایی» در بیانات ایشان

وی ضمن بیان اینکه اهمیت امنیت غذایی در بندهای ۶ و ۷ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی مورد توجه قرار گرفته است، افزود: در بیانات حضرت امام (ره) نیز بیش از ۶۰۰ بار به اهمیت بخش کشاورزی پرداخته شده است و حدود ۲۵ درصد از توصیه‌های رهبر معظم انقلاب نیز به بحث‌های مرتبط با امنیت غذایی اختصاص دارد. امنیت غذا به عنوان یک نیاز حیاتی فراتر از بحث‌های امنیتی دیگر است و اولویت اول در بحث‌های امنیتی کشورها محسوب می‌شود.

پالوج ادامه داد: در ادبیات توسعه جهانی، بحث توسعه پایدار مطرح است و سران کشورها در سال ۱۹۹۲ در نشست جهانی اهداف مشخصی را در نظر می‌گیرند که یکی از آن‌ها کاهش بیش از ۸۴۰ میلیون گرسنه در جهان به کمتر از نصف در افق ۱۰ تا ۲۰ ساله بوده است. اما بعد از رسیدن به سال ۲۰۱۵، نه تنها از شمار گرسنگان در جهان کاسته نشده، بلکه در این مدت به آن افزوده شده است. بنابراین محو فقر و محو گرسنگی، مهمترین اهداف جهانی کشورهاست که بارها در نشست‌های مختلف به آن تاکید شده است اما در عمل کشورهای نتوانسته اند به اهداف تعیین شده در این حوزه دست یابند.

لزوم توجه به سند دانش بنیان امنیت غذایی

وی افزود: به دلیل اهمیت مسئله استقلال، اهمیت امنیت غذایی برای کشور ایران به مراتب بیشتر است. در ایران سندی تحت عنوان «دانش بنیان امنیت غذایی» در شورای عالی انقلاب فرهنگی در همکاری با وزارت جهاد کشاورزی به تصویب رسیده است. من معتقدم این سند باید به عنوان مبنا در سیاستگذاری حوزه امنیت غذایی در دستور کار قرار بگیرد؛ چرا که تعریف دقیق و قابل قبولی از امنیت غذایی در آن ارائه شده است و مسائلی

چون فراهمی، دسترسی و سلامت از جمله ارکان آن هستند. نکته مثبت دیگر این سند آن است که در آن به پایداری در تولید و حفاظت از منابع نیز توجه شده است.

قائم مقام موسسه پژوهش‌های وزارت جهاد کشاورزی با تاکید بر اینکه امکانات لازم برای تولید نیازهای غذایی کشور در داخل وجود دارد افزود: مدیریت بهتر منابع می‌تواند به افزایش تولید و بهبود امنیت غذایی کشور منجر شود، کما اینکه در تولید گندم با وجود عدم افزایش سطح زیر کشت در سال‌های اخیر میزان تولید افزایش قابل توجهی یافته است.

وزارت جهاد کشاورزی اولین نهادی بود که در سال ۱۳۹۲، برنامه اقتصاد مقاومتی خود را طراحی کرد و به تصویب رساند. آن زمان تراز تجاری بخش کشاورزی حدود منفی ۸.۱ میلیارد دلار بود که تا سه سال بعد با اجرای برنامه به حدود منفی ۳ میلیارد دلار رسید. اما بی‌توجهی به اقتصاد مقاومتی در ادامه موجب افزایش شکاف بین واردات و صادرات در این حوزه شد و تراز تجاری امروز به حدود منفی ۱۲ میلیارد دلار رسیده است که مطلوب نیست

اهمیت افزایش بهره‌وری برای بهبود امنیت غذایی

وی افزایش بهره‌وری را یکی از مهمترین اقدامات برای بهبود شرایط امنیت غذایی کشور دانست و افزود: در سال‌های اخیر میزان تولید گندم دیم در هر هکتار به شکل قابل توجهی افزایش یافته است، اما همچنان باید در این حوزه پیشرفت کنیم که به افزایش تولید با امکانات موجود کمک می‌کند.

وی گفت امنیت غذایی در فرآیند تکامل خود به بحث حاکمیت غذایی نیز پرداخته است؛ که با توجه به اتفاقات جهانی و شرایط ویژه کشور ما باید به طور خاص مورد توجه قرار بگیرد. در این بحث علاوه بر تولید داخلی، به مباحثی چون حفاظت از منابع و ارتباط با همسایگان نیز توجه می‌شود. امنیت غذایی عجین با اقتصاد مقاومتی است که در صورت توجه به آن می‌تواند به عنوان یک مکتب اقتصادی مهم مطرح شود. تصور و تلقی من این است که بهبود امنیت غذایی با تاکید بر افزایش تولید در داخل کشور با مشارکت همه دستگاه‌ها و بخش

خصوصی، میسر است. امنیت غذایی به مراتب از امنیت نظامی مهمتر است و ظرفیت‌های فراوانی برای کشور به ارمغان خواهد آورد.

نقش موثر همایش سالانه اقتصاد مقاومتی در اصلاح تصمیمات کلان

پیمان فلسفی نایب رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی، ضمن تشکر از برگزارکنندگان همایش سالانه اقتصاد مقاومتی و توجه به موضوع امنیت غذایی گفت: تصور می‌کنم برگزاری سالانه همایش اقتصاد مقاومتی اقدام موفق بوده است و توانسته است در بهبود تصمیم سازی اثرگذار باشد و امیدواریم از این پس نیز نتایج این اقدامات هم در بهبود کیفیت تصمیم سازی و هم در نهایت در بهبود وضعیت معیشتی مردم دیده شود.

اهمیت کشاورزی در بیانات بزرگان دین و ادبیات دینی

وی افزود: موضوع این همایش امنیت غذایی، کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم ناپذیر است که نشان می‌دهد برگزارکنندگان این همایش در طرف درست تاریخ قرار دارند و با وجود گذشت بیش از ۱۰ سال از مطرح شدن ادبیات اقتصاد مقاومتی، هنوز هم برای پرداختن به این موضوعات دیر نیست و یک ضرورت برای اقتصاد کشور محسوب می‌شود.

وی افزود: حضرت امام (ره) کشاورزی را اساس اقتصاد کشور می‌دانستند و رهبر معظم انقلاب نیز صراحتاً فرموده‌اند صنعت و پول نفت باید در خدمت کشاورزی باشد. به عقیده من بیانات رهبران انقلاب مبنای دینی و قرآنی دارد و باید به این مسئله نیز توجه داشته باشیم. از پیامبر اسلام نیز نقل شده است که در پاسخ به اینکه چه شغلی را برای فرزندانمان انتخاب کنیم، فرمودند: «اول دامداری، دوم زراعت، سوم صنعت و چهارم تجارت» که نشان از اهمیت بخش کشاورزی در ادبیات دینی دارد و امیدواریم مسئولین بیش از پیش به این اهمیت واقف شوند.

ضرورت جبران عقب ماندگی تاریخی بخش کشاورزی

نماینده مجلس ادامه داد: در حال حاضر بخش کشاورزی ۸.۳ درصد از تولید ناخالص داخلی و ۱۴.۴ درصد از اشتغال کشور نقش دارد. یکی از مهمترین پرسش‌ها این است که حمایت‌ها قرار است کدام نقص بخش کشاورزی را پوشش دهد؟ بررسی‌ها نشان می‌دهد دولت‌ها ابتدا به سمت حمایت‌هایی رفته‌اند که شکاف تولید را پوشش دهد و بعد از آن به سمت رفع شکاف درآمد و سود، رفته‌اند. امروزه سیاست‌هایی اتخاذ می‌شود که رفاه کشاورزان را بهبود دهد؛ این مهم در سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه مورد توجه قرار گرفته و بر ضرورت جبران عقب ماندگی تاریخی بخش کشاورزی تاکید شده است. بخش کشاورزی عقب ماندگی تاریخی دارد که باید جبران شود ولی آنطور که باید و شاید به آن توجه نمی‌شود.

وی افزود: هر فرد شاغل در بخش خدمات و صنعت چندین برابر افراد شاغل در بخش کشاورزی درآمد کسب می‌کنند که نتیجه آن عدم توسعه متوازن بخش کشاورزی در مقایسه با صنعت و خدمات شده است. در دستورکار قرار گرفتن سیاست تامین غذای ارزان برای افراد مقیم شهرها، موجب اتخاذ سیاست‌هایی چون سرکوب قیمتی و در نهایت ضربه خوردن به تولیدکنندگان محصولات کشاورزی شده است. ما به افزایش قیمت‌ها قائل نیستیم ولی حمایت‌های دولت باید به نحوی باشد که با وجود کاهش قیمت، کشاورز ضرر نکند و در این زمینه اعمال سیاست‌های یارانه‌ای و حمایتی بسیار حائز اهمیت است. اما امروز کشاورزان محصولات خود را به ارزان‌ترین قیمت می‌فروشند و محصولات با قیمت چند برابری به مصرف کننده نهایی می‌رسد و سود اصلی این حوزه به واسطه‌ها می‌رسد.

دو ریشه اصلی ضربه خوردن امنیت غذایی کشور

فلسفی با بیان اینکه تولید پایدار با محدودیت‌هایی چون افزایش جمعیت و محدودیت منابع مواجه است و باید برای آن فکری کرد؛ افزود: وابستگی به واردات و تحدید منابع تولید دو ریشه اصلی ضربه خوردن امنیت غذایی کشور است. در حال حاضر نزدیک به ۱۵ میلیارد

دلار صرف واردات نهاده‌های اساسی کشور می‌شود و تراز تجاری بخش کشاورزی منفی ۱۱ میلیارد دلار است. درحالیکه ما باید به صادرکننده بزرگ محصولات کشاورزی تبدیل شویم. به عنوان نمونه کشور برزیل که روزی واردکننده غذا و حتی پنبه بود، امروز با افزایش تولید و بهره‌وری به صادرکننده این محصولات تبدیل شده است.

وی افزود: وابستگی ایران به واردات غلات در سال‌های اخیر حدود ۲.۵ برابر شده است. واردات غلات از ۱۸ درصد به ۴۳ درصد نیاز کشور رسیده است درحالیکه محصولات کشاورزی چون هندوانه و صیفی جات بیش از نیاز کشور تولید شده و معدوم شده است. اجرای سیاست‌های الگوی کشت می‌تواند به طور ویژه این مشکلات را کاهش دهد و ضمن کاهش وابستگی به واردات، از معدوم شدن بخشی از تولیدات نیز جلوگیری کند.

بخش کشاورزی در سرمایه‌گذاری و بهره‌مندی از تسهیلات و بودجه وضعیت مناسبی ندارد

این نماینده مجلس با اشاره به اینکه سهم بخش کشاورزی از بودجه عمومی در خوش بینانه‌ترین حالت ۳ درصد است، گفت: با وجود این، بخش کشاورزی در کمترین حالت ۸ درصد از تولید ناخالص داخلی سهم دارد. سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی نیز در طول بیش از ۷۰ سال اخیر روندی نزولی دارد و سهم این بخش هیچگاه بیشتر از ۵ درصد نبوده است. به طور خلاصه هم در سرمایه‌گذاری و هم در اختصاص تسهیلات بانکی، بخش کشاورزی در وضعیت مطلوبی قرار ندارد. بانک‌ها باید به اولویت بخش کشاورزی توجه کنند و اینطور نیست که فقط بانک کشاورزی در این حوزه مسئولیت داشته باشد. در برنامه ششم قرار بر این بود که حداقل ۲۵ درصد از تسهیلات بانکی به بخش کشاورزی اختصاص پیدا بکند. خطوط اعتباری صادراتی نیز می‌تواند به بخش کشاورزی کمک کند که در این حوزه نیز وضعیت مطلوب نیست.

وی افزود: به طور خاص در شرایط تحریم و جنگ اقتصادی، اهمیت توجه به امنیت غذایی و بخش کشاورزی دوچندان می‌شود و انتظار داریم دولت و نهادهای حاکمیتی بیش از پیش به این موضوع توجه کنند. برزیل و هندوستان نمونه‌هایی هستند که با اعمال سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، بخش کشاورزی خود را به طور ویژه ارتقا دادند و امروز جزء تولیدکنندگان بزرگ محصولات مختلف هستند. ما در مجلس علاوه بر نگاه نظارتی، در تصویب قوانین نیز تلاش کرده‌ایم به بخش کشاورزی کمک کنیم. در سال‌های اخیر قوانین متعددی برای بهبود شرایط بخش کشاورزی و دامداری به تصویب رسیده است که نظارت بر حسن اجرای آن‌ها بر عهده مجلس است و دست ما در این حوزه پر است و می‌توان گفت در این حوزه خلا قانونی وجود ندارد و هر اقدام دیگری نیز لازم باشد امکان تصویب قانون جدید وجود دارد.

حمایت از کشاورزی نباید محدود به وضع قانون باشد

حامد رفیعی عضو هیئت علمی دانشگاه تهران، ضمن بیان اینکه اعضای علمی این همایش حدود چند ماه است برای تدارک بهتر آن تلاش می‌کنند، گفت: از همه فعالین حوزه امنیت غذایی و کشاورزی درخواست می‌کنم در این همایش مشارکت کنند. به عقیده من افزایش مطالبه عمومی در این حوزه بسیار حائز اهمیت است و باید مسائلی همچون افزایش سهم بخش کشاورزی از بودجه عمومی و تسهیلات بانکی به مطالبه عمومی تبدیل شود.

امنیت غذایی پیشران امنیت اقتصادی کشور است

رفیعی ضمن بیان اینکه امنیت غذایی پیشران امنیت اقتصادی کشور است و باید به آن به طور ویژه توجه شود، افزود: در قانون برنامه هفتم پیشرفت رشد ۵ درصدی بخش کشاورزی به تصویب رسیده است؛ در حال حاضر عدم تطبیق ارقام مربوط به بخش کشاورزی نیز یک چالش بزرگ است؛ به طوری که رشد اقتصادی بخش کشاورزی در برخی سال‌ها از سوی مرکز آمار منفی و از طرف بانک مرکزی مثبت اعلام می‌شود و تا زمانی که این مشکل وجود

دارد صحبت از تصویب رشد ۵ درصدی جای تامل دارد و در واقع پیش از آن باید مشکل دقیق نبودن اطلاعات در این حوزه حل و فصل شود.

رشد واردات محصولات کشاورزی چندین برابر رشد جمعیت کشور

عضو هیئت علمی دانشگاه تهران ادامه داد: در حال حاضر رشد واردات محصولات کشاورزی چندین برابر رشد جمعیت کشور است و این یک آسیب جدی برای امنیت غذایی است. در حال حاضر حمایت از بخش کشاورزی فقط محدود به وضع قانون است که آن هم کامل نیست و ایرادات اساسی دارد. به طور خاص بحث بیمه اجباری تولیدکنندگان محصولات اساسی کشاورزی اقدام مطلوبی است ولی قیودی که در قانون برای آن در نظر گرفته شده عملاً امکان اجرا و تحقق هدف را سلب کرده است.

وی افزود: ما معتقدیم کشاورزی باید اساس اقتصاد کشور باشد ولی با وضع مطلوب بسیار فاصله داریم. در بحث روش‌های تامین مالی زنجیره‌های تولیدی بخش کشاورزی جای کار فراوانی وجود دارد و می‌توان الگوهای زیادی را برای بهبود شرایط تامین مالی بخش کشاورزی در دستور کار قرار داد.

وی افزود: در دهه ۴۰ تنها ۲۵ درصد جمعیت کشور شهرنشین بودند اما امروز این سهم به بیش از ۷۵ درصد رسیده است. در واقع روستاهایی که بزرگ شده‌اند به شهر تبدیل شده‌اند و این مسئله چالش‌های زیادی برای تولید محصولات کشاورزی ایجاد کرده است. روند افزایش محدوده‌های شهری، به امنیت غذایی و تولید محصولات کشاورزی ضربه وارد کرده است.

همایش اقتصاد مقاومتی بستر مناسب تجمیع نظام مسائل بخش کشاورزی

رفیعی ادامه داد: نکته دیگر اینکه انتقادات زیادی به بخش کشاورزی وارد می‌شود که

رویکرد علمی در آن لحاظ نمی‌شود از جمله صادرات آب مجازی یا منفی بودن تراز تجاری یا بالا بودن ضایعات بخش کشاورزی که نیاز به اتخاذ رویکرد علمی در این مسائل و رفع مشکلات موجود داریم. این همایش جایی است که می‌توان با تجمیع نظام مسائل بخش کشاورزی با رویکردی علمی به تصمیم سازی و رفع مشکلات کمک کرد؛ چرا که شرایط بخش کشاورزی به نحوی است که دستگاه‌های زیادی در آن دخیل هستند و امکان تجمیع آن‌ها جز در چنین رویدادهایی فراهم نمی‌شود.

وی در پایان گفت: تحریم آسیب‌های زیادی به اقتصاد کشور وارد کرده است که در بخش کشاورزی هم نمایان است. اما کاهش اثرات تحریم نیز باید در دستور کار ما قرار بگیرد که از نظر بنده شدنی است.

واردات غذا باید تحریم ناپذیر و مستقیم شود

صدرالله دولت مدیرعامل سابق شرکت پشتیبانی امور دام، ضمن اشاره به اینکه در بند ششم سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی بر ضرورت بهبود امنیت غذایی تاکید شده است، گفت: بحث تجارت تحریم ناپذیر در بخش کشاورزی، به طور ویژه در این همایش مورد توجه قرار گرفته است و پیشرفت در این مهم می‌تواند آسیب‌های فعلی امنیت غذایی را کاهش دهد.

تامین نیازهای اساسی کشاورزی ایران با عاملیت کشورهای غیرهمسو

وی افزود: در دنیا از منظر بالاتر بودن میزان تولید محصولات کشاورزی نسبت به مصرف داخلی، قاره آمریکا در رتبه نخست قرار دارد و قاره آسیا و اروپا در رتبه‌های بعدی قرار دارند. اگر کشورهای دنیا را متناسب با سیاست داخلی خودمان به دو گروه همسو و غیرهمسو تقسیم کنیم، عمده واردات کالاهای اساسی کشور از کشورهای همسو، اما با مشارکت و همکاری کشورهای غیرهمسو تامین می‌شود.

وی ادامه داد: در این زمینه شرکت‌های اروپایی و آمریکا نقشی ویژه دارند و عملاً کالاهای

اساسی کشور با همکاری آن‌ها تامین می‌شود. در واقع کالای اساسی که امروز ما از برزیل وارد می‌کنیم، از یک شرکت واسطه خریداری می‌شود و تسویه ارزی آن نیز باید در یک بانک خاص آلمانی انجام شود که مطلوب کشور نیست و آسیب‌های فراوانی دارد.

صدralله دولت گفت: دانه سویا، کنجاله سویا، جو، شکر، برنج و روغن‌های مختلف، اقلام اساسی هستند که ما ناچار هستیم برای تامین نیاز داخلی از دیگر کشورها وارد کنیم. متأسفانه ضریب وابستگی ایران به واردات در برخی از اساسی‌ترین کالاهای کشاورزی بالای ۷۰ درصد است. در موردی همچون روغن، دانه سویا و کنجاله سویا ضریب وابستگی بالای ۹۰ درصد است و کشور برزیل میتواند به عنوان منبع اصلی واردات مطرح شود، اما خرید از این کشور با واسطه‌گری شرکت‌های اروپایی و آمریکایی انجام می‌شود که کشورهای غیرهمسو هستند. در آمارهای واردات کالاهای اساسی نیز دیده می‌شود که کشورهایی مثل سوییس بین کشورهای اصلی قرار می‌گیرند که دلیل آن واسطه‌گری شرکت‌ها و عاملیت مالی آن‌هاست.

امکان تامین ۵۰ درصد نیازهای وارداتی کالاهای اساسی از مسیر تهاتر با برزیل، روسیه و قزاقستان

مدیرعامل سابق شرکت پشتیبانی امور دام گفت: ما در واردات کالاهای اساسی کشاورزی دست کم در بحث لجستیک و تعاملات مالی، دچار مشکل هستیم و امکان تعامل مستقیم با مبادی واردات که کشورهای همسو هستند، نداریم. اگر بتوانیم با کشورهایی چون برزیل، روسیه و قزاقستان روابط مستقیم بانکی و لجستیکی ایجاد کنیم، میتوانیم بدون وابستگی به کشورهای دیگر، تمام نیازهای وارداتی خود در بحث کالاهای اساسی کشاورزی را تامین کنیم و در این زمینه از کشورهای غیرهمسو بی‌نیاز شویم. به طور خاص برقراری روابط با برزیل و صادرات اوره به این کشور در ازای واردات محصولات کشاورزی باید در دستور کار قرار بگیرد.

وی افزود: روش‌های تهاثری امروز باید به عنوان یک سیاست محوری در دستور کار قرار بگیرد و این قابلیت وجود دارد که ۵۰ درصد کالاهای اساسی ایران از این مسیر و در تعامل مستقیم با سه کشور فوق تامین شود که مزیت‌های متعددی برای کشور به همراه خواهد داشت.

دولت ادامه داد: متأسفانه با توجه به رشد جمعیت، افزایش سرانه مصرف و محدودیت منابع، شکاف بین تولید و مصرف روندی صعودی دارد و نیازهای وارداتی ایران به شدت در حال افزایش است. بنابراین باید برای تامین بهینه و تحریم ناپذیر محصولات اساسی کشاورزی به طور ویژه در دستور کار قرار بگیرد.

متنوع سازی مبادی ورودی کالاهای اساسی برای کاهش آسیب امنیت غذایی ضروری است

وی افزود: مسئله بعدی در کاهش اثرات تحریم و بهبود ضریب امنیت غذایی در تجارت کالاهای اساسی کشاورزی، متنوع سازی مبادی ورودی است که مزیت‌های متعددی دارد و برای تحقق آن باید زیرساخت‌های تجاری را در بخش‌های مختلف کشور توسعه بدهیم. امروز تقریباً تمامی نیازهای اساسی بخش کشاورزی کشور از مسیر بندرهای جنوبی کشور وارد می‌شود که تمرکز آن یک آسیب امنیتی محسوب می‌شود و باید برای متنوع سازی مبادی ورودی زیرساخت‌هایی چون توسعه بنادر، ظرفیت انبارداری، کشتی‌رانی و امثالهم را توسعه بدهیم. در این زمینه، توسعه بنادر در شمال کشور در حاشیه دریای خزر ضروری است و به تنوع بخشی به مبادی ورودی کمک می‌کند و این امکان را فراهم می‌کند که بخش بیشتری از نیاز کشور از مسیر روسیه و قزاقستان تامین شود. توسعه بازارهای مرزی در مرز با کشورهایی چون عراق نیز در این زمینه موثر است و باید در دستور کار قرار بگیرد.

دولت در پایان ضمن اشاره به اینکه بهتر است سیاست‌های تجاری بخش کشاورزی به طور ویژه در یک وزارتخانه جداگانه طراحی و تدوین شود، افزود: ثابت شده است که در قالب

برنامه‌های توسعه به نتیجه نمی‌رسیم و بهتر است برای رفع ابر چالش‌ها، ابر پروژه تعریف شود و با طرح‌های سیاستی مختلف و در نظر گرفتن فرمانده برای رفع مشکلات گام برداشته شود. با دو سیاست توسعه زیرساخت‌های تجاری و استفاده از روش‌های تهاثری در تجارت مستقیم با کشورهای همسو، تجارت کالاهای اساسی را به راحتی می‌توانیم تحریم نپذیر کنیم.

غفلت از اقتصاد دانش بنیان در بخش کشاورزی

ارژنگ جوادی قائم مقام ستاد غذا و کشاورزی معاونت علمی ریاست جمهوری، ضمن تشکر از برگزارکنندگان همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، گفت: ما در معاونت علمی همواره قردردان نهادهایی که برای بهبود امنیت غذایی و ارتقاء جایگاه بخش کشاورزی گامی بردارند، هستیم. اگر برای امنیت غذایی ستون‌های متعددی در نظر گرفته شود، یکی از آن‌ها منابع داخلی از جمله نهاده‌ها و به ویژه آب است که وضعیت مطلوبی ندارد. ستون دیگر نهاده‌های انسانی است که در این حوزه نیز عقبیم و به طور خاص تنها ۱۰ درصد فعالین این حوزه دانش مرتبط با آن را دارند. ستون سوم امنیت غذایی مباحث اقتصادی از جمله بودجه عمومی دولت و یارانه‌ها، سرمایه‌گذاری و تسهیلات بانکی است که در این بخش هم وضعیت مناسبی نداریم. اما یک ستون دیگر که نباید از آن غافل شویم، دانش و فناوری است. در ایران به دلیل ارزان بودن دانش، دسته موضوعی بخش کشاورزی مغفول واقع شده است، اما دانش بنیان کردن این حوزه می‌تواند با هزینه کم، نتایج بزرگی را حاصل کند.

شرکت‌های حوزه کشاورزی باید در حوزه‌های فناوری و تجارت فعال شوند

وی افزود: در حوزه کشاورزی بیش از ۵۰۰ شرکت در کشور مشغول فعالیت هستند که ظرفیت بسیار بالایی دارند و حتی برخی از آن‌ها به گردش مالی بیش از هزار میلیارد تومان

می‌رسد. اما از این شرکت‌ها متناسب با ظرفیت‌های آن‌ها استفاده نمی‌شود. تمرکز اصلی این شرکت‌ها امروز در بخش‌هایی چون تولید بذر، نهاده، ذخیره سازی و موارد مشابه است و در حوزه‌هایی چون فناوری و تجارت تقریباً فعال نیستند؛ در حالیکه به دلیل تحریم‌ها باید به سمتی حرکت کنیم که این شرکت‌ها در حوزه‌های فناوری و تجارت فعال شوند.

ما در توسعه صنایع غذایی به شدت عقب هستیم

قائم مقام ستاد غذا و کشاورزی معاونت علمی ریاست جمهوری گفت: سهم بخش کشاورزی در اقتصاد ایران حدود ۷ درصد است و سهم صنایع غذایی امروز حدود ۳.۵ درصد است. اما به طور مثال در اقتصاد برزیل سهم بخش کشاورزی حدود ۴ و سهم صنایع غذایی حدود ۱۹ درصد است. مقایسه این آمار نشان می‌دهد که ما در توسعه صنایع غذایی به شدت عقب هستیم و باید شرکت‌های دانش بنیان را در این حوزه فعال کنیم و امروز این مهم در دستور کار ستاد غذا و کشاورزی معاونت علمی ریاست جمهوری قرار دارد. شرکت‌های فعال بخش کشاورزی باید به سمتی سوق داده شوند که مشکلات اصلی کشور در آن وجود دارد و باید به رفع این مشکلات کمک کنند.

وی در پایان گفت: آنچه امروز در عملکرد شرکت‌های فعال در حوزه کشاورزی نمایان است، عدم تمرکز بر اولویت‌های اقتصاد ایران است و این مسئله مظلومیت بخش کشاورزی را نشان می‌دهد و ضرورت دارد حمایت از شرکت‌ها به نحوی اعمال شود که شرکت‌های فعال برای رفع چالش‌های اساسی فعال شوند.

کلیپ افتتاحیه

فیلم کامل افتتاحیه

کشاورزی و مسئله آب؛ بحران مدیریت یا بحران اقلیم

نشست اول، سازمان ملی بهره‌وری

نشست «کشاورزی و مسئله آب؛ بحران مدیریت یا بحران اقلیم» به عنوان اولین نشست تخصصی از یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، روز سه‌شنبه ۲۹ آبان‌ماه ۱۴۰۳، با حضور جمعی از اساتید و صاحب‌نظران و فعالان این حوزه در سازمان ملی بهره‌وری برگزار شد. در این نشست تخصصی به موضوع انتقال تصدی گری بر منابع آب کشور به بخش کشاورزی و میزان بهره‌وری مصرف آب و رشد بخش کشاورزی پرداخته شد.

اعضای اصلی این نشست آقایان حامد یزدیان عضو کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی، فرود شریفی عضو هیات علمی پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری، محمد حاج رسولی‌ها مدیرعامل اسبق شرکت مدیریت منابع آب ایران، بهروز محمودی معاون راهبری تولیدی زیربنایی سازمان ملی بهره‌وری ایران، رضا سرافرازی مدیرکل دفتر امور آب وزارت جهاد کشاورزی، نادر علیزاده مشاور معاونت آب و خاک وزارت جهاد کشاورزی، تقی عبادی

مدیرکل دفتر توسعه فنی شرکت مدیریت منابع آب ایران، خانم بهیه جعفری معاون دفتر برنامه ریزی شرکت مدیریت منابع آب ایران و خانم آتنا کشوری رئیس گروه کشاورزی و محیط زیست سازمان ملی بهره وری بودند.

در این نشست به پرسش‌های زیر پاسخ داده شد:

۱- با توجه به ضرورت اجرای کامل برنامه ملی الگوی کشت، آیا انتقال تصدی‌گری بر منابع آب کشور به بخش کشاورزی موجب بهبود اجرای برنامه ملی الگوی کشت و همزمان کاهش تنش‌های آبی کشور خواهد شد؟

۲- «الگوی مطلوب شما» و موانع و الزامات آن برای حل مسأله آب چیست؟ این الگو چه آثاری بر فعال‌سازی ظرفیت‌های بلااستفاده، پایداری منابع آبی، میزان بهره‌وری مصرف آب و رشد کشاورزی خواهد داشت؟

تصدی مدیریت منابع آب همیشه موضوع اساسی بوده است

مسیب ذوالفقاری مدیر بخش تولیدی سازمان ملی بهره وری ایران دبیری این نشست را برعهده داشت. وی با اشاره به یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی و توضیح روند برگزاری این همایش، به تشریح موضوع نشست پرداخت و گفت: با وجود اینکه کشور ما در یک اقلیم نیمه خشک قرار دارد، رشد تولید محصولات کشاورزی در اسناد بالادستی مورد توجه ویژه قرار گرفته است؛ با این حال، بعضی کارشناسان نظر متفاوتی دارند و معتقدند آب موجود، کفاف نیاز غذایی کشور را نمی‌دهد.

وی افزود: وجود این دو نظر موجب تصمیمات متفاوتی شده و دو وزارتخانه ذی نفع هم نتایج تصمیمات اتخاذ شده را نمی‌پذیرند. بنابراین اینکه تصدی مدیریت منابع آب در اختیار چه ارگانی باشد، همیشه موضوع اساسی محافل سیاست‌گذاری بوده است.

اجرای الگوی کشت و تاثیر مدیریت منابع آب بر آن کاملا فرابخشی است

در ابتدای مباحث محمد حاج رسولی‌ها مدیرعامل اسبق شرکت مدیریت منابع آب ایران با اشاره به اینکه در اجرای الگوی کشت موفق نبوده‌ایم و این عدم موفقیت را نباید گردن یکدیگر بیندازیم و ابراز تاسف از اینکه امروز کشور فاقد تشکلهای توانمند برای مدیریت منابع آب است، گفت: در بحث واگذاری مدیریت منابع آب به بخش کشاورزی، اگر منظور تشکلهای و به طور خاص وزارت جهاد باشد، باید گفت اجرای الگوی کشت و تاثیر مدیریت منابع آب بر آن کاملا فرابخشی است و یک وزارتخانه از عهده آن بر نمی‌آید.

دو پارامتر اصلی در نظام حکمرانی آب

محمد حاج رسولی‌ها دو پارامتر اصلی در نظام حکمرانی آب را حائز اهمیت دانست و افزود: اگر این دو پارامتر حل شود، هم الگوی کشت و هم مدیریت بهره‌وری آب حل می‌شود. این دو موضوع عبارتند از «اقتصاد آب و کشاورزی» و «معیشت کشاورزان».

وی افزود: کشاورزان برای تامین معیشت خودشان راحت‌ترین اقدامی که می‌توانند انجام دهند این است که در زمین خود یک چاه غیر مجاز حفر کنند و برای تولید آب برداشت کنند تا معیشت خود را فراهم کنند. به طور مثال وزرای وقت جهاد همواره تاکید دارند کشت برنج فقط در گیلان و مازندران باشد اما با وجود این همه شعار در سالهای اخیر الگوی کشت با سرعت بی سابقه، نابود شده است. دلیل این اتفاق صرفا سوء عملکرد وزارتخانه جهاد کشاورزی نیست بلکه این بازار است که تعیین می‌کند الگوی کشت به هم بخورد و بنابراین تا وقتی منافع معیشتی کشاورزان مد نظر نباشد، الگوی کشت چندان دست‌نخورده نیست.

مفهوم «ارزش ذاتی آب» به درستی تبیین نشده است

وی با اشاره به اینکه سالیان سال در متون قانون بودجه و قانون برنامه درخصوص مفهوم «ارزش ذاتی آب» سخن گفته شده، ادامه داد: چون نتوانستیم به درستی «ارزش ذاتی آب» را تفسیر و محاسبه کنیم بعد از یک دهه به تدریج این مفهوم را نیز کنار گذاشتیم. در حالی که نادیده گرفتن مفهوم ارزش ذاتی آب بلای فعلی را بر سر منابع آبی کشور آورده است.

محمد حاج رسولی‌ها یکی از مهمترین چالش‌ها در کشاورزی را عدم تخصیص مطلوب یارانه‌ها دانست و افزود: برای نمونه با وجود حمایت‌های ویژه و اعطای یارانه به کشت گلخانه‌ای در کشور، اما تاکنون از محل درآمدهای این مراکز حتی ده درصد هزینه‌هایی که برای احداث آنها تخصیص یافته جبران نشده است.

وی خاطرنشان کرد: نمونه دیگر، اعطای برق رایگان به کشاورزان است که باعث شده هدررفت منابع انرژی در زمینی که بهره‌وری کشت بالایی ندارد اتفاق بیفتد. نکته دیگر نیز بحث تغییر اقلیم است که به هر حال این مولفه هم موجب تنش‌های آبی برای تولید محصول شده اما در بررسی‌ها بعضا لحاظ نمی‌شود.

بهره‌وری با دستور و دفعی بهبود پیدا نمی‌کند

در ادامه این نشست حامد یزدیان عضو کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی گفت: وقتی بحث از ارتقای بهره‌وری است، در واقع می‌خواهیم رفتاری که جامعه به آن عادت کرده را ارتقا دهیم و موضوع صرفا تکنیکی و فنی نیست.

وی افزود: بعضی مواقع فکر می‌کنیم بهره‌وری را با دستور می‌توانیم به دست آوریم اما حتما به کارهای تشویقی و تبیینی خصوصا در بخش کشاورزی نیاز داریم. راه حل‌های قانونی برای تحقق الگوی کشت نیز حتما باید تشویقی باشد و باید بپذیریم به صورت دفعی اتفاقی در این حوزه نمی‌افتد.

استقرار سامانه مکان مند و مقید به واحدهای بهره برداری، مقدمه ارتقای بهره وری آب

وی در ادامه تاکید کرد: مقدمه اولیه برای ارتقای بهره وری آب و نهادهای کشاورزی، استقرار یک سامانه مکان مند و مقید به واحدهای بهره برداری است، وگرنه در شرایط کنونی و عدم ساماندهی داده‌ها، ما دچار سوء تفاهم در رخدادهای هستیم. همه نهادهای از جمله آب در داخل این سامانه باید شفاف باشد و در کنار بحث تبیین لزوم بهره وری، این ساماندهی داده‌ها گام اول خواهد بود.

یزیدیان خاطرنشان کرد: بنابراین باید گفت برای حل بحرانهای آبی حتما مدل‌های مشارکتی بهتر از مدل‌های حاکمیتی جواب می‌دهد. باید خود افراد را در منافع مدیریت منابع آبی شریک کنیم. این روش که انواع نهادهای از جمله آب را به مصرف کننده بدهیم و همه حلقه‌ها در اختیار دولت باشد و خرید تضمینی هم داشته باشیم، نمی‌تواند الگوی کشت را محقق کند.

جایگاه وزارت جهاد و نیرو در بحث امنیت غذایی باید مشخص شود

عضو کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی گفت: در بحث امنیت غذایی معمولا وزارت جهاد کشاورزی خودش را در جایگاه پرسشگر و وزارت نیرو را در جایگاه پاسخگو گذاشته و مطالبه آب بیشتر کرده است. این در حالی است که نیاز داریم یک نهادی از وزارت جهاد کشاورزی بپرسد با منابع آبی موجود که در اختیار گرفتید چه عملکردی داشتید؟ باید در سال‌های آینده به این سمت حرکت کنیم که این جایگاه عوض بشود.

وی افزود: مجموعه حاکمیت باید بپذیرد اولاً امنیت غذایی برای ما مهم است و ثانياً در آب هم کمبود داریم. باید از نهادهای مطالعاتی و پژوهشی وزارت جهاد کشاورزی مطالبه‌گری صورت بگیرد که با این حجم از منابع آبی و این مقدار محصول مورد نیاز، از چه بذری و نهادهای و الگوی تولیدی استفاده کنیم تا به هدف مطلوب دست بیابیم.

در سیاست الگوی کشت باید وضعیت کشاورز را در نظر گرفت

فرود شریفی عضو هیئت علمی پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری وزارت جهاد کشاورزی در این نشست گفت: تدوین الگوی کشت با توجه به تغییرات دائمی شرایط، ممکن است پیچیده باشد. قانون تنها یکی از موارد موثر بر انتخاب نوع کشاورزی و الگوی کشت است و عوامل دیگری از جمله قیمت محصول، بازرگانی و سیاست ارزی هم بر الگوی کشت و ترجیح کشاورز موثر است.

وی افزود: با توجه به اینکه در نهایت اجرا کننده سیاست الگوی کشت، کشاورز خواهد بود، در نظر نداشتن مسائل او، سیاست را با شکست مواجه خواهد کرد. با توجه به شرایط جدید، در تصدی گری باید مردم را دخالت داد و باید در ساختار تجدیدنظر کنیم.

مدیریت آب با توجه به اقلیم هر منطقه متفاوت خواهد بود

عضو هیئت علمی پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری وزارت جهاد کشاورزی با اشاره به اینکه آب، کالای اقتصادی است که در صورت نبود آن توسعه در تمام بخش‌های اقتصاد با چالش مواجه خواهد شد، افزود: اگر در کشور پرآبی بودیم مدیریت آب در کشاورزی بی معنی بود. ۷۵ درصد کشاورزی در ایران در مساحت‌های زیر یک هکتار است که به این معنی است که با ذی‌نفعان بسیاری طرف هستیم.

شریفی خاطرنشان کرد: با وجود اینکه سیاست‌های تجمیع تولید باید انجام شود، اما در وضعیت فعلی سیاست مدیریت آب از بالا به پایین ممکن نیست. باید در نظر داشت که مدیریت آب با توجه به اقلیم هر منطقه متفاوت خواهد بود و نمی‌توان یک نسخه جامع برای کشور ارائه کرد.

وی افزود: از مجموع بارش‌های کشور تنها ۱۰ درصد به تولید می‌رسد. بررسی عملکرد میزان متوسط و رکورد تولید محصولات مختلف کشاورزی در هر هکتار نشان از شکاف

عملکردی ۱۰ تا ۱۵ برابری است و مشخص می‌کند که در بحث بهره‌وری در کشاورزی در ابتدای راه هستیم.

دو متغیر مهم در الگوی کشت و تولید

نادر علیزاده مشاور معاونت آب و خاک وزارت جهاد کشاورزی در این نشست گفت: در زمان تصویب الگوی کشت مشاهده کردیم که ۱۲ دستگاه باید هماهنگ شوند تا بتوانیم این برنامه را اجرا کنیم پس قطعاً موضوع فرابخشی است.

وی با اشاره به اینکه در الگوی کشت و تولید دو متغیر مهم است، خاطرنشان کرد: اولین متغیر مهم توان اکولوژیکی است و متغیر دوم نیز رقابت اقتصادی بازار است که نشان می‌دهد کشتش بازار فارغ از توصیه وزارت جهاد کار خودش را پیش می‌برد. به این ترتیب باید در طراحی الگوی تولید، منابع قابل عرضه و تقاضای مصرفی همزمان در نظر گرفته شود.

الگوی کشت «ابلاغی» نیست

علیزاده افزود: از نظر کارشناسی، الگوی کشت ابلاغی نیست؛ بلکه باید کاری کرد که کشور خودش به سمت الگوی مطلوب حرکت کند. مثلاً در فرانسه به جای ابلاغ الگو، با توسعه تولید قراردادی و زنجیره تامین و زنجیره ارزش، کشاورز را به سمت الگوی مطلوب سوق می‌دهند.

مشاور معاونت آب و خاک وزارت جهاد کشاورزی ادامه داد: نکته مهم دیگر آنکه برای اجرای الگوی کشت نمی‌توان صرفاً به عنصر آب توجه کرد و علاوه بر آن عنصر زمین نیز مهم است. در شرایطی که در ایران ۵۳ درصد واحدهای مورد بهره‌برداری، زیر ۲ هکتار هستند باید گفت امکان ندارد کشاورزی اقتصادی شود و بنابراین تا رفع این مشکل اراضی همواره در اجرای الگوی کشت دچار ضعف خواهیم بود. افزون بر نکات فوق، تخصیص منابع بودجه ای و غیر بودجه ای کافی برای اجرای الگوی کشت نیز ضرورت دارد که در سال‌های اخیر

همواره با کمبود اساسی منابع مواجه بودیم، بنابراین نقش سازمان برنامه و نهادهای مالی دیگر در الگوی کشت انکارنشده است.

حکمرانی آب در بخش کشاورزی باید با مشارکت مردم باشد

علیزاده با اشاره به اینکه در گذشته حکمرانی آب محلی بوده و بر اساس قنوات توسط نظام ارباب و رعیتی مدیریت می شده است، افزود: ما از دهه ۱۳۴۰ مدیریت متمرکز دولتی را جایگزین کردیم و ماحصل آن حذف نقش مردم و تصدی دولت در تمام مراحل طراحی، اجرا و نگهداری شبکه آب و آبیاری شده است.

وی افزود: به نظر می آید قوانین و مقررات و سیاستگذاری ما از مدیریت محلی غافل ماندند. الگوی پیشنهادی برای حل مسأله مدیریت آب، به جریان انداختن «اصول حکمرانی آب» ذیل سه محور کارآیی، اثربخشی و اعتماد و مشارکت است. در این خصوص تلاش هایی در دفتر برنامه ریزی وزارت نیرو و اتاق ایران شروع شده که لازم است با هم افزایی دستگاه ها پیگیری و نهایی شود.

تشکیل بازار آب باید با حفظ کاربری در خرید و فروش رخ بدهد

علیزاده خاطرنشان کرد: بر اساس تحقیق موسسه فنی مهندسی معاونت آب و خاک وزارت جهاد کشاورزی، بهره وری آب کشاورزی در ایران و جهان تفاوت چندانی ندارد. آنچه در حوزه ارتقای بهره وری نیازمند تحول است بهره وری کلی کشاورزی و نه صرفاً در حوزه آب کشاورزی است.

وی در پایان در خصوص طرح هایی که برای تشکیل بازار آب توسط وزارت نیرو مطرح است گفت: تشکیل بازار آب باید با حفظ کاربری در خرید و فروش رخ بدهد و اینطور نباشد که خریدار از بخش صنعت و فروشنده از بخش کشاورزی باشد. چرا که در این صورت به طور طبیعی منابع آب همواره از بخش کشاورزی خارج و امنیت غذایی دچار مخاطره می شود.

لزوم تعامل وزارت نیرو با بخش کشاورزی برای بهره‌برداری از منابع آب کشور

رضا سرافرازی مدیرکل دفتر امور آب وزارت جهاد کشاورزی با اشاره به سند الگوی کشت گفت: وزارت کشاورزی وظیفه دارد سند الگوی کشت را در نیمه سال بر اساس آب قابل برنامه‌ریزی که توسط وزارت نیرو مشخص شده است، تدوین کند و وزارت نیرو وظیفه دارد این آب را به صورت حجمی در اختیار وزارت جهاد کشاورزی قرار دهد.

وی افزود: برای تدوین و اجرایی شدن این سند الزامات بسیاری وجود دارد و بر همین اساس در هر استان، استاندار مسئول پیاده‌سازی این الزامات است. ایشان در ادامه به قانون توزیع عادلانه آب اشاره کرد و گفت: تخصیص و اجازه بهره‌برداری از منابع آب کشور با وزارت نیرو است اما توزیع آب به بخش کشاورزی محول شده و وزارت نیرو برای این موضوع باید امکانات خود را در اختیار بخش کشاورزی قرار دهد که در این زمینه کوتاهی کرده است.

الگوی کشت مبتنی بر دیم اطمینان کافی در امنیت غذایی ایجاد نمی‌کند

مدیرکل دفتر امور آب وزارت جهاد کشاورزی با اشاره به اینکه در خصوص عدم کشت برنج در خوزستان بین دو وزارتخانه توافق حاصل شده بوده است، گفت: در همان سالی که مصوبه کارگروه سازگاری کم آبی تصویب شده بود، سیل بزرگی در خوزستان آمد که استاندار با مسئولیت خودش اقدام به مجوز کشت برنج کرد.

وی افزود: در خصوص تکیه بر کشت دیم باید گفت شرایط بارندگی و خشکسالی در کشور ما به شدت تناوبی است و نمی‌توانیم اطمینان داشته باشیم الگوی کشت مبتنی بر دیم می‌تواند امنیت غذایی را تامین کند.

۴ همت تخصیص بودجه در مقابل ۱۴۶ همت نیاز بودجه‌ای اجرای الگوی کشت

سرافرازی خاطر نشان کرد: بر اساس دستورالعمل‌های مقرر شده برای الگوی کشت در برنامه هفتم، وزارت جهاد کشاورزی سالانه به ۱۴۶ همت بودجه نیاز دارد، اما کل بودجه تخصیص یافته در سال جاری ۴ همت بوده است.

وی ادامه داد: در مورد دیگر، این وظیفه بر عهده وزارت جهاد گذاشته شده که راندمان آب از ۴۵ درصد به ۶۰ درصد برسد. در حالی که تحقق این رشد بهره‌وری نیازمند تبدیل کامل سیستم آبیاری به آبیاری تحت فشار و تحول تمامی شبکه انتقال به لوله گذاری است، که با وضعیت بودجه فعلی نشدنی است.

مدیرکل دفتر امور آب وزارت جهاد کشاورزی با اشاره به الگوی مطلوب آبیاری گفت: باید ۲ حوضه آبریز که دچار بحران تنش آبی است، به عنوان نمونه آزمایشی انتخاب کنیم و بخشی از عوارضی که بابت مصرف آب زیرزمینی از کشاورز دریافت می‌کنیم در جهت خودگردانی تشکلهای تخصیص دهیم تا بهتر منابع را مدیریت کنند.

سازمان ملی بهره‌وری پیگیر پروژه‌های ارتقای بهره‌وری آب در حوزه کشاورزی است

بهروز محمودی معاون راهبری تولیدی زیربنایی سازمان ملی بهره‌وری در این نشست گفت: در سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی چند بند درخصوص بهره‌وری مطرح شده است، لذا سازمان ملی بهره‌وری پیگیری پروژه‌های ارتقای بهره‌وری از جمله در خصوص بهره‌وری آب کشاورزی را در دستور کار قرار داد.

وی افزود: دو وزارت مرتبط با این موضوع یعنی وزارت کشاورزی و وزارت نیرو تشکیلات متناسبی برای رشد بهره‌وری آب ایجاد کردند و ارتباط خوبی هم با سازمان بهره‌وری برقرار

کرده‌اند. در ادامه برنامه جامع بهره‌وری سال ۱۳۹۴ ابلاغ شد که ذیل آن ۷ برنامه مصوب شد و یکی از مهمترین موارد آن تعریف شاخص‌های پایش بهره‌وری آب بود.

۲ روش تقویت کارایی و بهره‌وری در مدیریت منابع آب

محمودی خاطرنشان کرد: با توجه به اینکه ارزشگذاری آب پیچیدگی دارد، شاخص گذاری آسان نبوده است. نهایتاً با توجه به تعریف سازمان از مفهوم بهره‌وری، تلفیق دو مفهوم «کارایی» و «اثربخشی» برای بهره‌وری آب در نظر گرفته شد و روش‌هایی برای تقویت کارایی از جمله «اصلاح و بهینه نمودن الگوی مصرف آب» و «مدیریت پایدار منابع آب» پیشنهاد شده است.

واگذاری تعیین الگوی کشت به اقتصاد و بازار صحیح نیست

معاون راهبری تولیدی زیربنایی سازمان ملی بهره‌وری در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به اینکه ماهیت اقتصاد ایران که ترکیبی از اقتصاد دستوری و آزاد است، گفت: منطقی برای واگذاری تعیین الگوی کشت به اقتصاد و بازار وجود ندارد. به همین دلیل مقایسه نحوه تعیین الگوی کشت با کشورهای دیگر که اقتصاد آزاد دارند ممکن است با خطا مواجه باشد. این موضوع قابل تعمیم به سیاست گذاری در خصوص آب و انرژی هم هست.

وی در پایان خاطرنشان کرد: انگیزه هر بنگاه برای بهره‌وری در اختیار دولت است. توسعه نظام سنجش و حسابداری آب برای مدیریت منابع آب نیاز مبرم است و این موضوع در دستور کار وزارت نیرو قرار دارد. مدیریت منابع آب نیاز به همکاری فرابخشی تمام دستگاه‌ها دارد.

چشم اندازها در الگوی کشت باید شفاف شود

تقی عبادی مدیرکل دفتر توسعه فنی شرکت مدیریت منابع آب ایران در این نشست گفت: در عمل الگوی کشتی که مبتنی بر اسناد بالادستی و شرایط عملیاتی باشد وجود ندارد. به همین دلیل در این شرایط ممکن است، حمایت بی برنامه برای کشت یک محصول موجب زیان دوچندان شود، به همین دلیل نیاز است چشم اندازها در این بخش شفاف شود.

تصدی گری آبهای سطحی نباید به بخش غیرمتخصص داده شود

وی افزود: در خصوص واگذاری تصدی گری آبهای سطحی، با توجه به تخصصی بودن این حوزه و زیرساختهای عظیم از جمله سد، واگذاری این بخش به یک بخش غیرمتخصص در نهایت موجب مشکلات عظیمی خواهد شد.

وی ادامه داد: منابع آبهای زیرزمینی نیز با توجه به وضعیت فعلی برداشت، در حال نابودی است. تا سال ۹۵ میزان برداشت آبهای تجدیدپذیر زیرزمینی به بیش از ۱۱۰ درصد رسیده بود در حالی که میزان مجاز حدود ۴۰ درصد است.

الگوی کشت باید پویا و تابع اصول حکمرانی آب باشد

تقی عبادی گفت: اینکه می‌گوییم بازار در اجرایی شدن الگوی کشت تعیین کننده‌تر از الزامات بخشنامه‌ای است، باید اضافه کرد که اقتصاد نهاده‌ها نیز باید متناسب با اقتصاد بازار مدیریت شود. نمی‌شود نهاده‌ها همه به صورت یارانه‌ای در اختیار کشاورز قرار بگیرد اما محصول نهایی از قیمت جهانی تبعیت کند. بنابراین الگوی کشت باید پویا و متناسب با شرایط سال آبی باشد و به علاوه از اصول حکمرانی خوب آب از جمله اقتصاد نیز پیروی کند

ارتقای بهره‌وری آب در بخش کشاورزی مطالبه ملی است

آتنا کشوری رئیس گروه کشاورزی و محیط زیست سازمان ملی بهره‌وری با تاکید بر ضرورت تحول نوع آبیاری سنتی در بخش کشاورزی در کلام رهبری، ارتقای بهره‌وری آب در بخش کشاورزی را مطالبه ملی دانست. به گفته وی در این راستا سازمان بهره‌وری اقدام به تدوین مدلهای پایش بهره‌وری آب کرد.

کشوری افزود: به نظر می‌رسد از نظر سیاستگذاران و مجریان بخش کشاورزی، سیاست توسعه کشت دیم مغفول مانده و بهره‌وری آب به ازای هر واحد محصول کشاورزی نیز نسبت به میانگین جهانی بالاتر است. به همین دلیل در بحث ارتقای بهره‌وری آب در برنامه هفتم تکالیفی بر عهده وزارت جهاد گذاشته شده است.

میزان بهره‌وری مصرف آب نسبت به سایر کشورها بسیار پایین است

این کارشناس سازمان بهره‌وری با ارائه آماری مقایسه‌ای از شاخص بهره‌وری آب در کشور گفت: میزان تولید ناخالص داخلی به ازای مصرف هر متر مکعب آب در کشور نسبت به سایر کشورها بسیار پایین است و رشد آن طی سال‌های اخیر نیز بسیار پایین بوده به نحوی که از ۲ واحد به ۴ واحد رسیده است.

وی در پایان با اشاره به اقدامات سازمان ملی بهره‌وری در حوزه بهره‌وری آب گفت: با کمک وزارتخانه‌های مربوطه در این حوزه در حال طراحی مدل‌های ارتقای بهره‌وری با تکیه بر سه رویکرد «پیامدمحوری»، «حل مسئله» و «تمرکز و همسویی» هستیم.

باید پایداری منابع آب را در کنار فراهمی غذا دید

بهیه جعفری معاون دفتر برنامه ریزی شرکت مدیریت منابع آب ایران در این نشست گفت: مفهوم بهره‌وری آب به طور کلی در خصوص آب کشاورزی تمرکز دارد. از طرفی چون

امنیت غذایی هم مهم است باید پایداری منابع آب را در کنار فراهمی غذا دید. طبق اسناد جهانی، امنیت غذایی لزوماً مبتنی بر خودکفایی نیست و فراهمی غذا باید با تاب آوری پایدار هدف‌گیری شود. با این حال در کشور ما مفهوم امنیت غذایی به مقدار زیادی همراه با معنای خودکفایی در نظر گرفته می‌شود.

جعفری در خصوص تاثیر متصدی منابع آب بر اجرای الگوی کشت، المانهای متعددی را در پیاده سازی این الگو موثر دانست و گفت: الگوی کشت بر اساس نیاز بازار تحمیل می‌شود و هیچ کجای جهان Crop pattern توسط کسی ابلاغ نمی‌شود، بلکه کشاورز به سود خودش و مزیت نسبی کشورش نگاه می‌کند تا چه بکارد.

وی افزود: در وزارت جهاد کشاورزی تلاش زیادی شده که الگوی موجود به سمتی برود که امنیت آبی هم رعایت شود. اما پیاده سازی این الگو چه تصدی مدیریت منابع آبی واگذار بشود یا نشود، الزامات پیچیده‌ای دارد. به طور مثال به دلایل اقتصادی نمی‌توان کشاورز را منع کرد که در پایین دست کرخه برنج نکارد و در موارد فراوانی نیاز بازار مانع اجرای الگوی کشت دستوری می‌شود.

الگوی کشت بر اساس مزیت‌های نسبی هر کشور است

معاون دفتر برنامه ریزی شرکت مدیریت منابع آب ایران خاطرنشان کرد: شاخص سرانه آب تجدید شونده عدد ۱۷۰۰ را به عنوان تنش آبی تعیین کرده است، یعنی اگر کشوری بیشتر از ۱۷۰۰ متر مکعب به ازای هر نفر در سال آب داشته باشد این کشور از نظر منابع آبی وضعیتی عادی دارد. بر اساس این شاخص کشور ما ذاتاً با کمبود آب مواجه است و بنابراین سیاستهای تولید نیز باید با این موضوع تطبیق داشته باشد؛ اما ما می‌خواهیم در همه کالاها خودکفا شویم که همخوانی با منابع آبی ندارد.

وی افزود: واگذاری تصدی بهره‌برداری از منابع آب زیرزمینی و سطحی به تشکلهای بهره‌برداران کشاورزی در بند ت ماده ۴۰ برنامه هفتم پیشرفت آمده و به عنوان تکلیف وزارت

نیرو مطرح شده است. این بند قاعدتاً باید اجرا شود اما ضروری است این انتقال تصدی طی یک فرایند گذار محقق شود.

جعفری گفت: الگوی کشت بر اساس مزیت‌های نسبی هر کشور نهادینه می‌شود. شرایط اقلیمی بر کشاورزی و الگوی کشت اثرگذاری بالایی دارد و پیش‌بینی شرایط اقلیمی چیزی نیست که لزوماً از قبل امکانپذیر باشد. به همین دلیل بسیاری از کشورها برای جبران این نقیصه از سازوکار بیمه استفاده می‌کنند.

«بخشی‌نگری» یکی از چالش‌های مهم تصدی‌گری در بخش آب است

وی افزود: یکی از چالش‌های مهم تصدی‌گری در بخش آب، بخشی‌نگری هر دستگاه و وزارتخانه است و برای این موضوع نیاز به انسجام و کلی‌نگری در تصمیم‌گیری است. یکی از مهمترین نیازهای کشور، اصلاح الگوی توسعه است. با توجه به منابع محدود کشور، امکان پاسخگویی به همه نیازها در هر بخش وجود ندارد و لذا باید الگوی توسعه با یک نگاه همه جانبه بازنگری شود.

کلیپ نشست اول

فیلم کامل نشست اول

تنوع مبادی و اصلاح الگوی واردات غذای اساسی

نشست دوم، مرکز مبادله ارز و طلاى ایران

نشست «تنوع مبادی و اصلاح الگوی واردات غذای اساسی» به عنوان دومین نشست تخصصی از یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، روز یکشنبه ۴ آذرماه ۱۴۰۳، با حضور جمعی از اساتید و صاحبانظران و فعالان این حوزه در مرکز مبادله ایران برگزار شد.

اعضای اصلی این نشست آقایان احمد خانی نوذری معاون توسعه بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی، صدراالله دولت مدیرعامل سابق شرکت پشتیبانی امور دام، محمدمهدی نهبانندی عضو هیات مدیره اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دام و طیور ایران، مصطفی موفق یامی پژوهشگر بانکداری بین‌الملل، مجید کریمی ریزی رئیس مرکز تسهیل تأمین مالی تولید وزارت امور اقتصادی و دارایی، مهدی سروی مدیر گروه کشاورزی اندیشکده اقتصاد مقاومتی و مهدی فامیل محمدی کارشناس اندیشکده اقتصاد مقاومتی بودند.

در این نشست به سوالات زیر پاسخ داده شد:

۱- الگوی شکل گرفته برای تأمین کالای اساسی از محل واردات از چه چالش محوری رنج می‌برد؟

۲- برای تحریم ناپذیر کردن نظام تأمین کالای اساسی وارداتی چه راهکاری پیشنهاد می‌دهید؟ الزامات و راهکارهای اجرای این پیشنهاد چیست؟

روش‌های واردات کالای اساسی باید اصلاح شود

مهدی سروی مدیر گروه کشاورزی اندیشکده اقتصاد مقاومتی دبیری این نشست را برعهده داشت. وی با اشاره به دو بند ۶ و ۷ سیاستهای اقتصاد مقاومتی، اولویت کشور را خودکفایی در محصولات اساسی کشاورزی دانست و افزود: با توجه به شرایط اقلیمی ایران، در کوتاه مدت و میان مدت امکان تأمین داخلی صد در صد نیازهای غذایی کشور فراهم نیست. پس باید استراتژی مناسب برای مقاوم سازی واردات داشته باشیم.

مدیر گروه کشاورزی اندیشکده اقتصاد مقاومتی ادامه داد: سالانه حدوداً ۱۴ میلیارد دلار کالای اساسی وارد کشور می‌شود که ۷۴ درصد آن از کشورها و شرکت‌های غربی همسو با تحریم است که چالش مهمی برای کشور شده است؛ پس چاره‌ای نداریم جز اینکه روش‌های واردات را اصلاح کنیم.

وی افزود: لذا بعنوان گام اول باید تلاش شود از همان کشورهایی که ارز ما را تأمین می‌کنند کالای اساسی بخریم. در گام دوم نیز باید امکان خرید مستقیم از کشورهایی که تأمین‌کننده بزرگ کالاهای اساسی هستند فراهم شود.

۲۰ درصد نیاز کالای اساسی کشور متکی بر واردات است

احمد خانی نودری در ابتدای مباحث با اشاره به اینکه در بحث امنیت غذایی، حجم وابستگی

کشور به واردات قابل توجه است، افزود: با وجود افزایش تولیدات کشاورزی در داخل، همچنان به واردات در این زمینه نیاز داریم. حجم تولید داخلی محصولات کشاورزی ۱۲۰ تا ۱۳۰ میلیون تن است که سه چهارم آن زراعی و یک چهارم باغی است.

معاون توسعه بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی با بیان اینکه نیاز کشور در محصولات کشاورزی حدود ۱۵۰ میلیون تن است، اظهار داشت: بنابراین ۲۰ تا ۳۰ میلیون تن نیاز وارداتی وجود دارد که با فرض متوسط ۲۵ میلیون تن واردات، حدوداً ۲۰ درصد نیاز کشور متکی بر واردات است.

تنوع کم اقلام و مبادی دور تامین کالای اساسی

وی افزود: از این ۲۵ میلیون تن، ۳ الی ۴ قلم، حدود ۱۶ الی ۱۷ میلیون تن حجم دارد. بنابراین تنوع کم اقلام وارداتی، اولین مسئله است. ذرت به تنهایی ۱۰ میلیون تن حجم واردات دارد.

خانی نودری با اشاره به اینکه کشور برای تأمین نیاز پروتئین، وابستگی بالایی به کنجاله سویا دارد، گفت: این تک محصولی بودن و محدود بودن اقلام، یک آسیب جدی است.

وی افزود: نکته بعدی مبادی تأمین است. عمده این کالاهای وارداتی مبادی دوری دارند. در صورتی که می‌توانیم این کالاها را از مبادی نزدیک تری تهیه کنیم. عمده کنجاله سویای وارداتی از آمریکای جنوبی تأمین می‌شود. اما هندوستان هم ظرفیت دارد که اخیراً مورد توجه قرار گرفته است.

معاون توسعه بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی ادامه داد: علاوه بر آن کنجاله آفتابگردان می‌تواند جایگزین کنجاله سویا شود. در روسیه حجم بالاتری تولید می‌شود و نسبت به آمریکای جنوبی نزدیک‌تر است و قیمت جهانی پایین تر و دسترسی راحت‌تری دارد.

ریسک وزنی تأمین کالا و چالش‌های لجستیکی و تسویه مالی

خانی نوذری با اشاره به اینکه «ریسک وزنی تأمین کالا» یکی دیگر از چالش‌هاست، خاطرنشان کرد: بیش از ۹۰ درصد نیاز ما به ذرت از طریق واردات است. درباره کنجاله سویا هم همین است. وقتی نیاز داخلی ما به چند قلم کالای خاص و با تنوع کم وابسته است و از طریق واردات تأمین می‌کنیم و واردات ما هم وابسته به چند کشور دور است، ریسک ایجاد می‌شود.

وی افزود: ۴۰ میلیون تن کل واردات کالا به کشور است که ۲۵ میلیون تن آن واردات کشاورزی است و تنها ۱۰ میلیون تن آن ذرت است. در این میان، لجستیک ما هم محدود است. محدودیت‌های کشتیرانی و مشکلات تحریم و .. از نظر امنیت، چالش‌های جدی دارد

خانی نوذری ادامه داد: چالش بعدی «شکل تأمین» است. عموم بازرگانان ما به واسطه مسائل استاندارد و غذا و دارو که از جمله الزامات تهیه کالا در مقصد است، با ترم CFR خرید می‌کنند و از مزایای تأمین در مبدأ و فوب محروم هستیم.

وی افزود: امکان ذخیره سازی در مبدأ و ... نیست. تحریم در مالیه و لجستیک آسیب وارد می‌کند. در لجستیک امکان انعطاف و دور زدن بیشتری تا حوزه مالی وجود دارد. وقتی تسویه مالی را برای رسیدن کالا در ایران انجام دهیم، چالش بیشتری داریم تا اینکه در مبدأ برویم و با ارز همانجا در مبدأ مستقر شویم. در این حالت، تأمین کالا در مبدأ انجام می‌شود و تجار همان‌جا اظهار می‌کنند و سرعت عمل بیشتر و ریسک کمتر دارد.

کشت فراسرزمینی ظرفیتی مغفول برای تأمین کالای وارداتی

معاون توسعه بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی با اشاره به اینکه آئین نامه کشت فراسرزمینی در سال ۹۵ تصویب شده است، گفت: بر این اساس، بخشی از تجار باید در مبادی تأمین مستقر شوند و تولید کنند و به ایران بیاورند. اما اکنون تقریباً هیچ کالایی که با کشت

فراسرزمینی تولید شده و از معافیت این آیین نامه استفاده کرده باشد نداریم. حتی یک شرکت تأیید شده نداریم که از فرایند سختگیرانه گذشته باشد و در حال تولید باشد. وی افزود: با توجه به رقابت برای تأمین جهانی غذا، این یک ظرفیت خوب است، اما هم بخش دولتی و هم بخش خصوصی محروم شده است.

با تغییر مکرر ساختار و مدیریت نمی‌توان سیاستگذاری کرد

خانی نودری به اینکه از تغییرات اشخاص مهمتر، تغییرات ساختار تأمین کالا است، گفت: سال ۹۲ قانون انتزاع وزارت بازرگانی نوشته شد، نقش های وزارت بازرگانی تجزیه شد و زنجیره تولید و تجارت کالای اساسی را به وزارت جهاد بردند. اما مجدداً با نوسان تصمیمات ظرف یک دهه ۵ بار ساختار بازرگانی را تغییر داده ایم. واضح است که نمی‌توان به این شکل سیاستگذاری کرد.

وی با اشاره به اینکه عدم ثبات مدیریتی آسیب زاست، افزود: اصلی‌ترین دلیل برخی مفاسد، این است که مسئولیت به وزارت جهاد آمده، اما زیرساخت کافی برای نظارت ایجاد نشده است.

دلیل عدم اجرایی شدن روش تهاتر در تأمین کالای اساسی

معاون توسعه بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی گفت: چرا تهاتر محقق نمی‌شود و فقط ارز نفتی برای واردات کالای اساسی استفاده می‌شود؟ علت این است که ما یک ارز تک نرخ نداریم که مخیر باشیم ارز حاصل از چه صادراتی را استفاده کنیم. اینها تالارهای جدا هستند. ارز هر تالار یک قیمتی دارد و دارنده خاصی دارد. کالای اساسی ما ارز ترجیحی می‌گیرد و نمی‌توانیم به واردکننده خصوصی که ارزش را از تالار نیما می‌آورد، بگوییم کالایش را به نرخ ترجیحی بفروشد.

خانی ادامه داد: تفاوت تالارها و قیمت هر تالار اجازه نمی دهد خارج از ارز نفتی برای واردات کالای اساسی نفت بدهیم. نه اینکه نشود، چالش بسیار دارد.

در حوزه واردات کالای اساسی باید بازیگران تامین کننده متعدد شوند

خانی نوذری با ذکر مؤلفه های امنیت غذایی گفت: باید بدانیم که واردکنندگان چه تعدادی هستند و آیا بازار روان است؟ وزن شرکت های واردکننده چقدر است؟

وی افزود: بیش از ۸۰ درصد واردات با کمتر از ۱۰ شرکت وارد می شود و به چند بازیگر محدودیم. یکی از سیاست های ما تکثر بازیگرها بود. از ۱۴۰۰ شروع کردیم و عامل انسانی را از فرایند صدور ثبت سفارش حذف کردیم. یک سامانه ای ایجاد کردیم و ۹۹ درصد ثبت سفارش کالای اساسی سیستمی است و بر اساس سابقه و رتبه بازرگان انجام می گیرد.

بخش خصوصی توانمند باید به حلقه‌های بالادست زنجیره تامین بین‌الملل منتقل شود

خانی با اشاره به دلیل ایجاد مشکل در جریان تأمین و تدارک کالا گفت: زمانی دچار مشکل می شویم که می‌خواهیم مالکیت کالا را منتقل کنیم و اینجاست که چالش‌های تسویه در بخش خصوصی مطرح است. بنابراین مسئله تحریم پذیری در مقطع انتقال اسناد و زمانی پدید می آید که می خواهیم صاحب کالا شویم.

وی افزود: اما وقتی در مبدأ مستقر می شویم، تولید قراردادی و خرید عمده و از مبدأ و .. از جمله مزیت هاست. خود تاجر مالک کالا است و اسناد در اختیار اوست. کشتی دمو راژ نمی خورد و فواید دیگری به همراه دارد. با این روش، در جریان زنجیره تأمین دچار مشکل نمی شدیم. زنجیره ارزش برای بازرگان در هر دو طرف قابل گسترش است. واردکننده خودش زنجیره تولید را در پایین دست گسترش داده است. باید کمک کنیم بتواند در بالادست گسترش دهد. تأمین مالی و حمایت حقوقی دریافت کند که کشتی بخرد، در مبدأ تولید

کند یا در مبدأ بخرد. هر چه در تأمین، به مبدأ نزدیک شویم، ریسک تحریم کمتر می شود

تنظیم مصارف و منابع ارزی در واردات کالای اساسی لازم است

محمدمهدی نهبوندی عضو هیئت مدیره اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دام و طیور ایران با اشاره به اینکه چالش‌های حوزه واردات به دو بخش درون‌زا و برون‌زا تقسیم می‌شود که برهم اثر نیز می‌گذارند، اظهار داشت: در اینجا فقط به عوامل درون‌زا می‌پردازم؛ یکی از مسائل مهم، ابهام در تعادل منابع مورد نیاز و میزان مصرف در کشور برای تأمین حداقل سفره مردم است.

وی افزود: وزارت جهاد کشاورزی سعی کرده است این تعادل را ایجاد کند ولی هنوز کامل نیست، پس یکی از کارهایی که وزارت جهاد باید انجام دهد تنظیم مصارف و منابع برای الگو قرار گرفتن همه دستگاه‌ها است.

یک اتاق فکر فرا قوه‌ای برای حل مسائل بخش کشاورزی نیاز است

نهبوندی با اشاره به اینکه مسئله بعدی، حکمرانی جزیره‌ای در کشور است گفت: هر دستگاهی در کشور دنبال این است که از این سفره برای خودش مثلاً با تعرفه‌گذاری و... جمع کند. به نظر می‌رسد یک اتاق فکر فرا قوه‌ای برای حل این موضوع نیاز است.

وی افزود: همچنین تغییرات سریع مدیریتی در کشور بغرنج است که طی چند سال چند وزیر و سایر مدیران عوض شده‌اند؛ وزرا اگر مدت بیشتری بمانند فهم مشترکی پیدا می‌کنیم و زبان همدیگر را می‌فهمیم.

نهبوندی با اشاره به اینکه رسوب برخی سیاست‌های کهنه و برخی دستگاه‌های معتاد به اجرای این سیاست‌ها، یک مسئله است، گفت: مثلاً از سال ۹۳ شرکت بازرگانی دولتی و پشتیبانی امور دام روشی را برای ذخایر استراتژیک و تنظیم بازار در پیش گرفته‌اند که اکنون

منسوخ شده اما اجرای آن همچنان ادامه دارد.

وی افزود: مسائل دیگر شامل بی اعتمادی دولتی‌ها به بخش خصوصی، تأثیرگذاری گروه‌ها و افراد خاص بر سیاست‌های کشور است که نباید نظام تصمیم‌گیری با الگوگیری از ذی‌نفعان خاص باشد و همه باید در تصمیم‌گیری مشارکت داشته باشند.

اولویت حل مسئله «تسویه ارزی» در واردات کالای اساسی

نهادندی با اشاره به اینکه از وقتی اتحادیه اروپا بنادر دریای خزر را تحریم کرد ۰۱ دلار کرایه دریای خزر گران شد، گفت: قطعا چالش‌های بیرونی از جمله تحریم زیاد و آسیب‌زا است و برای ما مشکلاتی ایجاد می‌کند، اما ابزارهای کمی برای حل این چالش‌ها داریم در حالیکه برای چالش‌های درون‌زا و مشکلات نهادهای دولتی ابزارهای زیادی وجود دارد که اصلاح همین موارد به شدت تأثیر گذار است.

نهادندی درخصوص مزایای تهاتر برای واردات کالای اساسی گفت: درحال حاضر روسی‌ها نیز دارند از الگوی ما برای تجارت خود استفاده می‌کنند. چیزی که در آن تراکنش بانکی و مالی نداشته باشد، بهترین راه برای فرار از تحریم است. کشتی را خودشان می‌فرستند، کرایه کشتی را خودشان می‌دهند و همه مراحل به نحوی انجام میشود که هیچ تراکنشی به بانک ختم نمی‌شود. وقتی هیچ سند تجاری از جمله بارنامه، گواهی مبدا و... در بانک شناسایی نمی‌شود، بنابراین تهاتر کود و غلات راحت‌ترین کار است البته ریسک‌ها و الزامات خودش را دارد.

وی افزود: تهاتر نفت هم از همین مزیت برخوردار است و تراکنش مالی در آن حذف میشود که اتفاقا از اقدامات خیلی خوب و موثری بوده که در دو سال گذشته انجام شده و ما بر خلاف برخی دیگر از مدافعین این اقدام بوده ایم. البته درباره علت اینکه هزینه واردات تهاتری تا ۱۰ درصد کمتر بوده است، باید گفت قیمت کامودیتی در دنیا براساس تابلوهای بورسی تعیین میشود. علت تفاوت قیمت ما با تهاتری‌ها این است که امثال من کالا را ترخیص و

اظهار می‌کنیم و تازه ۴ ماه بعد به بانک مرکزی مراجعه می‌کنیم تا ارز آن را تحویل بگیریم. اما تهاترکننده نفت، امروز که بارنامه نفت را می‌گیرد ۹۰ روز برای تسویه حساب آن فرصت دارد و به محض اینکه کوتاژ یک کالای اساسی را در ازای آن تحویل دهد رفع تعهدش انجام میشود. بنابراین واردکننده تهاتری ۹۰ روز جلو افتاده و واردکننده معمولی ۴ ماه عقب افتاده و هزینه های انتقال بیشتری هم برای جابجایی پول از منشا نفتی تا مقصد اروپایی می پردازد

چالش‌های متنوع‌سازی مبادی تأمین کالاهای اساسی

صدرالله دولت مدیرعامل سابق شرکت پشتیبانی امور دام با اشاره به اینکه در بند ۶ و ۷ سیاست های اقتصاد مقاومتی متنوع سازی مبادی تامین ذکر شده است، گفت: ذهن ما از متنوع سازی سمت این رفته که صرفا باید روی مبادی ورودی کشور متنوع شویم. در حالی که ما در بحث متنوع سازی، در ۴ محور باید چالش و راهکار مطرح کنیم:

۱. مبادی ورودی کالاهای اساسی به کشور
۲. مبادی تأمین کالا و کشورهای تأمین کننده
۳. شرکت های خارجی تأمین کننده یا فروشنده
۴. شرکت‌های داخلی تأمین کالا به عنوان خریدار

لزوم سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های تجاری

وی با اشاره به اینکه از نظر کمی، مبدأ ورودی کم نداریم، افزود: پراکندگی یکنواخت، عادلانه و قابل قبولی است در این زمینه در سراسر کشور وجود دارد. یکی از موانع و چالش ها این است که زیرساخت های تجاری در مبادی ورودی خیلی توسعه پیدا نکرده است. الزامات تجاری چه واردات و چه صادرات بر اساس نیاز واقعی توسعه نیافته است.

دولت ادامه داد: در شمال با چند مانع روبرو هستیم؛ در واردات تعداد کشتی و اسکله و بنادر پاسخگوی ظرفیت واردات نیست و نسبت به حجم واردات کمتر است. دوم اینکه کمبود انبار و سیلو در بنادر شمالی کشور وجود دارد. سوم اینکه بندر و زیرساخت کشتیرانی از چالش‌های مهم شمال کشور است.

وی افزود: بنابراین سیاست‌گذاران باید انگیزه لازم برای ورود سرمایه‌گذاران بخش خصوصی برای توسعه این بخش‌ها را فراهم کنند. خیلی از پایانه‌های مرزی را می‌توانیم به بندر خشک تبدیل کنیم. یکی از موانع توسعه صادرات با ترکیه محدودیت‌های امکانات مرزی است. ظرفیت تجارت متقابل با ترکیه بسیار است. اما به خاطر این محدودیت‌ها کاهش پیدا کرده است.

مدیرعامل سابق شرکت پشتیبانی امور دام با اشاره به مرز بازرگان که پایانه مرزی تجارت با ترکیه است، گفت: باید توسعه زیرساخت‌های تجاری انجام شود. سطحش را بالا ببریم و پایانه مرزی تبدیل به بندر شود.

ضرورت توسعه پایانه‌های مرزی و بندر چابهار

دولت با اشاره به اینکه برخی مبادی ورودی باید تخصصی شوند، اظهار داشت: پاکستان کشور بزرگ و پرمصرفی است. صادرات ما به پاکستان محدود است. ما حرفی برای صادرات به پاکستان نداریم. ۲۰-۳۰ درصد از برنج و حبوبات را از پاکستان وارد می‌کنیم. بخشی از گوشت را هم وارد می‌کنیم. ما چرا برنج را در بندر امام تخلیه کنیم که بزرگترین بندر فله‌ای کشور است و محدودیت‌های خودش را دارد؟

وی افزود: باید نگاه توسعه‌ای به پایانه‌های مرزی شرق کشور به ویژه سیستان و بلوچستان و بندر چابهار باشد که هم تجارت ما به پاکستان را می‌توان توسعه داد و هم پیوست عدالت اجتماعی در منطقه سیستان و بلوچستان برای بهبود اقتصادی در سیستان و بلوچستان داشته باشد. اگر بخواهیم بحث توسعه مبادی را داشته باشیم، از ظرفیت بندر چابهار باید استفاده کنیم.

انحصار در تأمین کالاهای اساسی و راهکارهای مقابله

دولت گفت: مبادی تأمین کالای اساسی در دنیا انگشت شمارند و عمده در آمریکای شمالی و جنوبی استرالیا است. کشورهای اروپایی به جز اوکراین و روسیه خیلی در تعادل عرضه و تقاضا حرفی برای گفتن ندارند.

وی افزود: در تأمین، در یک ساختار انحصاری قرار گرفتیم و تأمین کنندگان محدود هستند و انحصار وجود دارد. ۹۰ درصد کالای اساسی مورد نیاز را از کشورهای دوست و با عاملیت و مستقیم از شرکت های کشورهای دشمن خرید می کنیم. کدام عقل می پذیرد؟

دولت افزود: این ۹۰ درصد به راحتی از روسیه و برزیل قابل تأمین است. محدود کردن به این دو کشور عوارض خودش را هم دارد، ولی وقتی در حوزه های تجاری و سیاسی و بانکی با ما همسو هستند، چرا باید از شرکت های غربی متصل به کشورهای متخاصم تأمین کنند؟

دولت با اشاره به اینکه ۵ قلم مهم کالای اساسی کشور را می توان از برزیل تأمین کرد، گفت: شکستن انحصار شرکت های داخلی تأمین کننده مهم است و باید دنبال بازیگر جدید برویم

وی افزود: البته کار شروع شده است و ۱۵ میلیارد دلار ارز ترجیحی را به ۴۸۱ شرکت دادیم. دایره شرکت ها را گسترش دادیم. از لحاظ دادن امتیاز و حل مشکلات، کار کردیم. قوانین بالادستی و سیاست های کلی ایجاب می کند برای هر کسی می خواهد نقش بیافریند، زمینه را فراهم کنیم و انحصار شرکت های داخلی تأمین کننده را بشکنیم.

تجربه موفقیت آمیز واردات از برزیل و روسیه

صدرالله دولت گفت: برزیل به لحاظ سیاسی همسو با ماست. ۷۰-۸۰ درصد از نیاز وارداتی کالای اساسی را می توانیم از برزیل تأمین کنیم. بن بست در تجارت با برزیل نداریم. تجربه واردات گوشت از برزیل را داریم که موفق بوده است.

وی افزود: برای کشورهای دیگر مثل روسیه هم می‌توانیم توسعه صادرات داشته باشیم. صنایع سیمان و ... به روبل طلبکار شوند و برای تسویه آن، در قالب تهران، کالای اساسی بیاوریم.

ضرورت قطع ارتباط ارز نفت و کالای اساسی برای تحقق امنیت غذایی

دولت ادامه داد: طی یک برنامه ۳-۵ ساله ما ۱۰۰ درصد نیاز وارداتی مان را با تهران فقط یک قلم اوره می‌توانیم انجام دهیم. با تهران می‌توانیم به راحتی ارتباط ارز نفت و کالای اساسی را قطع کنیم و تا قطع نکنیم، امنیت غذایی ما تأمین نخواهد شد. باید این اراده را داشته باشیم که این رابطه را قطع کنیم.

چالش‌های واردات کالای اساسی در شرایط تحریم

مصطفی موفق یامی پژوهشگر ارز و بانکداری بین‌الملل گفت: کشورهای تحریم کننده کالاهای بشردوستانه را از تحریم معاف می‌کنند، اما در اصل پیچ این کالاها زیر دست کشورهای تحریم کننده قرار می‌گیرد. لذا مجبوریم با ارزی که آمریکایی‌ها آزاد کرده اند کالاهای اساسی بخریم یا به روش‌های غیررسمی و با کمک دلال‌ها کالای اساسی تأمین شود.

وی افزود: در هر صورت ما در بستر نظام پرداخت غربی معاملات خود را انجام می‌دهیم و دائماً در مخاطره رصد سازوکار تجاریمان هستیم. از طرفی در خرید نفتمان به چین وابسته هستیم و به غرب نیز برای نقل و انتقال مالی وابستگی داریم که این‌ها آسیب‌ها و چالش‌های محوری واردات کالای اساسی است.

راهکارهای تحریم‌ناپذیر کردن واردات کالاهای اساسی

موفق در پاسخ به این سوال که راهکارهای تحریم‌ناپذیر کردن واردات کالای اساسی

چیست، گفت: راهکار اول این است که با کشورهای دوست متعدد مثل برزیل، مراودات دوجانبه برقرار کنیم. میزان واردات ما بیشتر از صادراتمان است. مسیر دوجانبه ای برقرار کنیم که در سطح حاکمیت با آنها توافق ایجاد کنیم که با ایران بتواند کار کند.

وی افزود: باید به کالای اساسی وارداتی تنوع بدهیم. این تنوع باعث می شود بتوانیم مبادی را هم متنوع کنیم. کشورهای آفریقایی اخیرا به عنوان واردکننده گوشت مدنظر هستند. با آنها مازاد تجارت داریم و صادراتمان بیشتر از وارداتمان است. واردات گوشت از اینها هم تجارت ما را تراز می کند و پرداخت خارج از مناسبات تجاری به اینها را کم می کند و تنوع مبادی را هم بیشتر می کند.

ایجاد نظام تأمین یکپارچه با چین برای واردات کالاهای اساسی

این پژوهشگر با اشاره به اینکه عمده تأمین وجوه کالای اساسی از محل وجوه صادرات دولتی است، افزود: عمده خریدار صادرات دولتی چین است. ما باید یک نظام تأمین و خرید کالای اساسی یکپارچه با خود چین ایجاد کنیم. یک ترتیبی با چین تعریف کنیم که چین که کالای اساسی خود را از برزیل می خرد و از ما هم نفت می خرد، در ازای نفت ما، برای ما از برزیل کالای اساسی بخرد و به ما تحویل دهد.

برخی سیاستها عامل ایجاد وابستگی به واردات شده اند

مجید کریمی رئیس مرکز تسهیل تأمین مالی تولید وزارت امور اقتصاد و دارایی گفت: سیاست هایی که در کشور اجرا شده اند باعث اتکای ما به واردات شده است، سیاست هایی که در ظاهر درست هستند اما باعث ایجاد مسائلی شده اند.

وی افزود: یکی از این سیاستها، سیاست خرید تضمینی به خصوص در گندم است؛ این سازکار خرید تضمینی باعث خودکفایی شده است و شکی در آن نیست. وقتی قیمت گندم را طی ده سال گذشته صعودی افزایش داده ایم اما قیمت آرد را تکان نداده ایم، سبب انحراف

آرد و کسری بودجه و ... شده است و بهره‌وری تولید گندم هم بالاتر نرفته و کیفیت گندم پایین آمده است.

کریمی ادامه داد: نکته دیگر اینکه قیمت‌های نسبی را نیز از بین برده ایم که این موضوع باعث شده است کشاورز دیگر جو کشت نکند و مجبور باشیم جو وارد کنیم. در این شرایط بهره‌وری برای کشور مهم نیست و با قیمت‌گذاری و به هم خوردن قیمت نسبی، تولید را بالا برده ایم.

وی افزود: مثلاً اگر می‌توانستیم محصول دیگری را جایگزین کنجاله سویا کنیم دیگر انگیزه‌ای برای واردات آن نمی‌ماند. پس با توجه به نوع اقتصادی که چیده ایم تولید سایر محصولات اساسی در کشور را از بین برده ایم.

به خاطر بی‌برنامگی، هزینه‌های بسیاری برای دموراژ و CFR به کشور تحمیل می‌شود

رئیس مرکز تسهیل تامین مالی تولید وزارت امور اقتصاد و دارایی اظهار داشت: نکته دیگر این است که ما در شرایط تحریم با روش‌های سخت و پیچیده برای کشور ارزآوری می‌کنیم؛ اما در خرج کردن آن هیچ برنامه‌ای نداریم. به خاطر بی‌برنامگی، هزینه‌های بسیاری برای دموراژ و CFR به کشور تحمیل می‌شود.

کریمی با اشاره به اینکه، ایران با برزیل ۱۵ میلیارد دلار تجارت مخصوصاً در حوزه‌ی کالای اساسی دارد گفت: نکته قابل توجه، نهاد متولی کمیسیون مشترک ایران و برزیل است که به این حوزه بدون ربط است و بهتر است جهاد کشاورزی متولی اصلی باشد.

وی افزود: برزیلی‌ها از ما یوآن می‌خواستند و مثل ما ارز مرغوب و نامرغوب برایشان موضوعیت نداشت و می‌توان به آنها از طریق یوآن به صورت مستقیم پرداخت کرد. همچنین اگر کسی را به صورت مستقر در برزیل داشته باشیم و راه‌های دور زدن تحریم را آنجا پیاده

کند خیلی از مشکلات ما حل می شود.

کریمی ادامه داد: علاوه بر شرکت های معروف جهانی مثلاً در امارات نیز ما چون کمیسیون مشترک غیر مرتبط داریم نمی توانیم این کار را انجام دهیم.

نحوه تعامل بانک مرکزی در تامین ارز واردات

کریمی با اشاره اینکه نباید واسطه ها در واردات افزایش پیدا کند، گفت: باید هزینه های واسطه های موجود را نیز کاهش دهیم. بانک مرکزی نیز نباید به صورت خطی ارز دهی کند. در این خصوص با توجه به فصل برداشت ارز و مسائل مربوط به نیاز کشور به واردات و مدت نگهداری واردات، تامین ارز انجام شود تا با قیمت کمتری خریداری صورت گیرد.

اصرار بی جا برای تامین ارز واردات کالای اساسی با ارز نفتی

مهدی فامیل محمدی کارشناس اندیشکده اقتصاد مقاومتی با اشاره به اینکه بحث تنوع مبادی واردات کالای اساسی بحث بین دستگاهی است، گفت: وزارت جهاد کشاورزی به تنهایی نمی تواند در این زمینه اقدام کند و نیازمند کمک بانک مرکزی است که راهبرد تامین ارز و مسیرهای تسویه را تغییر بدهد.

وی افزود: اکثر کالاهای اساسی از مبدا تولید کشورهای همسو وارد می شود و واردات از کشورهایی که همسو با ما نیستند، زیر ۷ درصد است. اما در بخش تسویه ارزی بالای ۷۵ درصد واردات کالای اساسی از طریق شرکت های متصل به واسطه های آمریکایی و اروپایی یا شرکت های مستقر در امارات انجام می شود.

وی با انتقاد از اینکه چرا از حلقه بسته این شرکت ها نمی توان خارج شد، گفت: این مسئله بخاطر اصرار بی جایی است که می خواهیم برای واردات کالای اساسی از ارز نفت استفاده کنیم و از کانال محرمانه و غیرشفاف و تحریمی نفت برای شفاف ترین قسمت تجارت که

واردات کالای اساسی است استفاده می شود.

وی افزود: برای انتقال ارز از منابع پنهان صادرات نفت به بخش شفاف تجارت، نیاز به واسطه ها داریم که این واسطه ها هم تحریم پذیری را تثبیت می کند و هم هزینه را بالا می برد. اگر دولت بگوید به خاطر کاهش قیمت جهانی یک محصول مثل ذرت، می‌خواهیم سقف قیمت را پایین بیاوریم، واسطه ها مخالفت می کنند و با بیش برآورد می خواهند از ارز ارزان نفت استفاده کنند.

ارز صادرات غیرنفتی باید به واردات کالای اساسی متصل شود

فامیل محمدی با تاکید بر اینکه باید منابع واردات کالای اساسی را متنوع کنیم، اظهار داشت: چرا از منابع و ارز غیر نفتی کشور در برزیل یا قزاقستان و روسیه استفاده نکنیم؟ در بانک مرکزی و مرکز مبادله ارز باید این اراده شکل بگیرد که ارز صادرات غیرنفتی را به واردات کالای اساسی متصل کنند.

وی افزود: بانک مرکزی باید تلاش کند اگر کسی ارز در کشورهای هدف واردات کالای اساسی دارد، در اختیار کشور بگذارد. اما چون این اراده در کشور نیست، گرفتار شده ایم. چند سال است تهاوتر اوره با کالای اساسی وارداتی از برزیل مطرح است. اما اصرار داریم از واسطه های غربی خرید خود را انجام دهیم. این در حالی است که در شرق آسیا نیز واسطه وجود دارد و استفاده از شرکتهای تامین کننده شرق آسیا کم ریسک تر است. تغییر در راهبرد باید اتفاق بیفتد و تصمیم گیری شود و بانک مرکزی نقش آفرینی فعال داشته باشد.

وی گفت: مشاهده می کنیم کشور چین در سالهای پس از جنگ تعرفه‌ای تجربه خوبی در زمینه تنوع بخشی به مبادی کالای اساسی از خود به جای گذاشته که قابلیت بهره‌گیری و الگوبرداری برای ایران دارد.

مسئولین باید اراده تغییر را داشته باشند

کارشناس اندیشکده اقتصاد مقاومتی با اشاره به اینکه دولت و وزارت کشاورزی برزیل تمایل دارند با ایران تجارت داشته باشند و آنها ریسک سیاسی این موضوع را پذیرفته اند، گفت: باید این اراده در مسئولین کشور ما نیز باشد و تصمیم گیران کشور برای آن اقدام کنند.

وی افزود: تجربه تهاتر نشان داده که با تهاتر هزینه های ارزی ۱۰ تا ۱۵ درصد کاهش پیدا کرده است و روند واردات نیز تسریع شده است و همچنین با وفور کالا در بازار و تنوع واردکننده ها قیمت ریالی کاهش پیدا کرد. اما این موضوع صرفا با اقدام وزارت جهاد کشاورزی انجام نمی شود و بانک مرکزی و سایر نهادهای متولی نیز باید اقدام کنند.

کلیپ نشست دوم

فیلم کامل نشست دوم

چالش‌ها و ظرفیت‌های زیست‌بوم دانش‌بنیان غذا و کشاورزی

نشست سوم، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری

نشست نشست «چالش‌ها و ظرفیت‌های زیست‌بوم دانش‌بنیان غذا و کشاورزی» به عنوان سومین نشست تخصصی از یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، روز سه‌شنبه ۱۳ آذرماه ۱۴۰۳، با حضور جمعی از اساتید و صاحب‌نظران و فعالان این حوزه در معاونت علمی ریاست جمهوری برگزار شد.

اعضای اصلی این نشست را آقایان رضا بخشی‌آنی معاون توسعه اقتصاد دانش بنیان معاونت علمی ریاست جمهوری، غلامرضا گل‌محمدی معاون وزیر و رئیس سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، ابوالفضل رئوفی مدیرکل محیط زیست، توسعه پایدار و امور فناوری وزارت جهاد کشاورزی، مهدی امینی نایب رئیس خانه صنعت، معدن و تجارت ایران، همایون مرادی مدیرعامل شرکت دانش‌بنیان بایوران، مجید جوانمرد معاون ارتباط با صنعت و تجاری‌سازی سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی، آرمین توحیدی مدیر پژوهش و ارتباط

با صنعت و جامعه دانشکدگان کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران، سید باقر محمودی رئیس هیئت مدیره شرکت پیشگامان گیاهان زراعی، حسین فرازمند رئیس مرکز اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات سازمان تات، عبدالحسین بهرامی رئیس مرکز راهبری ستادهای توسعه اقتصاد دانش‌بنیان، ارژنگ جوادی قائم مقام ستاد توسعه اقتصاد دانش بنیان غذا و کشاورزی و سرکار خانم بهاره برهانی مدیر تحقیق و توسعه گروه صنعتی زر تشکیل می‌دادند.

در این نشست به سوالات زیر پاسخ داده شد:

۱- چگونه می‌توان با استفاده از فناوری‌های نوین به چالش‌های فعلی امنیت غذایی بویژه پایین بودن بهره‌وری پاسخ داد؟ کدام ظرفیت‌های زیست‌بوم دانش‌بنیان غذا و کشاورزی برای این منظور در اولویت هستند؟

۲- نقش آفرینی مطلوب دولت و بخش خصوصی در توسعه کشاورزی دانش بنیان چه باید باشد؟ چگونه می‌توان همکاری بین این دو بخش را تقویت کرد؟

زیست بوم کشاورزی نیازمند دانش و فناوری

ارژنگ جوادی قائم مقام ستاد توسعه اقتصاد دانش بنیان غذا و کشاورزی دبیری این نشست را برعهده داشت. وی گفت: زیست بوم کشاورزی به دلیل تغییرات اقلیمی و چالش‌های ساختاری بیش از همیشه به دانش و فناوری نیاز دارد. لذا تشکیل ستاد غذا و کشاورزی معاونت علمی موج‌امیدی در فعالان این حوزه ایجاد کرده و بیشترین تراکم طرح‌های دانش بنیان را نیز در خود جای داده است.

وی افزود: در این ستاد تلاش می‌کنیم شرکتها را به سمت چالشهای بخش کشاورزی هدایت کنیم و اینطور نباشد که شرکتها در یک نقطه غیرمرتبط با بهره‌وری واقعی تولید تجمع بیجا داشته باشند. با تاکید معاون علمی ریاست جمهوری برنامه‌های ستاد غذا و کشاورزی مستقیماً به زنجیره‌ها خواهد پرداخت که برنامه آن تقدیم فعالان این حوزه خواهد شد.

توزیع شرکت‌های دانش‌بنیان در حوزه کشاورزی نامناسب است

قائم مقام ستاد توسعه اقتصاد دانش بنیان غذا و کشاورزی گفت: معاونت علمی باید از شرکت‌های دانش‌بنیان حمایت کند اما موفقیت ما به شرطی صورت می‌گیرد که وزارت جهاد کشاورزی خرید قطعی محصولات آنها را تضمین کند.

وی افزود: نکته دیگر نیز تسهیل صدور مجوزها است. وزیر سابق جهاد کشاورزی در بازدیدی که از نمایشگاه دانش‌بنیان داشت از آنجا که همه شرکت کنندگان نمایشگاه بزرگترین مشکل خود را تاخیر چندین ساله در صدور مجوز فروش محصولات اظهار کردند، دستور تشکیل یک کمیته مشترک کارگروه تسهیل صدور مجوز بین معاونت علمی و وزارت جهاد کشاورزی را داد که امروز به طور جدی مورد پیگیری است.

وی گفت: فارغ از کمیت شرکت‌های دانش‌بنیان در حوزه کشاورزی، این شرکت‌ها توزیع نامناسبی دارند. از ۵۰۰ شرکت حوزه کشاورزی عمده انباشت در حوزه‌هایی است که تنگنای بخش کشاورزی را پوشش نمی‌دهند. معاونت علمی با فراخوان های خود تلاش می‌کند شرکت‌ها را به حوزه های هدف سوق دهد.

دریافت طرح‌های سیاستی برای حل مشکلات کشور شایسته تقدیر است

رضا بخشی‌آنی معاون توسعه اقتصاد دانش بنیان معاونت علمی ریاست جمهوری در ابتدای صحبت‌های خود با قدردانی و تشکر از اندیشکده اقتصاد مقاومتی برای برگزاری همایش‌های سالانه در حوزه اقتصاد مقاومتی گفت: همایش‌های اقتصاد مقاومتی سابقه حدود ۱۰ دوره برگزاری دارد و رویکرد جدید آن مبنی بر دریافت طرح‌های سیاستی برای حل مشکلات کشور شایسته تقدیر است.

تعداد شرکتهای دانش بنیان در حوزه کشاورزی کم است

وی افزود: تعداد شرکتهای دانش بنیان در حوزه کشاورزی صرفاً ۵ درصد از مجموع شرکتهای دانش بنیان را در بر می گیرد و این آمار هنوز مناسب نیست. این در حالی است که یک سوم کل تجارت خارجی کشور (صادرات و واردات) مربوط به حوزه کشاورزی است که بازار بزرگی به اندازه ۲۴-۲۳ میلیارد دلار محسوب می شود.

بخشی آنی با اشاره به اینکه آمارهای مربوط به تجارت کشاورزی قابل توجه است، اظهار داشت: اگر سال ۱۳۹۴ به عنوان سال پایه در نظر گرفته شود، واردات حدود ۸.۹ میلیارد دلار و صادرات حدود ۵.۵ میلیارد دلار است و بنابراین تراز منفی حدود ۳.۵ میلیارد دلاری در آن سال وجود داشت؛ اما این تراز منفی در سال ۱۴۰۲ به ۱۱ میلیارد دلار رسیده است.

ارزبری بالای حوزه کشاورزی دلیل نیاز به سرمایه گذاری علمی در آن است

وی افزود: بنابراین حوزه کشاورزی ارزبری بالایی دارد که نیاز است سرمایه گذاری در این بخش با توجه به اقلیم مناسب ایران انجام بگیرد. اقلیمی که در بسیاری از کشورهای دیگر جهان وجود ندارد.

معاون توسعه اقتصاد دانش بنیان معاونت علمی ریاست جمهوری گفت: کشورهای دیگر با اینکه دچار خشکی بیشتری هستند اما ۵۰ درصد مصرف آب را کاهش داده اند. شرکتهای دانش بنیان در همین راستا می توانند نقش آفرینی کنند. همچنین زیست بوم دانش بنیان در حوزه صادرات و ارتقاء کیفیت تولید برای رسیدن به استانداردهای اروپایی نیز می تواند کمک کند.

بخشی آنی در پایان خاطرنشان کرد: ما در واردات بذر جزو ۲۰ کشور اول دنیا هستیم بنابراین ضروری است شرکتهای دانش بنیان در این حوزه فعال شوند. به طور کلی یکی از مشکلات

شرکت‌های دانش‌بنیان دسترسی به بازار است و اگر خرید تضمینی محصولات‌شان همه ساله انجام بگیرد می‌تواند به عنوان بخش خصوصی که بازار برایشان مهم است ادامه فعالیت دهند. وزارت جهاد کشاورزی می‌تواند این خرید را تضمین کند و معاونت علمی هم در حوزه سرمایه‌گذاری تولید می‌تواند به بخش خصوصی کمک کند.

تحول کشاورزی سنتی به سمت دانش بنیان ضروری است

غلامرضا گل‌محمدی معاون وزیر و رئیس سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی در این نشست با اشاره به اینکه در بخش کشاورزی با چالش‌های بزرگی همچون بحران آب و تغییر اقلیم مواجهیم که سند دانش بنیان امنیت غذایی برای غلبه بر همین چالشها مصوب و ابلاغ شد، گفت: اگر وضعیت اقلیمی فعلی تا سال ۲۰۵۰ ادامه یابد، آب در دسترس برای مصارف کشاورزی از ۷۵ میلیارد متر مکعب به ۵۰ میلیارد متر مکعب کاهش می‌یابد در حالیکه نیاز غذایی از ۱۵۰ میلیون تن به ۲۰۰ میلیون تن افزایش می‌یابد، بنابراین تحول کشاورزی سنتی به سمت دانش بنیان ضروری است.

فقط ۵ درصد از شرکت‌های دانش بنیان در حوزه کشاورزی فعالند

وی افزود: اکنون اثربخشی سازمان تات در حوزه فناوری ۲ میلیارد دلار است. تاکنون در سازمان به ۱۰۰۰ فناوری شامل اقلام دارویی، ماشینها و بذور دست یافتیم و ۵۰۰ مورد آن وارد مرحله تجاری سازی شده اما این کافی نیست. از حدود ۱۰ هزار شرکت دانش بنیان فقط ۵٪ در حوزه کشاورزی فعالند که با این سهم کم نمی‌شود به امنیت غذایی پایدار دست یافت.

گل‌محمدی ادامه داد: یکی از مشکلات ما در حوزه بهره‌وری کشاورزی، پایین بودن ضریب نفوذ دانش است که بین ۵ تا ۱۳ درصد اعلام شده است. از مهمترین علل این سهم کم، پایین بودن سهم سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی است که کمتر از ۵ درصد سهم دارد.

شرکت‌های دانش‌بنیان می‌توانند نفوذ دانش را در کشاورزی افزایش دهند

معاون وزیر و رئیس سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی گفت: در زنجیره تحقیق تا تولید، حلقه‌های میانی مفقود است که شرکت‌های دانش‌بنیان می‌توانند این زنجیره را وصل کرده و نفوذ دانش را افزایش دهند. در حال حاضر با وجود خرده‌پایی کشاورزان و مقیاس پایین اراضی کشاورزی توان استفاده از دانش فنی وجود ندارد.

وی افزود: سازمان تات زیرساخت‌های مناسبی در حوزه‌های سخت افزاری و نرم افزاری برای حمایت از فعالیتهای دانش بنیان در حوزه افزایش بهره‌وری کشاورزی دارد. ۷۳۴ پارک، دهکده فناوری و مزارع نوآور در سازمان ایجاد شده که فعالند و می‌توانند در خدمت مسائل بخش کشاورزی قرار بگیرند.

سازمان تات، حامی افزایش فناوری در کشاورزی

گل محمدی ادامه داد: ما در دوره جدید، راهبردهای سازمان را بازنگری کردیم و آماده‌ایم در دو حوزه «توسعه زیست‌بوم فناوری و نوآوری با مشارکت بخش خصوصی» و «کمک به فرصت مطالعاتی محققان در شرکت‌های دانش‌بنیان خصوصی و صنعتی برای انتقال فناوری به داخل کشور» فعالانه‌تر عمل کنیم. در تلاشیم استراتژی‌های خود را به نحوی پیش ببریم که با همکاری معاونت علمی کمیته‌های تخصصی برای نحوه مدیریت بخش خصوصی در زیست‌بوم دانش‌بنیان تشکیل دهیم و از توسعه فعالیت پارک فناوری کرج و حمایت از دهکده‌های فناوری در استانها نهایت بهره‌برداری را در این زمینه داشته باشیم.

رئیس سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی در پایان گفت: با هدف تامین امنیت غذایی پایدار، آماده‌ایم دست یاری به همه نهادهای مسوول در زمینه رشد بهره‌وری، فناوری و نوآوری در بخش کشاورزی دهیم.

کشاورزی صحیح علاوه بر خودکفایی می‌تواند به صادرات منجر شود

آرمین توحیدی مدیر پژوهش و ارتباط با صنعت و جامعه دانشکدگان کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران گفت: با توجه به اصول قرآنی نباید در سلطه کافران قرار بگیریم. در بیانات امام خمینی و رهبر انقلاب تاکید شده که کشاورزی صحیح در ایران می‌تواند علاوه بر نیاز داخل و خودکفایی، تولید کافی برای صادرات هم داشته باشد و ما در امر تهیه مواد غذایی نباید به بیرون مرزها احتیاج داشته باشیم.

وی افزود: با این حال و با وجود تاکید استانداردهای جهانی بر مصرف سرانه ۱۳ کیلوگرم منابع پروتئینی در سال و رشد سریعی که در سالهای پیش از سال ۹۷ در این حوزه داشتیم، از سال ۹۷ به شدت مصرف گوشت در ایران کاهش یافته و سرانه میانگین مصرف تقریباً به ۶ کیلوگرم رسیده است.

در حوزه کشاورزی نگاه بازاری و راست افراطی نباید بر دولت حاکم باشد

توحیدی ادامه داد: با وجود ناترازی مصرف پروتئین حیوانی که دولت را مجبور به واردات گوشت کرده، نباید نگاه بازاری و راست افراطی به دولت حاکم باشد که در مواقع بحران توجه به تولید داخل را کنار بگذارد و در واقع به دامدار خارجی یارانه بدهد.

وی افزود: دو دیدگاه در دنیا در حوزه غذا و کشاورزی حاکم است که نگاه راست «امنیت غذایی» و نگاه چپ «حاکمیت غذایی» را مطرح می‌کند و هر یک از این دو نگاه تعاریف و هنجارهای خاص خود را دارند. نگاه امنیت غذایی در دنیا به مردم گرایی بی توجه است و به مبادا و تولیدکننده اهمیت نمی‌دهد در حالیکه دیدگاه حاکمیت غذایی تولیدکنندگان خرد همگی محترم و ذی حق هستند.

توحیدی با اشاره به اینکه در کشور ما در لایه سیاستگذاری نگاه نئولیبرال حاکم نیست، گفت: با وجود این، در لایه مدیران اجرایی نگاه بازاری غلبه دارد و تا کمبودی پدید می‌آید درهای واردات باز می‌شود و شاهدیم که در اثر سیاستگذاری نادرست تولید نابود می‌شود و دام مولد به کشتارگاه می‌رود.

تولید خرد در کشاورزی باید محترم و ذی‌حق شناخته شود

مدیر پژوهش و ارتباط با صنعت و جامعه دانشکدگان کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران گفت: ما باید اندیشه‌های تمدنی خود را توسعه دهیم و نباید به یکی از دو دیدگاه غالب در دنیا متمایل شویم. نگاه راست ما را به سمت مگافارم‌ها (مزرعه‌های بزرگ) هدایت می‌کند در حالیکه فائو دهه پیش رو را دهه کشاورزی خانوادگی نامگذاری کرده است.

وی افزود: ۹۵ درصد مرغداری‌ها در اروپا زیر ۱۰۰ قطعه است اما ما از فضای تولید خانوادگی فاصله گرفتیم و ۲۱ هزار مرغداری داریم که همگی مگافارم هستند و خوراکشان وابسته به واردات و از این جهت ناپایدار است.

فناوری‌های نوظهور در کشاورزی باید مبتنی بر اقلیم و توان داخلی بازطراحی شوند

توحیدی با اشاره به اینکه در نگاه فناورانه باید دانش سنتی نیاکان خود را نیز حتماً به دانشگاه بیاوریم و آن را به علم و استاندارد تبدیل کنیم، اظهار داشت: دآمداری دقیق (PLF)، اصلاح ژنتیکی، خوراک جایگزین و سایر فناوریهای نوظهور را باید مبتنی بر اقلیم و توان داخلی بازطراحی کنیم.

وی افزود: ما مشاهده می‌کنیم گوشت ارگانیک در دنیا ۳ برابر گوشت تولیدشده در پرواربندی قیمت دارد؛ اما ما برای گوشتی که در مراتع تولید می‌شود و از نظر کیفیت بسیار بهتر از گوشت دامپروری‌ها است ارزش قائل نیستیم و هر دو را با شرایط و قیمت یکسان می‌فروشیم و در واقع مراتع را به ثمن بخش حراج می‌کنیم.

سه‌م ۶۰ درصدی دانش و فناوری در افزایش ۵ برابری تولید کشاورزی

حسین فرازمند رئیس مرکز اطلاع رسانی و فناوری اطلاعات سازمان تات در این نشست گفت: افزایش ۵ برابری تولید محصول کشاورزی در ۴ دهه اخیر ۶۰ درصد تحت تاثیر دانش و فناوری بوده و صرفاً ۴۰ درصد آن در اثر افزایش سطح زیر کشت بوده است. با این حال تغییرات اقلیم می‌تواند ۱۰ درصد تولید را در آینده از بین ببرد که نتیجه می‌گیریم باید هرچه بیشتر به افزایش ضریب نفوذ دانش برای رشد بهره‌وری تولید از جمله هوشمندسازی تولید توجه شود.

چالش‌ها و راهکارهای هوشمندسازی تولید کشاورزی با استفاده از فناوری‌های نوین

وی افزود: در هوشمندسازی تولید کشاورزی با استفاده از فناوری‌های نوین با چالش‌هایی مواجهیم که اهم این موارد به شرح زیر است:

۱- هزینه بالا و نیاز به سرمایه‌گذاران کلان که کشاورزان کوچک از توانشان خارج است

۲- عدم دسترسی به داده کافی در خصوص شرایط اقلیمی و آمارهای مدیریتی

۳- تکنولوژی‌های پیچیده و عدم آشنایی کشاورزان عادی با آن

۴- محدودیتهای زیرساختی از جمله دسترسی به اینترنت برای استفاده از اینترنت اشیا در سطح مزارع و باغات. سایر چالشهای هوشمندسازی عبارت از فقدان مقررات قانونی، نیروی انسانی متخصص، و کوچک مقیاسی مزارع است.

فرازمند در ادامه برای بیان راهکارها اظهار داشت: راهکارهای پیشنهادی برای غلبه بر چالش‌های مذکور عبارت از سرمایه‌گذاری و حمایت دولتی یا منابع اعتباری صندوق‌ها، تقویت زیرساخت IT در روستا، آموزش و توسعه مهارت در کشاورزان و ترویج و تشویق برای هوشمندسازی و ادغام تحقیق و توسعه صنعت با دانشگاه است.

تجربیات و اقدامات موفق هوشمندسازی در کشاورزی

رئیس مرکز اطلاع رسانی و فناوری اطلاعات سازمان تات گفت: یک تجربه موفق در هوشمندسازی به صورت مشترک بین سازمان تات از وزارت جهاد کشاورزی و سازمان فناوری اطلاعات داشتیم که موفق شدیم با توسعه زیرساخت‌های فناورانه به اهداف خوبی در رشد بهره‌وری برسیم.

وی افزود: به طور مثال ایستگاه‌های هواشناسی فعلی کشور ماکرو اقلیم هستند و مناسب رویکردهای شهرسازی است؛ اما برای بخش کشاورزی به هواشناسی میکرو اقلیم نیاز داریم و به همین دلیل به سمت ایستگاه‌های هواشناسی مجازی حرکت کردیم. برنامه دوم ما استفاده از فناوری فضایی و سنجش از دور بهره‌وری کشاورزی با تشکیل سامانه سطح زیر کشت بود که از ماهواره MODIS سطح زیر کشت ۱۱ محصول را محاسبه کردیم.

فرازمند ادامه داد: اکنون نیز با همکاری ستاد غذا و کشاورزی معاونت علمی در حال استفاده از تصاویر ماهواره سنتینل ۲ برای ردیابی آفات کشاورزی در حال اقدام هستیم. سامانه آبیاری هوشمند اقدام بعدی ما بود که با حمایت معاونت آب و خاک وزارت جهاد کشاورزی در سطح ۲۱ استان موفق شدیم ۱۰ درصد مصرف آب را در برخی مزارع کاهش دهیم. ایجاد سکوی دیجیتال کشاورزی کشور به عنوان سامانه تاک آخرین اقدام این ستاد هوشمندسازی است که همه فعالان زیست‌بوم دانش‌بنیان کشاورزی در این پلتفرم با هم مرتبط می‌شوند.

در سیاست‌های ارزی و تجاری باید از تولیدکننده حمایت کرد

مهدی امینی نایب رئیس خانه صنعت، معدن و تجارت ایران در این نشست با اشاره به اینکه باید در حوزه تغییر سیاست‌های ارزی و تجاری از بخش تولیدکننده مراقبت کرد، گفت: بارها پیش آمده که تغییر در پرداخت ارز حمایتی به واردات گوشت قرمز اثر معکوس خودش را گذاشته است و این نشان می‌دهد سیاست‌های ارزی نیاز به تامل بیشتر دارد.

وی افزود: به طور مثال سال ۱۴۰۲ به کود و بذر وارداتی ارزش ترجیحی پرداخت شد، اما ناگهان در سال ۱۴۰۳ گفته شد که قیمت‌گذاری ریالی این کالاها برای سال قبل فراموش شده بود و تا مشخص نشود با چه قیمتی و به چه کسی کالا فروخته شده، کالاهای جدید از گمرک ترخیص نمی‌شوند. به این ترتیب ضربه بزرگی به تولیدکنندگان خورد و رکود در تولید ایجاد شد.

وی ادامه داد: مثال دیگر در حوزه کشت قراردادی است که با وجود تلاش‌های گسترده در دنیا برای روی آوردن به این نوع تولید، در کشور ما تا نامی از کشاورزی قراردادی برده می‌شود دولت عقب نشینی می‌کند و کسی حاضر به همکاری در این حوزه نیست؛ در حالی که راهبرد درست برای رشد بهره‌وری و نفوذ فناوری در کشاورزی استفاده از این الگوست.

تهدیدات غذایی کشور برای بخش خصوصی یک کارآفرینی است

امینی گفت: کرونا به دنیا یاد داد که باید زنجیره غذایی را کوتاه کنیم و نظم نوین جهانی از زنجیره بلند تغییر رویکرد داد تا کشورها با کمبود غذایی مواجه نشود. بنابراین توجه به پیچیدگی اقتصادی در داخل مرزها و بهره‌وری کشاورزی ضروری خواهد بود.

وی در پایان خاطرنشان کرد: ظرفیت‌های چهارفصل کشور و نیروی انسانی مناسب پشتیبان بخش خصوصی برای تولید است و موجب شده تهدیدات غذایی با وجود آنکه برای کشور یک تهدید است برای بخش خصوصی یک فرصت کارآفرینی در نظر گرفته شود.

پیش‌بینی افزایش ۷۰ درصدی تقاضای مواد غذایی در مقابل کاهش ۵۰ درصدی تولید

ابوالفضل رئوفی مدیرکل محیط زیست، توسعه پایدار و امور فناوری وزارت جهاد کشاورزی در این نشست گفت: در چهل و هفتمین اجلاسیه بین‌المللی کمیسیون کدکس مواد غذایی در

ژنو حضور داشتیم که ریاست فائو، WHO و دیگر سازمان‌های بین‌المللی و همچنین ۸۰۰ شرکت دانش‌بنیان در جهان با موضوع امنیت غذایی در آن حضور داشتند.

وی افزود: طبق گزارش نماینده بانک جهانی تا سال ۲۰۵۰، ۷۰ درصد تقاضای اقلام غذایی افزایش پیدا خواهد کرد ولی با شرایط تغییر اقلیم میزان تولید ۵۰ درصد کاهش خواهد یافت. حال آنکه اگر تغییرات اقلیم متوقف شود و وضعیت طبیعی باشد به طور متوسط ۱۱ درصد میزان نیاز به آب افزایش خواهد یافت و برای کشورهای در حال توسعه این میزان ۲ برابر خواهد بود.

اتکا به نوآوری و فناوری تنها راه تضمین امنیت غذایی

وی تأکید کرد: بنابراین امنیت غذایی به خودی خود چالش بسیار مهمی است و اگر تکانه‌های سیاسی و منطقه‌ای هم وجود داشته باشد به میزان اهمیت آن افزوده می‌شود. راه‌حل این وضعیت فقط و فقط اتکا به نوآوری و فناوری با هدف تضمین و بهبود امنیت غذایی در چهار رکن آن شامل فراهمی غذا، دسترسی‌پذیری، سلامت و پایداری است.

رئوفی ادامه داد: اتکا به فناوری نیازمند به سیاست‌ها و استراتژی‌های ملی و فراملی است. نباید صرفاً به خرید تضمینی محصولات شرکت‌های دانش‌بنیان در سیاست‌گذاری اکتفا نمود. دشواری توسعه بخش کشاورزی به این دلیل است که کشاورزی با موجودات زنده سروکار دارد و با ریسک ۵۰ درصدی همراه است و سرمایه‌گذاری کمی در این بخش انجام می‌شود. در حالی که در بخش خدمات و صنعت این‌طور نیست.

شرکت‌های دانش‌بنیان تسهیل‌گرند و موانع توسعه را دور می‌زنند

مدیرکل محیط زیست، توسعه پایدار و امور فناوری وزارت جهاد کشاورزی با اشاره به اینکه بخش کشاورزی سنتی است و از نفوذپذیری پایین فناوری رنج می‌برد، گفت: ورود علم به کشاورزی ما بدلیل سنتی و خرده مالک بودن سخت اما ممکن است. شرکت‌های دانش‌بنیان

در کشورهای خارجی تسهیل گر چالشهای تولید هستند و موانع توسعه را دور می‌زنند. وی افزود: در اجلاسیه بین‌المللی کمیسیون کدکس مواد غذایی، کشورها به صورت تیم مانند وزارت بهداشت، کشاورزی، تیم‌های علمی و بین‌رشته‌ای دانش‌بنیان حضور پیدا می‌کردند. اما در کشور ما فقط از تخصص کشاورزی در این بخش استفاده می‌کنیم. در صورتی که مثلاً در وزارت کشاورزی آمریکا تحلیل‌گر سیاسی - کشاورزی نیز وجود دارد.

اهمیت نگاه تیمی به توسعه کشاورزی

رئوفی گفت: در اجلاس کدکس کشور کانادا جرئت کرده بود که برای ریاست گروه زعفران ادعا کند. در کمیته اجرایی کشورهای اروپایی همسو با ایران بودند ولی هند و چین ادعای ریاست می‌کردند. کمیته اجرایی به دلایل سیاسی خودشان مخالف انتشار استاندارد زعفران بود در حالیکه ما در کشور خود تا مرحله ۸ این استاندارد پیش رفتیم. دلیل آن هم کاملاً سیاسی است و نمی‌خواهند مبدأ صادرات زعفران مشخص باشد.

وی افزود: همانطور که بیان شد کشورها، به صورت تیمی در اجلاس شرکت کرده بودند. عربستان تیم ۱۴ نفره داشت و از یک هفته قبل در محل اجلاس حضور داشت و برای این اجلاس هزینه کرده بودند. چین هم درخواست مکرر برای حضور در دبیرخانه داشت تا از روندهای جهانی آگاه باشد.

وی همچنین افزود: حدود ۶۱.۵ میلیارد دلار پروژه منطقه‌ای و جهانی در حال اجراست که ایران در این پروژه‌ها حضور ندارد.

توجه به شاخص پیچیدگی اقتصادی در حوزه کشاورزی ضروری است

مجید جوانمرد معاون ارتباط با صنعت و تجاری‌سازی سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی در این نشست گفت: به شاخص پیچیدگی اقتصادی (Economic Complexity) که بسیار

شاخص مهمی است باید توجه بیشتری شود. شاخص پیچیدگی اقتصادی بین ۳- تا ۳+ است که هر چه بیشتر باشد به معنای پیچیدگی اقتصادی بالاتری است.

وی افزود: با بررسی شاخص‌ها و رتبه‌های بین‌المللی کشورهایی مثل ژاپن و کره جنوبی می‌توان دریافت که این کشورها بیشتر به جای مقاله به سمت ثبت Patent رفته‌اند.

وی در پایان خاطرنشان کرد: بسیار گفته می‌شود که ۵ تا ۶ میلیارد دلار صادرات بخش کشاورزی داریم، اما متأسفانه محصولات کشاورزی با پیچیدگی پایینی صادر می‌شوند که ارتقای سطح ارزش افزوده آنها فقط با شرکت‌های دانش‌بنیان محقق می‌شود. استراتژی‌های مختلفی در همین رابطه شامل جایگزینی، انتشار، توسعه و نوآوری و آفرینش وجود دارد که باید به آنها عنایت ویژه‌ای داشت.

چالش‌های صنعت غذا در شرایط تحریم

بهاره برهانی مدیر تحقیق و توسعه گروه صنعتی زر در این نشست گفت: محصول کشاورزی، ماده اولیه صنایع غذایی است و داشتن مواد اولیه کافی و باکیفیت چالش اصلی صنعت غذاست. مهمترین چالش صنعت غذا مسأله تحریم است که نمی‌توان از هر برند و ماده‌ای استفاده کرد و شاید به اجبار کیفیت‌های پایین‌تری در تولید استفاده شود و تنوع مواد اولیه را هم کاهش داده است.

وی افزود: این چالش، قیمت تمام شده را هم بالا می‌برد و بنابراین قدرت خرید مصرف‌کننده و بازار عرضه را نیز کاهش می‌دهد. نوسانات نرخ ارز و قیمت انرژی که با برهم زدن برنامه تولید بر قیمت تمام شده محصولات تاثیر می‌گذارند، فقدان زیرساخت‌های تولید از جمله صنایع بسته‌بندی، فرآوری و نگهداری که ضایعات را بالا می‌برند، واردات بی رویه برخی مواد اولیه که تولید داخل دارد و انگیزه تولیدکننده را برای تحقیق و توسعه از بین می‌برد و فقدان استاندارد ملی برای محصولات دانش‌بنیان و جدید از جمله سایر چالش‌هاست.

استفاده از فناوری‌های نوین مهمترین راهکار بهبود بهره‌وری صنایع غذایی است

بهاره برهانی با اشاره به راهکارهای غلبه بر این چالشها گفت: تسهیل در سرمایه گذاری و استفاده از فناوریهای نوین مهمترین راهکار برای بهره‌وری است که اولین تاثیر آن کاهش ضایعات صنایع غذایی است. به علاوه کشاورزی دقیق (Precision agriculture) و هوشمندسازی تولید می‌تواند بر مدیریت پایدار منابع و کاهش مصرف سموم شیمیایی اثر بگذارد.

وی به فرصتهایی که در اختیار صنعت غذاست اشاره کرد و با برشمردن تولید محصولات متنوع کشاورزی متناسب با اقلیم، وجود صنایع تبدیلی که ارزش افزوده بالا ایجاد می‌کند، توسعه کشت گلخانه‌ای برای دسترسی به همه محصولات در همه فصول این موارد را مهمترین فرصتها برای سرمایه گذاری شمرد.

وی افزود: نقش آفرینی دولت باید در حوزه تامین زیرساختها و حمایت مالی و تسهیلاتی، مشارکت در طرحهای تحقیقاتی و گسترش شرکتهای دانش‌بنیان باشد. بخش خصوصی نیز باید متعهد به سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه و ایجاد شرکتهای دانش‌بنیان با همکاری دانشگاهها و بهره‌گیری از نیروی انسانی متخصص شود.

کار اصلی افزایش بهره‌وری و رشد تولید را بخش خصوصی انجام می‌دهد

عبدالحسین بهرامی رئیس مرکز راهبری ستادهای توسعه اقتصاد دانش‌بنیان در این نشست گفت: نقش ستاد غذا و کشاورزی معاونت علمی ایجاد هم افزایی و هم‌رسانی بین دولت و بخش خصوصی است؛ چرا که باور داریم کار اصلی برای افزایش بهره‌وری و رشد تولید را بخش خصوصی انجام می‌دهد.

وی افزود: اگر بخواهیم به رشد اقتصادی ۸ درصد برسیم، باید تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی را افزایش دهیم و بتوانیم دسترسی این شرکت‌ها را به بازار فراهم کنیم که مأموریت این ستاد نیز همین است. اگر سیاستگذار این اعتماد را برای بخش خصوصی ایجاد نکند که می‌تواند تولید فناورانه خود را به راحتی در اختیار بازار قرار دهد، کار تولید دشوار می‌شود.

بهره‌مندی از معافیت‌های مالیاتی با راه‌اندازی واحدهای تحقیق و توسعه

رئیس مرکز راهبری ستادهای توسعه اقتصاد دانش‌بنیان گفت: با توجه به ظرفیت قانون جهش تولید دانش بنیان، می‌توانیم به بخش خصوصی این اطمینان را بدهیم که در صورت توسعه واحدهای تحقیق و توسعه خود، از معافیت‌های مالیاتی مناسبی بهره‌مند می‌شوند که این جریان مالی برای توسعه تولید و صادرات به آنها کمک می‌کند.

وی افزود: خواسته اصلی بخش خصوصی از ما این است که بتوانیم مانع زدایی را با جدیت پیش ببریم و گلوگاه‌های چالش‌زا را حل کنیم که بعضاً با گفتگو و تعامل بین دولت و بخش خصوصی قابل حل است. بنابراین شکل دهی به کارگروه تسهیل صدور مجوز مشترک بین معاونت علمی و وزارت جهاد کشاورزی حتماً در دستور کار ما خواهد بود و پیشنهاد ما این است دبیرخانه این کارگروه در ستاد غذا و کشاورزی معاونت علمی مستقر شود.

جهش بهره‌وری در کشاورزی با استفاده از فناوری ممکن است

بهرامی گفت: ما با وضعیت جامعه سنتی کشاورزی در کشور نمی‌توانیم راه حل‌های با تکنولوژی بالا را مورد استفاده قرار دهیم و اتفاقاً جهش بهره‌وری بسیار خوبی می‌توانیم با استفاده از فناوری‌های با تکنولوژی پایین ایجاد کنیم. به طور مثال وقتی مشکل بازار رسانی به نحوی است که گوجه فرنگی سر مزرعه خرید نمی‌شود و از آن طرف در تهران

گوجه‌فرنگی در مغازه پیدا نمی‌شود، چرا به رفع همین مشکلات در زیست‌بوم دانش‌بنیان نمی‌پردازیم تا با سطح تکنولوژی معمولی بتوانیم رضایت بالایی در جامعه ایجاد کنیم.

وی در پایان خاطر نشان کرد: بنابراین تشکیل کانون‌های دانش، صنعت و بازار را به عنوان ابزاری برای توسعه تکنولوژی سطح متوسط و پایین در دست اقدام داریم. هرچند مراکز تحقیقات کشاورزی در دهه ۷۰ و ۸۰ مأموریت‌های خوبی برای ترویج روش‌های نوین کشاورزی انجام دادند اما امروزه با تغییرات حوزه فناوری و نوآوری دیگر نمی‌توانند پاسخگوی نیاز جامعه هدف کشاورزی باشند.

امنیت بذر ضامن امنیت غذایی

سیدباقر محمودی رئیس هیئت مدیره شرکت پیشگامان گیاهان زراعی در این نشست گفت: بذر یک نهاده است و در جاهای دیگری به عنوان کالا از آن یاد می‌شود؛ اما من می‌گویم بذر یک بسته فناورانه است. کود و سم و بذر می‌تواند تنها با بذر وارد زمین کشاورزی شود. بذر دانه نیست و برخی مواقع هم بذر را با ارقام اشتباه می‌گیرند.

وی افزود: توجه به بذر به معنای تغییر الگوی تولید به سمت صنعت واقعی است و تولید را از «کشاورزی معیشتی» خارج می‌کند؛ اما هنوز در کشور به بذر به عنوان صنعت نگاه نمی‌کنیم. اگر می‌خواهیم امنیت غذایی داشته باشیم باید امنیت بذر وجود داشته باشد.

۲ میلیون تن تقاضای بذر در مقابل ۵۰۰ هزار تن تولید

رئیس هیئت مدیره شرکت پیشگامان گیاهان زراعی گفت: در کشور ۲ میلیون تن تقاضای بذر داریم ولی صرفاً ۵۰۰ هزار تن بذر تولید می‌کنیم. هر چه عدد تولید بذر بالاتر برود کشاورزی هم سطح بالاتری خواهد داشت. ما سومین تولیدکننده هندوانه جهان هستیم اما بذر هندوانه نداریم.

وی افزود: صنعت بذر ۴ سطح اصلاح و تهیه بذر، نظام تولید بذر، تکنولوژی و فرآوری بذر و تبلیغ و فروش بذر در بازار دارد. ما در کشور و در معاونت علمی از ابتدا یعنی اصلاح و تهیه بذر آغاز می‌کنیم اما در کشور ترکیه به جای شروع از اصلاح بذر، از اواسط این مراحل یعنی تکنولوژی و فرآوری بذر شروع کرده‌اند.

وی در پایان خاطرنشان کرد: ۰۵ شرکت دانش‌بنیان بذر داریم که ۱۲ شرکت در حوزه سبزی و صیفی و ۱۵ شرکت در حوزه گیاهان زراعی، ۲ شرکت در حوزه گیاهان دارویی، ۲ شرکت در حوزه گیاهان زینتی و ۳ شرکت در فرآوری بذر فعال هستند.

کلیپ نشست سوم

فیلم کامل نشست سوم

الزامات تبدیل ایران به هاب غذایی منطقه

نشست چهارم، اتاق بازرگانی مشترک ایران و روسیه

نشست «الزامات تبدیل ایران به هاب غذایی منطقه» به عنوان چهارمین نشست تخصصی از یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، روز سه شنبه ۲۰ آذر ماه ۱۴۰۳، با حضور جمعی از اساتید و صاحبان نظران و فعالان این حوزه در اتاق بازرگانی مشترک ایران و روسیه برگزار شد.

آقایان هادی تیزهوش تابان رئیس اتاق بازرگانی مشترک ایران و روسیه، ولادیسلاو پرپلکین نماینده وزارت کشاورزی فدراسیون روسیه در ایران، علیرضا پیمان‌پاک قائم‌مقام سابق وزیر جهاد کشاورزی، مهدی امینی دبیر انجمن متخصصین علوم و صنایع غذایی ایران، سید رضا رفیعی رئیس هیئت مدیره شرکت شار پرتو ایرانیان، فرشاد عواطفی هویدا کارشناس مرکز تحلیل راهبردی و بین‌الملل آیساستنر، روشنعلی یکتا قربائی نایب رئیس اتاق بازرگانی ایران و روسیه و فردین کریمی کارشناس اندیشکده اقتصاد مقاومتی، اعضای اصلی این نشست بودند.

در این نشست به سوالات زیر پاسخ داده شد:

۱- راهبرد «تبدیل ایران به هاب غذایی منطقه» چه هدفی را محقق و چه خلای را پر می‌کند؟

۲- موانع و الزامات تبدیل شدن ایران به هاب غذایی در دو شاخه ترانزیت و فرآوری چیست؟ هر دستگاه نیازمند چه اصلاحاتی در ماموریت، هدف و رویه‌های خود است تا این راهبرد محقق شود؟

تحقق هدف تبدیل ایران به هاب غذایی باید اولویت حاکمیت شود

مهدی فامیل محمدی کارشناس حوزه تجارت کشاورزی اندیشکده اقتصاد مقاومتی بعنوان دبیر این نشست، با اشاره به اهمیت تبدیل شدن ایران به هاب غذایی منطقه در سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی گفت: بند ۱۰ این سیاستها «حمایت همه‌جانبه هدفمند از صادرات کالاها و خدمات به تناسب ارزش افزوده و با خالص ارزآوری مثبت» را مورد تاکید قرار می‌دهد که از طریق تسهیل مقررات و گسترش مشوق‌های لازم، گسترش خدمات تجارت خارجی و ترانزیت و زیرساخت‌های مورد نیاز، برنامه‌ریزی تولید ملی متناسب با نیازهای صادراتی، شکل‌دهی بازارهای جدید، و تنوع بخشی پیوندهای اقتصادی با کشورها به ویژه با کشورهای منطقه محقق می‌شود. همچنین طبق بند ۱۲ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی افزایش قدرت مقاومت و کاهش آسیب‌پذیری اقتصاد کشور از طریق توسعه‌ی پیوندهای راهبردی و گسترش همکاری و مشارکت با کشورهای منطقه باید در دستور کار دولتها قرار گیرد.

وی افزود: برخی موانع تجاری روسیه در مقابل تبدیل ایران به هاب غذایی منطقه وجود دارد. برای رفع این موانع و تبدیل شدن ایران به هاب غذایی منطقه، اقدامات لازم نباید با الگوی روزمره جلو برود و باید به یک اولویت در دولت و حاکمیت تبدیل شود.

ظرفیت ایران از نظر ترانزیت و فرآوری محصولات غذایی بالاست

علیرضا پیمان‌پاک قائم مقام سابق وزیر جهاد کشاورزی در این نشست با اشاره به اینکه جایگاه جغرافیایی و ژئوپلیتیک ایران در کنار جایگاه فنی اقتصادی به آن ظرفیت بالایی را برای تبدیل شدن به هاب غذایی نشان می‌دهد، گفت: کشورهای آسیای میانه مثل قزاقستان ظرفیت بالایی در تولید غلات و محصولات غذایی دیگر دارند و از طرف دیگر کشورهای مثل پاکستان و کشورهای حاشیه خلیج فارس ظرفیت بالایی در واردات محصولات غذایی دارند. این ظرفیت باید هم از نظر ترانزیت و هم از نظر فرآوری محصولات غذایی مورد توجه قرار بگیرد.

وی افزود: در سال‌های اخیر بخش زیادی از ظرفیت صنایع غذایی کشور از جمله در تولید آرد و خوراک دام، بلا استفاده مانده که ظرفیت فنی ایران است و بدون نیاز به سرمایه‌گذاری جدید می‌تواند مورد بهره‌برداری قرار بگیرد.

۳ ظرفیت و ۲ مزیت ایران در تبدیل شدن به هاب غذایی

قائم مقام سابق وزیر جهاد کشاورزی اظهار داشت: ایران سه ظرفیت در تبدیل شدن به هاب غذایی دارد؛ اول بحث ترانزیت محصولات غذایی مختلف است. ظرفیت دوم که در قانون و ساختار اقتصادی کشور به آن توجه نشده است، بحث صادرات مجدد یا ری اکسپورت است. ما می‌توانستیم از تحریم روسیه بهره ببریم و محصولات روسی را حتی به کشورهای اروپایی از جمله لهستان صادر کنیم ولی در ایران به دلیل مشکلات داخلی از آن محروم هستیم. ظرفیت سوم نیز استفاده از ظرفیت فرآوری محصولات و صادرات آن به کشورهای منطقه است.

وی افزود: استفاده از این سه ظرفیت برای ما امنیت غذایی ایجاد می‌کند؛ چرا که در صورت وقوع بحران می‌توانیم از ظرفیت بالای کالاهایی که به ایران وارد و صادر می‌شود بهره ببریم و بحران را به شکل ساده تری پشت سر بگذاریم.

پیمان پاک ادامه داد: آورده بعدی، درآمد زیادی است که وارد شدن به ترانزیت و فرآوری محصولات غذایی و فروش آن به کشورهای منطقه برای کشور به همراه دارد. مزیت بعدی که می‌توان با تبدیل ایران به هاب منطقه دنبال کرد، فعال کردن کریدور شمال-جنوب است که به عبارتی دهه‌هاست جزو اهداف کشور بوده ولی محقق نشده است.

موانع و الزامات تبدیل ایران به هاب غذایی

علیرضا پیمان پاک قائم مقام سابق وزیر جهاد کشاورزی در بحث موانع و الزامات تبدیل ایران به هاب غذایی، اصلی ترین مشکل را مسائل مالی و بانکی دانست و اظهار داشت: رفع تعهد ارزی یکی از مهمترین موضوعات است و بانک مرکزی مانع ورود موقت کالاهاست؛ به طور خاص بانک مرکزی، ارزی برای ورود موقت کالاها اختصاص نمی‌دهد و در بازگشت ارز صادراتی نیز مشکل داریم.

وی افزود: در دولت سیزدهم اقداماتی توسط آقای امینی رعیا (مشاور معاول اول وقت) دنبال شد و دستگاه‌های زیادی برای تسهیل ورود موقت همراهی شده بودند. همچنین با زحمات زیادی که انجام شد، امکان گشایش اعتبار اسنادی بین بانک‌های روسی و ایرانی فراهم شده است و امروز بانک مرکزی ایران نزد بانک‌های روسی اعتبار دارد؛ اما امروز از این ظرفیت استفاده نمی‌شود و فرآیند توسط خود بانک مرکزی قفل شده است.

پیمان پاک ادامه داد: شکل تعامل فعلی امکان توسعه ندارد و نمی‌تواند از حجم تجارت بزرگ پشتیبانی کند و برای تحقق این امر باید به شکل زیرساختی اصلاح ایجاد کنیم.

قائم مقام سابق وزیر جهاد کشاورزی با اشاره به اینکه در دولت قبل انعقاد قرارداد یک میلیارد دلاری صندوق ضمانت صادرات ایران با طرف روسی دنبال شد، افزود: این اقدام، ظرفیت واردات بدون نیاز به تامین مالی را فراهم کرده است. از این ظرفیت نیز امروز هیچ استفاده‌ای نمی‌شود.

وی افزود: مسئله بعدی سپرده‌های بانک مرکزی است. در زمان دولت قبل منابعی از حساب‌های تراسی با مشکلات فراوان به حساب‌های بانک مرکزی در روسیه منتقل شد که برای توسعه تجارت دوجانبه مورد استفاده قرار بگیرد که امروز این نیز با وجود زحمات فراوان، بلا استفاده مانده است.

پیمان پاک در ادامه ذکر موانع گفت: مسئله بعدی مشکلات گمرکی است که امروز تعامل تجاری دوجانبه را در خصوص تجارت غلات با روسیه از صرفه انداخته است.

وی افزود: مسئله بعدی ظرفیت لجستیکی ایران است که به هیچ عنوان برای تجارت‌های بالای چند میلیارد دلاری آمادگی ندارد و باید برای آن سرمایه‌گذاری شود و نوسازی، افزایش ناوگان و لایروبی دریای خزر انجام شود.

«توسعه بازار» مهمترین مسئله تبدیل شدن به هاب غذایی است

وی با اشاره به اینکه مسئله بعدی بحث توسعه بازار است، آن را از همه مسائل مهم تر دانست و افزود: بعد از حل شدن مسائل زیرساختی که اشاره شد، این مسئله باید مورد توجه قرار بگیرد. امروز در بارهای خرد مشکل توسعه بازار نداریم و بازرگانان خردی که امروز فعال هستند مشکل توسعه بازار ندارند ولی اگر بخواهیم ظرفیت تجارت را توسعه دهیم، نیازمند توسعه بازار خواهیم بود.

پیمان‌پاک با اشاره به این نکته که امروز در دولت فردی که اهمیت بالایی برای این موضوعات قائل شود، وجود ندارد، گفت: این یک نقطه ضعف است. عدم اعتقاد به رابطه با شرق و به طور خاص روسیه نیز نقطه ضعف دیگر مسئولین دولت فعلی است. من معتقدم پروژه باید در دولت مدیر و متولی خاص خود را داشته باشد و در غیر این صورت جلو نمی‌رود و در چند ماه فقط دستگاه‌ها صرفاً به یکدیگر نامه می‌زنند.

وی در پایان گفت: در دولت سیزدهم با توجه و پیگیری معاونت اول ریاست جمهوری، هر

جای کار به مشکل برخورد می‌کرد، به سرعت هماهنگی لازم صورت می‌گرفت و در دولت فعلی نیز باید به همین شکل برای رفع مشکلات اقدام کنیم.

روسیه علاقه‌مند به همکاری در فرآوری مواد غذایی است

هادی تیزهوش تابان رئیس اتاق بازرگانی مشترک ایران و روسیه در این نشست با اشاره به سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی گفت: مقام معظم رهبری در سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی اشارات مطلوبی در خصوص اهمیت تبدیل شدن ایران به هاب غذایی منطقه داشته‌اند.

وی افزود: ما در ایران ظرفیت تولید غذا را در شمال ایران داریم ولی به دلیل مشکلات مختلف امکان تولید زیادی در این منطقه فراهم نیست ولی کشور روسیه و دیگر کشورهای اوراسیا به دلیل امکانات بالا امکان تولید بیشتری دارند و علاقه‌مند هستند که در بخش مواد غذایی و فرآوری کشاورزی با ایران همکاری کنند و اگر همکاری شکل نگرفته است به نظر می‌رسد مشکل از طرف ایران است.

رئیس اتاق بازرگانی مشترک ایران و روسیه ادامه داد: اولین مقصر در این زمینه شاید اتاق ایران و روسیه باشد؛ ولی مشکلاتی نیز در بخش دولتی وجود دارد. زمان رسیدن سبزی و صیفی جات ایران به مرز روسیه بیش از ۸ روز است که عملاً امکان صادرات را غیرممکن کرده است و کسی نیست که این مشکل را رفع کند و نمی‌توان از تولیدکننده کالای کشاورزی انتظار داشت برای رفع این مشکل اقدام کند. این مسئله باعث شده است محصولات ایرانی با کیفیت کمتر به روسیه برسد.

صادرات کشاورزی به روسیه می‌تواند تا ۳ برابر افزایش یابد

تیزهوش تابان با اشاره به اینکه دریامحور بودن ترانزیت یکی از محورهای اصلی است که باید در تجارت با روسیه مورد توجه قرار داد، اظهار داشت: باید از امکانات موجود بهره ببریم.

ما باید یک بخشی در سازمان توسعه تجارت صرفاً مخصوص صادرات داشته باشیم؛ وقتی صادرکننده ترکیه‌ای در مرز به مشکل می‌خورد، سفیر به سرعت خودش را می‌رساند؛ ولی در ایران کسی در این زمینه مسئول نیست و مشکلات اجرایی صادرات جایی پیگیری نمی‌شود. وی افزود: در ایران به دلیل تنظیم بازار، صادرات را دچار مشکل می‌کنند در حالیکه در دیگر کشورها مشکل تنظیم بازار با واردات حل می‌شود و هیچ کشوری در مسیر صادرات مانع ایجاد نمی‌کند. ساماندهی مشکلات صادرات به یک مدیر نیاز دارد که همه را به طور جامع مدیریت کند؛ در صورتی که یک مدیر فعال در این حوزه داشته باشیم، در زمانی کوتاه می‌توانیم صادرات این بخش را تا سه برابر افزایش دهیم.

رئیس اتاق بازرگانی مشترک ایران و روسیه ادامه داد: تلاش ما ایجاد تعامل بیشتر بین بخش خصوصی و دولتی است و ما در اتاق مشترک ایران و روسیه دنبال افزایش تعامل هستیم. انتظار ما این است که مدیران بخش دولتی باید در این زمینه برنامه داشته باشند و برای نهادهایی مثل اتاق مشترک نیز برنامه تعریف کنند.

ترانزیت محصولات روسی برای ایران فرصت است

تیزهوش تابان با اشاره به اینکه بحث ترانزیت بسیار مهم است، اظهار داشت: در حال حاضر ترانزیت گندم روسیه از ایران برای صادرکنندگان این کشور صرفه اقتصادی ندارد که دلیل آن مشکلات زیرساخت حمل و نقل در کشور است.

وی افزود: صادرکنندگان روسی ترجیح می‌دهند بار خود را از مسیر ترکیه ببرند و کسی نیست این مشکلات را ریشه یابی و ساماندهی کند. این مشکلات باید رفع شود چرا که ترانزیت محصولات روسی بسیار برای ما حائز اهمیت است. اگر ما از ظرفیت موجود روسیه استفاده نکنیم، حتما مسیرهای جایگزین ایجاد می‌شود و فرصت ما از دست می‌رود، کما اینکه بخشی از این فرصت از دست رفته است.

رئیس اتاق بازرگانی مشترک ایران و روسیه ادامه داد: ما به دنبال ایجاد انگیزه برای اینکه کشورها مشتری ایران شوند نیستیم؛ در غیر این صورت فرصت‌ها فراوان است. من فکر می‌کنم به طور خاص اگر اجازه داده شود در ترانزیت از ناوگان خارجی استفاده شود نیز اقدام مناسبی است و کامیون‌های کشورهای دیگر بار خود را از مسیر ایران به کشورهای مقصد منتقل خواهند کرد.

وی افزود: وظیفه ما در اتاق مشترک این است که بازرگانانی که می‌خواهند وارد تعامل تجاری شوند را آموزش دهیم و امروز می‌توانیم ادعا کنیم برخلاف گذشته، افرادی که در این حوزه وارد شده‌اند همگی آموزش دیده‌اند و مشکلی در این زمینه ندارند. من اعتقاد دارم که باید بر مشکلات متمرکز شویم و یکی یکی آن‌ها را حل کنیم و زیرساخت‌های تبدیل ایران به هاب غذایی منطقه را فراهم کنیم.

تحقق «امنیت غذایی» باید در همکاری با کشورهای همسودنبال شود

ولادیسلاو پرپلکین نماینده وزارت کشاورزی فدراسیون روسیه در ایران در این نشست گفت: کریدور شمال جنوب اهمیت زیادی در روابط روسیه با ایران دارد؛ در واقع این مسئله برای روسیه بسیار حائز اهمیت است. امنیت غذایی یک بعد روابط ایران و روسیه است. در دنیای معاصر برای امنیت غذایی هیچ کشوری نمیتواند راه خود را به طور مستقل تعیین کند و باید با همکاری کشورهای دیگر به این سمت حرکت کند؛ به طور خاص روسیه برای تحقق امنیت غذایی خود با بریکس و اتحادیه اقتصادی اوراسیا همکاری نزدیک دارد.

وی افزود: یکی از ابتکارات اخیر بریکس در این زمینه، راه اندازی یک بورس داخلی برای محصولات کشاورزی است که اهمیت زیادی دارد و ما امیدواریم که با همکاری کشورهای بریکس این پروژه پیش برود و به موفقیت برسد.

نماینده وزارت کشاورزی فدراسیون روسیه در ایران گفت: مشکلات همیشه وجود دارد؛ توسعه کریدور شمال-جنوب هم با مشکلاتی مواجه است که باید برطرف شود. من معتقدم این

پروژه باید با همکاری بخش خصوصی تکمیل شود.

وی افزود: هر روز خبری می‌شنویم که در سرخس ترمینال مشترک ایران و روسیه ایجاد شده است یا در شهرهای مختلف ایران شرکت‌های روسی ثبت شده و شروع به فعالیت کرده‌اند؛ بنابراین روند توسعه همکاری بخش خصوصی ایران و روسیه میتواند بخشی از مشکلات را برطرف کند.

اهمیت توسعه کریدور شمال-جنوب برای روسیه

ولادیسلاو پرپلکین گفت: اگر روسیه تعرفه‌ای در تجارت وضع کرده است، مخصوص همه کشورهاست و اینطور نیست که تعرفه خاصی برای بازرگانان ایرانی وضع شده باشد.

وی افزود: برای دولت روسیه توسعه کریدور شمال-جنوب اولویت دارد و در سال جاری پیش‌بینی می‌کنیم که تجارت از این مسیر افزایش یابد و هیات‌های تجاری برای گفتگو در خصوص این مهم به ایران سفر می‌کنند. حضور من در این نشست نشانه اهمیت موضوع برای روسیه است و اگر در کنار هم باشیم می‌توانیم مشکلات را حل کنیم.

ایجاد بازارهای جدید و توسعه روابط راهبردی اهداف ایران از تبدیل شدن به هاب غذایی

فرشاد عوافی هویدا کارشناس مرکز تحلیل راهبردی و بین‌الملل آیساستر در این نشست گفت: ایران از هاب غذایی، شکل دهی به بازارهای جدید و توسعه روابط راهبردی را دنبال می‌کند که در سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی نیز به آن اشاره شده است.

وی افزود: در خصوص ایجاد بازارهای جدید، ایران در زمینه غلات واردکننده است ولی می‌تواند به فرآوری کننده و صادرکننده فرآورده‌های نهایی تبدیل شود. همچنین در خصوص توسعه روابط راهبردی نیز در صورتی که ایران بتواند هاب غذایی منطقه باشد، امنیت غذایی

کشورهای منطقه به ایران گره می‌خورد و تحریم پذیری ایران سخت تر می‌شود.

مزیت «غلات» و «کود» در تبدیل شدن ایران به هاب غذایی

کارشناس مرکز تحلیل راهبردی و بین‌الملل آیساستر با اشاره به اینکه برای تبدیل شدن ایران به هاب غذایی به یک نقشه راه نیاز است، گفت: در منطقه ما ظرفیت‌هایی وجود دارد و ایران به دلیل جایگاه راهبردی خود و همچنین به دلیل تحولات جهانی، می‌تواند از فرصت پیش آمده بهره‌برد و بازارهای حاشیه خود را به یکدیگر متصل کند.

وی افزود: طرح ما این است که ایران به طور خاص در غلات و کود به هاب منطقه تبدیل شود. غلات به عنوان یکی از مهمترین بخش غذای مردم و کود نیز به دلیل دخیل بودن در نیمی از تولیدات غذایی جهان از اهمیت بالایی برخوردار است.

ظرفیت انتقال ۱۰ میلیون تن کالای روسی از کریدور شمال - جنوب

عواطفی با اشاره به اینکه به دلیل انسداد مسیر روسیه بعد از جنگ اوکراین، کریدور شمال - جنوب از اهمیت بیشتری برای این کشور برخوردار شده است، اظهار داشت: در واقع امروز روسیه از مسیر غرب خود با کشورهای ناتو مواجه است که از دشمنان مشترک این کشور و ایران است.

وی افزود: روسیه همچنین از بزرگترین تولیدکنندگان کود و غلات است و به دنبال صادرات این محصولات است. جنگ اوکراین و بعد از آن تحریم‌های روسیه، در روند صادرات غلات و کود روسیه اختلال ایجاد کرد. در کریدور شمال جنوب، ایران ظرفیت پذیرش محصولات روسی را در بنادر خود دارد و سالانه می‌تواند ۱۰ میلیون تن کالای روسیه را از شمال به جنوب منتقل کند و علاوه بر این ظرفیت صنایع تبدیلی در تولید آرد، شیرینی و بیسکویت و ماکارونی دارد که می‌تواند آن را به کشورهای منطقه صادر کند.

درآمد ۲.۵ میلیارد دلاری با تبدیل ایران به هاب غلات و کود منطقه

عواطفی ادامه داد: در حال حاضر کشورهای منطقه غرب آسیا و هند سالانه مقادیر زیادی گندم، کود و محصولات فرآوری شده کشاورزی وارد می‌کنند و این یک فرصت برای ایران است. اگر منطقه شرق آفریقا را نیز به این کشورها اضافه کنیم با بازاری با واردات سالانه ۷۵ میلیون تن گندم و ۹۱ میلیون تن کود مواجه هستیم. آورده‌های اقتصادی تبدیل ایران به هاب منطقه در غلات و کود، از نظر ترازیت دست کم حدود ۱.۵ تا ۲.۵ میلیارد دلار برآورد شده است که اگر ایران وارد فرآوری محصولات بشود نیز برآوردها بیش از این میزان است.

موانع تبدیل ایران به هاب غلات منطقه

فرشاد عواطفی هویدا با ذکر موانع تبدیل ایران به هاب غلات منطقه گفت: اولین مانعی که بر سر راه تبدیل ایران به هاب غلات و کود احصا شده است به عدم شناخت دو طرف از یکدیگر برمی‌گردد. به طور مثال در زمان تحریم روسیه، بسیاری از مدیران آن‌ها تمایل داشتند همکاری با ایران را توسعه بدهند، ولی به دلیل عدم شناخت مطلوب، با مسئولین این حوزه در ایران ارتباطی برقرار نشد. امروز نیز این عدم شناخت وجود دارد. طرف ایرانی نیز شناخت مطلوبی از ساختار و اهداف طرف مقابل ندارد.

وی افزود: مشکل دوم به مباحث پولی و بانکی برمی‌گردد. عدم امکان گشایش اعتبار اسنادی و هزینه بالای نقل و انتقال پول از جمله مشکلات این حوزه است.

عواطفی ادامه داد: دسته سوم مشکلات نیز به مشکلات ترازیتی برمی‌گردد که مسائلی چون یکطرفه بودن ترازیت و خالی برگشتن وسایل نقلیه، مدت زمان معطلی بالای بارها در گمرکات، ایرادهای نامناسب نهادهایی چون سازمان حفظ نباتات به بارهای ترازیتی، ناوگان ناکافی برای نقل و انتقال کالا به ویژه در دریای خزر و در نهایت نبود یک متولی واحد برای مواجهه با طرف‌های خارجی را شامل می‌شود.

وی در پایان خاطرنشان کرد: خود تحریمی و تحریم‌های داخلی، به معنی سوء مدیریت، مانع اصلی تبدیل ایران به هاب غذایی منطقه است. راه حل ابتدایی برای تحقق این هدف، وسط آمدن یک متولی پر قدرت برای سر خط کردن همه دستگاه‌هاست.

ارتقای هژمونی ایران با تبدیل شدن به هاب غذایی منطقه

سیدرضا رفیعی رئیس هیئت مدیره شرکت شارپرتو ایرانیان در این نشست ظرفیت ایران در تولید محصولات کشاورزی را بالا دانست و افزود: راهبرد تبدیل ایران به هاب غذایی و تحقق این موضوع برای ارتقای هژمونی ایران موثر است.

وی افزود: از نگاه داخلی «تقویت تولید» و «افزایش درآمدهای ارزی» و از نگاه بین‌المللی «افزایش همبستگی میان کشورها» و «ایجاد منافع مشترک»، اهدافی است که می‌توان با هاب غذا شدن به آنها دست یافت و بنابراین این موضوع قابلیت توجه و تمرکز دارد.

سیدرضا رفیعی رئیس هیئت مدیره شرکت شارپرتو ایرانیان حلقه واسط بین دولت و بخش خصوصی را اندیشکده‌ها دانست و افزود: بین دو طرف بخش خصوصی و دولتی همواره رفت و آمد بوده است ولی اندیشکده‌ها برای رسیدن به طرح مشخص و با پشتوانه می‌توانند نقش‌آفرین باشند.

پرتودهی زیرساختی مهم برای حل مشکلات صادرات

رفیعی با اشاره به اینکه ۵ میلیون تن سیب زمینی در سال تولید ولی ۳۰ درصد سالانه ضایعات می‌شود، اظهار داشت: میزان ضایعات در پیاز ۳۰۰ هزار تن است و در مجموع ۱۵۰ هزار کامیون در سال سیب زمینی و پیاز معدوم می‌شود. با این حال می‌توان با پرتودهی به محصولات تولیدی و آفت زدایی ماندگاری این کالاها را بالا برد و از اتلاف آنان جلوگیری کرد که این اقدام از نظر ارزش دلاری معادل ۱۰ میلیارد دلار درآمدزایی برای کشور محسوب می‌شود.

وی افزود: پرتودهی یکی از زیرساخت‌های لازم برای تقویت صادرات و تبدیل شدن به هاب غذا با ظرفیتهای تولیدی موجود در کشور محسوب می‌شود. اکنون مجموعه بزرگی در زمینه پرتودهی در کشور ایجاد شده و بنابراین یکی از نگرانی‌های زیرساختی حل شده است، با این حال بخش کشاورزی کشور همچنان به مجموعه‌های متعدد دیگری برای پرتودهی نیاز دارد. برای مثال یکی از نگرانی‌های صادرکنندگان خراب شدن کالا بر اثر طولانی شدن کار در گمرکات کشور است که در کالاهای پرتودهی شده این مشکل رفع می‌شود و بنابراین می‌توانیم در ازای واردات از اوراسیا با همان وسایل نقلیه صادرات نیز داشته باشیم.

وی ادامه داد: نگرانی سازمانهایی مانند سازمان نباتات و کشورهای مقصد بر اثر این فرآیند پرتو دهی حل می‌شود. استان چهارمحال و بختیاری به عنوان قطب قزل‌آلا با استفاده از پرتودهی امکان صادرات و تجارت را بصورت گسترده بدست می‌آورد.

ظرفیت بالای ایران در تبدیل شدن به هاب غذایی

مهدی امینی دبیر انجمن متخصصین علوم و صنایع غذایی در این نشست اظهار داشت: برگزاری این همایش اقدام ارزشمندی است؛ در اواخر دهه ۸۰ برای اولین بار ایران توانست ۵۰۰ هزار تن گندم صادر کند و به رینگ صادراتی وارد شد. این باعث شد برای اولین بار مسئله هاب غلات مطرح شود و همایشی با این موضوع و با حضور کشورهای همسایه از جمله کشورهای منطقه اوراسیا برگزار شد.

وی افزود: از آن زمان تا به حال ظرفیت بالایی در این زمینه وجود داشته است ولی از آن‌ها بهره نبرده‌ایم. در آن زمان با کمبود زیرساختی مواجه بودیم ولی امروز در مقایسه با اواخر دهه ۸۰، ظرفیت بنادر، ظرفیت حمل و نقل ریلی و زیرساخت‌های مرزی کشور توسعه پیدا کرده است و از این منظر جلو رفته‌ایم و حتی سرمایه بخش خصوصی به این حوزه جذب شده است.

تنها ۳۰ درصد ظرفیت صنایع غذایی فعال است

دبیر انجمن متخصصین علوم و صنایع غذایی بیان داشت: باید توجه داشته باشیم که هاب به معنی تبادل است؛ همانطور که تجارت به معنی تبادل است. شاید این تصور پیش بیاید که اقتصاد مقاومتی راهبرد تولید همه محصولات را پیشنهاد می‌کند، ولی این تصور غلط است و در نگاه اقتصاد مقاومتی، تبادل و تجارت حائز اهمیت است.

وی افزود: ظرفیت‌های تولید در کشور بسیار بالاست و در اغلب صنایع غذایی حدود ۳۰ درصد فعال است و برخی اقدامات دولت نیز مانع ورود بخش خصوصی به تجارت با کشورهای خارجی است که دلیل آن یارانه‌ای بودن بخشی از این حوزه است.

زیرساخت‌ها و قوانین دو بخش اصلی موانع تبدیل ایران به هاب غذایی

مهدی امینی دبیر انجمن متخصصین علوم و صنایع غذایی با اشاره به اینکه در بحث موانع در دو بخش زیرساخت‌ها و قوانین با مشکل مواجه هستیم، گفت: امروز در بحث ترانزیت به قدری عقب هستیم که هنوز قیمت تمام شده را بر حسب فرانک حساب می‌کنیم. در واردات کالا از مسیر ریلی از کشورهای آسیای میانه، امروز با مشکلات زیرساختی جدی مواجه هستیم.

وی افزود: واردات غلات با حجم زیاد باید از مسیر ریلی انجام شود ولی مشکلات از جمله لزوم تعویض بوژی در مرزها، نبود سردخانه به مقدار کافی و ظرفیت پایین ناوگان، مانع این مسیر است. بخش خصوصی یک بار وارد این حوزه شد ولی به دلیل وقوع اتفاقات نامطلوب، در آینده نزدیک وارد این حوزه نخواهد شد.

مشکلات سوآپ و سازمان‌های صادرکننده مجوز در تجارت

امینی گفت: موضوع دیگری که میتوان در بحث تبدیل شدن به هاب غذایی منطقه به آن

اشاره کرد، بحث سوآپ است؛ ما در جنوب کشور تولید محصولات کشاورزی داریم و میتوانیم محصولات وارداتی از شمال را صرف استان‌های شمالی کنیم و محصولات خودمان را از جنوب کشور صادر کنیم. اما این اتفاق نیز با چالش‌های جدی مواجه است که فعلا اقدامی برای رفع آن‌ها نشده است و قوانین فعلی نیز مشکلات را تشدید کرده است.

وی افزود: سازمان‌ها و نهادهایی چون استاندارد و اصلاح نباتات نیز خودشان به مانعی در توسعه تعاملات تبدیل شده‌اند؛ چه از منظر صدور مجوز و چه از منظر هزینه‌ای که بر تجارت بار می‌کند. بنابراین امروز کار کردن در این حوزه با مشکلات جدی مواجه شده است.

پیشنهاد ایجاد بورس کالای مشترک با کشورهای آسیای میانه

امینی ادامه داد: به عنوان یک پیشنهاد، ایران می‌تواند برای ایجاد یک بورس کالای مشترک با کشورهای آسیای میانه با این کشورها وارد تعامل شود و روابط مالی و تجاری ذیل این بورس مشترک تعریف شود. راه اندازی این بستر می‌تواند به ایجاد اعتماد متقابل بین دولت‌ها و بخش خصوصی دو طرف کمک کند.

وی افزود: من معتقدم تا زمانی که ارز ترجیحی وجود دارد، هیچ انگیزه‌ای برای ترانزیت شکل نخواهد گرفت. امروز همه رویه‌های داخلی کشور، خصوصا در بخش محصولات کشاورزی، برای واردات شکل گرفته است و در این شرایط صادرکننده با مشکلات فراوانی مواجه است

امینی ضمن تشکر از افرادی که مسئولیت پروژه هاب غذایی را پذیرفته‌اند و در این حوزه به دولت کمک می‌کنند، گفت: من توصیه می‌کنم با چند کشور محدود کار آغاز شود و با بخش خصوصی نیز تعامل شود. به طور خاص ترکیه می‌تواند الگوی خوبی برای ما باشد. در دوران جنگ اوکراین، ترکیه توانست به عرضه کننده انحصاری ذرت اوکراین تبدیل شود و عملا برنده این جنگ بود.

هدف از هاب غذا شدن رسیدن به امنیت غذایی است

فردین کریمی کارشناس تجارت خارجی در این نشست با اشاره به اینکه در کنار سایر وجوه امنیتی مانند امنیت نظامی، امنیت غذایی نیز یکی از پایه‌های اصلی کشور محسوب می‌شود، گفت: امنیت غذایی کشور متزلزل است. چرا که ما واردکننده کالاهای اساسی هستیم که سایر مؤلفه‌های اقتصادی مانند تورم بر شدت این تزلزل افزوده است. از منظر سیاسی و اجتماعی نیز نیل به امنیت غذایی واجد اهمیت است. اگر از تبدیل ایران به هاب غذایی صحبت می‌کنیم باید اولین هدف خود را در پایداری امنیت غذایی کشور قرار دهیم.

هاب غذایی بستر مناسب و مستمر ارزآوری برای کشور

کارشناس اندیشکده اقتصاد مقاومتی اظهار داشت: دومین هدف از هاب غذایی، بحث ارزآوری است. در شرایط تحریمی کشور باید با تلاش بیشتری موضوع را دنبال کنیم. ایجاد هم پیوندی اقتصادی با سایر کشورهای منطقه سوالی است که باید به آن پاسخ داد. تصور ما بر آن است که ظرفیت‌ها و مزیت‌های جغرافیایی به صورت بی انتها برای کشور ما مزیت دارد. این در حالی است که حرکت کشورهای منطقه برای انعقاد قراردادهای و پیگیری کردورها برخلاف موضوع فوق دلالت دارد.

وی افزود: چندین سال است که بر تولید صادرات محور تاکید داریم اما برنامه‌ای برای آن نداریم. در دولت سیزدهم احیای ظرفیت کارخانجات آرد کشور در دستور کار قرار گرفت و اجرای آن پیگیری شد اما ناهماهنگی‌های سیستمی باعث عدم استفاده بهینه از ظرفیت‌ها شده است. آنچه که هاب امنیت غذایی باید برای ما ایجاد کند این است که ظرفیت‌های جغرافیایی و اقتصادی برای رسیدن به یک ارزآوری مستمر به کار گرفته شود.

فردین کریمی تاکید کرد: برای اینکه یک مسئله در کشور مورد توجه قرار بگیرد باید در دولت تبدیل به اولویت شود و همین فرآیند در زمینه هاب غذایی نیز صادق است، عبارت دیگر تا زمانیکه این مساله به اولویت دولت تبدیل نشود نمی‌توان به تحقق آن امید داشت

فرآیند ورود موقت، فرآوری و صادرات؛ بستر تبدیل ایران به هاب غذای منطقه

وی افزود: اولین چالش هاب غذایی شدن، عدم ثبات در قوانین تجاری کشور است. ناپایداری در قوانین داخلی به بخش خصوصی اجازه اعتماد به دولت را نمی‌دهد.

این کارشناس اقتصادی گفت: در خصوص چالش بیرونی نیز باید به این موضوع اشاره کرد که از یک سو روسیه علاقه‌مند به تبادل اقتصادی با ایران است در عین حال، کاربست تعرفه ۵۰ تا ۶۰ درصدی بر روی گندم از سوی طرف روسی مانع توسعه روابط است.

کریمی سرمایه‌گذاری در حوزه ترانزیت و رفع نارسایی‌های آن برای تبدیل شدن به هاب غذا را لازم دانست و افزود: در زمینه فرآوری غلات طی سال‌های گذشته سرمایه‌گذاری‌هایی شده است که متأسفانه از ظرفیت‌های آن استفاده نکرده ایم. چند صد کارخانه با بیش از ۰۲ میلیون تن ظرفیت مازاد وجود دارد که استفاده نشده است. با استفاده از فرآیند ورود موقت، پردازش و صادرات می‌توانیم این ظرفیت را فعال و ایران را به هاب غذای منطقه تبدیل کنیم.

«ابهام در شیوه رفع تعهد ارزی» و «ارزش‌گذاری نامتناسب گمرکی» چالش‌های تبدیل ایران به هاب غذا

وی افزود: مشخص نبودن شیوه رفع تعهد ارزی در فرآیند ورود موقت، پردازش و صادرات یکی از چالش‌های فعلی است. وضع الزام رفع تعهد ارزی و عدم تدبیر برای بحث ورود موقت، پردازش و صادرات در سال ۱۳۹۹ صادرات آرد از محل ورود موقت و پردازش را به صفر رساند.

کریمی ادامه داد: ارزش‌گذاری نامتناسب گمرکی نیز یکی از چالش‌ها است که باعث می‌شود برای تولیدکنندگان استفاده از ظرفیت فرآیند ورود موقت، پردازش و صادرات مطلوب نباشد. علاوه بر این از نظر زیرساختی، زیرساخت‌های بنادر جنوب مبتنی بر سوآپ نیست و در

مجموع چالش‌های بین دستگاهی مانع است. لذا لازم است که دولت این موضوع را بصورت اولویت دار در دستور کار قرار دهد.

وی در پایان خاطرنشان کرد: ظرفیت مناطق آزاد در سه دهه اخیر مغفول مانده است که می‌تواند در موضوع هاب غذایی نیز کمک خوبی به کشور بدهد اما متأسفانه دولت‌ها نسبت به این موضوع بی‌توجه بودند و از برنامه ششم توسعه جایگاه مناطق آزاد را تنزل دادند. بنابراین به دولت پزشکیان توصیه می‌شود که کاری که در دولت قبل درخصوص پروژه هاب غذایی پیگیری شده بود را دنبال کند و در این راستا ظرفیت مناطق آزاد را برای اجرای این پروژه جدی بگیرد.

«صادرات مجدد» ظرفیت درآمدزایی چند میلیارد دلاری برای کشور ایجاد می‌کند

روشنعلی یکتای قربائی نایب رئیس اتاق بازرگانی ایران و روسیه در این نشست با اشاره به اینکه چالش‌های تجارت ایران با روسیه بارها مورد بررسی و توجه قرار گرفته است، گفت: کار ما «نشستن» و «گفتن» و «برخاستن» شده است، در حالی که برای رفع چالش‌ها اقدام مهمی انجام نمی‌گیرد و دچار یک دور باطل تکرار شده‌ایم.

وی افزود: در این نشست نکات خوبی مطرح شد ولی این مسائل بارها مطرح شده و همه مطلع شده‌اند؛ اما چرا اتفاق خاصی برای رفع مشکلات نمی‌افتد؟ من در جمع بسیاری از مسئولین این حوزه مشکلات را مطرح کرده‌ام ولی هیچ کدام اقدام خاصی نکرده‌اند. بطور مثال بحث صادرات مجدد که در این نشست نیز مطرح شد می‌تواند در پروژه هاب غذایی، ظرفیت درآمدزایی چند میلیارد دلاری برای کشور ایجاد کند ولی کاملاً مغفول مانده است.

یکتای قربائی گفت: امروز برای ما مشخص نیست برای حل مساله خطاب به چه کسی صحبت کنیم و هیچ اثری از تغییر در عملکرد مسئولین دیده نمی‌شود.

برای توسعه تعاملات به توسعه زیرساخت نیاز داریم

وی افزود: برای تجارت با روسیه مشکلات فراوانی در کشور ما وجود دارد. به طور مثال نرخ برابری ریال به روبل به شدت پر نوسان است و در سه هفته اخیر نرخ روبل نزدیک به ۵۰ درصد افزایش یافته، با این شرایط از کدام سود برای این تجارت صحبت کنیم؟

نایب رئیس اتاق بازرگانی ایران و روسیه گفت: ما برای توسعه تعاملات به توسعه زیرساخت نیاز داریم؛ صرفاً افرادی که تبحر کامل دارند و ضمن پایش وضع موجود می‌توانند شرایط را مدیریت کنند توانایی تحقق بخشی به این امر را دارا هستند. امروز ما سامانه جامع تجارت داریم یعنی همه اطلاعات بانک، گمرک، سازمان توسعه تجارت، قرنطینه و همه اطلاعات دیگر در این سامانه جمع شده است و بازرگان باید بدون نیاز حضوری، همه کارهای خود را به صورت غیر حضوری انجام دهد. اما وقتی به هر کدام از این نهادها سر بزنید، افراد زیادی سرگردان هستند که به کارشان رسیدگی نمی‌شود.

کلیپ نشست چهارم

فیلم کامل نشست چهارم

چالش‌ها و الزامات ادغام وظایف بازرگانی در وزارت جهاد کشاورزی

نشست پنجم، خانه اندیشه ورزان ایران

نشست «چالش‌ها و الزامات ادغام وظایف بازرگانی در وزارت جهاد کشاورزی» به عنوان پنجمین نشست تخصصی از یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، روز سه‌شنبه ۲۷ آذر ماه ۱۴۰۳، با حضور جمعی از اساتید و صاحب‌نظران و فعالان این حوزه در خانه اندیشه ورزان ایران برگزار شد.

آقایان علی کیانی‌راد رئیس موسسه پژوهش‌های وزارت جهاد کشاورزی، حامد نجفی علمدارلو عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس، احمد حق پژوه عضو اتاق اصناف کشاورزی، خانم نازک نوبری رئیس امور ساختارهای کلان سازمان اداری و استخدامی، آقایان محمدرضا کلامی دبیر اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دامی، محمدجواد مویدیان مدیر گروه کشاورزی شبکه کانون‌های تفکر ایران، و مهدی سروی مدیر گروه کشاورزی اندیشکده اقتصاد مقاومتی، اعضای اصلی این نشست بودند.

در این نشست به سوالات زیر پاسخ داده شد:

۱- ساختار و شیوه فعلی تنظیم بازار محصولات کشاورزی را مناسب می‌دانید؟ قانون تمرکز چه اثراتی بر تولید و بازار داشته است؟

۲- اجرای مطلوب قانون تمرکز نیازمند چه ابزارها، الزامات و تغییرات ساختاری است؟

نظر موافقان و مخالفان تمرکز وظایف بازرگانی در وزارت جهاد کشاورزی

حامد نجفی علمدارلو عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس دبیر این نشست، با اشاره به پیشینه قانون تمرکز وظایف بازرگانی در وزارت جهاد کشاورزی گفت: بحث‌های مربوط به این قانون از سال ۱۳۸۸ در نتیجه واردات بی‌رویه کالا در آن سال‌ها شروع شد. پس از کش و قوس‌های فراوان از سال ۱۳۹۲ در ۲ مقطع این قانون ابتدا در سال ۱۳۹۸ و بعد از سال ۱۴۰۰ اجرایی شد.

وی افزود: موافقان این قانون بر مدیریت یکپارچه تولید و واردات تاکید دارند و مخالفان معتقدند تجارت کاری تخصصی است و باید به متخصصین سپرده شود. موافقان معتقدند قانون به درستی اجرا نشده و اختیارات آنچنان که باید در ید وزارت جهاد کشاورزی قرار نگرفته است و مخالفان معتقدند نوسانات ارزی مانعی برای ادامه این روند است.

به عقب برگشتن با وجود تجربه ۱۲ ساله اجرای قانون تمرکز هزینه بالایی برای کشور دارد

عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس گفت: مسیری که کشور برای تصویب و اجرای قانون تمرکز طی کرده است تجربه ۱۲ ساله دارد و باید دید بازگشت به عقب برای کشور چقدر هزینه دارد؟

وی افزود: اگر منافع تفکیک مجدد وزارت بازرگانی غلبه می‌کند آن را انجام دهیم؛ ولی تجربه نهادی در ایران نشان می‌دهد که این اقدام ارزش ندارد و بازگشت به عقب جز هزینه آفرینی مشکلی را حل نمی‌کند.

آثار سیاستگذاری یکپارچه تولید و تجارت زیر فشار تحریم و تورم به خوبی نمایان نشد

نجفی ادامه داد: نکته دوم اینکه قانون تمرکز از زمان اجرا زیر غباری از تحریم، تورم و فشار ارزی قرار گرفت. ساختار نهادی در ایران نشان می‌دهد سیاستگذاری یکپارچه تولید و تجارت می‌تواند کمک کند اما آنقدر شوکها زیاد بود که ادغام وظایف بازرگانی در وزارت جهادکشاورزی نتوانست مسائل اصلی نظام تولید و توزیع و تنظیم بازار را حل کند.

وی افزود: کم توجهی وزارت جهاد و قدر شناسی نسبت به ابزارهایی که قانون تمرکز در اختیارش قرار می‌داد نیز مزید بر علت شد؛ چنانکه این وزارتخانه نه پیگیر یک ساختار نهادی مستحکم بود و نه در حوزه سیاستگذاری فعالانه عمل کرد. در عمل تنظیم بازار و کنترل قیمت‌ها مثل یک بهمن ذهن وزیر جهاد کشاورزی را مشغول می‌کند؛ چنانکه با وجود در اختیار داشتن توانمندی‌های حوزه تجارت، تمرکزش بر مصرف کننده منحصر است و حواسش از تقویت تولید پرت شده و در سالهای اخیر با ضعف بخشهای تولیدی نیز مواجه شدیم.

نجفی در پایان خاطرنشان کرد: اگر علاوه بر بودجه‌های ریالی بودجه ارزی هم در اختیار وزارت جهادکشاورزی قرار بگیرد می‌تواند برای مدیریت یکپارچه تصمیم بهتری اتخاذ کند. به طور مثال در ۸ ماهه امسال نزدیک به ۱ میلیارد دلار گوشت قرمز وارد کشور شد که رانت ارز ارزان که در اختیار این واردات قرار گرفت می‌توانست مشکلات زنجیره تامین گوشت داخلی را به طور قابل توجهی حل کند.

کشاورزی فقط محدود در تولید محصول نیست

علی کیانی‌راد رئیس موسسه پژوهش‌های وزارت جهاد کشاورزی در این نشست گفت: باید از بخش غذا و کشاورزی تعریف درستی داشته باشیم. بعد از اصلاحات ارضی و انقلاب، در قانون، «کشاورزی» به بهره‌برداری از آب و زمین و تولید محصولات کشاورزی تعبیر شده است، در صورتی که در جهان تعریف جامع‌تری وجود دارد و کشاورزی دارای وجوه بسیار بیشتری اعم از تولید، توزیع، بازاریابی، محیط زیست، فرهنگ و... است.

وی افزود: بخش کشاورزی یک زنجیره ارزش است که از ژن شروع می‌شود و به سلول ختم می‌شود. حلقه تولید در این زنجیره خیلی مهم است اما سایر خدمات و حلقه‌ها نیز اهمیت دارند و جزو کشاورزی است.

۴ مولفه اصلی امنیت غذایی موید جامع بودن بخش کشاورزی

کیانی‌راد گفت: وظیفه اصلی کشاورزی تحقق امنیت غذایی است. امنیت غذایی ۴ مولفه اصلی دارد. مولفه اول فراهم بودن غذاست که یک رکنش تولید است. دوم دسترسی به غذاست که منظور دسترسی فیزیکی و اقتصادی است. مولفه سوم مصرف غذاست که باید سالم و متناسب با رژیم، الگو و تنوع غذایی باشد. چهارم پایداری منابع تولید غذا و ثبات زنجیره ارزش است.

وی افزود: اصل ۳ و ۴۳ قانون اساسی به خودکفایی و خوداتکایی کشاورزی اشاره دارد و اهمیت امنیت غذایی را اثبات می‌کند و در سایر سیاست‌های کلی نظام هم به آن اشاره شده است.

تحقق امنیت غذایی در صورت مدیریت یکپارچه زنجیره تامین، تولید و توزیع امکانپذیر است

رئیس موسسه پژوهش‌های وزارت جهاد کشاورزی ادامه داد: در قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی نیز ۲ دلیل اصلی وجود دارد که نشان می‌دهد دیدگاه به کشاورزی باید جامع باشد. یک دلیل وظیفه افزایش کمی و کیفی محصولات کشاورزی جهت تحقق امنیت غذایی است که در صورت مدیریت یکپارچه زنجیره تامین، تولید و توزیع امکانپذیر است.

وی افزود: دلیل دوم نیز وظیفه حمایت از تولید بخش کشاورزی با تعیین قیمت خرید تضمینی، خرید محصولات اساسی، تنظیم بازار و... است که این وظایف نیز از این وزارتخانه جدا نشدنی است.

کیانی ادامه داد: پیشنهاد برنامه‌های تنظیم بازار محصولات کشاورزی بر عهده وزارت جهاد کشاورزی است. قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی نیز تاکید دارد که محصولاتی که مستقیماً در امنیت غذایی نقش دارند ضرورتاً باید داخل کشور تولید شوند.

سیاست گذاری، نظارت، برنامه ریزی محصولات کشاورزی با وزارت جهاد است

کیانی‌راد با اشاره به اینکه قانون تمرکز بین سیاست گذاری، نظارت، برنامه ریزی و اجرا تفکیک قائل شده است، افزود: اقلام خاص هم در این زمینه مشخص شده و به وزارت جهاد منتقل شده است. صنایع تبدیلی نیز در محصولات غذایی بلاتکلیفی دارند. اگر مصرف‌کننده قدرت خرید ندارد، مقصر تولیدکننده و وزارت جهاد نیست و به سیاست‌های دیگر اقتصادی کشور مربوط است.

وی افزود: برنامه ریزی برای انجام اقدامات لازم به منظور تنظیم بازار داخلی با وزارت جهاد است. سیاست‌گذاری کالای کشاورزی نیز در اختیار وزارت جهاد است ولی به خوبی اجرا نشده

است و از ابزارهای تعرفه‌ای و موارد مشابه به خوبی استفاده نشده و فرآیند مشکل دارد. اجرا نیز در اختیار تشکل هاست و باید از بخش غیردولتی و نظام صنفی کشاورزی استفاده کرد.

برخی مصوبات در اجرای قانون تمرکز اختلال ایجاد کرده است

رئیس موسسه پژوهش‌های وزارت جهاد کشاورزی گفت: مصوباتی که مسئولیت‌های وزیر را در اجرای قانون تمرکز سلب کرده است، وجود دارد. ستاد هدفمندی یارانه‌ها تنظیم بازار را که اعم از هماهنگی و نظارت بر تعرفه‌ها است به هماهنگی و تصمیم وزارتخانه‌ها سپرده است.

وی افزود: در مورد سازمان حمایت نیز باید گفت این سازمان باید افزایش تولید داخلی و حمایت از مصرف‌کنندگان را پیگیری کند و وظیفه و اختیار قیمت‌گذاری ندارد. تشکیل وزارت بازرگانی با وجود سازمان حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان به صلاح نیست. زیرا این سازمان وظیفه حمایت را دارد و اگر وظایف خود را به خوبی انجام دهد، نیازی به وزارت بازرگانی نیست.

توانمندی فروش باید شرط تولید محصول باشد

محمدرضا کلامی دبیر اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دامی در این نشست گفت: نگاه‌های مختلفی در حوزه تنظیم بازار وجود دارد. آنچه در اقتصادهای پویای دنیا دنبال می‌کنند این است که وقتی فردی می‌خواهد محصولی تولید کند از همان ابتدا باید مشخص باشد که توانمندی فروش محصول خود را در یک بازار رقابتی دارد.

وی افزود: به عبارتی دیگر تولیدکننده باید اثبات کند هم می‌تواند بازار داخلی و هم بازار صادراتی را در اختیار بگیرد. اما آنچه برای مسئولان بخشی ما مهم است این است که تولید بر تنظیم بازار داخلی متمرکز شود که یک عرضه حمایتی و غیررقابتی است.

مدیریت کشاورزی باید مبتنی بر سیاست‌های بازرگانی شکل بگیرد

کلامی با وجود پذیرش اینکه نظام تصمیم‌گیری در زنجیره ارزش را باید یکپارچه حفظ کنیم که خروجی این رویکرد افزایش بهره‌وری خواهد بود، تاکید کرد: اما در اقتصادهای مختلف، محور اصلی مدیریت زنجیره، سیاست‌های کلان بازرگانی است.

وی افزود: در بند الف شرح وظایف تفصیلی وزارت جهاد کشاورزی مصوبه سال ۸۱ هیأت وزیران نیز تاکید شده است مدیریت و برنامه‌ریزی تولید کشاورزی باید مبتنی بر سیاست‌های بازرگانی شکل بگیرد. وی در خصوص اینکه سیاستگذار بازرگانی چه کسی باشد گفت: آیا یک وزارتخانه بخشی می‌تواند سیاستگذار بازرگانی باشد؟ آیا هر وزارتخانه می‌تواند مباحث حوزه بازرگانی خود را با وظایف بخش تولید خودش ادغام کند؟ اینطور نیست و پیوستگی سیاستها وقتی اتفاق می‌افتد که یک اقتصاد را با هم ببینیم.

دبیر اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دامی ادامه داد: وضعیت فعلی و تفکیک بخشهای بازرگانی موجب نگاه بخشی شده که سیاست‌های کلان بازرگانی را مخدوش کرده است. در قانون احکام دائمی توسعه اشاره شده هیچکس حق ندارد به بهانه تنظیم بازار جلوی صادرات را ببندد اما به راحتی وزارت جهاد کشاورزی این کار را می‌کند و توجهی ندارد که صادرکننده برای آن بازاریابی خود زحمت زیادی کشیده است. پس علیرغم اینکه تصمیم‌گیری درخصوص زنجیره باید پیوسته باشد، به اینکه در یک وزارتخانه متمرکز باشد اعتقادی ندارم. در ایالات متحده ۲۰ میلیون تن مرغ تولید می‌شود که ۶۰ درصد آن توسط زنجیره هاست، طبعاً زنجیره‌ای شدن برای اقتصاد مطلوب است اما برای جلوگیری از انحصار، طبق قانون شرمین سهم هیچ شرکتی نباید بالاتر از ۲۰ درصد شود. باید گفت حتی حداکثرسازی منافع بخش تولید نیز در وجود رقابت است. در ایران ۲ میلیون تن مرغ توسط ۳۰ هزار مرغدار با انواع حمایت و یارانه با بهای تمام شده گرانتر از بسیاری کشورها تولید می‌شود. درحالی‌که این گرانی به ضرر خود تولیدکننده است چون سطح تقاضا را کاهش می‌دهد. پس در مجموع واگذاری زنجیره به یک بخش که به کل اقتصاد زنجیره تسلط ندارد معضل است، مدیری که

برای این موضوع انتخاب می شود باید دانش کل زنجیره را داشته باشد و قبل اجرای قوانینی مشابه قانون تمرکز باید مدیر جامع الاطراف ایجاد شود.

صادرات و مصرف کننده نباید از سیاست‌های بازرگانی آسیب ببینند

وی با تاکید بر اینکه ضروری است وزارت بازرگانی مستقل شکل بگیرد، گفت: با این مسأله مواجه هستیم که وزارت جهاد جلوی صادرات پسته را با این بهانه که قیمت‌های جهانی قیمت داخلی را بالا کشیده است می گیرد.

کلامی افزود: از طرف مقابل به هر دلیلی کاهش ارزش پول ملی اتفاق می افتد، قیمت نهاده وارداتی را ثابت نگه می دارد و بعد صادرکننده محصولاتی همچون تخم مرغ با نهاده‌ای که از حمایت بیت المال برخوردار است، کالای خود را با دامپینگ صادر می کند و بازار مقصد را نیز به هم می ریزد. چون وزارت جهاد میخواهد به هر قیمتی حجم صادرات را زیاد کند ولو اینکه ارز صادراتی بازنگردد. از آنجا که سمت تقاضا در کشور ما دارای قانون مردم نهاد نیست، صدای مصرف کننده به تصمیم گیران نمی رسد اما تولید کنندگان همواره به وزیر دسترسی دارند بنابراین تصمیمات یکطرفه گرفته می شود.

حمایت از مصرف کننده باید به صورت یارانه در انتهای زنجیره باشد

کلامی با تاکید بر اعتقادش به بازار رقابتی کامل گفت: طبق ماده ۸۴ قانون برنامه هفتم مداخله قیمتی دولت باید حداقلی باشد. همه جای دنیا دولت‌ها تلاش برای حمایت از مصرف کننده دارند اما به طرق مختلف رخ می دهد.

وی افزود: تجربه جهانی نشان می دهد حمایت از مصرف کننده اگر قیمتی، مقداری و زمانی باشد ایجاد رانت می کند و رقابت را مختل می کند. اما در کشورهای پیشرفته، جامعه هدف مورد حمایت را پیدا می کنند و با یارانه نقدی یا غیر نقدی حمایت مستقیم انجام می شود. اما در کشور ما از ابتدای زنجیره حمایت را به صورت ارز ارزان یا عرضه گندم ارزان وارد می کنیم

و بعد کل حلقه‌های زنجیره را می‌خواهیم تحت کنترل در آوریم که طبیعی است حلقه‌های مختلف می‌خواهند حمایت را به سمت خود منحرف کنند.

حمایت از تولید باید هدفمند و کاهشی باشد

کلامی خاطرنشان کرد: اقتصاد نباید بر اساس رویه قیمت گذاری اداره شود، پس فرقی نمی‌کند قیمت‌گذاری را وزارت جهاد انجام دهد یا وزارت بازرگانی، بلکه من با کل این رویه مخالفم نه با مجریش. حمایت دولت ما از تولیدکننده باید در قالب رقابت بین تولید و واردات با تعرفه موثر و کاهش سالانه آن انجام بپذیرد. اما سیستم فعلی حمایت ما از جیب مصرف‌کننده و در ازای سرکوب بهره‌وری محقق می‌شود. وزارت جهاد سال ۱۳۸۴ با نام حمایت از تولید سیب و پرتقال طرحی را اجرا کرد که در فصل برداشت مازاد محصول را دولت بخرد و در فصل تقاضا عرضه کند. اما دنیا در چنین مواقعی به جای دخالت دولت از مکانیزم بازار استفاده می‌کند. آمریکا بزرگترین صادرکننده و همزمان بزرگترین واردکننده سیب است. به این صورت که در فصل برداشت مازاد صادرات و تولیدکننده منتفع می‌شود، و در فصل کمبود واردات انجام و مصرف‌کننده منتفع می‌شود و دولت نیز از جیب خودش هیچ هزینه‌ای نگذاشته، اما در طرحهایی که ما به اسم حمایت از تولید پیش گرفتیم سازمان‌های دولتی بسیاری دچار فساد شدند.

وی در انتها تاکید کرد: اتفاقا یکی از بهترین تصمیمات معاونت بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی تعدد بازیگران در واردات نهاده بود. تا قبل سال ۹۷ تقریباً ۴۰ واردکننده داشتیم که دائماً کشور را دچار نوسان قیمت می‌کردند و پشتیبانی امور دام مجبور به دخالت می‌شد. اما الان با سازکار کمیته قیمت و سقف ۲۰ درصدی سهم هر واردکننده اجازه سوء استفاده گرفته شده و امسال همواره نهاده زیر قیمت مصوب عرضه شده است. این اتفاق ناشی از پابندی به مولفه‌های بازار رقابتی، عمل به ماده ۴۸ قانون برنامه هفتم مبنی بر حداقلی بودن مداخله قیمتی دولت و همفکری و تعامل با تشکلهای بوده و موجب کنترل قیمت مرغ شده است.

مشکل بازار محصولات کشاورزی از رویکردهاست نه از ساختار

محمدجواد مویدیان مدیر گروه کشاورزی شبکه کانون‌های تفکر ایران در این نشست گفت: در این موضوع دو بحث رویکرد و ساختار وجود دارد. اکثر نکاتی که روی ساختار گفته می‌شود ریشه در رویکردها دارد. در واقع علت اتفاقات بد افتاده، رویکردها بوده است.

وی افزود: ساختار صرفاً ابزار است که باید فرآیندها داخل آن پیاده شوند. اینکه ساختار دست چه کسی باشد، مبانی وجود دارد که می‌توان روی آن بحث کرد. اما در مورد درست بودن ساختار فعلی مدیریت باید دست کسی باشد که پاسخگو هم باشد. در این راستا، سیاست‌های گذشته، موثر و کاراست که در بخش بازار یافت می‌شود.

باید از تنظیم بازار به سمت «مدیریت بازار و زنجیره ارزش» برویم

مویدیان با اشاره به اینکه تنظیم بازار واژه ناقصی است، گفت: «تنظیم بازار» بر بازار تاکید دارد و «تنظیم» بر غیرنرمال بودن وضعیت فرض دارد و عموم روش‌های تنظیم بازار پلیسی هستند. در حالی که بازار خودش معلول است.

وی افزود: معلول، زنجیره ارزش است. لذا مدیریت زنجیره ارزش و مدیریت بازار واژه بهتری است و وجه پیشگیرانه بودن را هم اشاره دارد و به لایه‌های قبلی زنجیره هم اشاره دارد.

بلا تکلیفی در سیاست‌های فرابخشی حمایت از کشاورزی را در ابهام گذاشته است

مدیر گروه کشاورزی شبکه کانون‌های تفکر ایران با اشاره به اینکه ریشه رفتارهای دفعی در وزارت جهاد نیست، گفت: فشار اصلی از نهاد ریاست جمهوری با هدف آرامش بازار القا می‌شود.

وی افزود: اینکه بازار رقابتی یا حمایتی باشد به جنس تولید و محصول بستگی دارد. چون درباره امنیت غذایی صحبت می شود و هیچ کشوری با آن شوخی ندارد و سنگین ترین حمایت های مستقیم و غیرمستقیم وجود دارد و مثالهای اخیر از جنگ روسیه و اوکراین وجود دارد.

وی ادامه داد: بلا تکلیفی در سیاستهای فرابخشی مانند نداشتن سیاست صنعتی نتایجی مثل اهمیت نداشتن امنیت غذایی و حمایت نکردن از بخش کشاورزی دارد.

۴ مانع اجرای قانون تمرکز در وزارت جهاد کشاورزی

مؤیدیان در بیان موانع اجرای قانون تمرکز گفت: نیروی انسانی متخصص در وزارت جهاد کشاورزی برای کارهای بازرگانی وجود ندارد. اما راهکار این است که افرادی متخصص اند از وزارتخانه های دیگر بیایند و زمینه های حقوق و مزایا هم فراهم شود.

وی افزود: بدنه وزارت جهاد کشاورزی نیز به ۳ دلیل و مانع موافق اجرای این قانون نبوده است. دلیل اول نگاه غلط به تنظیم بازار است که تبدیل به گشت های تنظیم بازار و کارهای پلیسی شده است. دلیل دوم اینکه با این قانون وظایف کارمندان سنگین تر شده و انگیزه منفی ایجاد شده است. دلیل سوم نیز مربوط به پرداختی هاست. در بخش بازرگانی هزینه - فرصت بالاتری وجود دارد، بنابراین اشخاص برای حضور در وزارت جهاد انگیزه ندارند که باید برای آن فکری شود.

تجربه جهانی از تمرکز وظایف در وزارت بازرگانی و وزارت کشاورزی چیست؟

مدیر گروه کشاورزی شبکه کانون های تفکر ایران گفت: بحث دیگر این است که بررسی شود ساختار وزارت کشاورزی و وزارت بازرگانی در ایران و خارج چه گونه است؟ بررسی ها نشان می دهد بسیاری از کشورها وزارت بازرگانی ندارند. در این میان آمریکا به عنوان مثال

نقض مطرح می‌شود اما این وزارتخانه بازرگانی در آمریکا سیاستگذاری در سطح کلان و دیپلماسی عمومی انجام می‌دهد و رگولاتوری را به وزارتخانه‌های بخشی می‌دهد. همچنین در ساختار وزارت کشاورزی آمریکا معاونت‌های مختلف اعم از منابع طبیعی و محیط زیست، معاونت ایمنی غذایی و معاونت بازرگانی و تنظیمی کشاورزی وجود دارد.

وی افزود: اما در ایران که کشوری رانتیر است، اگر نهاد مستقل بازرگانی وجود داشته باشد تبدیل به نهاد واردکننده می‌شود. این تفاوت جدی ایران با بقیه است. اجرای قانون تمرکز تاکنون آثار مثبت زیادی نظیر بهبود ۵.۳ میلیارد دلاری تراز تجاری، بهبود در وضعیت گوشت مرغ و گوشت قرمز، دانه‌های روغنی و ... به وجود آورده است.

مشکل گرانی محصولات کشاورزی به ساختار مربوط نیست

مهدی سروی مدیر گروه کشاورزی اندیشکده اقتصاد مقاومتی در این نشست گفت: آنچه به ذهن سیاستگذار می‌رسد این است که بازار محصولات غذایی دچار اختلال است پس باید ساختار را تغییر دهیم. اما بررسی‌ها نشان می‌دهد به هم ریختگی بازار عموماً ناشی از ساختار نیست بلکه گرانیها ناشی از شرایط تورمی و اقتصاد وابسته به ارز است که راهکارهای مختلفی برای حل این مشکلات وجود دارد.

وی افزود: بنابراین تشکیل وزارت بازرگانی و تغییر ساختار اداری هم نمی‌تواند مشکل را حل کند و اختلالات با وزارت یا بی وزارت بازرگانی ادامه خواهد داشت. دولت متأسفانه بجای اینکه ریشه مشکل یعنی ارز و تورم را حل کند، دنبال راه حل دم دستی می‌رود و می‌گوید برای حل مشکل تنظیم بازار یک وزارت تشکیل دادم. مجلس هم از این راه حل استقبال می‌کند چون تعداد وزرا افزایش می‌یابد و اهرم افشار مجلس بر دولت زیاد می‌شود.

بازار کشاورزی باید برنامه محور مدیریت شود

مدیر گروه کشاورزی اندیشکده اقتصاد مقاومتی ادامه داد: البته روشن است که شیوه فعلی مدیریت بازار با مشکلات عدیده ای مواجه است ولی اساس این مشکل ناشی از نهادهای به نام ستاد تنظیم بازار است که از کوچکترین تا بزرگترین محصولات را بررسی و قیمت گذاری می کند و با عملیات پلیسی ولو به قیمت قطع صادرات در میدان تنظیم بازار دستوری وارد می شود.

وی افزود: حال اگر این شیوه همچنان مد نظر ما باشد، با اجرای کامل قانون تمرکز در وزارت جهاد کشاورزی هم همچنان مشکل حل نخواهد شد. شیوه درست تنظیم بازار این است که اول باید مشخص کنیم بر اساس توان اکولوژیکی کشور چقدر برنج، گوشت و ... می توانیم تولید کنیم و بعد هم معلوم کنیم بر مبنای سبد غذایی مطلوب چقدر مصرف داریم و این بازار را برنامه محور مدیریت کنیم.

اثر مثبت قانون تمرکز بر کاهش وابستگی به دانه های روغنی

سروی با اشاره به اینکه قانون تمرکز در دو مقطع در کشور اجرا شده است، گفت: با همین وضعیت فعلی و وجود ستاد تنظیم بازار باز هم این قانون اثرات مثبت خودش را نشان داده است. مثلاً در حوزه دانه های روغنی که وابستگی زیادی به واردات داشتیم، معاونت بازرگانی وزارت جهاد با ابزار بازرگانی خود که در اختیار داشت، طرح اتصال یکپارچه زنجیره تولید دانه روغنی به واردات را اجرا کرد که اگر وزارت تفکیک شده بود چنین اتفاقی نمی افتاد. یا در دو سال اخیر با اجرای قانون تمرکز، کنترل خوبی بر قیمت نهاده وارداتی خوراک دام و سهم واردکنندگان اعمال شده است.

وی افزود: بنابراین در وضع فعلی نهادها و قوانین بالادستی، مشکلاتی از قبیل بستن و باز کردن خلق الساعه درب واردات و صادرات همچنان با تشکیل وزارت بازرگانی هم باقی

خواهد بود. مثلاً در سالهای اخیر می‌گویند مدیریت وزارت جهاد کشاورزی موجب کاهش ارزش صادرات بخش کشاورزی شده است، در حالیکه این مشکل ناشی از ارزشگذاری دستوری گمرکی همزمان با اجرای پیمان سپاری ارزی بوده است که موجب شده ارزش کالاهای صادراتی دچار کم‌اظهاری شود و حتی اگر وزارت بازرگانی داشتیم هم همین مشکل وجود داشت.

ملاحظات اجرای مطلوب قانون تمرکز

مهدی سروی مدیر گروه کشاورزی اندیشکده اقتصاد مقاومتی اظهار داشت: برای اجرای مطلوب قانون تمرکز ملاحظات باید رعایت شود. اول اینکه متن این قانون دارای ایرادات و ملاحظات بوده که وزرای مختلف جهاد با ارجاع به این ملاحظات در اجرای قانون تعلل کردند. بنابراین شخص وزیر جهاد باید نقش فعالانه تری در اجرای قانون داشته باشند. در حالیکه وزرای جهاد آگاهی و تمرکزی بر زنجیره ارزش کشاورزی ندارند و صرفاً بر بخش تولید و مزرعه تمرکز دارند که بارزترین مورد پدید آمدن این چالش، زمان هوشمندسازی یارانه زنجیره آرد و نان بود که با وجود عزم دولت برای رساندن یارانه به دست مصرف‌کننده، صرفاً حلقه آخر یعنی دستگاههای کارتخوان عملیاتی شد و در بخشهای اساسی همچون شیوه خرید تضمینی گندم اصلاحات لازم انجام نشد.

وی افزود: دوم اینکه برای توسعه نیروی انسانی توانمند در وزارت جهاد کشاورزی باید حقوق و مزایای کارمندان این وزارتخانه هم متناسب با سایر وزارتخانه‌ها شود که اکنون اینطور نیست. تغییر ساختار سازمانی وزارت جهاد کشاورزی مدتهاست در سازمان اداری استخدامی معطل است و خود وزارت جهاد کشاورزی هم چندان به جذب وظایف بازرگانی و تنظیم بازار علاقمند نیست چون مسوولیت سنگینی به آنها تحمیل می‌کند.

سیاستگذاری کلان تجاری کشور را باید یک نهاد بالادستی انجام دهد

سروی در پایان گفت: تحت هر شرایطی سیاستگذاری کلان تجاری کشور مغفول است، به طور مثال بند ۶ سیاستهای اقتصاد مقاومتی تنوع مبادی تأمین کالای وارداتی را تکلیف می‌کند، اما شاهد بودیم در اوج تحریم‌های ترامپ کالای اساسی از آمریکا تأمین شد و وقتی از وزارت جهاد می‌پرسیدیم چرا اجازه دادید می‌گفتند چون ارزاتر است. بنابراین سیاستگذاری کلان تجاری نیاز به نهاد بالادستی دارد و سیاست‌هایی همچون انطباق نقشه ارزی و تجاری از یک وزارتخانه بخشی با وظایف اجرایی و عملیاتی بر نمی‌آید.

تمرکز بر «ساختار اداری» به جای «نحوه نقش‌آفرینی دولت» اشتباه است

نازک نوبری رئیس امور ساختارهای کلان سازمان اداری و استخدامی در این نشست گفت: تنظیم بازار یکی از کارکردهای مدیریت بازار است. مدیریت بازار به معنای ارتباط پویای تولید و مصرف در یک فضا به نام بازار است و نباید به سمت یک طرف تولیدکننده و مصرف‌کننده متمایل شود. بنابراین نمی‌توان گفت یک بخشی از این زنجیره بازار به نام تولید، توسط یک فرد هدف‌گذاری شود و یک بخش دیگر تکلیف مصرف را مشخص کند.

وی افزود: در تعریف سازمان‌های دولتی و سازماندهی اداری متأسفانه به جای اینکه ابتدا نقش دولت را معین و مشخص کنیم، بعد از آن به سراغ نقش‌آفرینی دولت بیاییم و ببینیم اجرای این نقش از طریق چه ساختار وزارتی باشد، تمرکزمان بر ساختار اداری است.

وظیفه دولت مدیریت یکپارچه بازار برای ایجاد تعادل و امنیت غذایی است

رئیس امور ساختارهای کلان سازمان اداری و استخدامی ادامه داد: به طور کلی وظیفه اصلی دولت، تعادل بخشی بین ارکان مختلف جامعه است و به طور خاص در حوزه کشاورزی وظیفه دولت ایجاد تعادل بین طرفهای مختلف بازار کشاورزی است. پس دولت نه تولیدکننده است نه مصرف کننده، بلکه تنظیم بخشی این دو را به عهده دارد که باید یکپارچه مدیریت شود وی افزود: به علاوه در بخش کشاورزی یک ویژگی خاص هم وجود دارد و آن «امنیت غذایی» است که خروجی مدیریت یکپارچه و مناسب وظیفه دولت است. به عبارتی ویژگی محصولات این بازار آن است که درهم تنیدگی با پایداری منابع طبیعی و امنیت غذایی کشور دارد.

نوبری ادامه داد: در این زنجیره، وظیفه دولت ایجاد پایداری در منابع و ساماندهی توزیع از طریق مدیریت بازیگران این عرصه در قالب تشکلهای و انجمنها است. بنابراین وقتی می‌خواهیم قانونی را پیاده کنیم به جای آنکه به رویکرد این قانون توجه داشته باشیم، فقط به دغدغه‌های نظام اجرایی می‌پردازیم. اگر مشکل این است که صدای مصرف کننده شنیده نمی‌شود وظیفه دولت این است که سازوکار شنیده شدن صدای مصرف کننده را ایجاد کند نوبری افزود: تولیدکننده و مصرف کننده دو روی یک سکه هستند و نمی‌توانیم این دو را جدا از هم در نظر بگیریم، البته باید اقرار کرد در اجرای قانون تفکیک متأسفانه نه وزارت جهاد و نه وزارت صمت نتوانسته‌اند به خوبی قانون را اجرا کنند و همواره به دنبال تصدی حوزه اجرا رفتند.

برای رفع موازی کاری باید بازطراحی بر اساس اسناد ماموریتی انجام گیرد

نازک نوبری رئیس امور ساختارهای کلان سازمان اداری و استخدامی گفت: در جزء ۱ بند الف ماده ۱۰۵ برنامه هفتم، تکلیفی به دولت شده است که ماموریت‌های دستگاهها باید پالایش شده و فعالیتهای تغییر یافته احصا بشود و در ساختار دستگاهها بر اساس اسناد ماموریتی بازطراحی صورت گیرد. این اقدام می‌تواند به رفع سردرگمی و موازی کاری در شیوه انجام وظایف کمک کند.

وی افزود: گاهی صرفاً یک وظیفه از دستگاهی کنده می‌شود و به دیگری می‌چسبد. در اینجا همه انتظار دارند اگر وظیفه‌ای اضافه می‌شود یک معاونت جدید هم اضافه شود. در حالی که بر اساس قانون هر وزارت باید ۵ معاونت داشته باشد و این یک طراحی مناسب ساختاری برای پاسخگو سازی وزیر است.

نوبری ادامه داد: بنابراین اگر اقدامی که قانون هفتم تکلیف کرده اجرا شود، قوانین بالادست همچون سیاستهای کلان بازرگانی و... در هر حوزه وزارتی مبنا قرار می‌گیرد و مشکلات تا حدودی رفع می‌شود؛ اما مهمترین ملاحظه این است که در قوانین تشکیلات هر وزارتخانه، ماهیت ماموریت‌های واگذار شده چه بوده است؟ مثلاً بعد از قانون تمرکز، ناگهان همه بحثها حول این شکل گرفت که تنظیم بازار چگونه انجام شود و تنظیم بازار هم معادل نظارت حضوری در نظر گرفته شد.

وی افزود: درحالیکه دغدغه اصلی سیاستگذار اصلاً این نبود و بعد از آن نیز بخاطر تبیین اشتباه قانون بحثها بر سر این بود که نیروی انسانی قراردادی که ناظران میدانی بودند بین دو وزارتخانه چگونه توزیع شوند.

دغدغه‌های درون دستگاهی مانع بهبود ساختارها

رئیس امور ساختارهای کلان سازمان اداری و استخدامی گفت: مشکل دیگری که باعث می‌شود قوانینی همچون قانون تمرکز به شکل موثر اجرا نشود، دغدغه‌های درون دستگاهی است که انتظار دارند بعد از بازطراحی و کاهش وظایف، همان بودجه و خدمات و نیروی انسانی و پستهای مدیریتی سابق در دستگاه باقیمانده برقرار باشد.

وی افزود: این مقاومت سازمانی موجب می‌شود یکسری موازی کاری و فعالیتهای مزاحم دستگاهی ایجاد شود و نیروی انسانی هم وارد یک فضای سر در گمی شود. بنابراین باید ببینیم دستگاه جدید عهده دار چه ماموریتی است و شاید لازم باشد کل ساختار وزارتخانه تغییر کند نه صرفاً یک معاونت اضافه شود.

هنوز در وزارت جهاد کشاورزی معاونت توسعه بازرگانی و صنایع شکل نگرفته است

احمد حق پڑوه عضو اتاق اصناف کشاورزی با اشاره به اینکه در هیچ کجای دنیا پس از تصویب قانون درباره خوب یا بد بودن آن بحث نمی‌کنند گفت: خرد جمعی برای اجرای قوانین و تلاش در جهت آن است. یکی از علل توسعه نیافتگی ما اجرا نکردن قانون است. اولین هدف و مأموریت سازمان اداری و استخدامی تبیین مأموریت سازمانها، نهادها و حتی تشکلهاست و این وظیفه بسیار مهمی است، اما بعد از یک دهه از تصویب قانون تمرکز هنوز در وزارت جهاد کشاورزی معاونت توسعه بازرگانی و صنایع شکل نگرفته است. یا بطور مثال ۱۳ سال از قانون افزایش بهره‌وری می‌گذرد که در ماده ۲۹ آن سلامت محصولات کشاورزی باید توسط دولت تضمین شود، اما هنوز آیین نامه اجرایی آن ابلاغ نشده است.

وی افزود: باید قانون تمرکز وظایف، اجرا نشده است. آیین نامه اتاق اصناف کشاورزی حدود ۵ سال از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷ در هیئت وزیران معطل تصویب بود، چون نمی‌خواستند قانون

تمرکز اجرا شود. درحالی در نقد قانون تمرکز صحبت از تجربه جهانی مطرح می شود که بیش از ۱۳۰ کشور جهان اصلا وزارتخانه بازرگانی ندارند. این قانون ابتدا باید اجرایی شود و بعد اگر مشکلاتی داشت، آن وقت به عقب برگردیم و آن را نقد و اصلاح کنیم.

ضرورت استفاده از ظرفیت تشکلهای کشاورزی در اجرای مطلوب قانون تمرکز

حق پژوه ضمن تاکید بر لزوم اجرای قانون تمرکز گفت: در ماده ۲ قانون تمرکز آمده که تنظیم بازار و مدیریت زنجیره ارزش کشاورزی باید به وسیله تشکلهای و با استفاده از ابزارهای لازم انجام شود. وی افزود: سیاستگذاری این حوزه نیز قرار نیست صرفا در یک وزارتخانه انجام شود بلکه باید در یک نهاد مشارکتی صورت گیرد. وزارت جهاد کشاورزی باید با استفاده از تشکلهای و اصناف، در راس آنها اتاق اصناف کشاورزی، سیاستگذاری بخش کشاورزی را انجام دهد.

عضو اتاق اصناف کشاورزی ادامه داد: وقتی در یک حوزه، نزدیک به ۱۰۰ درصد ذینفعان و فعالان آن، دولتی نیستند، دولت به تنهایی نمیتواند سیاستگذاری و اقدام کند. در شورای قیمت گذاری و اتخاذ سیاست های حمایتی کشاورزی، ۶ عضو از ۹ عضو آن، از بخش اصناف کشاورزی است.

حق پژوه با اشاره به اینکه دولت باید تمام وظایف بخش کشاورزی را اعم از تولید، تامین و توزیع با کمک تشکلهای بهره برداران انجام دهد، افزود: با استفاده از شبکه تعاون روستایی موارد تامین شده باید در اختیار جامعه هدف تعیین شده در قانون هدفمندی یارانهها یعنی اقشار کم درآمد و دهک های هدف، قرار گیرد.

مهمترین الزام برای اجرای قانون تمرکز ذهنیت مجریان و عزم آن‌ها است

حق پژوه با اشاره به اینکه در کشاورزی حمایت از تولیدکننده به معنی حمایت از مصرف کننده است، افزود: هر چه کشاورزی بهره‌ورتر باشد، مصرف کننده هم در نهایت راضی‌تر خواهد بود.

وی ادامه داد: قوانین برای تنظیم بازار کشور کافی است. مهمترین الزام برای اجرای قانون تمرکز ذهنیت مجریان است. تا وقتی عزم وجود نداشته باشد بحث‌ها فایده‌ای ندارد. نهادسازی‌های لازم در ساختار حاکمیتی ایجاد شود و تشکل‌ها بر اساس آیین‌نامه اجرایی قانون باید برای انجام عملیات اجرایی قانون تقویت و سازماندهی شوند. این قانون، جامع و مانع تصویب نشده است و برای اجرا مشکلاتی دارد و زمینه‌های تحقیقش فراهم نشده است

کلیپ نشست پنجم

فیلم کامل نشست پنجم

سیاست‌های حمایتی تولیدمحور در تامین غذای اساسی

نشست ششم، موسسه پژوهش‌های وزارت جهاد کشاورزی

نشست «سیاست‌های حمایتی تولیدمحور در تامین غذای اساسی» به عنوان ششمین نشست تخصصی از یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، روز دوشنبه ۳ دی‌ماه ۱۴۰۳، با حضور جمعی از اساتید و صاحب‌نظران و فعالان این حوزه در موسسه پژوهش‌های وزارت جهاد کشاورزی برگزار شد.

آقایان علی کیانی‌راد رئیس موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی وزارت جهاد کشاورزی، عباس بیگدلی عضو کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی، فرخ مسجدی رئیس سابق امور آب و کشاورزی سازمان برنامه و بودجه، مهدی کاظم نژاد دبیر سابق شورای قیمت‌گذاری و اتخاذ سیاست‌های حمایتی کشاورزی، سید عباس پرهیزکاری مدیرکل دفتر مطالعات بخش عمومی مرکز پژوهش‌های مجلس، میرهادی رهگشای کارشناس اندیشکده اقتصاد مقاومتی و محمد قاندامینی کارشناس اندیشکده اقتصاد مقاومتی (دبیر نشست) اعضای اصلی این نشست بودند.

در این نشست به سوالات زیر پاسخ داده شد:

۱- وضعیت کنونی اتخاذ سیاست‌های حمایتی غذا و کشاورزی (یارانه نهاده‌ها، خرید تضمینی، ارز ترجیحی و ...) را در حصول اهداف مدنظر و تأثیر بر الگوی تولید و مصرف چگونه ارزیابی می‌کنید؟

۲- با توجه به رویکردهای متعارض در حوزه سیاست‌های حمایتی و تجربیات موجود، پیشنهاد شما اتخاذ چه نوع از سیاست حمایتی است به‌طوری‌که تقویت‌کننده تولیدات داخلی متناسب با شرایط اقلیمی نیز باشد؟

۳ دلیل لزوم حمایت از بخش کشاورزی

علی کیانی‌راد رئیس موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی وزارت جهاد کشاورزی در این نشست گفت: کشاورزی طبق تعریف جهانی کل زنجیره تولید تا مصرف را در بر می‌گیرد.

وی در بیان چرایی لزوم حمایت از بخش کشاورزی اظهار داشت: اولاً عمده محصولات خام کشاورزی در زمره محصولات راهبردی و کالاهای اساسی است. دوم اینکه تولیدکنندگان با مخاطراتی مواجهند که دیگر فعالان اقتصادی با آن مواجه نیستند و بنابراین گذر از کشاورزی سنتی به کشاورزی مبتنی بر تجارت موجب زیان ده شدن تولید می‌شود که نیازمند حمایت است. در نهایت نیز شکست بازار در کشاورزی بسیار شایع است و اگر حمایت نشود موجب ورشکستگی تولیدکننده خواهد شد.

هدف و نوع حمایت سیاستگذار از بخش کشاورزی

رئیس موسسه پژوهش‌های وزارت جهاد کشاورزی گفت: هدف سیاستگذار از حمایت بخش کشاورزی «تامین امنیت غذایی، کنترل نوسانات عرضه و تقاضای محصول، کنترل نوسان

قیمت محصول و درآمد تولیدکننده و تشویق صادرات و تولید و در نهایت تنظیم بازار» است وی در پاسخ به اینکه حمایت باید از تولیدکننده باشد یا مصرف کننده گفت: در همه جای دنیا حمایت از تولیدکننده «جامع» اما حمایت از مصرف کننده «هدفمند» است. بر خلاف کشور ما که در حمایت مصرف کننده جامع عمل می‌کنیم و می‌خواهیم برای همگان غذای ارزان فراهم کنیم.

وی افزود: دولت‌ها مجریان خوبی برای قواعد و مقررات سیاستگذاری شده نیستند و به همین دلیل در دنیا از ظرفیت تشکلهای برای اجرای حمایت‌ها استفاده می‌کنند.

حمایت قیمتی از بخش کشاورزی نباید محدود به خرید تضمینی باشد

علی کیانی‌راد با تایید این که از ۴ رکن امنیت غذایی یعنی «فراهمی، دسترسی پذیری، پایداری و سلامتی» فقط رکن فراهمی است که بطور کامل بر عهده بخش کشاورزی است، گفت: اما در دو رکن پایداری و دسترسی پذیری نیز نقش بخش تولید محصول کشاورزی یک نقش محوری است و نباید نادیده گرفته شود.

وی افزود: برای حمایت از بخش کشاورزی به ابزار و سیاست نیاز داریم. دسته اول از سیاستهای حمایتی، «حمایت قیمتی» است که ما در این زمینه کشور را محدود به خرید تضمینی کردیم. در حالی که بیش از دو دهه است این سیاست در دنیا با سیاست قیمت تضمینی جایگزین شده است. به این صورت که تولیدکننده محصول خود را در بورس کالا عرضه می‌کند و دولت یک قیمت مشخص را برای تولیدکننده تضمین میکند که اگر قیمت بازار از آن پایین تر آمد دولت ما به التفاوت را تقبل خواهد کرد.

«بورس کالا» علاوه بر تضمین قیمت محصول کشاورزی، به شفافیت هم کمک می‌کند

کیانی ادامه داد: با وجود آنکه قانون افزایش بهره‌وری تأکید می‌کند باید سیاست قیمت تضمینی اجرا شود اما تاکنون اجرایی نشده است. ابزار بورس کالا می‌تواند علاوه بر تضمین قیمت، به شفافیت هم کمک کند به اینصورت که برای اختصاص کود و نهاده حمایتی، تولیدکننده ملزم باشد قرارداد فروش خود در بورس کالا را به دولت عرضه کند تا اطمینان بیاوریم حمایت‌ها به هدف اصابت کرده است.

وی افزود: ابزارهای دیگر حمایت قیمتی شامل قیمت اعتباری، قیمت هدف، پرداخت جبرانی، یارانه صادراتی و... روشهای پیشرفته‌تری برای حمایت قیمتی است. به طور مثال یارانه صادراتی در دنیا به شکل‌های تولیدی داده می‌شود اما ما این یارانه به تجار اختصاص می‌دهیم. در بین سیاستهای حمایت تجاری نیز ما خود را محدود به حمایت تعرفه‌ای کردیم، اما در دنیا سهمیه تعرفه‌ای وضع کردند. به این صورت که مثلاً اعلام شود کشور ۱ میلیون تن برنج نیاز دارد و تا سقف ۱ میلیون تن، تعرفه واردات صفر است اما برای واردات بیشتر از آن مشمول تعرفه خواهد بود. برای برطرف کردن رانت واردات نیز مجدداً از ابزار بورس کالا استفاده می‌شود و سهمیه‌های تعرفه‌ای روی تابلو بورس عرضه و مبادله خواهد شد.

رئیس موسسه پژوهش‌های وزارت جهاد کشاورزی اضافه کرد: یکی دیگر از انواع حمایت که به اجرای الگوی کشت کمک می‌کند، سیاست پرداخت مستقیم برای طرح نکاشت است. به این صورت که اگر ناحیه‌ای مشمول ممنوعیت کاشت نوع خاصی از کالا مثلاً برنج است، اعلام شود هر برنجکاری که محصول دیگری جایگزین برنج کند مابه‌التفاوت دریافت میکند

فهرستی از انواع حمایت‌ها وجود دارد که لازم است اجرا شود

کیانی راد گفت: در حالی بیمه کشاورزی در کشور ما به محل انتقال یارانه از دولت به تولیدکننده تبدیل شده که این ابزار حمایتی در دنیا آخرین روش مدیریت مخاطره است. ضمناً خوداظهاری برای اختصاص بیمه نیز منسوخ شده و تشخیص مخاطراتی همچون خشکسالی بر اساس شاخصها توسط سامانه های سنجش بارندگی و رطوبت انجام می شود وی افزود: حمایت از بازار روش بعدی است که البته به معنای تنظیم بازار نیست بلکه حمایت از زیرساخت بازار از جمله سیلوها و مراکز نگهداشت سالم محصول است. برای عمق بخشی به نفوذ دانش در بخش کشاورزی، به دلیل سرمایه بر بودن این کار در دنیا منابع مالی به شرکت دانش بنیان تعلق میگیرد تا خودش فناوری را به مزرعه برساند نه اینکه از کشاورز توقع داشته باشیم به دنبال فناوری برود. حتی بسیاری از حمایتهایی که برای تولید در دنیا انجام می شود از طریق تحریک تقاضای مصرف کننده است، مثلاً در چین به کارخانه نساجی یارانه می دهند که پنبه را از کشاورزان داخلی خریداری نمایند.

سهم ۴ درصدی کشاورزی از سرمایه‌گذاری در مقابل ۱۰ درصد تولید ناخالص داخلی

عباس بیگدلی عضو کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی در این نشست در مورد جایگاه بخش کشاورزی و اهمیت آن در لایحه بودجه ۱۴۰۴ گفت: هنوز به صورت منصفانه بخش کشاورزی در اولویت قرار نگرفته است. در لایحه بودجه نیز مورد خاصی برای این بخش لحاظ نشده است. این در حالی است که بالای ۱۰ درصد از تولید ناخالص داخلی کشور از بخش کشاورزی بدست می‌آید اما سرمایه‌گذاری در این بخش به حدود ۴ درصد هم نمی‌رسد. باید یک حکمرانی خوب و جامع در این بخش حاکم شود ولی در حال حاضر شاهد آن نیستیم.

وی در مورد کمیسیون کشاورزی و نقش آن در بسط حکمرانی مناسب بخش کشاورزی گفت: چندین دوره است که صحبت‌های تکراری در کمیسیون کشاورزی برقرار است و حساسیت بخش کشاورزی که موضوع راهبردی در اقتصاد مقاومتی است در نظر گرفته نمی‌شود.

سیاست‌های حمایتی از کشاورزی مطلوب نبوده است

عضو کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی به بررسی سیاست‌های حمایتی پرداخت و گفت: چندین سیاست حمایتی طی سالیان گذشته همچون توزیع نهاده‌های کشاورزی، تسهیلات با نرخ پایین و مدت بازپرداخت بالا، معافیت مالیاتی و تعرفه بر واردات کشاورزی و... اتخاذ شده است اما اثر آن چگونه بوده است؟ به عنوان مثال اکنون نحوه بیمه کشاورزی مورد پذیرش نیست، در حالی که هزینه زیادی انجام می‌شود اما در عرصه اجرا و نظارت ضعف وجود دارد و به نفع کشاورزان نیست.

وی افزود: گاهی بعنوان حمایت از کشاورزی جرایم تسهیلات بانکی بخشوده می‌شود اما مگر همه کشاورزان به این تسهیلات دسترسی دارند که مشمول این حمایت شوند؟ تسهیلات با نرخ پایین نیز بعضاً مشمول کسانی شده است که نباید دریافت می‌کردند. سالهاست طرح جامع توسعه روستایی در مجلس معطل مانده است درحالیکه متولی بخش کشاورزی در روستا مشخص نیست و هر سازمانی برای توسعه هزیرساختهای روستایی حرف خود را می‌زند. این مورد باید تعیین تکلیف شود. در اجرا مشاهده شده است که نهادهای ذی‌نفع نمی‌گذارند برخی از طرح‌ها در روستا اجرایی شود و شاهد بودیم با طرحهایی مثل سنگفرش روستاها و... دام را از روستا دور کردند. در سال گذشته ۱۵۰ میلیون دلار نهاده برای تولید تخم مرغ در اختیار تولیدکننده قرار گرفته و بخشی از این تخم مرغ صادر شده اما مشخص نیست ارز آن وارد کشور شده است یا نه؟

صحت آمار تولید و مصرف مقدمه حمایت از کشاورزی است

عباس بیگدلی با اشاره به اینکه آمار متناقضی در میزان تولید و مصرف وجود دارد، گفت: تا این مسئله حل نشود، صحبت‌ها فایده ندارد. به عنوان مثال، اصلاح کشت که در برنامه توسعه هفتم آمده تا آمار صحیح تولید و مصرف در اختیار سیاستگذار نباشد، عملی نمی‌شود وی افزود: اگر بر فرض صدمه‌ای به بخش کشاورزی وارد بشود، مثلاً جریمه تسهیلات بخشیده می‌شود، این در حالی است که این تسهیلات دست کسانی است که دسترسی خوبی به منابع داشتند. بنابراین چنین سیاست‌هایی به نفع کسانی است که در این حوزه رانت دارند

تامین مالی زنجیره ارزش کشاورزی باید به سمت چرخه اعتباری برود

عضو کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی گفت: باید تامین مالی زنجیره ارزش به سمت چرخه اعتباری برده شود. از تولید نهاده‌ها تا زمانی که به دست کشاورز می‌رسد و به محصول نهایی تبدیل می‌شود، باید از طریق کشاورزی قراردادی اداره شود. با ایجاد چرخه اعتباری، رانت، دلالی و واسطه حذف می‌شود و نمونه موفق داخلی این اقدام مثل روژین تاک یا نمونه خارجی آن مثل والمارت قابل الگوبری است.

وی افزود: یکی از اقدامات دیگر که می‌تواند به نوعی حمایت از بخش کشاورزی باشد افزایش بهره‌وری است. تولید گندم در کشور متوسط ۴ تن در هکتار است و اگر بتوانیم با اقداماتی این متوسط را افزایش دهیم، حتی می‌توانیم صادر کننده این حوزه باشیم. در دام هم مساله به همین صورت است.

سیاست‌های حمایتی باید هماهنگ اتخاذ و اجرا شود

عباس بیگدلی گفت: نقش سایر وزارتخانه‌ها در تنظیم هماهنگ سیاست‌های حمایتی نیز مهم است و باید به گفتمان مشترک در این موضوع رسید. به طور مثال وزارت نیرو

سیاست‌گذاری خاص خودش را در حوزه آب دارد که بر خلاف منافع تولید محصول کشاورزی است. مورد بعدی سیاست‌های تجاری در وزارت صمت و بانک مرکزی است که مشاهده می‌کنیم با آنکه کاهش ارزش پول ملی بهترین فرصت برای صادرات است، سیاست‌های تعهد ارزی موجب از صرفه افتادن آن شده است. از طرفی مصوب می‌شود وام‌های متعددی با نرخ ۱۳ درصد به تولید محصولات کشاورزی و زنجیره تبدیلی اعطا شود اما وقتی تولیدکننده نتواند صادرات کند این حمایت موثر نیست.

وی افزود: مورد دیگر نقش وزارت خارجه است که استقرار رایزن اقتصادی در بخش کشاورزی در کشورهای هدف می‌تواند بسیار موثر باشد تا مشاهده نکنیم محصولات تولیدی ایران با برند سایر کشورها در بازارهای جهانی عرضه می‌شود. بنابراین حتما هم افزایش هماهنگی سیستمی در سیاست‌های حمایتی ضروری است.

حمایت از تولید کشاورزی موجب آزاد سازی منابع ارزی و بهبود وضع معیشتی است

سید عباس پرهیزکاری مدیرکل دفتر مطالعات بخش عمومی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در این نشست گفت: سیاست‌های حمایتی باید با توجه به شرایط اقتصاد کلان کشور، اتخاذ شود.

وی افزود: وضع معیشتی جامعه مناسب نیست و دهه گذشته درآمد سرانه کشور رو به کاهش بوده است. ابتدا باید رشد اقتصادی ایجاد شود تا معیشت بهبود پیدا کند. برای این کار نیاز به سرمایه‌گذاری به خصوص سرمایه‌گذاری ارزی است، اما دسترسی به منابع ارزی به دلیل اختصاص این منابع به واردات کالای اساسی بسیار کاهش یافته است؛ به نحوی که در برخی سالها حتی برای واردات کالای اساسی از منابع صندوق توسعه نیز استقراض شده است. واضح است حمایت از تولید کشاورزی موجب آزاد سازی این منابع ارزی و توسعه کشور می‌شود.

۲ محدودکننده اصلی افزایش تولید بخش کشاورزی

مدیرکل دفتر مطالعات بخش عمومی مرکز پژوهش‌های مجلس با اشاره به اینکه ۴ میلیون بهره‌بردار کشاورزی خودشان از لحاظ معیشتی جامعه هدف سیاستهای حمایتی هستند، گفت: ارتقای بهره‌وری تولید این افراد موجب رشد درآمد سرانه کشور است. بخش زیادی از جامعه دچار فقر کالری است پس سیاستهای حمایتی به سمت حمایت از مصرف‌کننده رفته است و اکثر منابع بودجه در قالب ارز ترجیحی، و همچنین در قالب خرید تضمینی (که عمده اعتبارات آن برای یارانه نان است نه تولید) هزینه می‌شود.

وی افزود: با این حال در سمت تولیدکننده محدودیت اصلی در حوزه کشاورزی بحث آب و بحث بهره‌وری است. اما مشاهده می‌کنیم طرحهای عمرانی که در حوزه آب منابع محدودی به آن اختصاص می‌دهیم عمدتاً بیش از ۱۵ سال برای اجرایی شدن طول می‌کشد. طرحهای گرمسیری و سردسیری زیادی در فصل آب برنامه و بودجه اجرایی شده که چندین میلیارد دلار سرمایه‌گذاری در آنها انجام شده اما اثرش در تولید معلوم نیست به کجا رسیده است.

پرهیزکاری ادامه داد: از یک طرف معمولاً به طرحهای آب‌خیزداری کم توجهی می‌شود. اما از طرف مقابل، طرحهای انتقال آب را داریم که بسیار مورد توجه قرار می‌گیرد و پیگیری می‌شود اما اثرش بر بهره‌وری مشخص نیست. بالای ۱۰۰ همت برای انتقال آب در سیستم بودجه قرار داده شده که می‌شد با طرحهای مهار آب فصلی، خروجی بسیار بهتری بر روی تولید گرفت.

ارتقای بهره‌وری در تولید کشاورزی باید لحاظ شود

مدیرکل دفتر مطالعات بخش عمومی مرکز پژوهش‌های مجلس در مورد توجه به بهره‌وری در بخش کشاورزی گفت: شرایط کلی کشور به این صورت است که باید به سمت بهره‌وری

حرکت کنیم. برای سال آینده در نظر گرفته شده است که ۲.۸ درصد تولید از محل افزایش بهره‌وری باشد.

وی افزود: دلالت و موضوع‌های سیاست حمایتی باید در جهت ارتقای بهره‌وری و رشد پایدار باشد، اما عمده حمایت‌های فعلی ما چنین ویژگی‌هایی ندارند و مثلاً سیاست ارز ترجیحی اثرش بر روی تولید و بهره‌وری حتی معکوس بوده است. در حوزه یارانه نان هم چنین ویژگی وجود دارد. با اتخاذ سیاست خرید تضمینی تفاوتی بین انواع گندم و شیوه عملکرد کشاورز لحاظ نشده و بنابراین حمایت بصورت هدفمند وارد این بخش نشده است.

حمایت‌های مالیاتی از کشاورزی باید هدفمند شود

پرهیزکاری افزود: در حوزه مالیاتی نیز غیرهدفمند، کل درآمد محصولات کشاورزی را معاف از مالیات کرده‌ایم و دولت از این منبع محروم شده، اما ر موقع بحث اصلاحاتی همچون بذر با کیفیت و افزایش بهره‌وری آب و... می‌شود، می‌گویند منابع مالی کم است و در مقابل طرح‌های ارتقای بهره‌وری ایستادگی می‌کنند.

وی ادامه داد: به اثرگذاری حوزه آب برای حمایت از کشاورزی کمتر توجه شده است. درحالی‌که آن را نمی‌شود از بخش کشاورزی جدا کرد و باید برای آن طراحی صورت بگیرد. ۸ میلیارد دلاری که برای آب‌های مرزی سرمایه‌گذاری کردیم به کجا رسید؟ طرح‌های آبخیزداری و... هم همین‌طور است. بنابراین در عمل مشاهده نمی‌کنیم یک حرکت جهادی برای بر طرف کردن این موضوعات وجود داشته باشد. حمایت‌ها و منابع باید در این حوزه‌ها متمرکز شود.

سیاست حمایتی کشاورزی نباید سرکوب کننده تولید باشد

فرخ مسجدی رئیس سابق امور آب، کشاورزی و محیط زیست سازمان برنامه و بودجه در این نشست گفت: یکی از مشکلات اصلی در سیاست‌های حمایتی، یکپارچه سازی و یکجا

نگری در اهداف است. این باعث شده در سیاستگذاری و اجرای حمایت دچار سر در گمی بشویم. شکی نیست بخش کشاورزی باید مورد حمایت قرار بگیرد اما بحث بر سر این است که هدف از این حمایت چیست و ابزار مناسب برای این حمایت کدام است؟

وی افزود: هر هدفی ابزار مناسب خودش را می طلبد. متولی مبارزه با فقر و تورم بخش کشاورزی نیست. حتی در محاسبه حمایت یک روش و تعریف واحد نداریم که متولی مشخص هر ساله اعلام و ارزیابی کند که چه چیزهایی را به عنوان حمایت از کشاورزی حساب کنیم. مثلاً سیاستهای قیمتی ممکن است به جهت حمایت از تولید باشد اما در طرف مقابل می بینیم قیمت گذاری گاهی مانع تولید شده است؛ مثلاً قیمت گندم حمایت است اما خیلی محصولات دیگر را سرکوب قیمتی کردیم و در فرایند هم اطلاعی نداریم که حمایت مثبت کردیم یا سیاست قیمت اثر منفی در تولید داشته است؟

باید حمایت از بخش غذا از حمایت کشاورزی تفکیک شود

مسجدی ادامه داد: نوع دیگر حمایت از نهاده تولید است که برای تامین نهاده معلوم نیست چقدر رانت ایجاد کردیم و به جای حمایت از یک محصول راهبردی از دهها محصول دیگر پایین دست نهاده هم حمایت کردیم. یا از توزیع کود و سموم حمایت کردیم و مشاهده می کنیم مانده سموم محصولات سلامت جامعه را به خطر انداخته است. یا موانع تجاری را به عنوان حمایت از تولید محسوب می کنیم اما در طرف مقابل موانع واردات مشاهده می کنیم موانعی برای صادرات وضع کردیم و کلاً محاسبات تولیدکننده را به هم زدیم.

وی افزود: به طور کلی باید حمایت از بخش غذا را از حمایت کشاورزی جدا کنیم. از بین چهار رکن امنیت غذایی یعنی «فراهمی، دسترسی، سلامت و پایداری» بخش کشاورزی صرفاً یک رکن «فراهمی غذا» را تامین می کند. بنابراین اهمیت فراوانی دارد که بدانیم حمایت از بخش کشاورزی صرفاً به معنای حمایت از تولید است و نباید حمایت از اشتغال یا حمایت از امنیت غذایی یا صادرات را به پای حمایت از کشاورزی بنویسیم.

«ساماندهی نظام توزیع» راه موثر حمایت و تقویت تولید کشاورزی

رئیس سابق امور آب، کشاورزی و محیط زیست سازمان برنامه و بودجه با اشاره به اینکه کشور پول زیادی را برای حمایت از امنیت غذایی اختصاص می‌دهد اما این منابع به تولیدکننده نمی‌رسد، گفت: وقتی مشاهده می‌شود قیمت تولیدکننده سر خرمن در مقایسه با قیمت مصرف کننده بسیار نازل است، در نتیجه معضل اصلی در حوزه نظام توزیع است و اگر دولت می‌خواهد کمکی داشته باشد باید نظام توزیع را ساماندهی کند که اثر آن بر تقویت تولید به مراتب بالاتر از اعطای یارانه مستقیم یا توزیع نهاده‌های یارانه‌ای است.

وی افزود: بنابراین مشکل اصلی بخش کشاورزی در حوزه تولید نیست. هدف دولت از حمایت این است که می‌خواهیم تولید تقویت بشود نه اینکه بخواهیم صرفاً توزیع کننده منابع و رانتهای یارانه‌ای باشیم.

دولت از دخالت در توزیع و قیمت محصولات کشاورزی اجتناب کند

مسجدی ادامه داد: چرا دولت و وزارت جهاد کشاورزی می‌خواهد نهاده‌ها و بذر و کود را هم خودش تولید کند و هم خودش توزیع کند؟ اگر وزارت جهاد بر روی آموزش و ترویج و تحقیقات و تنظیم روابط بازار متمرکز شود و از دخالت در توزیع و قیمت اجتناب کند، سرمایه به بخش خصوصی می‌آید و تولید تقویت می‌شود.

وی افزود: علت آنکه سهم بخش کشاورزی از سرمایه‌گذاری ۵ درصد است این است که علاوه بر ریسک ذاتی این حوزه، دخالت دولت نیز در این بخش بیشتر از سایر بخشهای اقتصادی است و باعث فرار سرمایه فعالان اقتصادی شده است.

هرگونه سیاست حمایتی برای اجرای مناسب باید پایش شود

رئیس سابق امور آب، کشاورزی و محیط زیست سازمان برنامه و بودجه ضمن تاکید بر اینکه علیرغم سیاست حمایتی خرید تضمینی اما این حمایت موثر نبوده گفت: هیچگاه قیمت خرید تضمینی به موقع اعلام نمی‌شود و عملاً اثرگذاری این حمایت از بین می‌رود. اینکه مشاهده می‌کنیم اختلال در اجرای قانون قیمت تضمینی وجود دارد به دلیل ایرادی است که متن قانون دارد و در شورای قیمت که قرار است یک تصمیم دولتی اتخاذ شود، اکثریت با اعضای بخش خصوصی است و به طور طبیعی این جلسه همواره به دلیل تعارض منافع با دعوا مواجه می‌شود. بنابراین لازم است در هرگونه سیاست حمایتی همواره پایش مستمر برای اجرای مناسب آن وجود داشته باشد.

کشورها از بخش کشاورزی خود حمایت جدی می‌کنند

میرهادی رهگشای کارشناس اندیشکده اقتصاد مقاومتی در این نشست در مورد ماهیت سیاست‌های حمایتی گفت: واقعیت‌های دنیا نشان می‌دهد حمایت از بخش کشاورزی لازم است. مشاهده کنیم در کشورهای دنیا با اینکه بحث تجارت آزاد و... وجود دارد اما هیچ کشوری درب بخش کشاورزی خود را به روی دنیا باز نکرده است و در معرض جهانی شدن و واردات قرار نمی‌دهد. کشورهای عضو سازمان جهانی تجارت از بخش کشاورزی خود حمایت جدی می‌کنند چرا که یکی از موضوعات اساسی برای این کشورها، جلوگیری از آسیب پذیری بخش کشاورزی است.

وی در مورد وضع موجود حمایت از بخش کشاورزی در کشور گفت: در کشور با توجه به شیوه تخصیص بودجه و سیاست‌گذاری‌ها از دنیا عقب هستیم.

حمایت در شرایط خاص تورمی و شوک‌های ارزی باید مدت‌دار و با کمترین اثر تخریبی باشد

رهگشای به هدف حمایت‌ها پرداخت و گفت: یارانه، حمایت از امنیت غذایی کشور است و باید با این دید به آن نگاه کرد. در بحث حمایت دو مسئله وجود دارد: حمایت از تولید یا مصرف و حمایت بصورت هزینه ارزی یا ریالی. در عمل می‌بینیم اکثر یارانه‌ها از محل یارانه‌های واردات است که ارزی است. عمده سیاست‌های حمایت از کشاورزان، ارز ترجیحی و یارانه زنجیره نان بوده است که عمده بودجه شامل این نوع حمایت می‌شود.

وی افزود: حمایت قطعی و ضروری است و در شرایط خاص تورمی و شوک‌های ارزی باید مدت‌دار و با کمترین اثر تخریبی بر تولید باشد و زمبانبندی آغاز تا پایان آن نیز کوتاه باشد. بنابراین اصل قضیه حمایت را نمی‌توان منکر شد.

۲ مسئله اثرگذار بر کارآمدی حمایت‌های کشاورزی

کارشناس اندیشکده اقتصاد مقاومتی در بحث ناکارآمدی حمایت‌های کشاورزی به دو مسئله «اثر منفی بر تولید» و مشکلات آن و همچنین «اتلاف منابع» اشاره کرد و افزود: در بحث اعطای ارز ترجیحی، باید تخصیص ارز به هنگام صورت گیرد تا وارد کننده مجبور نشود در صورت عدم دریافت ارز به بازار غیررسمی مراجعه کند. قیمت‌گذاری کالاهای اساسی در بخش‌های مختلف باید نیاز سنجی شود و خرید خارجی نیز در فصل‌های مناسب و با قیمت درست انجام شود.

وی در خصوص انحصار واردکنندگان گفت: در صورت عدم عرضه ارز به هنگام، تنها واردکنندگانی موفق به واردات می‌شوند که بزرگ هستند و به این ترتیب انحصار ایجاد می‌شود.

این کارشناس اقتصادی به وضعیت زنجیره روغن پرداخت و گفت: امسال ۴ میلیارد دلار ارز ترجیحی به زنجیره روغن اختصاص پیدا کرد که هم روغن خام و هم کنجاله استحصال شده نیز وارد شد. این در حالی است که کارخانه‌های این زنجیره (کنجاله و روغن) با ظرفیت ۴۰ درصدی فعالیت می‌کنند. اگر تولید مشکل دارد باید آن را برطرف کرد و نباید ارز ارزان را به واردات محصول نهایی زنجیره اختصاص یابد.

چالش‌های حمایت از بخش کشاورزی

میرهادی رهگشای در بیان چالش‌های حمایت از کشاورزی گفت: حمایت ضروری است و مجموعاً منابع زیادی صرف آن می‌شود؛ ولی تخصیص به درستی به تولید در بخش کشاورزی صورت نمی‌گیرد و حمایت‌ها به سمت کالاهای وارداتی می‌رود.

وی افزود: بخشی از مشکلات به اقتصاد کلان برمی‌گردد. زمانی که کسری بودجه وجود دارد، دولت باید با توجه به نیازهای اقتصاد، بودجه را تنظیم کند. همچنین حمایت باید هدفمند باشد اما اکنون بخشی از حمایت خارج از بخش کشاورزی صورت می‌گیرد. در دولت قبل، وزارت اقتصاد به دنبال اجرای سیستم تولید و تامین مالی اعتباری بود اما در عمل تاثیری مشاهده نکردیم. اگر حمایت درستی از زنجیره سازی تولید صورت بگیرد، بخشی از متقاضیان بانکی حذف می‌شوند و مشکلات نظام بانکی برای تسهیلات دهی به تولید کاهش می‌یابد.

رهگشای ادامه داد: برای حفاظت از امنیت غذایی باید با تحریم‌ها در حوزه کالاهای اساسی وارداتی نیز مقابله کنیم. ساختار مبادله رسمی باید با کشورهای متقاضی همکاری شکل بگیرد و این باعث افزایش بهره‌وری و شفافیت می‌شود. تجربه خرداد ۱۴۰۱ و حذف ارز ترجیحی نشان داد که حذف سریع ارز می‌تواند آسیب‌هایی داشته باشد. بنابراین باید از شوک قیمتی در این بخش جلوگیری شود.

واردات کالای اساسی با ارز ترجیحی باید مشروط به خرید از داخل شود

کارشناس اندیشکده اقتصاد مقاومتی گفت: برای تامین نهاده های کشاورزی بخصوص خوراک دام به تامین ارز یارانه ای برای واردات در کوتاه مدت نیاز داریم و نمی‌توانیم در بازه چند ساله تغییر خاصی ایجاد کنیم و شاید در بلندمدت بتوان تغییراتی ایجاد کرد.

وی افزود: برنامه برای سیاست ارز ترجیحی باید با محوریت تولید باشد. همچنین باید واردات را به شرط خرید از نهاده‌های داخلی قرار دهیم و بقیه را از طریق واردات تامین کنیم. برای شکستن انحصار واردات نیز باید هزینه‌ها کاهش، مبادی واردات متنوع، شیوه پیش خرید و خریدن بدون واسطه برقرار باشد تا در حجم ارز ترجیحی صرفه جویی صورت بگیرد و میزان تخصیص ارز کاهش یابد.

نقطه بهینه هدف افزایش تولید و افزایش درآمد باید پیدا شود

مهدی کاظم نژاد دبیر سابق شورای قیمت‌گذاری و اتخاذ سیاست‌های حمایتی کشاورزی در این نشست در ابتدا بخش کشاورزی را اینگونه توصیف کرد: ماهیت کشاورزی به گونه‌ای است که اگر دولت‌ها به دنبال تقویت آن هستند، باید آن را مورد حمایت قرار دهند. کالاهای کشاورزی در تقاضا کشتش ناپذیرند و از طرفی کشاورز نیز به دنبال افزایش درآمد خود و دولت نیز به دنبال افزایش تولید است. در اقتصاد از یک جایی به بعد، رابطه معکوس بین افزایش تولید و درآمد وجود دارد. این دو هدف افزایش تولید و افزایش درآمد که بین دولت و کشاورزان وجود دارد باید در یک نقطه بهینه محقق شود.

درک صحیح از «حمایت» و «جسارت تصمیم‌گیری» مقدمه حمایت از کشاورزی

دبیر سابق شورای قیمت‌گذاری و اتخاذ سیاست‌های حمایتی کشاورزی در خصوص وضع موجود تشریح کرد: در حال حاضر شورای قیمت‌گذاری ترکیبی از شش عضو بخش خصوصی و سه عضو بخش دولتی است و در مجموع به دنبال افزایش کارایی این بخش بوده‌اند. اما در عمل این شورا نتوانسته هدف خود را محقق سازد. چون تنها راهکار قیمتی ارائه می‌دهند که در پی آن، مشکلاتی را رقم می‌زند. بدین سبب، سیاست‌های قیمتی باید به سیاست‌های غیرقیمتی تغییر کند.

وی افزود: قرار بود برای یارانه کشت کشاورزانی تحت حمایت قرار بگیرند که الگوی کشت را رعایت کرده باشند. اما در عمل نتوانستیم تصمیم کلی سیاست‌های قیمتی را تغییر دهیم چرا که جرئت مدیریت انتظارات جامعه و کنترل نگرانی از فشار به مصرف‌کننده وجود نداشت. در مجموع، ابتدا باید درک درستی از حمایت و مسیر آن پیدا شود و سپس جرئت تصمیم‌گیری در مدیران وجود داشته باشد.

حمایت از مصرف‌کننده نباید مانع حمایت از تولیدکننده شود

مهدی کاظم نژاد با نفی اینکه ارز ترجیحی حمایت از بخش کشاورزی است، گفت: وزارت جهاد صرفاً توزیع‌کننده حمایت‌های ارزی محسوب می‌شود و مجبوریم به دلیل حمایت از مصرف‌کننده اختصاص ارز به روغن و گوشت و... داشته باشیم اما این خارج از اراده وزارتخانه است. در خصوص امنیت غذایی هر جا به مشکل می‌خوریم تقصیر را از بخش کشاورزی می‌دانیم؛ در حالیکه بسیاری از دغدغه‌ها ناشی از سمت تقاضا و تنظیم سبد مصرف‌کننده است. سالهاست انستیتو تغذیه می‌گوید مصرف روغن باید کاهش یابد اما جرات نمی‌کنیم ارز آن را آزاد کنیم.

کاظم نژاد ادامه داد: در خصوص واردات زنجیره روغن موظفیم به نحوی حمایت‌های ارزی را به تولید داخل گره بزنیم که در سال جاری به شکل موثری این اقدام توسط وزارت جهاد کشاورزی انجام شد. امسال ۱۰ همت منابع بخش خصوصی وارد بخش تولید دانه روغنی شد. ممکن است بخش خصوصی به این موضوع اعتراض کند ولی وقتی در فروشگاه‌های زنجیره‌ای مشاهده می‌کنیم برای فروش روغن بیش از ۱۰ درصد تخفیف می‌دهند متوجه می‌شویم که چقدر سود در این کسب و کار وجود دارد.

وی افزود: در حوزه خرید تضمینی گندم امسال در بند ۳ تبصره ۸ بودجه نوشتیم که ۲ میلیون تن از گندم صنف و صنعت باید توسط خود این بخش و با قیمت تمام شده خریداری شود اما وقتی به مجلس رفت جوری آن را تغییر دادند که نهایتاً شرکت بازرگانی دولتی مجبور است آن را خریداری کند و معلوم نیست در مجلس چه بلایی سر این بند لایحه آمد.

کلیپ نشست ششم

فیلم کامل نشست ششم

تغییر کاربری و خرد شدن اراضی کشاورزی

نشست هفتم، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

نشست «تغییر کاربری و خرد شدن اراضی کشاورزی» به عنوان هفتمین نشست تخصصی از یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، روز شنبه ۸ دی ماه ۱۴۰۳، با حضور جمعی از اساتید و صاحب‌نظران و فعالان این حوزه در مرکز پژوهش‌های مجلس برگزار شد.

آقایان علیرضا گودرزی معاون حفظ کاربری و یکپارچگی اراضی کشاورزی سازمان امور اراضی، کامبیز بازرگان رئیس هیئت مدیره انجمن علوم خاک ایران، عباس جهانبخش عضو هیئت علمی دانشگاه هنر اصفهان، محسن بابایی کارشناس گروه کشاورزی مرکز پژوهش‌های مجلس، مسعود حسینی کارشناس اندیشکده همت، علی فرنام مدیر گروه عمران و شهرسازی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی و افشین بیک پور مدیر گروه مسکن اندیشکده اقتصاد مقاومتی اعضای اصلی این نشست بودند.

در این نشست به سوالات زیر پاسخ داده شد:

- ۱- ارزیابی شما از قوانین و مقررات حوزه اراضی کشاورزی و وضعیت اجرای آن چیست؟
خردی و تغییر کاربری اراضی کشاورزی چه تأثیری در امنیت غذایی دارد؟
- ۲- با توجه به محدودیت اراضی مرغوب کشاورزی، اقدامات لازم برای استفاده بهینه از این اراضی در تأمین امنیت غذایی و جلوگیری از تغییر کاربری آنها چیست؟ الگوی پیشنهادی شما برای توسعه فضایی شهر چیست؟

اهداف حفاظت از اراضی کشاورزی باید مشخص شود

افشین بیک پور مدیر گروه مسکن و شهرسازی اندیشکده اقتصاد مقاومتی بعنوان دبیر این نشست گفت: خوراک، پوشاک و مسکن سه نیاز مهم هر انسانی است. اراضی ملی هر کشوری از منابع مهم تأمین سه نیاز مهم گفته شده است. درباره خوراک، اراضی کشاورزی از این نظر اهمیت دارد که چگونه از این اراضی به بهترین نحوه برای تحقق امنیت غذایی استفاده کنیم.

بیک پور گفت: درخصوص اراضی کشاورزی، تعارض بین کارشناسان در دو سطح مطرح است. نکته اول تعارض بین اهداف حوزه کشاورزی و حوزه شهرسازی است که در کشور اولویت سنجی روشنی نداریم که بین تأمین غذا، صادرات محصولات کشاورزی و تأمین مسکن اهمیت هر کدام چه میزان است؟ برای پاسخ به این سوالات نیاز به برآورد دقیق داریم و باید نیاز به غذا و مسکن را بر اساس جمعیت سال‌های پیش رو محاسبه کنیم.

وی افزود: نکته دوم نیز این است که مشخص نیست هدف تولید کشاورزی دستیابی به تأمین غذاست یا افزایش اشتغال و بهره‌وری نیز مد نظر است؟ بنابراین ضروری است ابتدا هدف از حفاظت از اراضی کشاورزی مشخص شود تا پس از آن الگوی توسعه فضای شهری متناسب با اراضی کشاورزی مشخص شود.

بیک پور خاطر نشان کرد: به عنوان خروجی این نشست می توان گفت تامین غذا نسبت به تأمین مسکن از اهمیت بالاتری برخوردار است و این باید به عنوان یک اصل در اولویت بندی ها در نظر گرفته شود و خرد شدن اراضی کشاورزی در محدوده اراضی ۱۸.۵ میلیون هکتاری فعلی برای امنیت غذایی مضر و از این جهت یک سیاست اشتباه است؛ اما در صورت توسعه کشاورزی در اراضی جدید غیر زراعی، می توان از روشهای جدید همچون اراضی کوچک مقیاس و مسکن معیشت محور استفاده کرد و تأمین مسکن و غذا را با یکدیگر ترکیب کرد. همچنین ریشه مساله خرده مقیاسی در اراضی کشاورزی، «سوداگری زمین» است که ضروری است بر روی این اراضی از ابزارهای مالیاتی همچون LVT استفاده کرد.

ارتباط امنیت غذایی کشور و اراضی کشاورزی

علیرضا گودرزی معاون حفظ کاربری و یکپارچگی اراضی کشاورزی سازمان امور اراضی در این نشست گفت: امنیت غذایی باید مورد توجه تمامی افراد مرتبط با اراضی کشاورزی قرار بگیرد؛ چرا که اقتدار کشور در گروی تامین نیازهای غذایی کشور با اتکا به توانمندیهای داخلی است.

وی افزود: بر اساس کلاسه بندی موسسه آب و خاک، اراضی درجه ۱ و ۲ جمعا حدود ۵ میلیون هکتار است که بیشتر تولیدات کشور مبتنی بر همین اراضی است و عموما در جوار حریم شهرها و روستاهاست، چون مراکز مسکونی در جوار اراضی حاصلخیز و پرآب ایجاد شده است.

هزاران مورد تغییر کاربری مجاز و غیرمجاز اراضی کشاورزی در کشور

معاون حفظ کاربری و یکپارچگی اراضی کشاورزی سازمان امور اراضی گفت: برخی موانع و محدودیتها برای تغییر کاربری و خرد شدن اراضی در قالب ماده ۱۹ اصلاحات ارضی، قانون گسترش کشاورزی در قطبهای کشاورزی، لایحه حفظ و گسترش فضای سبز و ... ایجاد

شده بود، اما نهایتاً در سال ۱۳۷۴ قانون حفظ کاربری اراضی تصویب شد که تصریح می‌کند اراضی خارج از محدوده شهرها تغییر کاربریشان ممنوع است.

وی افزود: اما متأسفانه در تبصره ۱ ماده ۱ گفته شده در موارد ضروری تشخیص لزوم تغییر کاربری بعهده کمیسیون این ماده است. از سال ۱۳۹۴ که سامانه صدور مجوزها برای این کمیسیون ایجاد شده تا کنون بیش از ۱۱۰ هزار مجوز در مساحت ۴۶ هزار هکتار به صورت مجاز تغییر کاربری داده شده است.

وی ادامه داد: اما نوع دیگری از تغییر کاربری غیرمجاز است که تنها در سال ۱۴۰۲ بیش از ۸۱ هزار مورد تغییر کاربری غیر مجاز شناسایی شده است. در تبصره ماده ۱۰ این قانون تاکید شده وزارت جهاد می‌تواند راساً با همکاری دادگاه با تغییر کاربری غیر مجاز مبارزه کرده و آنرا معدوم کند که خوشبختانه ۴۱ هزار مورد از تغییر کاربریهای غیر مجاز به حالت قبل برگشت.

مجازات‌های تغییر کاربری اراضی کشاورزی بازدارنده نیست

گودرزی اظهار داشت: ما در کمیسیون ماده ۱ آماده‌ایم به نیازهای قانونی صنعتی، معدنی و خدمات رفاهی پاسخگو باشیم. قانون حفظ کاربری نافی وظایف سایر دستگاههای اجرایی نیست. در حریم شهرها شهرداری و بخشداری وظیفه دارند در حفاظت از این عرصه‌های محدود کمک کنند تا با چنگ و دندان از اراضی کلاس ۱ و ۲ مراقبت کنیم.

وی افزود: برخی افراد نیز با استفاده از خلأهای بین قوانین، بدون مجوز اقدام به ساخت و ساز اعیانی کردند که برای ساماندهی آن، قانون «مجازات استفاده کنندگان غیر مجاز آب و برق و گاز» ایجاد شد اما در قالب همین قانون بصورت موقت به این افراد دسترسی‌هایی داده شده است که مطلوب نیست.

گودرزی خاطرنشان کرد: همچنین آراء وحدت رویه در دیوان عالی کشور علیه وزارت جهاد و سازمان اراضی صادر شد که دست ما را در مبارزه با تغییر کاربری بسته است. طبق نظر دیوان عالی جرم تغییر کاربری آنی است و مشمول مرور زمان می شود؛ بنابراین مراجع قضایی برای خیلی از پرونده ها که ۳ سال گذشته ارائه کردیم قرار منع تعقیب زدند.

اقدامات سازمان امور اراضی برای مقابله با خرد شدن اراضی

معاون حفظ کاربری و یکپارچگی اراضی کشاورزی سازمان امور اراضی گفت: در یک دهه اخیر سازمان امور اراضی اقدامات بسیار مثبتی را برای مقابله با خرد شدن و تغییر کاربری اراضی انجام داده است؛ این اقدامات شامل ایجاد سامانه ۱۳۱ به منظور دریافت گزارشات مردمی، ایجاد سامانه پایش اراضی، پیگیری پرونده های قضایی در این حوزه، ایجاد پشتیبانی سامانه های الکترونیکی است.

آثار یکپارچه سازی اراضی کشاورزی

گودرزی افزود: به طور کلی سازمان امور اراضی تمام تلاش خود را برای مقابله با تخلقات می کند. در پیگیری های صورت گرفته تا کنون ۱۸ هزار هکتار از اراضی کشاورزی تجمع شده است. البته عدم تخصیص اعتبارات مالی مشکلاتی را برای تسریع اقدامات فراهم کرده است. باید دقت کرد که فرد گرایی در کشور ریشه فرهنگی دارد که زمینه خرد شدن اراضی را فراهم کرده است.

گودرزی ادامه داد: یکپارچه سازی آثار مثبتی دارد که شامل کاهش هزینه های تولید، بهبود مکانیزاسیون کشاورزی، افزایش درآمد بهره برداران، افزایش سرمایه گذاری در کشاورزی، بهبود کیفیت محصولات کشاورزی و سهولت ارائه خدمات کشاورزی می شود.

راهکار کاهش تخریب اراضی در دست وراث

وی خاطرنشان کرد: «طرح ساماندهی و یکپارچه سازی اراضی کشاورزی و تعیین تکلیف آن پس از فوت مالک» با همکاری مجلس و مرکز پژوهش‌ها بیش از ۶۰ جلسه وقت گذاشتیم و آن را تدوین کردیم که اکنون در مجلس شورای اسلامی اعلام وصول شده و پیگیری این طرح می‌تواند مبنای مناسبی برای کاهش تخریب اراضی در دست وراث ایجاد کند.

«خردی» و «پراکندگی اراضی کشاورزی» ۲ تهدید جدی امنیت غذایی است

محسن بابایی کارشناس مرکز پژوهش‌های مجلس در این نشست گفت: امنیت غذایی به این معناست که همه افراد دسترسی پایدار به غذای کافی و سالم در کالاهای اساسی نظیر گندم، جو، برنج، گوشت و ... در همه شرایط را داشته باشند. در همین راستا مقام معظم رهبری به منظور حفظ استقلال و تامین پایدار امنیت غذایی، تاکید ویژه‌ای بر خودکفایی در کالاهای اساسی در کشور دارند.

وی افزود: ۲ تهدید جدی در امنیت غذایی یا به عبارتی پاشنه آشیل این بخش، مسئله خردی و پراکندگی اراضی کشاورزی و همچنین تغییر کاربری این اراضی است.

۷۵ درصد بهره برداران دارای اراضی کمتر از ۵ هکتار هستند

کارشناس مرکز پژوهش‌های مجلس گفت: بررسی‌ها نشان می‌دهد حدود ۲۱ تا ۲۳ میلیون هکتار از اراضی در کشور استعداد کشاورزی دارند که بر اساس آمار حدود ۱۸.۵ میلیون هکتار از اراضی در حال بهره برداری هستند. در این میان ۷۵ درصد بهره برداران دارای اراضی کمتر از ۵ هکتار هستند. این در حالی است که به منظور سودآوری کشاورزی حداقل به ۷ هکتار زمین کشاورزی نیاز است.

بابایی ادامه داد: در حالی که سرانه اراضی کشاورزی به ازای هر فرد در بسیاری از کشورها نظیر عربستان، آلمان و ... در حال افزایش است اما این سرانه در کشور ایران از ۶.۴ هکتار به ۴.۹ هکتار کاهش یافته است.

راهکار افزایش ۱۰ الی ۳۰ درصدی عملکرد محصولات کشاورزی

بابایی در بیان راهکارها گفت: اولاً از تغییر کاربری اراضی درجه ۱ تا ۴ باید به صورت جدی جلوگیری شود در غیر این صورت امنیت غذایی کشور دچار آسیب خواهد شد. ثانیاً یکپارچه سازی اراضی کشاورزی باید در دستور کار قرار بگیرد.

کارشناس مرکز پژوهشهای مجلس گفت: با این اقدام عملکرد محصولات کشاورزی حدود ۱۰ الی ۳۰ درصد افزایش می یابد. بررسی ها نشان می دهد در محصول گندم اگر یکپارچه سازی اراضی کشاورزی صورت بگیرد حدود ۱۷ درصد هزینه های دولت برای تامین گندم کاهش می یابد.

ریشه خردی و پراکندگی اراضی، سوداگری زمین است

محسن بابایی با اشاره به اینکه تغییر کاربری میوه درخت خردی و پراکندگی است، گفت: ریشه این پدیده، سوداگری است. بحرانی در کشور داریم که زمین تبدیل به کالای سرمایه ای شده و اگر بخواهیم از اراضی و امنیت غذایی حمایت کنیم باید این ریشه ها را اصلاح کنیم تا سوداگری روی زمین انجام نشود.

وی افزود: اگر بخواهیم بدون اصلاح این ریشه صرفاً با یک سری اقدام مثل اینکه مرور زمان جرم تغییر کاربری را از ۳ سال به ۱۰ سال تبدیل کنیم باز هنوز مشکل باقی خواهد بود.

توسعه صنعت و مسکن نیازمند اراضی کشاورزی نیست

کارشناس مرکز پژوهشهای مجلس گفت: یک مسابقه طناب کشی بین وزارت جهاد با وزارت راه و شهرسازی یا در دوره‌هایی وزارت صمت و اقتصاد راه افتاده است که یک طرف می‌گوید باید صنعت یا مسکن را توسعه دهیم و یک طرف می‌گوید امنیت غذایی اهمیت دارد و آنچه این وسط قربانی شده اراضی کشاورزی است. درحالی که این دوگانه از اساس باطل است؛ چرا که توسعه صنعت و مسکن نیازمند اراضی کشاورزی نیست. باید سه قوه به نحوی مسأله را مدیریت کنند که همه بدانند اراضی کشاورزی خط قرمز نظام است.

لازمه امنیت غذایی اراضی بزرگ مقیاس است

وی افزود: چین در برنامه ۵ ساله توسعه ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۴ حکمی آورده که اراضی ۱۲۰ میلیون هکتاری کشاورزی خط قرمز بیولوژیکی چین است و هر طرح توسعه‌ای نباید این اراضی را حتی به اندازه ۱ متر کاهش دهد. ما نیز باید خط قرمزی دور ۱۸ میلیون هکتار بکشیم و لااقل به اندازه ۵ میلیون هکتار اراضی درجه ۱ و ۲ باید مشابه مناطق حفاظت شده محیط زیستی، «نواحی ایمن کشاورزی» یا مناطق ویژه تولید محصولات اساسی خودکفایی داشته باشیم.

بابایی ادامه داد: لازمه امنیت غذایی اراضی بزرگ مقیاس است و به طور مثال برای توسعه مکانیزاسیون، نظام تولید یکپارچه ضروری است. اگر طبق برخی ادعاها خردی اراضی باعث افزایش بهره وری تولید است، چرا سایر کشورها همچون عربستان و اوکراین به سمت یکپارچه سازی رفته‌اند؟

سوداگری در زمین و مسکن عامل اصلی تغییر کاربری و خرد شدن اراضی کشاورزی

عباس جهانبخش عضو هیئت علمی دانشگاه هنر اصفهان در این نشست گفت: عامل اصلی

تغییر کاربری و خرد شدن اراضی کشاورزی مسئله سوداگری در زمین و مسکن است و تا زمانی که با این مسئله مقابله نکنیم جلوگیری از تغییر کاربری و خرد شدن اراضی کشاورزی ممکن نیست.

وی افزود: در این راستا عرضه زمین متناسب با نیاز و کاهش تقاضای سوداگری ضروری است. همچنین اجرای کاداستر و مالیات بر ارزش زمین LVT می تواند اثرات بسیار مثبتی داشته باشد. آمایش سرزمینی برای مقابله با تغییر کاربری و خرد شدن اراضی کشاورزی اثر گذار است.

الگوی رایج برای افزایش تولیدات کشاورزی

عضو هیئت علمی دانشگاه هنر اصفهان گفت: آمایش سرزمینی با دو الگوی رایج «صرفه به مقیاس» و دیگری «واحد مولد» اجرا می شود. الگوی غالب بر افکار عمومی الگوی صرفه به مقیاس است که می گوید اگر همه کاربریهای متعلق به یک خوشه صنعتی را کنار هم جمع کنیم، باعث ایجاد صرفه به مقیاس می شود؛ اما حقیقت این است که این الگو آسیب های جدی فراوانی نظیر آسیب های محیط زیستی، ناترازی انرژی و... به همراه دارد. در مقابل الگویی است که میگوید به جای تقسیم عمودی می توان بصورت افقی با تلفیق کاربریها تقسیم بندی ایجاد کرد. این الگوی تحت عنوان «واحدهای مولد» شناخته می شود که می تواند آثار مثبت بسیاری داشته باشد. به عنوان نمونه در کشور روسیه با واگذاری ۳ درصد اراضی زراعی کشاورزی به ۶۶ درصد جمعیت کشور، توانسته اند ۵۳ درصد محصولات کشاورزی خود را از این مسیر تامین نمایند. همچنین بهره وری در این اراضی خرد بسیار بالاتر است.

ایده تولید محصولات کشاورزی با الگوی خانوادگی در اراضی خرد

جهانبخش گفت: بر اساس گزارش ۲۰۲۱ فائو، اراضی زیر ۲ هکتار ۱۲ درصد اراضی

کشاورزی جهان را شکل می‌دهد که ۳۵ درصد امنیت غذایی مردم دنیا را تامین می‌کنند، یعنی اتفاقاً وقتی اراضی بزرگ می‌شوند به دنبال تامین کالاهای اساسی نیستند، چون اراضی بزرگ و کشت و صنعت دنبال فعالیت اقتصادی مثلاً با تولید قهوه در آفریقا هستند و به کالای اساسی توجه ندارند. در روسیه ۵۳ درصد محصولات زراعی در اوقات فراغت مردم در دچاها (ویلایا یا خانه‌های تعطیلاتی) تولید می‌شود و روزانه ۴۵ دقیقه از آنها وقت می‌گیرد که البته دچاها عمدتاً شغل اصلی نیستند و کمک خرج خانواده است.

وی افزود: تا قبل از ۲۰۰۸ مالکیت اراضی دچا متعلق به دولت روسیه بود اما از این سال که اراضی را به مردم واگذار کردند ناگهان عملکرد این مراکز تولیدی کاهش یافت.

زمین باید در اختیار کسی قرار بگیرد که آن را در راه تولید تصرف می‌کند

جهانبخش با اشاره به اینکه در مبانی دینی خود نیز شاهدیم که مثلاً شهید صدر معتقد است زمین مالکیت بردار نیست، گفت: زمین باید در اختیار کسی قرار بگیرد که آن را در راه تولید تصرف می‌کند. تجربه دیگر الگوی کیبوتص در رژیم صهیونیستی است که کشت متناسب با مزیت خانوادگی افراد را در اولویت قرار دادند.

وی افزود: ۴ درصد جمعیت رژیم صهیونیستی در این اراضی فعالند که ۵۰ درصد محصولات غذایی مورد نیاز صهیونیستها را تولید می‌کنند. در چین نیز مسکن و زراعت را در همدیگر ادغام کردند که در کتاب «دهقانی چین و جامعه روستایی» اشاره شده است ۱۰ درصد اراضی جهان که خرد هستند و اراضی آن زیر ۰.۳ هکتار است ۲۰ درصد غذای لازم جهان را تولید می‌کنند و این موضوع برای پارادایم آمریکایی یک چالش است؛ چرا که بر اساس منطق آنها نباید این روش جواب بدهد.

مسکن مولد، ظرفیت جدید تولید غذا و کشاورزی با کمک خانواده‌ها

جهانبخش اظهار داشت: تاکید می‌کنم که نباید ۱۸ میلیون هکتار اراضی کشاورزی موجود تقسیم و تخریب شود اما اگر قرار است ظرفیت جدیدی برای تولید غذا و کشاورزی ایجاد شود چه خوب است که از الگوهای جدید همچون داجا برای کشاورزی خانوادگی و در کنار زندگی متعارف استفاده شود.

وی افزود: موسسات جهاد سازندگی با مشاهده تجربیات جنوب شرق آسیا به این نتیجه رسیدند این الگو برای ایران هم مناسب است. به همین دلیل ۱۰ هزار هکتار از اراضی که درجه ۶ است در نقاط جنوبی کشور به ۱۲۴ نهاد و شخص برای اجرای الگوی مسکن مولد واگذار شده است. اگر خودمان نیاییم و زمین کافی مناسب با نیاز خارج از ۱۸.۵ میلیون هکتار به مردم اختصاص دهیم تا با الگوی خانوادگی تولید داشته باشند حتما این نیاز به همان اراضی مرغوب کشاورزی سرازیر و موجب خرد شدن اراضی می‌شود.

تغییر کاربری اراضی کشاورزی را باید صرفا از طریق مهار سوداگری برطرف کرد

عضو هیئت علمی دانشگاه هنر اصفهان گفت: تمرکز گرایی در آمایش سرزمینی آسیب‌های بسیار دارد که می‌توان به آلودگی‌ها و... اشاره کرد. مشکلات شهر تهران را از طریق توسعه افقی و عمودی نمی‌توان حل کرد و صرفا باید از طریق مهاجرت معکوس به شهرک‌های مولد مد نظر برطرف کرد.

وی افزود: مطالعات نشان داده که ۲۹ درصد مردم تهران آمادگی عملی مهاجرت دارند و حدود ۶۵ درصد نیز علاقه مند به مهاجرت هستند. به طور کلی باید گفت که مشکل خرد مقیاسی و تغییر کاربری اراضی کشاورزی را باید صرفا از طریق مهار سوداگری برطرف کرد در غیر این صورت به نتیجه‌ای نخواهیم رسید.

سرانه زمین کشاورزی در ایران ۰.۱۸ هکتار است

کامبیز بازرگان رئیس هیئت مدیره انجمن علوم خاک ایران در این نشست گفت: کشور ایران حدود ۱۸.۵ میلیون هکتار اراضی کشاورزی دارد و با توجه به جمعیت، سرانه اراضی کشاورزی در ایران پایین و حدود ۰.۱۸ هکتار است. با توجه به افزایش جمعیت کشور و تنوع پیدا کردن سبد غذایی مردم و استفاده از چندین مرحله فرآوری، بهره وری پایین آمده است و بنابراین کشورهای پیشرفته نیز بر حفظ اراضی توأم با افزایش بهره وری تاکید دارند

توسعه روستاها نباید منجر به تبدیل اراضی کشاورزی به ویلا شود

وی افزود: دوستان حوزه مسکن بیشتر از ظرفیت کشور و به صورت غیرکارشناسی شده در قانون جهش مسکن آورده اند حداقل ۰.۲ درصد اراضی باید به توسعه روستاها و شهرها برای توسعه مسکن اختصاص داده شود. این قانون اشتباه است و مجوز تغییر کاربری برای ۳۳۰ هزار هکتار اراضی کشاورزی صادر کرده است. در حالیکه وسعت مجموع شهرهای فعلی کشور بر اساس آمار سازمان امور اراضی ۱ میلیون هکتار است.

بازرگان گفت: باید توجه کرد که بسیاری از اراضی که در معرض تغییر کاربری برای ساخت مسکن هستند هم اکنون سطح زیر تولید محصولات اساسی و مهم کشورند. مثلاً ۲۸۷ هزار هکتار مجموع مساحت طرح های هادی سه استان مهم شمالی کشور است و از این مقدار ۱۵۰ هزار هکتار آن زمینهایی است که همین الان در آنها کشاورزی می شود. پس این طرح ها چگونه اجرا شوند؟ وقتی آمار نشان می دهد جمعیت روستایی رو به کاهش است، اشتباه است که به روستاها اجازه توسعه مساحت مسکونی می دهیم برای جمعیتی که در حال تخلیه است. زیرا این کار به معنی تبدیل شدن اراضی به ویلاست.

نوع نگاه به تغییر کاربری اراضی کشاورزی باید تغییر کند

رئیس هیئت مدیره انجمن علوم خاک ایران گفت: فائو ۱۱ کارکرد برای خاک نام برده است که مهم ترین آن حتی با آمدن شیوه های نوین کشاورزی تامین غذا با استفاده از منبع مهم خاک است. در اوکراین دعا بر سر زمین های حاصل خیز است و بنابراین نمی توانیم ساده از تغییر کاربری اراضی به بهانه ساخت گلخانه و دامپروری کوتاه بیایم.

وی افزود: هر تغییر کاربری با الگوی نامناسب که به میکروارگانیسم ها و سایر مواد خاک صدمه بزند تغییر کاربری است و نوع نگاه حاکم در دولت و سازمان های مربوطه باید تغییر کند و اصلاً نباید به این اراضی دست زده شود و حتی در زمین های درجه ۵ آنهایی که کشاورزی در آنها انجام می شود نباید تغییر کاربری داده شوند.

کشاورزی خرده مقیاس صرفه ندارد و عملیاتی نیست

بازرگان گفت: اجازه ۰.۲ درصد گسترش مناطق مسکونی نباید در سراسر کشور یکسان باشد؛ مثلاً در شمال کشور که حاصل خیزترین خاک و تولید غذا را در آنها داریم باید این عدد کمتر باشد. یکی از علل شکست طرح های توسعه ای ما این است که در مطالعات تطبیقی اشتباه عمل کرده ایم و باعث شده است نسخه های متفاوتی در کشور صادر شود. ما باید مدل خودمان را داشته باشیم و با اراضی کشور بازی نکنیم.

وی افزود: امروز در دنیا و ایران به سمت کشاورزی تجاری رفته ایم و اینطور نیست که هر کسی در باغچه خودش پیاز و... کشت کند. کشاورزی الان یک علم شده است و در شرایط خرده مقیاس و مدیریت زمین های کوچک، کشاورزی نمی صرفد. باید دانش صحیح کود و سم و... استفاده کرد و از ماشین آلات مناسب بهره گرفت.

کامبیز بازرگان با اشاره به اینکه برخی از بحث هایی که گفته شد دقیق نیست و نمی شود آمار یک کشور متفاوت را به ایران تعمیم داد، گفت: با ادله مختلف اثبات شده است که اراضی

خرد بهره‌وری ندارند و قابلیت تجاری سازی پایین دارند؛ مالکیت می‌تواند متعدد و خرد باشد اما مدیریت باید بزرگ مقیاس باشد.

وی افزود: در طول این سال‌ها فراوان در شهری مثل لاهیجان زمین‌های کشت چای تغییر کاربری شده است و این مسئله کاملاً محسوس است.

واردات ارزان و شرایط اقتصادی تولید انگیزه تغییر کاربری را بیشتر می‌کند

بازرگان ادامه داد: یکی دیگر از دلایل تغییر کاربری آسان و از صرفه افتادن تولید، واردات ارزان است یعنی بخشی از عوامل تغییر کاربری بیرون از سازمان امور اراضی است و باید سایر شرایط اقتصاد کلان کشور را طوری کنیم که این تغییر کاربری اینهمه پیش نیاید. به دلیل خردی و عدم سرمایه‌گذاری در کشاورزی قیمت تمام شده محصولات تولید شده در ایران عمدتاً از واردات گران‌تر است. باید ببینیم چرا حاکمیت از تغییر کاربری هیچ ابایی ندارد؟ به نظر من چون مسکن ساختن نمایش و پاره کردن روبان دارد اما حفظ کشاورزی برای مسئولین سیاسی بهره‌برداری خاصی ندارد.

ایده شهر مولد نباید موجب تغییر کاربری اراضی شود

بازرگان در پایان خاطرنشان کرد: در این جلسه همه متفقیم که ۱۸.۵ میلیون هکتار اراضی کشاورزی دست نخورد و اگر قرار به اجرای ایده‌هایی همچون شهر مولد است، این موارد خارج از حوزه اکولوژیک شهرهای بزرگ باشد. این ایده بسیار مطلوب است اما در تناقض با ماده مربوطه قانون جهش مسکن است که در عمل زمینهای درجه ۳ به بعد را دچار تغییر کاربری کرده و لازم است همگی با هم همراه شویم تا با یک اصلحیه جلوی تغییر کاربری این اراضی گرفته شود و با ایجاد شهرهای مولد خارج از محدوده‌های شهری از توسعه بیش از حد شهر نیز جلوگیری شود.

زیست شهر مولد یک الگوی چند وجهی اما مبهم

علی فرنام، مدیر گروه عمران و شهرسازی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در این نشست درخصوص الگوی مطلوب توسعه شهری گفت: در ۱۱۰۰ شهر از کشور، اولویت توسعه، توسعه کم تراکم است و در الگوهای توسعه شهری هم باید از توسعه افقی و هم توسعه عمودی مد نظر سیاستگذار باشد. برای استفاده از الگوی «شهر مولد» بعنوان پاسخی به نیاز همزمان مسکن و امنیت غذایی، حتما باید ابعاد مختلف آن در نظر گرفته شود. اگر متقاضی برای چنین سبک سکونتی وجود داشته باشد حاکمیت باید حتما به سراغ توسعه آن برود. ولی پیش از توسعه این الگو سوال اینجاست که چرا جمعیت فعلی روستایی ما نیز با وجود حمایت‌های گسترده در زیرساخت‌های روستایی بعد از انقلاب از جمله کشیدن راه روستایی، رساندن آب، گاز، برق و غیره کماکان تمایل به مهاجرت به شهرها دارند و جمعیت روستانشین ما با کاهش شدید به ۲۰ میلیون نفر رسیده است؟ چرا با وجود ایجاد اشتغال در روستاها، مهاجرت به شهرها برای مشاغل کم کیفیت در شهرها همچنان پایدار است؟ اینها مسائل چند بعدی اجتماعی، اقتصادی و کالبدی هستند که پیش از توصیه به احداث زیست شهر مولد، ابتدا باید به آنها پاسخ داده شود.

بالا بودن تراکم شهرها در ایران؛ کژفهمی در طرح مسأله

فرنام با تاکید بر اینکه باید بنیاد مسکن پاسخگو باشد چرا با وجود ظرفیت تولید معیشت محور در روستاها، این سبک از تولید روستایی کاهش پیدا کرده است گفت: اینکه گفته می شود علت رشد قیمت مسکن بستن محدوده شهرها است و تراکم در این محدوده به شدت بالا است و باز کردن محدوده شهری راه حل است، شاید درخصوص برخی شهرهای ما صادق باشد ولی برای بسیاری از شهرها صادق نیست. بنابراین شاید موضوع مسکن و چالش‌های آن در کلانشهرها با توسعه حومه نشینی حل شود ولی الزاماتی دارد که باید از طریق حمل و نقل یکپارچه اتفاق بیفتد. از طرفی در خصوص توسعه زمین شهری و رشد

شهرها، هیچ گونه خساستی اتفاق نیفتاده و حتی شهرهای تاریخی ما هم تقریباً تراکمی معادل شهرهای امروز ما داشته‌اند.

تأمین خدمات شهری مهمتر از الحاق اراضی برای مسکن سازی

مدیر گروه عمران و شهرسازی مرکز پژوهش‌های مجلس با تأکید بر اینکه از زمان ورود طرح‌های جامع شهری به برنامه ریزی کالبدی در ایران از دهه ۱۳۵۰ به بعد، تراکم در شهرهای ما تغییر معناداری پیدا نکرده است گفت: از طرفی پیرامون کلانشهرها در ایران نیز، شهرهای متعددی شکل گرفته‌اند مثلاً در اطراف کلانشهرهای تهران و کرج، حدود ۶۰ شهر شکل گرفته‌اند. وقتی از تهران خارج می‌شویم حدود ۱۷ شهر شکل گرفته‌اند بدون اینکه فاصله و مرز مشخصی بین آنها باشد. بنابراین گسترش افقی هم در ایران به وفور اتفاق افتاده است. ولی توسعه ما توسعه متوازی نبوده است.

وی افزود: شاید در برخی شهرها زمین عرضه نشده باشد ولی اینکه ما بخواهیم به طور گسترده در همه شهرها اراضی مختلف پیرامون شهر را به شهر الحاق و برای مسکن سازی عرضه کنیم، محل بحث است. در دهه ۶۰ نرخ رشد جمعیت در شهرهای ایران بسیار بالا بوده است. در این دهه ۳ سیاست برای پاسخ به این نرخ فزاینده جمعیت در نظر گرفته شد: آماده‌سازی زمین، شهرهای جدید و توسعه شهرها در قالب طرح جامع. هنوز در برخی شهرها، اراضی که از دهه ۷۰ الحاق شده‌اند به طور کامل بارگذاری نشده‌اند. نکته اصلی در کنار الحاق زمین و بحث تأمین مسکن، خدمات شهری از قبیل پارک، مسجد، کلانتری، درمانگاه و غیره است که در بسیاری از الحاق‌های انجام شده در گذشته، هنوز این خدمات شهری شکل نگرفته‌اند. در شهرهای جدید اطراف تهران که با تراکم بسیار بالایی ساخته شده‌اند، بعد از ۱۰ تا ۱۵ سال هنوز خدمات شهری شکل نگرفته‌اند. بنابراین چرخه‌های اقتصادی، اجتماعی و کاربری زمین همگی باید با هم دیده شوند.

زیست شهر مولد نمی تواند یک الگوی رایج و جامع برای کل کشور باشد

فرنام گفت: در حال حاضر و شرایط فعلی هم اگر کسی تمایل به زندگی در خانه های ویلایی داشته باشد به نظر نمی آید محدودیتی برایش وجود ندارد. به طور مثال الان کسی که یک آپارتمان ۷۵ متری در تهران دارد، تقریباً به طور متوسط ۶ میلیارد تومان قیمت دارد، با این قیمت یک شخص به راحتی می تواند یک زمین هزار متری در حومه تهران خریداری کند، اما چنین اتفاقی رخ نمیدهد. یا در مثالی دیگر، شاهد این هستیم در شهرهای جدید مهاجران و امیرکبیر در پیرامون اراک با اینکه مهاجران دارای تراکم بالا و امیرکبیر دارای تراکم پایین و ویلایی است، تقاضا برای سکونت در مهاجران که حتی الودگی بالاتری هم دارد بیشتر است. چرا که در انتخاب محل زندگی مسئله اصلی اشتغال است. اشتغال در مهاجران آنقدر مزیت دارد که بیشتر افراد تمایل به سکونت در مهاجران دارند و امیرکبیر که کاملاً ویلایی و کم تراکم است رغبت سکونت کمتری دارد.

وی در پایان تاکید کرد: این تفکر که با زیست شهر مولد، افراد را ترغیب به چنین سبک زندگی کنیم شاید یک جامعه هدف ۲ تا ۳ درصدی داشته باشد زیرا آینده جوامع بشری ناخودآگاه به سمت صنعتی شدن و خدماتی تر شدن پیش می رود. اگر چه الگوی زیست شهر مولد یک الگوی ایده ال است ولی در واقعیت نمی تواند به عنوان یک الگوی رایج برای ما مطرح باشد که صرفاً با تأمین زمین و ابزارهای سکونت در همه جا اتفاق افتد. حتماً سکونت ویلایی از سکونت آپارتمانی بهتر است و تراکم بالا مضرات بسیار زیادی دارد ولی این بحث شاخه ها و ابعاد بسیار زیادی دارد که هر کدام از این ابعاد نیاز به بررسی تفصیلی و عمیق دارد از قبیل مصرف سوخت، آلودگی هوا، قیمت زمین، دسترسی به اشتغال و ...

تغییر کاربری اراضی کشاورزی قیمت زمین را چند برابر کرده است

مسعود حسینی کارشناس اندیشکده همت ضمن تشکر از اندیشکده اقتصاد مقاومتی بابت مطرح کردن بحث خرد شدن اراضی کشاورزی گفت: این مسئله بارها مورد تاکید مقام معظم رهبری بوده است و بر حفظ اراضی کشاورزی اشاره داشتند ولی متاسفانه تا به حال محقق نشده است.

وی افزود: مطابق رای وحدت رویه شماره ۸۲۲ مورخ ۱۴۰۱ دیوان عالی کشور، تغییر کاربری غیرمجاز اراضی زراعی و باغها جرم مستمر محسوب نمی شود و مشمول مقررات مرور زمان تعقیبی می شود. بنابر همین رای، متاسفانه ۶۰ تا ۷۰ درصد رای قضات علیه قانون حفظ کاربری اراضی است. از طرفی تبصره ۲ ماده ۹ قانون جهش مسکن که مجلس اخیرا مصوب کرد، به مقدار زیادی باعث تغییر کاربری اراضی کشاورزی درجه ۳ تا ۶ شده است. ۷۰ درصد کشت دیم کشور در زمین های کلاس ۳ و ۴ انجام می شود که با این مصوبه مجلس این زمینها نیز می تواند تغییر کاربری داشته باشد و معلوم نیست چه کسانی پشت این مسائل هستند. با این اقدام که به نظر بنده خیانت به کشور بود، کاری کردند که بر اساس الحاقات اراضی درجه ۲ تا ۴ به محدوده شهر، زمینی که قبلا ۱۰۰ هزار تومان بود الان ۱۰-۲۰ میلیون تومان معامله شود و همان کسانی پشت این الحاقات بودند که تبصره ۲ ماده ۹ را پیشنهاد کردند.

سنددار کردن زمین‌های کشاورزی راهکار کافی مقابله با تغییر کاربری نیست

کارشناس اندیشکده همت گفت: سازمان امور اراضی در خصوص جلوگیری از تغییر کاربری غیرمجاز عملکرد خوبی نداشته است. ایده ای در وزارتخانه جهاد مطرح بود که شخص وزیر اسبق مدعی بود با سنددار کردن زمین های کشاورزی ترمز تغییر کاربری را می کشد. متاسفانه رئیس سازمان امور اراضی هم با این ایده همراه شد و اکنون که حدود ۵۰ تا ۶۰

درصد اراضی تا به حال سند دار شدند، ولی باز هم همین اراضی سنددار شده در حال تغییر کاربری هستند و در دولت جدید نیز همین قضیه ادامه دارد.

وی افزود: رئیس قوه قضائیه آقای اژه ای نیز چند وقت است میگوید که دیوار کشی کردن، خرد شدن یا تغییر کاربری اراضی حساب نمی شود، ولی اینطور نیست و معلوم نیست چه کسانی این حرف ها را به آن ها می گویند.

کشاورزی معیشت محور، باغشهر یا شهر مولد همگی منجر به تغییر کاربری خواهد شد

مسعود حسینی گفت: حقیقت این است که بین مسکن معیشت محور یا باغشهر یا شهر مولد تفاوت چندانی وجود ندارد و همگی منجر به مفاسدی از جمله تغییر کاربری یا چاههای غیر مجاز خواهد شد. در شیراز با ایجاد باغشهر طی دهه قبل، با ۲۰ هزار حلقه چاه غیر مجاز آبهای زیرزمینی را تخلیه کردند.

وی افزود: برای طرحهایی همچون مسکن معیشت محور ایران را با تجربه کیبوتص رژیم صهیونیستی مقایسه میکنند اما این دو ایده قابل مقایسه نیست چون آنها برای جلب صهیونیستها ممکن است اقداماتی کنند که با امنیت پایدار مغایر باشد و بسیاری از اساتید حوزه شهرسازی نیز با طرحهای شهر مولد و کشاورزی معیشت محور مخالفت میکنند. مساحت زمینهای کشاورزی در آمریکا و اروپا نشان می دهد از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۳ با رشد مقیاس مواجه بودند و همه به سمت افزایش ابعاد زمین رفته اند.

وی افزود: اسفند ۱۴۰۰ رهبری گفتند در مواردی دیده شده در نزدیکی شهرها اراضی کشاورزی را به خانه و ویلا تبدیل می کنند، جلوی این کار باید گرفته شود. در اسپانیا سال ۲۰۱۲ قانونی تصویب شد که معروف به قانون ویروس بود. در این قانون بنا شد زمینهای کشاورزی که ۶ هکتار مساحت دارد به آن مجوز خانه باغی (اتاق نگرهبانی) تخصیص دهند. آنقدر تخریب این قانون برای کشاورزی بالا بود که سال ۲۰۱۶ قانون را ابطال کردند و عطف به ماسبق هم شد.

حدود ۳۱ درصد اراضی کشاورزی زیر ۲۵۰۰ متر است

کارشناس اندیشکده همت گفت: در کشور ما به ۱ هکتار نیز در اراضی باغی مجوز اتاق نگهبانی (خانه باغی) می‌دهند اما در استرالیا روی ۴۰ هکتار چنین مجوزی داده می‌شود. طبق گزارش معاونت سازمان امور اراضی در سال ۱۴۰۱، صرفاً ۲۹ درصد اراضی کشور بیش از ۱ هکتار مساحت دارد و حدود ۳۱ درصد اراضی زیر ۲۵۰۰ متر است، ۲۰ درصد ۲۵۰۰ تا ۵۰۰۰ متر مربع و ۲۰ درصد ۵۰۰۰ متر تا ۱ هکتار است. اگر خرده مقیاسی موجب بهره‌وری می‌شود پس چرا تا الان بهره‌وری نداشتیم؟

وی افزود: هرچه زمین خردتر می‌شود قیمت زمین گرانتر می‌شود. در مناطق اطراف تهران یک فروشنده مواد مخدر بعد از آزادی از زندان یک بنگاه املاک زد و طبق گفته خودش یک زمین ۴ هکتاری را که ۳ میلیارد تومان خرید کرده بود به ۴۰ قطعه تبدیل کرده بود و بعد ۶ ماه آن را ۱۲۰ میلیارد تومان بدون تغییر کاربری و فقط با خرد کردن مقیاس فروخته بود

راهکارهای مقابله با تغییر کاربری اراضی

حسینی در پایان با اشاره به اقداماتی که برای جلوگیری از تخریب اراضی ضروری است تاکید کرد: لازم است امکان مشارکت مردم برای جلوگیری از تغییر کاربری از طریق سامانه سازمان امور اراضی فراهم شود. پیشنهادهای دیگر در این زمینه پایش اراضی درجه ۱ و ۲ و جلوگیری از تغییر کاربری با استفاده از هوش مصنوعی و بصورت برخط بجای رجوع به تصویر ماهواره‌ای و همچنین شفافیت و نظارت جدی بر تعاونی‌های بنیاد مسکن کارکنان دولت خواهد بود.

کلیپ نشست هفتم

فیلم کامل نشست هفتم

الزامات اجرای سند ملی دانش بنیان امنیت غذایی

نشست هشتم، دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی

نشست «الزامات اجرای سند ملی دانش بنیان امنیت غذایی» به عنوان هشتمین نشست تخصصی از یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، روز چهارشنبه ۱۲ دی ماه ۱۴۰۳، با حضور جمعی از اساتید و صاحب نظران و فعالان این حوزه در دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی برگزار شد.

آقایان پیمان فلسفی نایب رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی، اکبر فتحی معاون برنامه ریزی و امور اقتصادی وزارت جهاد کشاورزی، اسکندر زند دبیر کمیسیون تدوین سند ملی دانش بنیان امنیت غذایی، مجتبی خیام نکویی رئیس سابق سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، سید محمدعلی ابراهیم زاده موسوی رئیس دانشکدگان کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران، خداکریم جلالی مشاور سابق وزیر جهاد کشاورزی، محمد امامی رئیس اندیشکده کشتبان، عیسی بزرگ زاده سخنگوی صنعت آب کشور، کریم زاهدی معاون

فناوری، نوآوری و اقتصاد دانش بنیان شورای عالی انقلاب فرهنگی، سیدعلی فاطمی مدیر امور نوآوری و اقتصاد دانش بنیان دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی و ایمان افتخاری دبیر ستاد علم و فناوری شورای عالی انقلاب فرهنگی اعضای اصلی این نشست بودند.

در این نشست به سوالات زیر پاسخ داده شد:

۱- ظرفیت ها و نقاط قوت سند ملی دانش بنیان امنیت غذایی را چه می دانید؟ این سند چگونه می تواند منجر به تقویت امنیت غذایی کشور و ایجاد همگرایی در خصوص گلوگاه های اصلی این حوزه شود؟

۲- پیش نیازها و الزامات اجرایی شدن سند و سازکارهای پایش مستمر آن چیست؟ نهاد متولی راهبری اجرای سند چه ویژگی هایی باید داشته باشد و دارای چه وظایف و اختیاراتی باشد؟

سند امنیت غذایی با هدف نیل به اقتصاد مقاومتی و تحریم ناپذیری تدوین شده است

ایمان افتخاری دبیر ستاد علم و فناوری شورای عالی انقلاب فرهنگی بعنوان دبیر این نشست گفت: امنیت غذایی و اولویت دهی به حوزه کشاورزی نیازمند یک ریل گذاری بود که این سند تلاش کرده است یک مسیر پایدار با هدف نیل به اقتصاد مقاومتی و تحریم ناپذیری ایجاد کند. از ویژگیهای این سند می توان به واقع بینانه بودن، تدوین با همکاری همه دست اندرکاران و دانش بنیان بودن آن اشاره کرد. با تلفیق رویکردهای دانش بنیان برای صیانت از منابع آبی می توانیم زنجیره ارزش را به نحوی تقویت کنیم که اقتدار غذایی را نیز دچار آسیب نکند. بعد از ابلاغ سند چند رویکرد درخصوص نحوه اجرایی سازی آن داشتیم که کدام نهاد و به چه نحوی متولی اجرای آن باشد و این اختلاف موجب کند شدن فرآیند اجرایی آن شده است.

دبیر ستاد علم و فناوری شورای عالی انقلاب فرهنگی گفت: حوزه کشاورزی محل تقابل مسأله های بزرگ کشور از جمله محیط زیست، آب، امنیت غذایی و منابع طبیعی است که اگر متکی به دید بخشی به سمت حل برویم سیستم درست عمل نمی کند و باعث نابودی بخش قابل توجهی از زیرساخت امنیت غذایی کشور خواهد شد.

وی افزود: در این نشست پیشنهاد شد دبیرخانه اجرایی این سند در وزارت جهاد کشاورزی تشکیل شود و تا تعیین تکلیف نسبت شورای عالی سلامت با این سند نیز، به موازات دبیرخانه وزارت جهاد، در همه دستگاه های دیگر دخیل در سند دبیرخانه های بخشی شکل بگیرد. نهایتاً پیشنهاد شد هماهنگی بالادستی برای رفع تعارض این دبیرخانه ها در سطح ریاست جمهوری انجام شود.

نقطه ضعف سند امنیت غذایی «ابهام در تعیین متولی» است

اکبر فتحی معاون برنامه ریزی و امور اقتصادی وزارت جهاد کشاورزی در این نشست گفت: سند صرفاً بیان اقدامات راهبردی نیست بلکه برنامه و اقدامات عملیاتی نیز دارد. اگر توجه شود این سند دقیقاً شرح وظایف وزارت جهاد کشاورزی در بخش تحقق امنیت غذایی و خودکفایی است، حال سوال این است چرا این اهداف و وظایف محقق نشده است. در این سند الزامات اجرایی نیز مطرح شده است اما نقطه ضعف این است که در عمل، متولی اجرایی این سند کدام دستگاه است؟ این مسئله نقطه ضعف سند است که باید برطرف شود.

امنیت غذایی در تقابل با امنیت آبی نیست

معاون برنامه ریزی و امور اقتصادی وزارت جهاد کشاورزی گفت: سند امنیت غذایی به ابهامات در خصوص اهداف خود در حوزه خودکفایی پاسخ داده و میگوید در سال پایانی سند، ایران کشوری برخوردار از امنیت غذایی، با تکیه حداکثری به تولید داخل از طریق نفوذ دانش، اعتلای فرهنگ کشاورزی و بهره وری است.

وی افزود: هیچگاه امنیت غذایی را در تقابل با امنیت آبی ندیدم. کشاورز به این درک رسیده که اگر آبی نباشد معیشت خود او تعطیل می‌شود اما این ماییم که در زندگی و کار او دخالت کردیم و با قیمت‌گذاری دستوری از جیب تولیدکننده برداشتیم و نگذاشتیم بهره‌وری آب خود را بالا ببرد. اگر وزارت نیرو و وزارت جهاد شبکه آبیاری را به درستی تنظیم کنند بخش کشاورزی مقصر بدمصرفی آب نخواهد بود.

تخصیص منابع لازم اجرای سند امنیت غذایی انجام نشده است

فتحی گفت: متأسفانه لایحه بودجه و برنامه هفتم تخصیص منابع لازم این سند امنیت غذایی را انجام نداده است. این سند برای اجرایی شدن در سال اول ۱۰۰۰ همت نیاز به منابع مالی دارد و برای رسیدن به اهداف ۵ ساله ۸۰۰۰ همت بودجه نیاز دارد اما این منابع تخصیص داده نشده است و چون نمی‌توانیم اجرا کنیم مشکل را به گردن همدیگر خواهیم انداخت.

اصلاح ساختار اجرایی سند امنیت غذایی لازم است

وی افزود: ساختار اجرایی ما برای اجرای این سند واقعا مشکل دارد. وزارت بهداشت به ماده ۷ قانون احکام دائمی استناد کرده و می‌گوید مجری سند باید شورای سلامت باشد. با این حال سند فقط در قسمت اندکی به مباحث سلامت می‌پردازد و آن قسمت هم در داخل واحد تولید کشاورزی اتفاق می‌افتد و دبیرخانه آن نمی‌تواند در وزارت بهداشت باشد.

فتحی ادامه داد: اصلاح ساختار اجرایی لازم است و هر چند رئیس‌جمهور سابق طی نامه‌ای اجراییات را به وزارت جهاد واگذار کرده بود، اگر اکنون نیز رئیس‌جمهور مشابه همان نامه قبلی تفویض اختیار به وزارت کشاورزی کند، ما آمادگی اجرای سند را داریم.

وی در پایان خاطرنشان کرد: اگر می‌خواهیم به هدف خودکفایی در افق سند برسیم باید منابع به زراعی، به نژادی، ارتقای بهره‌وری و... تامین مالی شود وگرنه نخواهیم توانست با ۵۰ میلیارد متر مکعب آب به خودکفایی برسیم.

سند امنیت غذایی یک سند ملی بالادستی دانش بنیان و بسیار ارزشمند است

پیمان فلسفی نایب رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی در این نشست ضمن تشکر از دست اندرکاران همایش اقتصاد مقاومتی برای پرداختن به مسائل حوزه کشاورزی و سند امنیت غذایی گفت: این سند از جهت پرداخت جامع به موضوع و ارائه یک سند ملی بالادستی دانش بنیان بسیار ارزشمند است و استفاده از نهادهای مختلف در تدوین و اجرای سند نیز بر غنای آن افزوده است.

وی افزود: ابلاغ این سند توسط ریاست جمهوری موجب خوشحالی فعالان این عرصه شد و منتظر اجرایی شدن آن بودیم اما متأسفانه از زمان ابلاغ اجرایی نشده است که نیازمند آسیب شناسی است. البته دولت از آن بعنوان مرجع برای اعداد و ارقام در تدوین سایر اسناد استفاده کرده اما در اجرا هنوز ورود نکردند. ما در مجلس علاقمندیم این سند عملیاتی شود و مورد توجه قرار بگیرد. تحلیلهایی در جهت آسیب شناسی این سند توسط مرکز پژوهشهای مجلس و سایر موسسات مطالعاتی انجام شده که به اجرایی شدن آن کمک خواهد کرد.

با ظرفیت فعلی آب و خاک می توان سالانه تا ۳۰۰ میلیون تن غذا تولید کرد

نایب رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی گفت: اعتقاد بنده خودکفایی در محصولات کشاورزی است و معتقد هستم که کشاورزی باید محور توسعه اقتصاد کشور باشد. باور دارم که با همین ظرفیت آب و خاک می توانیم سالانه تا ۳۰۰ میلیون تن غذا تولید کنیم. برای اجرای این سند باید همه دستگاه ها و نهادهای کشور کمک کنند و پای کار بیایند.

در برخی بخش‌های سند امنیت غذایی باید بازنگری صورت گیرد

وی افزود: از نقاط ضعف این سند اجماع در برخی بخش‌های این سند است؛ به عنوان مثال در میزان آب مصرفی بخش کشاورزی دو عدد متفاوت در سند بیان شده است. از طرفی قرار شده میزان آب مصرفی بخش کشاورزی به ۵۰ میلیارد متر مکعب کاهش پیدا کند و در همین حین تولید محصولات کشاورزی به ۱۶۰ میلیون تن برسد. این کاملاً تناقض دارد چرا که برای افزایش تولید محصولات کشاورزی تا حد خودکفایی به ۱۰۰ میلیارد متر مکعب آب نیاز داریم؛ لذا باید یک بازنگری در این بخش صورت بگیرد. همچنین برای چالش‌ها راهکارهای دقیقی پیدا و عملیاتی کنیم. گفته می‌شود برای اجرای برنامه‌های امنیت غذایی به ۱۰۰۰ همت منابع نیاز است در حالی که می‌بینیم حتی ۵۰ همت منابع اصلاح الگوی کشت نیز تأمین نشد، در نتیجه تأمین منابع مالی لازم یکی دیگر از ابهامات سند امنیت غذایی است.

۶ دلیل تدوین سند دانش بنیان امنیت غذایی

مجتبی خیام نکویی رئیس سابق سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی در این نشست گفت: ابتدا باید به انگیزه و چرایی تدوین این سند بپردازیم که شامل موارد زیر است

- ۱- کشور دارای یک سند فراگیر و جامع در حوزه امنیت غذایی نبود.
- ۲- مسئله امنیت غذایی در کشور جدی گرفته نمی‌شد و به عنوان اولویت درجه ۱ محسوب نمی‌شد.
- ۳- امامین انقلاب تاکید ویژه‌ای بر روی امنیت غذایی داشته‌اند. به عنوان نمونه رهبری فرمودند امنیت غذایی مسئله درجه ۱ کشور است و نباید مورد غفلت قرار بگیرد. اگر دقت شود رهبری هیچ موضوعی را این گونه مورد توجه قرار نداده بودند.
- ۴- برای جلوگیری از برخوردهای سلیقه‌ای وزرای جهاد کشاورزی ضروری بود که سندی

مینا باشد تا سلیقه ای با امنیت غذایی برخورد نشود.

۵- استکبار جهانی بحث غذا را مورد هدف قرار داده و تحریم کرده است؛ به عنوان مثال ترامپ مستقیماً به انگلستان دستور داد تا اجازه صادرات مرغ اجداد به ایران را ندهد و اگر مرغ لاین آرین نبود کشور در آن بازه برای تامین گوشت مرغ دچار مشکل می شد اما در عرض ۶ ماه مرغ آرین تحریم را خنثی کرد.

۶- جلوگیری از آسیب های تغییرات غذایی و تولید پایدار محصولات کشاورزی.

در مجموع عوامل فوق موجب شد تا تدوین سند امنیت غذایی در دستور کار قرار بگیرد.

مهم ترین مانع اجرای سند امنیت غذایی

رئیس سابق سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی گفت: هر سندی که در کشور تدوین و تصویب می شود باید شامل ۲ مولفه مهم «ساختار اجرایی سند» و «چگونگی بازنگری در صورت لزوم» را لحاظ کرده باشد که در سند امنیت غذایی این دو مولفه دیده شده است. مشاهده میکنیم طی ماده ۷ این سند تصویب شده است که دبیرخانه اجرای این سند در وزارت جهاد باشد که البته بعد از ابلاغ اتفاق دیگری افتاد و با وزارت بهداشت به چالش در ساختار اجرایی خوردیم.

وی افزود: در طول تدوین سند با وزارت بهداشت جلسات متعددی داشتیم که آنها معتقد بودند متولی امنیت غذایی هستند. این در حالی است که شاهدهیم نامه ای از دبیر شورای سلامت و امنیت غذایی به وزیر بهداشت ارسال شده که ۸۶٪ موارد سند امنیت غذایی خارج از حیطه وظایف وزارت بهداشت و مربوط به وزارت جهاد کشاورزی است. پس چرا دبیرخانه این سند در وزارت بهداشت است؟ تا قبل از دولت سیزدهم این شورا حتی یک جلسه هم با حضور وزیر بهداشت نداشت و با تشکیل چند جلسه در دولت سیزدهم دوباره وزارت بهداشت مدعی متولی گری امنیت غذایی شد. بنابراین مهم ترین مانع در جمع بندی ها همین ادعای

صورت گرفته از سوی وزارت بهداشت است.

الزامات اجرای سند دانش بنیان امنیت غذایی

وی در بیان الزامات اجرای این سند گفت: رعایت حقوق نسل‌های آینده، حفظ منابع پایه با رعایت مسائل اکولوژیک، نگاه مستمر دانش بنیانی به امنیت غذایی، و توجه به ابعاد مختلف اجرای سند از الزامات اجرای این سند است و این سند باید هماهنگ اجرا شود. همچنین توجه به الگوی مصرف لازم است چرا که در کشور ما ضایعات محصولات کشاورزی بسیار بالاست. حدود ۳.۲ میلیون تن مصرف برنج داریم که ۳۰ درصد آن ضایعات می‌شود.

وی افزود: توسعه صنعت کشور حول کشاورزی و امنیت غذایی باید صورت بگیرد. به طور مثال هد کمباین‌ها در کشور ما موجب ضایعات حدود ۱ میلیون تن در مزرعه حین برداشت می‌شود که می‌توان با کمک صنعت به رفع این موضوع پرداخت.

مجتبی خیام نکویی گفت: مجموعه‌های ذیل مقام معظم رهبری مانند آستان قدس، ستاد اجرایی و ... می‌توانند به عنوان الگو و پایلوت کشاورزی دانش بنیان شوند. هم چنین نقش تشکل‌های کشاورزی باید پررنگ‌تر شود و از انجام فعالیت‌های اجرایی بدون پشتوانه تحقیق جلوگیری شود.

متولی اجرای ۷۰ درصد وظایف سند امنیت غذایی وزارت جهاد کشاورزی است

خداکرم جلالی مشاور سابق وزیر جهاد کشاورزی در این نشست گفت: چالشهای بخش کشاورزی در تدوین این سند احصا شده و بر اساس آنها خصوصا چالشهای موجود در منابع پایه و و زنجیره‌ها سند تدوین شده است. در تهیه این سند تجربیات سایر کشورها مورد استفاده قرار گرفته و به علاوه توجه به خودکفایی و کاهش وابستگی به واردات و کیفیت مواد غذایی در آن انجام شده است.

مشاور سابق وزیر جهاد کشاورزی گفت: برای اجرای یک کار ابتدا باید مسئولان عزم جدی داشته باشند و کار نیز متولی مشخص داشته باشد؛ اما متأسفانه طی یک سال گذشته این سند بدون صاحب بوده است. شورای سلامت و امنیت غذایی در وزارت بهداشت طی ۲۰ سال گذشته ۱۸ جلسه بیشتر نداشته اما حالا میخواهد متولی اجرای سند امنیت غذایی باشد. درحالیکه این سند نیازمند تشکیل کارگروههای اجرایی، تدوین برنامه‌های اقدام و لاقط تشکیل یک دبیرخانه تخصصی است.

وی افزود: شورای عالی انقلاب فرهنگی بعد از ابلاغ سند کار را رها کرده درحالیکه در ماده ۷ این سند سیاستگذاری کلان و نظارت بر اجرای سند بر عهده خود شورا گذاشته شده است. وظیفه اجرای سند بر عهده ستاد راهبری اجرای سند است که تا کنون گزارشی از آن ارائه نشده است.

جلالی افزود: وظایفی که این سند بعهدہ رییس جمهور گذاشته نیز به شورای سلامت واگذار شده اما وزارت بهداشت واقعا تخصص کارهای مرتبط با این سند را ندارد و کسی که کمترین اطلاعاتی از سند داشته باشد می داند دبیرخانه تخصصی باید در وزارتتی باشد که ۷۰ درصد وظایف به عهده اوست.

جلالی ادامه داد: همچنین رفع ناهماهنگی این سند با مقررات و قوانین، بر عهده شورای انقلاب فرهنگی است و باید پیگیری کند که چرا سایر اسناد از جمله برنامه هفتم مبتنی بر این سند بالادستی تدوین نمی‌شود.

وزارت نیرو نیز باید پاسخگوی بدمصرفی آب باشد

جلالی در توضیح اینکه چه کسی باید پاسخگوی بدمصرفی آب کشاورزی باشد گفت: خود وزارت نیرو باید پاسخگو باشد که چرا ۵۰۰ هزار چاه غیرمجاز در کشور زده شده و ۵۵ درصد منابع آب کشور از سفره‌های زیرزمینی تامین می‌شود؟ چرا کمتر از ۵ درصد اعتبارات وزارت نیرو صرف مدیریت منابع آب زیرزمینی شده است؟ این در حالی است که می بینیم وزارت

نیرو بجای پاسخگویی در جایگاه طلبکاری قرار گرفته است.

وی افزود: چرا با احداث سد روی آبریز تالاب جازموریان بدون حقایق پایین دست موجب شدند ۵۰۰ هزار هکتار منشا گرد و غبار در کشور ایجاد شود؟ یا می بینیم آبخیزداری که راه نجات کشور است در طول سالها مورد بی توجهی وزارت نیرو قرار گرفته است. قانون افزایش بهره وری گفته تا سال ۱۴۰۴ مبتنی بر منابع آبخیزداری، بیان منفی آبهای زیرزمینی به صفر برسد اما هیچ اقدامی در این زمینه نشده است. بنابراین لازم است پیش از تلاش برای کاهش سهم آب کشاورزی، بر تقویت مدیریت منابع آبی تمرکز شود.

مسئول اجرایی سند امنیت غذایی باید مشخص شود

محمد امامی رئیس کارگروه امنیت غذایی معاونت راهبردی ریاست جمهوری در این نشست گفت: در دولت سیزدهم قبل از رونمایی از سند ملی دانش بنیان امنیت غذایی، در مقطعی سه سند جدا از هم برای امنیت غذایی در بخش های مختلف همچون سازمان استاندارد، شورای عالی پدافند غیرعامل و... در حال تدوین و نهایی سازی بود. بنابراین در آن زمان از طریق دفتر بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری به رئیس جمهور گزارش دادیم و از ایشان خواستیم این سندها با هم تلفیق شوند که نتیجه این اقدام، هم افزایی دستگاهها و رونمایی از سند ملی دانش بنیان امنیت غذایی بود.

وی افزود: در دولت چهاردهم با توجه به نقش و مسئولیت جدید معاونت راهبردی ریاست جمهوری، از رئیس جمهور درخواست کردیم چون طبق ماده ۷ سند امنیت غذایی «تصمیم‌گیری و تدبیر ساختار و سازوکار اجرایی به منظور برنامه ریزی، هماهنگی، انسجام بخشی، تقسیم کار نهادی، تدوین و اجرای نقشه راه و برنامه‌های عملیاتی، نظارت و پایش اقدامات و شاخص‌ها و تسهیل اجرای سند بر عهده رئیس جمهور است» از ایشان خواستیم که مسئول اجرایی این سند را انتخاب کند. رئیس جمهور نیز اجرایی کردن سند را بعهده معاونت راهبردی گذاشته اند. در همین راستا ۱۹ آذرماه از دستگاه های اجرایی خواستیم

عملکرد خودشان در اجرایی سازی این سند را گزارش بدهند و نماینده خود را برای شرکت در کارگروه اجرایی کردن سند در معاونت معرفی کنند؛ اما تا کنون بعد از یک ماه هنوز دستگاه ها گزارشی را نداده اند. این وضعیت یکی از عواملی است که باعث شده اقدام جدی برای عملیاتی کردن این سند صورت نگیرد.

مهم ترین تهدید کشاورزی و امنیت غذایی پرمصرفی و بدمصرفی آب است

عیسی بزرگ زاده سخنگوی صنعت آب کشور در این نشست گفت: مهم ترین تهدید کشاورزی و امنیت غذایی پرمصرفی و بدمصرفی آب در این بخش است. در ۱۵ سال گذشته ۳۰ درصد چاههای مجاز کشور به دلیل افت سطح آب دچار کف شکنی شده اند. یعنی باید چاهها عمیق تر شوند یا چاه جدید زده شود. این کار تا کی می تواند ادامه داشته باشد؟ فرونشست ادامه پیدا می کند و باید فکری به حال آن کرد. از ۶۰۹ دشت ایران، ۴۲۲ دشت ممنوعه یا بحرانی شده اند و ۳۵۹ دشت دچار فرونشست شده اند.

وی افزود: ۷۰ درصد دشت ها از دست رفته اند. طبیعت در حال تنبیه ما و کشاورزی در حال نابودی است. باید بهره وری را بالا برد و مصرف آب را کم کرد. در سند امنیت غذایی به این موضوع توجه شده است که یکی از مهمترین نقاط قوت آن است و باید توصیه های مربوطه عملی شود. باید بهره وری آب بر اساس شاخص ماده خشک از ۱.۳۹ به ۲.۶ برسد، یعنی تولید اضافه شود و مصرف آب کم شود. منابع آبی باید پایداری شرب، نیازهای محیط زیستی پیکره های آبی و جلوگیری از فرونشست ها را محقق کند.

مصرف آب طبق سند امنیت غذایی باید ۳۰ میلیارد متر مکعب کاهش یابد

سخنگوی صنعت آب کشور گفت: امنیت غذایی و امنیت آبی دو روی یک سکه است و بدون

هم بدست نمی آید. وزارت نیرو تمام قد در خدمت اجرای سند امنیت غذایی است و ما هیچ مقاومتی در برابر آن نداریم و آماده همکاری هستیم و این سند قابل انجام است. بر اساس سند امنیت غذایی تا سال ۱۴۱۱ باید مصرف آب از ۸۱ میلیارد متر مکعب به ۵۱ میلیارد مترمکعب کاهش پیدا کند ولی در تدوین و استخراج عدد ۵۱ میلیارد مترمکعب مصرف آب در هدفگذاری این سند، وزارت نیرو دخیل نبوده است. این در حالی است که در برنامه هفتم هدفگذاری شده که میزان مصرف آب تا پایان برنامه باید به ۶۵ میلیارد متر مکعب برسد.

وی افزود: در مورد آسیبهای این سند باید گفت ساختار اجرایی آن مشکل دارد. الان وزارت بهداشت قبول دارد که مسئولیت این سند باید به وزارت جهاد کشاورزی سپرده شود اما می‌خواهد شورای عالی امنیت غذایی دست وزارت بهداشت بماند و این دو مقام متفاوت و تناقض قابل رفع است.

۳ دلیل عدم اجرایی شدن سند امنیت غذایی

عیسی بزرگ زاده با بیان اینکه عدم اجرای سند امنیت غذایی ۳ دلیل داشته است، گفت: دلیل اول ابهام در هسته اجرایی آن است. دلیل دوم مقاومت داخلی است به نحوی که اگر حمایت افراد سیاستگذار و تبیین سند در رسانه‌ها نبود، برخی نمی‌گذاشتند این سند تدوین و تصویب شود. اکنون این سند هنجار ملی است و هر کس عمل نکند ناهنجاری کرده است. دلیل سوم عدم اجرا نیز بودجه سنگین اجرای آن است. گفته شده در سال اول برای اجرا به حدود ۱۵۰۰ هزار میلیارد تومان بودجه نیاز است و این رقم به این معناست که خواهان اجرایی شدن این سند نیستیم.

وی افزود: با وجود این، ما در وزارت نیرو طرح داریم که چگونه صنعت آب از درون خودش تامین مالی اجرای سند را انجام دهد. به قیمت سال پایه ۱۴۰۱ حدود ۲۱۷ هزار میلیارد تومان یارانه پنهان آب داریم که اگر محاسبات مربوط را برای سال ۱۴۰۳ تعدیل کنیم این رقم حداقل ۲ برابر خواهد شد. بنابراین از این محل می‌توان تامین مالی اجرا طرحهای توسعه ای از جمله سند امنیت غذایی را انجام داد.

ویژگی‌های مثبت سند امنیت غذایی

سیدمحمدعلی ابراهیم زاده موسوی رئیس دانشکدگان کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران در این نشست گفت: از ویژگی‌های مثبت این سند شامل موارد زیر است:

۱. این سند مبنای گفتمان سازی در بحث امنیت غذایی در کشور است؛ همچنین باید دقت شود که مشترکات این گفتمان دائما مورد مطالبه مردمی نیز قرار بگیرد.

۲. راه رسیدن به اقتدار غذایی توجه به زنجیره ارزش کشاورزی است که در سند به خوبی به آن توجه شده است. در این بخش رهبری مسئله اقتدار غذایی را مطرح می کنند که این خواسته از طریق زنجیره ارزش کشاورزی ممکن است. آمارها نشان می دهد میانگین درآمدی که از زنجیره ارزش در کشورهای توسعه یافته به دست می آید، به ازای هر تن معادل ۲ هزار دلار است؛ اما در کشور ما به ازای هر تن هزار دلار است که باید با استفاده از دانش بنیان شدن به رشد این بخش کمک شود.

وی در ادامه با بیان اهمیت موضوع امنیت غذایی افزود: کشور هلند کشاورزی را پایه توسعه اقتصادی خود می داند. کشور آمریکا امنیت غذایی را هم تراز امنیت ملی می داند و در دستگاه های امنیتی آنها امنیت غذایی را رکن اساسی امنیت می دانند. لذا ایران نیز باید کشاورزی را محور برنامه های اقتصادی خود قرار دهد.

امکان تولید ۳۶۰ میلیون تن محصولات کشاورزی با اجرای سند امنیت غذایی

موسوی گفت: در صورت نفوذ دانش در بخش کشاورزی با ۵۰ میلیارد مترمکعب آب و حتی کمتر هم می توانیم به خود کفایی برسیم. در اولین قدم مجلس باید مطالبه و پیگیری کند تا ببیند در ۱۸ ماه گذشته چه اقداماتی برای اجرای این سند صورت گرفته است. ضمن این که وزارت جهاد کشاورزی باید مسئول این سند باشد اما اجرای سند توسط وزارت جهاد

به تنهایی امکان پذیر نیست بلکه باید در قالب یک کنسرسیوم یا قرارگاه به صورت یک فرماندهی واحد و با تفکیک وظایف، اجرای این سند صورت بگیرد.

وی افزود: در حال حاضر همه دستگاه‌ها از مسئولیت این سند فرار می‌کنند، در راس آن هم وزارت جهاد کشاورزی است. این سند ظرفیت دارد در صورت اجرای کامل امکان تولید ۳۶۰ میلیون تن محصولات کشاورزی در کشور فراهم کند؛ چرا به ۱۶۰ میلیون تن اکتفا کنیم؟ این سند به عنوان یک سند بالا دستی در برنامه‌های کشور نظیر برنامه هفتم اصلاً رسوخ نکرده است که این یک نقطه ضعف است و باید نسبت به این موضوع اقداماتی داشته باشیم

۱۰ خصوصیت سند ملی دانش بنیان امنیت غذایی

اسکندر زند دبیر کمیسیون تدوین سند ملی دانش بنیان امنیت غذایی در این نشست گفت: این سند یکی از اسناد بزرگ، جامع و معتبر کشور است که ۱۰ خصوصیت در تدوین آن لحاظ شده است:

۱- این سند امنیت غذایی را بطور کامل تعریف کرده و ابعاد مختلف را در بر می‌گیرد. بطور مثال یکی از وجوه امنیت غذایی در این سند تاب‌آوری ذکر شده که جامع بین ثبات و پایداری است.

۲- همه ذی‌نفعان و صاحبان نقش از بخش خصوصی و دولتی و حاکمیتی در تدوین این سند دخیل بودند و هر جا احساس کردیم توانایی دارند از آنها بهره‌گرفتیم.

۳- اجماع روی این سند وجود دارد. چند طیف فکری مختلف راجع به این عنوان و مفهوم امنیت غذایی وجود دارد که چالش‌های فکری مختلفی دارند اما در تدوین این سند بین دو نحله فکری و دو دولت اجماع برقرار شد.

۴- این سند واقع‌بینانه است و کسانی آن را نوشتند که دستی در اجرا داشتند و ماورایی نیست.

۵- تئوری قوی پشت این سند است که یک چشم به منابع دارد و یک چشم به تولید و

مبنای تئوریک آن کشاورزی احیاگر منابع طبیعی است.

۶- اسناد بالادستی عمیقاً مطالعه شده و به دقت در تدوین این سند پیاده شده است. این سند ۶۰ زیرسند پشتیبان مستقل دارد و مثلاً روی الگوی مصرف یک کمیته چند ماه با جلسات متعدد روی مبنای تحقیق کردند.

۷- هر بخش سند توسط یک راهبر متخصص با تیم مرتبط نوشته شده است.

۸- این سند هم اقدام دارد و هم شاخص که بخشی از شاخص ها در اسناد پشتیبان ذکر شده است.

۹- این سند مشترکا بین وزارت جهاد و شورای انقلاب فرهنگی تدوین شده و در هر دو نهاد دبیرخانه داشته است اما به جهت دانش بنیان بودن و تاکید بر رشد بهره وری و کاهش خلا عملکرد توسط شورای انقلاب فرهنگی ابلاغ شد.

۱۰- نوآوری های زیادی در این سند وجود دارد.

تنها ۷ گام از ۱۷ گام لازم اجرایی سند امنیت غذایی برداشته شده است

دبیر کمیسیون تدوین سند ملی دانش بنیان امنیت غذایی گفت: تنها ۷ گام از ۱۷ گام لازم اجرایی سند امنیت غذایی برداشته شده است. در این سند بیش از ۳۰۰۰ دیتا داریم اما صرفاً در یک مورد که حوزه آب است نتوانستیم به اجماع برسیم و نماینده وزارت نیرو و وزارت جهاد ۱۰ میلیارد متر مکعب در مصرف آب وزارت جهاد اختلاف نظر داشتند که در سند ابلاغی هم باقی ماند.

وی افزود: برای اجرایی شدن یک سند ۳ مرحله گفتمان سازی، جریان سازی و شبکه سازی باید انجام شود. اکنون ۱۸ ماه از آغاز این سند گذشته که در مرحله گفتمان سازی اقدامات خوبی انجام شده و کارشناسان به این موضوع می پردازند.

اسکندر زند گفت: اولاً به درک درستی از امنیت غذایی به مفهوم یکتا و شفاف رسیدیم و اعتقاد به امنیت غذایی به درک عمومی تبدیل شده است. اما در مرحله جریان سازی با نقص مواجهیم و با اینکه اهداف سند به خوبی تبیین شده اما در ایجاد هماهنگی بین دستگاهها و نهادهای آگاه سازی ذی نفعان و مشارکت آنها نیاز به کار سنگین رسانه‌ای داریم.

همراهی کل دولت برای اجرای سند امنیت غذایی نیاز است

وی افزود: آماده سازی ظرفیت بین ۳ وزارتخانه نیرو، جهاد و بهداشت نیازمند همکاری و همراهی کل دولت است. با این حال وضعیت شبکه سازی و خیم است و ساختار اجرایی و مسئولیت اجرای این سند بر زمین مانده است. علیرغم اینکه در تدوین سند تاکید شد مسئولیت اجرای این سند یک ستاد مشترک ذیل رئیس‌جمهور است اما وزارت بهداشت با لابی گری اعلام کرد ما در وزارت بهداشت شورای امنیت غذایی داریم و اجرای کار را با تعلل مواجه کرد.

وی ادامه داد: بر اساس ساختار جدید، مجریان سند باید فوراً به سراغ تخصیص منابع و تعیین مسئولیت‌های نهادهای بروند. این سند مستلزم ۲۲۱ برنامه اقدام است که مقررات اجرایی و سازوکار نظارت و ارزشیابی می‌خواهد که بعد از گذشت ۱۸ ماه از ۱۷ گام لازم برای اجرای سند صرفاً ۷ گام برداشته شده است.

راهکارهای ساماندهی راهبری اجرای سند امنیت غذایی

کریم زاهدی معاون فناوری، نوآوری و اقتصاد دانش بنیان ستاد علم و فناوری دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی در این نشست گفت: به منظور ساماندهی راهبری اجرای این سند دو طیف اقدامات کوتاه‌مدت و بلندمدت قابل پیگیری است؛ در کوتاه‌مدت اجرای سند در دبیرخانه‌های متکثر مستقر در «وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی»، «وزارت جهاد کشاورزی» و «وزارت نیرو» قابل پیگیری است که در این صورت وظیفه تعیین وضعیت

موارد اختلافی بین دبیرخانه‌های متکثر در دستگاه‌های مختلف مطابق ماده ۷ سند ملی دانش‌بنیان امنیت غذایی بر عهده رئیس جمهور است.

وی افزود: در بلندمدت نیز اعمال اصلاحات در ساختار و شرح وظایف شورای عالی سلامت و امنیت غذایی قابل پیگیری است که این امر نیازمند بررسی و ارائه لایحه توسط دولت و تصمیم‌گیری در مجلس شورای اسلامی است. در این خصوص به نظر می‌رسد که کمیسیون کشاورزی مجلس آمادگی لازم برای بررسی لایحه پیشنهادی دولت را دارد.

وی با اشاره به جایگاه شورای عالی انقلاب فرهنگی در هماهنگی‌های کلان و نظارت کلان بر اجرای این سند، تصریح کرد: در دولت‌های سیزدهم و چهاردهم، شورای عالی انقلاب فرهنگی نامه‌نگاری‌ها و پیگیری‌هایی را به‌منظور تعیین تکلیف وضعیت راهبری اجرای سند توسط رئیس محترم جمهور انجام داده است. همچنین به‌منظور رصد وضعیت اجرای سند، گزارش‌هایی از دستگاه‌های اصلی مرتبط گردآوری شده و در نظر است گزارش نظارتی وضعیت اجرای سند به‌همراه نتایج این نشست به رئیس محترم جمهور و شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه شود.

پایش مستمر امنیت غذایی با اجرای سند امنیت غذایی

سیدعلی فاطمی مدیر امور نوآوری و اقتصاد دانش‌بنیان دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی در این نشست گفت: در تدوین سند ملی دانش‌بنیان امنیت غذایی از رویکرد برنامه‌ریزی راهبردی استفاده شده است. وجود اهداف کمی روشن در این سند، پایش مستمر حوزه امنیت غذایی را امکان‌پذیر می‌کند و در صورت استقرار سازوکارهای دقیق اندازه‌گیری اهداف، مبنایی برای همگرایی در خصوص مولفه‌های اصلی این حوزه ایجاد می‌شود.

وی افزود: در تدوین راهبردها و اقدامات ملی سند نیز ضمن توجه به هر چهار بعد حوزه امنیت غذایی (فراهمی، دسترسی، مصرف و سلامت، تاب‌آوری) و چالش‌های اصلی این حوزه، تلاش شده است انتخاب‌های سیاستی نسبتاً شفاف برای کشور ترسیم شود.

فاطمی در خصوص سازوکار اجرایی‌سازی سند گفت: در زمان تدوین سند دو سناریوی اصلی وجود داشت؛ یک سناریو استقرار یک ستاد مرکزی کوچک و چابک ذیل معاون اول رئیس‌جمهور و فعال شدن ستادهای تخصصی در دستگاه‌های اصلی بود. سناریوی دیگر نیز واگذاری وظیفه راهبری اجرای سند به یکی از دو دستگاه وزارت جهاد کشاورزی یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - به‌عنوان محل استقرار دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی - بود. در نهایت با توجه به پیچیدگی‌های مربوط به این موضوع، تصمیم‌گیری در این خصوص در ماده ۷ سند به رئیس‌جمهور واگذار شد.

وی افزود: با توجه به پیگیری‌های انجام شده، در دولت سیزدهم یکبار معاون اول وقت وظیفه راهبری اجرای سند را به دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی واگذار کردند و چند ماه بعد از آن نیز رئیس‌جمهور شهید همین وظیفه را به وزارت جهاد کشاورزی واگذار کردند. در دولت چهاردهم نیز رئیس‌جمهور محترم جمهوری موضوع را جهت پیگیری به هر دو وزارت‌خانه ارجاع داده‌اند. علیرغم مجموعه این پیگیری‌ها، هنوز در خصوص راهبری اجرایی این سند مسیر روشنی در کشور مورد توافق قرار نگرفته است.

کلیپ نشست هشتم

فیلم کامل نشست هشتم

الگوی خوداتکایی در خوراک و احیای نژادهای دام و طیور بومی

نشست نهم، موسسه تحقیقات علوم دامی

نشست «الگوی خوداتکایی در خوراک و احیای نژادهای دام و طیور بومی» به عنوان نهمین نشست تخصصی از یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، روز چهارشنبه ۱۲ دی ماه ۱۴۰۳، با حضور جمعی از اساتید و صاحبان نظران و فعالان این حوزه در موسسه تحقیقات علوم دامی برگزار شد.

آقایان حسن خمیس آبادی رئیس موسسه تحقیقات علوم دامی کشور، علیرضا آقاشاهی مجری طرح کلان خوداتکایی در خوراک دام و طیور، صمد عیسی زاده معاون مدیر کل دفتر بهبود تغذیه و جایگاه دام وزارت جهاد کشاورزی، خانم مریم اطاعتی مدیرگروه محصولات علوفه ای وزارت جهاد کشاورزی، خانم شعله قربانی مجری طرح اصلاح نژاد مرغ بومی کشور، آقایان مصطفی سید مصطفوی رئیس هیئت مدیره کانون هماهنگی دانش و صنعت طیور ایران، احمد مقدسی رئیس هیات مدیره انجمن صنفی گاوداران ایران، سید عبدالله

حسینی عضو هیات علمی موسسه تحقیقات علوم دامی و مهدی خداوردی کارشناس گروه کشاورزی اندیشکده اقتصاد مقاومتی اعضای اصلی این نشست بودند.

در این نشست به سوالات زیر پاسخ داده شد:

۱- خوراک جایگزین برای دام و طیور در شرایط فعلی کشور با هدف کاهش وابستگی به واردات چیست و به چه شکل امکان تولید دارد؟

۲- امکان جایگزینی نژادهای داخلی دام و طیور با نژادهای خارجی به چه میزان است و الگوی مصرف خوراک آنها با هدف کاهش وابستگی به واردات چگونه می شود؟ مسیر احیای دام و طیور داخلی چگونه است؟

تولید محصولات پروتئینی مورد نیاز کشور وابسته به تامین به هنگام نهاده‌ها

مهدی خداوردی دبیر این نشست گفت: بر اساس آمار سال ۱۴۰۲ حدود ۱۶.۵ میلیون تن نهاده دامی شامل ذرت (۱۰ میلیون تن)، کنجاله سویا (۱.۷ میلیون تن)، دانه سویا (۲.۷ میلیون تن) و جو (۲.۱ میلیون تن) به ارزش ۷.۵ میلیارد دلار وارد کشور شده است. این حجم از واردات به منظور تولید ۲۶ میلیون تن گوشت مرغ، ۱.۲ میلیون تن تخم مرغ، ۹۰۰ هزار تن گوشت قرمز و ۱۲ میلیون تن شیر مورد استفاده قرار می گیرد. بنابراین تولید محصولات پروتئینی مورد نیاز کشور وابسته به تامین به هنگام این نهاده‌ها است و کوچک‌ترین اختلال در فرآیند تامین این محصولات از طریق واردات، نوسانات قیمتی در بازار محصولات پروتئینی ایجاد خواهد شد.

کارشناس اندیشکده اقتصاد مقاومتی در خصوص دانه‌های نهاده‌ای گفت: بررسی خصوصیات فنی این دانه ها نشان می دهد امکان خودکفایی در تولید دانه جو وجود دارد اما به علت محدودیت های اقلیمی و کشت تابستانه دو دانه ذرت و سویا امکان کشت متناسب با نیاز

این دو محصول در کشور وجود ندارد، بنابراین حل این موضوع نیازمند استفاده از روش های جایگزین است.

کاهش وابستگی به نهاده های دامی و ارزیابی از نقاط تمرکز موسسه تحقیقات علوم دامی کشور است

حسن خمیس آبادی رئیس موسسه تحقیقات علوم دامی کشور ضمن تشکر از اندیشکده اقتصاد مقاومتی برای برگزاری این نشست تخصصی در موسسه تحقیقات علوم دامی گفت: یکی از اهداف موسسه کاهش وابستگی به نهاده های دامی و افزایش خودتکایی در آن است.

وی افزود: یکی از نقاط تمرکز موسسه کاهش وابستگی به نهاده دامی و ارزیابی است. از طرف دیگر با عنایت به سرمایه نژادها و ذخایر بومی طیور و دام سبک و سنگین، موسسه در جهت تهیه راهکارها در قالب طرح های کلان علوفه، گوشت قرمز و گوشت سفید اهدافش را پیگیری می کند.

تنوع بخشی به اقلام خوراک دام و طیور راهکار توسعه پایدار تولید پروتئین دامی

رئیس موسسه تحقیقات علوم دامی کشور گفت: امروزه با توجه به دو برنامه سند امنیت غذایی و برنامه هفتم پیشرفت که موسسه تحقیقات علوم دامی در تهیه آنها نقش داشته و وظایف جدی نیز به عهده موسسه قرار داده شده است، راهکارهای مشخصی برای توسعه پایدار تولید پروتئین دامی در دست اقدام داریم.

وی افزود: یکی از اهدافی که در این نشست ها و موسسه پیگیری می شود، تنوع بخشی به اقلام خوراک دام و طیور است که همکاران ما ارزش غذایی تمام اقلام قابل استفاده در خوراک دام و طیور را برآورد کرده و راهکارهای استفاده آن در جیره را مشخص کردند.

لزوم بهره‌گیری از شرکت‌های دانش بنیان

حسن خمیس آبادی یکی دیگر از راهکارهای موسسه تحقیقات علوم دامی کشور برای خوداتکایی در خوراک دام را استفاده بیشتر از شرکت‌های دانش بنیان ذکر کرد و گفت: موسسه با توجه به اهمیت و نقش موثر این شرکت‌ها در حال حرکت به سمت استفاده از این شرکت‌ها است.

وی افزود: امیدواریم با همکاری همکاران موسسه، اندیشکده اقتصاد مقاومتی و سایر نهادهای دخیل در امر خوراک دام، بتوانیم در جهت تنوع بخشی به خوراک دام و طیور برای ارتقای امنیت غذایی حرکت کنیم. همچنین با تلاش همکاران در موسسه طی سالهای گذشته ۶ نژاد بومی مرغ در کشور ثبت شده و در صدد هستیم برای کاهش هزینه‌های تمام شده دام سبک نیز از دامهای دارای نژاد داخلی استفاده کنیم.

خوداتکایی در تولید نهادهای دامی با افزایش ۳۰ تا ۷۰ درصدی تولید ناشی از رشد بهره‌وری

علیرضا آقاشاهی مجری طرح کلان خوداتکایی در خوراک دام و طیور در این نشست گفت: ارتقاء خوداتکایی در تامین نهادهای دام و طیور به عبارتی هم ترازوی خوراک یک زنجیره است. در این زمینه هم باید به ظرفیت تولید خوراک در داخل توجه شود و هم به نژادهایی که به این هدف کمک می‌کند توجه شود.

وی افزود: عملکرد تولید در کشور در خصوص نهادهایی مثل ذرت، جو، ذرت علوفه‌ای و یونجه، به مراتب کمتر از میانگین کشوری و حد مطلوب است؛ بنابراین افزایش تولید با افزایش بهره‌وری در تولید، میتواند حدود ۳۰ تا ۷۰ درصد افزایش تولید این محصولات را با همین میزان سطح زیر کشت به همراه داشته باشد و به خوداتکایی در تولید این نهادهای کمک کند.

ظرفیت‌های بقایای کشاورزی برای استفاده به عنوان خوراک دام

آقاشاهی ادامه داد: علاوه بر این بقایای بعد از برداشت محصولاتی مثل چغندر قند و نیشکر قابلیت این را دارد که به عنوان خوراک دام مورد استفاده قرار بگیرد. به عنوان نمونه ارزش برگ و طوقه بعد از برداشت چغندر قند معادل ۳۰۰۰ تن یونجه ارزش دارد. بحث بعدی سرشاخه‌های خرماس است که ارزش غذایی آن حدود نصف کاه است و به آن هم توجه نشده است. حدود ۴۰۰ هزار تن بقایای بعد از برداشت پسته هم منبعی بالارزش است و یا خرمای سالم ولی غیرقابل مصرف انسانی می‌تواند به عنوان منبع انرژی مورد استفاده قرار بگیرد. کود مرغی فراوری شده هم می‌تواند مانند کنجاله سویا مورد استفاده قرار بگیرد و از این مسیر معادل حدود ۲۵۰ هزار تن سویا برای خوراک در کشور فراهم نمود. ۱۴ میلیون کاه غلات در کشور داریم که صرفاً با افزایش ۱۰ درصد قابلیت هضم، حدود ۱۰۴ میلیون تن نهاده (به جای کود) به خوراک دام برمی گردد. در هر حوزه ای اگر بقایایی در کنار محصول اصلی تولید می‌شود، تولید کننده باید موظف به سرمایه گذاری و تبدیل آن به خوراک دام باشد و ترویج این نگرش در همه محصولات کشاورزی بالاخص حوزه تولید شکر از نیشکر، امری حیاتی و فوق العاده ضروری است. لازم به ذکر است علاوه بر این موارد، درسند خود اتکایی خوراک، منتشره توسط ستاد طرح کلان علوفه (موسسه تحقیقات علوم دام و سازمان تات)، با توجه به منابع آب و خاک فعلی، می‌توان خوداتکایی در امنیت غذایی را به شکل جدی بهبود بخشید

استاندارد غذایی خوراک دام شامل ۴۳ قلم و نه ۳ قلم است

مجری طرح کلان خوداتکایی در خوراک دام و طیور گفت: در حوزه سیاستگذاری که دولت متولی آن است، در اقلامی که می‌توانیم استفاده کنیم باید برنامه مشخصی داشته باشیم. در کشور برزیل جدول استاندارد غذایی خوراک دام شامل ۴۳ قلم است اما ما آن را به ۳ قلم کاهش دادیم.

وی افزود: جایگاه قانونی و عملیاتی نظارت کیفی بر واردات نهاده‌ها و تولید خوراک دام و طیور باید شفاف، قانونی و کاملاً تخصصی باشد. براساس جدول استاندارد غذایی خوراک دام، اقلام مورد استفاده بیش از ۴۳ قلم اصلی و نه ۳ قلم است و به همین دلیل در استراتژیهای تامین اعم از واردات و یابرنامه ریزی تولید داخل یا فراسرزمینی این مهم باید مورد توجه باشد. همچنین واردات را باید بر مبنای توان تولید داخل انجام دهیم. مثلاً اگر گلوتن را به جای ذرت استفاده کنیم می‌توانیم در خوراک دام از مقدار بیشتری اوره که تولید داخلی است، استفاده کنیم، با این حال ما اختیار خوراک دام را به دست تجار دادیم.

۶۵۰ هزار تن ذرت وارداتی به صورت کود دفع می‌شود

آقاشاهی اظهار داشت: باید نظارت دقیق و تخصصی روی واردات داشته باشیم. به طور مثال ۳۰ درصد نشاسته ذرت معادل ۶۵۰ هزار تن ذرت، در مدفوع گاوها دفع می‌شود. در سالهای اخیر کیفیت ذرت وارداتی به ویژه از یک مبدا اصلی واردات به کشور، باهدف کاهش آردینگی دانه در حمل و نقل، تغییر زیادی داشته و نتیجتاً کیفیت نهاده برای دام کاهش یافته است. علاوه براین تغییر رویکرد در واردات نهاده‌های خوراک از تامین منفعت خاص واردکننده به سمت تامین منافع ملی از نان شب واجب تر است.

وی افزود: اگر به تفاوت عملکرد میانگین تولید غلات و علوفه کشوری در حوزه زراعت و میانگین بهره‌وری خوراک در حوزه دام و طیور و تفاوت عملکرد واحدهای نمونه در هر دو حوزه توجه شود متوجه هدررفتن منابع آب و خاک و نهاده‌ها در کشور از یک سو و توانمندی‌های بزرگ در ارتقای خود اتکایی و بهبود وضعیت فعلی می‌شویم. در برخی حوزه‌ها مثلاً تولید دانه جو، اگر به برخی موارد ذکرشده توجه جزئی شود، نه تنها خود اتکایی بلکه خود کفایی نیز با پایداری منابع، امری شدنی خواهد بود.

حمایت‌ها از کشاورزی متناسب با ساختار تولید نیست

وی افزود: دولت یک بار به سراغ حذف سوبسید واردات رفت اما این اقدام با جهش مجدد ارزی اثر خودش را از دست داد. از آن مهمتر اینکه کمکها، آموزشها و دستورالعمل‌ها وحتى ادوات و تجهیزات چه در حوزه زراعت و چه دامپروری، متناسب با سیستم تولید نیست. مثلا معادل ۷۰۰ هزار تن کنجاله سویا به دلیل سیستم غلط برداشت یونجه (به دلیل ریزش برگ در مزرعه حین برداشت) تلف می‌شود چون ماشین آلات برداشتی که استفاده می‌شود متناسب با یونجه نیست و ریزش برگ در حین برداشت بسیار بالاست و این به معنای هدر دادن پروتئین تولید شده در کشور است. همچنین بسیاری از ماشین آلات وارداتی که حتی می‌توانند در این حوزه کمک کنند، قابلیت استفاده در زمینهای خرده مقیاس را ندارند. از طرفی شاهدیم حدود ۵۰ درصد از شیر و گوشت تولیدی کشور در واحدهای متوسط و خرده پا تولید می‌شود درحالی که سهم بری این دو حوزه از یارانه، کمکها و تسهیلات بسیار ناچیزتر از سهم آنان در تولید ملی است.

آقاشاهی در پایان گفت: توجه ویژه به حوزه واردات و تولید خوراک دام و حتی سایر نهاده‌ها در این حوزه، بسیار ضروری است که عملا (و نه اسما) یک نهاد مسئول، قانونی و متخصص داشته باشیم که متولی نظارت بر قیمت، کیفیت و سایر مولفه‌های اقتصادی و فنی باشد و پاسخگو نیز باشد. درحوزه خوراک دام خلا تقنینی زیادی داریم که متاسفانه ضررهای نجومی آنرا تولید کننده و نهایتا مصرف کننده می‌پردازد. به عنوان یک سوال مهم باید پرسید بر مبنای قانون، نهاد متخصص ناظر بر کیفیت خوراک درحوزه تولید و واردات (فارغ از مسایل بهداشتی) چه کسی است؟ خلا نبود چنین دستگاهی باعث شده هر واردکننده‌ای بخواهد می‌تواند ذرت و سویا وارد کند و به عنوان نمونه، چند سال گذشته، حتی یکی از شرکتهای بزرگ خودرو ساز هم مقدار زیادی ذرت وارد کرد. در استانها و درحوزه نظارت بر کیفیت خوراک تولیدی مسائل عدیده‌ای داریم که درحوصله این جلسه نیست ولی بسیار مهم است. لذا با وضعیت فعلی نمی‌توانیم کیفیت واردات، استفاده بهینه از بقایا و سپس بهره‌وری تولید را تضمین کنیم.

خوراکهای آماده باید جایگزین خوراک خام دامی شوند

صمد عیسی‌زاده معاون مدیرکل دفتر بهبود تغذیه و جایگاه دام وزارت جهاد کشاورزی در این نشست گفت: در دفتر بهبود تغذیه سیاست‌هایی برای بهبود تغذیه دام و طیور از جمله استفاده از کارخانجات خوراک آماده دام و طیور که سرمایه عظیمی در احداث آنها صرف شده است، داشتیم.

وی افزود: استفاده از خوراکهای خام ضایعات فراوانی ایجاد می‌کند و خوراک آماده ابزار موثری در ارتقای بهره‌وری است. سالیان گذشته نهاده‌های مرغی را بر اساس ضریب تبدیل ۲ به مرغدریها تخصیص می‌دادیم یعنی برای وزن هدف ۲.۵ کیلوگرم گوشت مرغ، ۵ کیلوگرم نهاده استفاده می‌شد. طی سال ۱۴۰۱ به بعد ضریب تبدیل را کاهش دادیم تا بخش تولید استفاده حداکثری از نهاده‌ها داشته باشند که از همین محل بخش زیادی از نهاده وارداتی ذخیره شد و بخش تولید هم متوجه شد باید به بسته خوراکهای آماده رجوع کند.

عیسی‌زاده ادامه داد: اقدام دفتر بهبود تغذیه برای تهیه شیوه نامه کنترل کیفی در واحدهای تولید خوراک آماده باید دستورالعمل مشخصی در همه استان‌ها داشته باشد و اطمینان واحدهای تولید برای تامین احتیاجات کامل غذایی دام و طیور تامین شود. اقدام بعدی برای بهبود بهره‌وری، رتبه بندی ۸۰۰ واحد کارخانه خوراک سازی است که در حال حاضر ۶۳ درصد واحدها در این برنامه گرید بندی شده و بر اساس کیفیت محصول، رتبه‌های A+ تا C را اخذ کردند.

تجربه موفق جایگزینی ۱.۲ میلیون تن سورگوم و سایر کنجاله‌ها با ذرت و کنجاله سویا

معاون مدیرکل دفتر بهبود تغذیه و جایگاه دام وزارت جهاد کشاورزی اظهار داشت: در راستای تنوع بخشی تلاش کردیم با معرفی چند رقم کنجاله از جمله آفتابگردان و گلرنگ

تنوعی در سبد غذایی ایجاد کنیم که ابتدا مشمول ارز ترجیحی نبود و طی سال ۱۴۰۲ مشمول قیمت حمایتی مشابه سوپای وارداتی شد. بنابراین می‌توانیم به سمت کاهش مصرف نهاده وارداتی حرکت کنیم.

وی افزود: توسعه کشت دانه‌های روغنی مثل کلزا، آفتابگردان و پنبه دانه باید توسعه یابد. طی این سالها موفق شدیم ۱.۲ میلیون تن به جای ذرت و کنجاله سویا از سورگوم و سایر کنجاله‌ها استفاده کنیم. در برنامه هفتم امکان خودکفایی جو تا ۹۰ درصد دیده شده که قابل دستیابی است؛ اما همانطور که در این سند ذکر شده نمیتوان در سویا و ذرت به خودکفایی کامل دست یافت چون پر آب بر است و نیازمند راه‌های جایگزین هستیم.

افزایش خوداتکایی در خوراک دام بستگی زیادی به سیاست‌های ارزی کشور دارد

صمد عیسی‌زاده گفت: خوداتکایی و امکان استفاده از نهاده‌های داخلی، به مواردی بستگی دارد که تا امروز به آن توجه نشده است. سیاست‌های کلان پولی و ارزی ما در این زمینه بسیار مهم است. ما میتوانیم برای شرایط موجود نسخه‌های تغذیه‌ای برای دام و طیور بیچیم و جیره‌های تغذیه‌ای مناسب طراحی کنیم که شامل سورگوم تولید داخلی باشد. اما شرایط تولید بستگی زیادی به سیاست‌های ارزی کشور دارد. بنابراین تنوع اقلام یا افزایش خوداتکایی در شرایط فعلی چندان قابل توسعه نیست.

وی افزود: استفاده از سایر کنجاله‌ها مثل کنجاله دانه آفتابگردان در زنجیره تولید مرغ یکی از اقداماتی است که قابل پیگیری است و امروز در ابعاد کوچک در دستور کار قرار گرفته است. اما این اقدامات برای واحدهای کوچک و مستقل قابل توصیه نیست چرا که مقرون به صرفه نیست و فقط می‌توان از آن در مرغداری‌های بزرگ بهره برد.

نهاد جایگزین داخلی قدرت رقابت اقتصادی با نهاده وارداتی را ندارد

معاون مدیرکل دفتر بهبود تغذیه و جایگاه دام وزارت جهاد کشاورزی گفت: یکی از مسائل اینجاست که به دلیل برق یارانه‌ای مرغداری‌ها، استفاده از غذای از پیش آماده شده در کارخانه‌ها به صرفه نیست و مرغدار با وجود بهره‌وری پایین‌تر ترجیح می‌دهد نهاده را بخرد و خودش در داخل مرغداری آن را به خوراک مرغ تبدیل کند. این معضل نیز به قیمتگذاری‌های دولتی و نحوه اختصاص یارانه برمی‌گردد و دست ما را در سیاستگذاری برای مرغداری‌ها بسته است. باید بپذیریم که اقتصاد و مقرون به صرفه بودن حرف اول را در صنعت می‌زند.

وی افزود: نکته دیگر اینکه اگر بتوانیم یونجه را جایگزین کنجاله سویا کنیم، هم از نظر کاهش ارزشبری و هم از نظر ارزش غذایی محصولات تولیدی به سود کشور است؛ ولی از آنجا که کنجاله سویا در نهایت وزن بیشتری تولید می‌کند، کشاورز به این سمت حرکت نمی‌کند. همچنین در خصوص سورگوم، گاهی اوقات کشاورز داخلی بدون خریدار می‌ماند و دلیل آن نیز در دسترس بودن نهاده وارداتی با قیمت مناسب‌تر است.

مدیریت یارانه وارداتی به خوراک دام راهکار حرکت به سمت خوداتکایی

صمد عیسی‌زاده گفت: ما دستورالعمل‌های لازم برای تولید نهاده بر اساس بقایا را تهیه کردیم ولی در صحنه عمل، اجرایی شدن آن به الزاماتی نیاز دارد که مهمترین آن مدیریت مناسب تر یارانه اعطایی به نهاده وارداتی است.

وی در پایان خاطرنشان کرد: بنابراین من فکر می‌کنم گره‌های اساسی را باید باز کنیم تا امکان حرکت به سمت خوداتکایی فراهم شود و در این زمینه مدیریت یارانه وارداتی بسیار حائز اهمیت است. در معاونت‌های مختلف وزارت کشاورزی نیز نیاز به هماهنگی بیشتر و برنامه ریزی واحد در این زمینه داریم.

منابع ارزی کشور به جای واردات نهاده باید صرف زیرساخت‌های تولید کشاورزی شود

احمد مقدسی رئیس هیات مدیره انجمن صنفی گاوداران ایران در این نشست گفت: زمین‌های ما روز به روز فرسایش بیشتری پیدا می‌کند و در حال از دست دادن منابع خاک هستیم. ما به جای اینکه به خودروساز ارز بدهیم که خودروهای بی کیفیت تولید کند باید ماشین آلات به روز برای تولید بهینه غذا وارد کنیم.

وی افزود: منابع ارزی کشور بجای واردات محصول نهایی باید صرف واردات هسته‌های اولیه همچون بذره‌های روز دنیا شود تا در بخش کشاورزی تولیدات بهتری داشته باشیم. مسئله بعدی آموزش کشاورزی است که امروز بین کشاورزان و متولیان مغفول مانده است. کودهای ریز مغذی نیز باید در واردات مورد توجه باشد. با وجود ارزان بودن کود طبیعی مناسب، کشاورزان دارند از کود شیمیایی استفاده می‌کنند که به دلیل یارانه دولت با قیمت کمتر قابل تهیه است و کود شیمیایی نیز به از بین بردن منابع خاک کشور منجر شده است. رئیس هیات مدیره انجمن صنفی گاوداران ایران گفت: استفاده بهینه از زمین‌های کشاورزی که صرف کاشت نهاده می‌شود، میتواند به افزایش تولید منجر شود اما اکنون بهره‌وری تولید پایین است که ریشه در عدم اطلاع کشاورزان و عملکرد نامناسب آنها در کاشت و برداشت محصول یا استفاده از کود مناسب دارد. به طور مثال در ذرت دام علوفه‌ای برای دام سنگین، قبل از رسیدن و به صورت کال برداشته می‌شود که موجب کاهش تولید در هکتار می‌شود. همین مسئله برای یونجه نیز برقرار است.

وی افزود: علاوه بر این باید برای ورود تجهیزات نوین نیز سرمایه‌گذاری شود و در اختیار کشاورزان قرار بگیرد. با این حال برای تولید ذرت دانه‌ای امکان رسیدن به خودکفایی نداریم. علاوه بر این صنایع تبدیلی ما در بخش کشاورزی نیز بسیار ضعیف است و خیلی در این زمینه عقبیم.

کیفیت نهاده‌های وارداتی دامی مطلوب نیست

رئیس هیات مدیره انجمن صنفی گاوداران ایران گفت: بلای جان تولید قیمتگذاری دستوری است و به بهانه حمایت از مصرف کننده، به واردات ارز ترجیحی می‌دهند. واقعا سؤال این است که چرا باید این مقدار ارز از مملکت برای واردات بیرون برود؟ چرا به تولیدکننده اجازه نمی‌دهیم نهاده وارداتی را خودش تامین کند و محصول خود را با قیمتی که می‌خواهد بفروشد؟

وی افزود: امروز به دلیل تامین ارز ترجیحی، کیفیت نهاده‌های وارداتی به هیچ عنوان مطلوب نیست ولی ما مجبوریم آن را بخریم؛ در حالی که پیش از اختصاص ارز ترجیحی واردکننده برای اینکه محصول خود را بفروشد، مجبور بود نهاده با کیفیت وارد کند. به نظر می‌رسد اگر قرار است یارانه‌ای داده شود، نباید به واردات اختصاص یابد، بلکه باید به مردم اعطا شود و به این ترتیب مشکلی به بخش تولید تحمیل نشود.

اگر از منابع ارزی به درستی استفاده کنیم، همین امروز در تولید گوشت خود کفا هستیم

احمد مقدسی گفت: مابه التفاوتی که برای تهیه ارز با نرخ پایین به واردات حدود ۹ میلیارد دلار نهاده به شکل یارانه ارزی پرداخت می‌شود باید حذف شود تا هم واردات با کیفیت شود و هم امکان تولید بیشتر و صادرات محصولات فراهم گردد. در مقابل یارانه دولت نیز به مردم اختصاص پیدا کند.

وی افزود: به نظر من اقتصاد مقاومتی با شرایط فعلی همخوانی ندارد. دولت هر زمان بخواهد ارز می‌دهد و گوشت وارد می‌کند که برای تولیدکننده مشکل ایجاد می‌کند. سال ۱۴۰۱ ما وضع مناسبی در بازار گوشت داشتیم ولی امروز دولت دارد گوشت را وارد می‌کند. علت این مشکل چند نرخ بودن ارز و عدم اختصاص بهینه ارز بعنوان چالش اصلی بخش تولید کشور

است. وزیر جهاد کشاورزی در مصاحبه خود میگوید ما برنامه داریم در حوزه گوشت طی ۵ سال خودکفا شویم، در حالی که اگر از منابع ارزی به درستی استفاده کنیم، ما اصلا به واردات گوشت نیاز نداریم و همین امروز در تولید گوشت خودکفا هستیم.

اعطای ارز یارانه‌ای به نهاده وارداتی، تولید نهاده داخلی را از صرفه می‌اندازد

مقدسی ادامه داد: چطور دولت برای یارانه ارزی به واردات گوشت و نهاده ارز دارد که بدهد، ولی ریال ندارد که به تولیدکننده تسهیلات ارائه کند؟ مشکلات ما این مسائل است. روزانه بیش از ۴ هزار گوساله در کشور متولد می‌شود که میتواند به مراتب بیشتر از نیاز کشور را تامین کند و هیچ نیازی به واردات گوشت نداریم.

وی افزود: حذف ارز ترجیحی مهمترین اقدامی است که باید در زمینه تامین نهاده‌ها و تولید گوشت در کشور انجام شود. من فکر می‌کنم در بخش طیور نیز همین مسائل حاکم است. وقتی دولت ارز ارزان به ذرت و سویای وارداتی می‌دهد، عملا امکان استفاده از نهاده‌های جایگزین داخلی مثل سورگوم از بین می‌رود؛ بنابراین برای استفاده از نهاده‌های داخلی مهمترین مسئله صرفه اقتصادی است که دولت با اختصاص ارز ترجیحی و یارانه دادن به نهاده وارداتی، همه معادلات را بهم زده و ابتکار عمل را از تولیدکننده گرفته است. در این شرایط امکان جایگزین کردن نهاده‌های داخلی نیز فراهم نیست.

تجربه موفق اصلاح ۶ نژاد مرغ‌های بومی دو منظوره در کشور

شعله قربانی مجری طرح اصلاح نژاد مرغ بومی کشور در این نشست گفت: در موسسه تحقیقات علوم دامی برای جلوگیری از انقراض مرغ بومی وارد اصلاح نژاد مرغ‌های بومی شدیم و به دنبال آن هستیم که عملکرد این مرغ‌ها را در سایتهای متمرکز خود بهبود دهیم

وی افزود: هدف‌گذاری موسسه از احیای نژاد بومی مرغ، پرورش مرغ دو منظوره بوده است و برای این کار در ۶ منطقه توده‌های مرغ بومی همان منطقه را جمع‌آوری کردیم. با وجود آنکه در دنیا مرغ دومنظوره کمتر تولید می‌شود چرا که دو صفت تخم‌گذاری و گوشت‌آوری همبستگی منفی دارند و این مساله تولید مرغ دومنظوره را بسیار سخت می‌کند اما ما در مراکز ۶ گانه خود مرغ‌های دومنظوره‌ای را معرفی کردیم و موفق شدیم طی ۸ هفته، خروس‌های این گله‌ها را به ۱.۵ کیلوگرم وزن برسانیم و تخم‌گذاری مرغ‌های این گله‌ها نیز به ۲۰۰ تخم مرغ رسیده است. اما در هر زمانی که سیاست‌گذاری تغییر کند امکان گرفتن سویه تخم‌گذار با عملکرد بالاتر از این ۶ نژاد وجود دارد و نژاد ایستگاه ارومیه نیز می‌تواند به صورت سویه گوشتی توسعه پیدا کند.

بستر مناسب اقلیمی ایران برای پرورش مرغ بومی

مجری طرح اصلاح نژاد مرغ‌های بومی کشور گفت: تجربه کشورهای چین، تایوان، برزیل و هند نشان داده است که ۹۰ درصد بنگاه‌ها در این کشورها کوچک و متوسط هستند و ۵۰ درصد تولید را نیز همین واحدها انجام می‌دهند که به نظر می‌رسد این تجربه برای ما قابل الگوبری است.

وی افزود: ما در کشور شرایط اقلیمی متنوعی داریم و روستاها بستر مناسبی هستند تا مرغ بومی را در آن پرورش دهیم. به این صورت تولید پروتئین در کشور بالا می‌رود و از خروج نیروی کار روستایی به سمت شهرها و اشتغال کاذب جلوگیری می‌شود و اهرمی برای کمک به امنیت غذایی کشور خواهد شد. ۶ ایستگاه مرغ بومی ما در واقع تولید مرغ اجداد دارند که پتانسیل خوبی برای تخم‌گذاری دارند و با حداقل خوراک و جیره کم، تولید مناسبی دارند.

چالش اصلی توسعه پرورش مرغ بومی

شعله قربانی با تاکید بر اینکه به دنبال رشد مصرف مرغ سایز در کشور هستیم، گفت: این سیاست با توسعه مرغ بومی همسویی دارد چرا که مرغ بومی وزنگیری متناسب با مرغ سایز دارد.

وی افزود: چالش اصلی توسعه پرورش مرغ‌های بومی این است که ایستگاههای اصلاح نژاد ما با اعتبارات دولتی شروع به کار کردند و اکنون بعد از گذشت چند دهه از تاسیس آنها، اکنون این واحدها به شدت فرسوده شدند. با این حال این پتانسیل در مراکز اصلاح نژاد وجود دارد که اگر تخصیص منابع صورت بگیرد بتوانند با ظرفیت تولید ۴ میلیون قطعه جوجه یکروزه به امنیت غذایی کشور کمک کنند.

وی ادامه داد: یکی از توصیه‌های موسسه تحقیقات علوم دام برای پرورش مرغ بومی در روستاها، فعالیت به صورت فری رنج است، یعنی مرغ هم جایگاه ثابت داشته باشد و هم بتواند در اطراف چرا کند که علاوه بر تاثیر مثبتی که روی کیفیت تولید دارد، با اعتراض سازمان دامپزشکی در خصوص سرایت شدید آنفولانزا در محدوده بسته پرورش مرغ نیز مواجه نمی‌شویم.

می‌توان از سورگوم و کنباله‌های دیگر نیز در غذای طیور استفاده کرد

مصطفی سیدمصطفوی رئیس هیئت مدیره کانون هماهنگی دانش، صنعت و بازار طیور ایران در این نشست گفت: تمام سابقه کاری من در صنعت مرغداری است ولی به دلیل نیاز به تهیه مقدمات تولید تخم مرغ یا گوشت مرغ، به اجبار به سمت کشاورزی و تولید نهاده خوراک طیور نیز حرکت کردیم. باید توجه داشته باشیم که اگر روزی نهاده‌های وارداتی به کشور نرسید نباید تولید مرغ و تخم مرغ در کشور متوقف شود. به همین دلیل حتما باید بخشی از نیاز داخلی به نهاده‌ها از طریق تولید داخلی تامین شود.

وی افزود: ما تولید داخلی نهاده‌ها را از زمان جنگ شروع کردیم. ذرت و سویا پایه اصلاح ژنتیکی مرغ در دنیا از سال ۱۸۷۰ است ولی اینطور نیست که نتوان از دیگر غلات استفاده کرد. به طور مثال می‌توان از سورگوم و کنجاله‌های دیگر نیز در غذای طیور استفاده کرد.

مرغدار نهاده داخلی یا وارداتی را متناسب با صرفه اقتصادی می‌خرد

رئیس هیئت مدیره کانون هماهنگی دانش، صنعت و بازار طیور ایران گفت: امروز همه چیز را باید از دریچه اقتصاد آن دید. اگر ذرت و سویای وارداتی به صرفه باشد، از آن استفاده می‌شود؛ ولی اگر کنجاله‌های داخلی مثل پنبه دانه، سورگوم یا خرده گندم داخلی با قیمت مناسب در دسترس باشد، به طور حتم مرغدار از آن استفاده خواهد کرد.

وی افزود: یک نکته دیگر اینکه ذرت و کنجاله سویای وارداتی در سه سال گذشته با قیمتی به مراتب بالاتر از قیمت جهانی به دست مصرف کننده ایرانی می‌رسد. به نظر می‌رسد سیاستگذار نباید برای تولیدکننده تعیین تکلیف کند، بلکه باید شرایط اقتصادی نهاده‌ها را به نحوی رقم بزند که استفاده از نهاده وارداتی برای تولیدکننده به صرفه باشد و نهاده با کمترین قیمت به دست تولید کننده برسد.

مشخص نیست محل مصرف ۱۰ میلیون تن ذرت وارداتی کجاست؟

مصطفی سیدمصطفوی گفت: صحبت از ۱۴ میلیون تن خوراک برای تولید تخم مرغ و گوشت مرغ در کشور است که بخش زیادی از آن باید از طریق واردات تامین شود. ۶۰ درصد نهاده‌های وارداتی ما ذرت است و بر اساس آمار نزدیک به ۱۰ میلیون تن ذرت به کشور وارد می‌شود که معلوم نیست چه کسی آن را مصرف کرده است.

وی افزود: سهم رنجیره مرغ از واردات ذرت حدود ۶ میلیون تن در سال است که باید به صورت مستمر وارد شود و ماهانه حدود ۵۰۰ هزار تن تامین شود و در این روند نوسان وجود نداشته باشد. در مورد کنجاله سویا نیز نیاز ما ماهانه حدود ۲۵۰ هزار تن است و این نیز باید

به صورت مستمر و منظم تامین شود. انتظار این است که مسئولین کشور در این حوزه‌ها از افراد با سابقه تعیین شوند تا سیاست‌های درستی را در دستور کار قرار دهند.

صنعت خوراک دام به سرمایه گذاری نیاز دارد

رئیس هیئت مدیره کانون هماهنگی دانش، صنعت و بازار طیور ایران گفت: برنامه هفتم علیرغم تاخیر فراوان در تنظیم و ابلاغ همچنان دارای اشکالاتی است از جمله اینکه همچنان مشخص نیست الزامات اجرایی آن چیست. به نظر می‌رسد اگر قرار باشد تغییری در صنعت خوراک دام ایجاد شود، نیاز به سرمایه‌گذاری دارد و دولت باید برای منابع آن فکری بکند و بعد برنامه بریزد.

وی افزود: به نظر من فقط برای گوشت مرغ حدود ۴ میلیون تن ذرت و نزدیک به ۲ میلیون تن کنجاله سویا نیاز داریم که با احتساب تولید تخم مرغ، مجموعاً به حدود ۹ میلیون تن می‌رسد. قیمت این محصولات به ازای هر تن حدود ۲۵۰ دلار است که اگر منابع مالی آن موجود باشد همه از جمله خود ما توان واردات آن را دارند؛ ولی نباید شرایط به نحوی باشد که کالا در گمرک معطل شود و هزینه اضافی به آن تحمیل شود. اگر این امکان فراهم باشد که محصولاتی دیگر برای جایگزینی ذرت و سویا با قیمت مناسب مورد استفاده قرار بگیرد نیز می‌توانیم با دولت همکاری کنیم.

اصول اقتصادی برای پرورش مرغ بومی باید لحاظ شود

مصطفی سیدمصطفوی در خصوص امکان استفاده از مرغ بومی برای تولید گوشت سفید و تخم مرغ در بافت روستایی گفت: از سال ۱۳۳۴ با اجرای سیاست‌های اصل ۴ ترومن و با واردات جوجه یکروزه وارداتی، سویه‌های بومی با خارجی عجین شدند و حتی در همین موسسه تحقیقات علوم دام از نژاد نیوهمشایر گله خالص آورده شد. در اثر واردات سویه‌های خارجی، بیماری نیوکاسل همه طیور بومی را نابود کرد و الان می‌شود گفت سویه خالص نداریم.

وی افزود: اصول اقتصادی حرف اول را در تولید می‌زند. حال با این فرض که بخواهیم از طریق طیور بومی که نیاز تغذیه‌ای کمتری دارند بخشی از تولید پروتئین را انجام دهیم، باید گفت نمی‌توان با روشی که اقتصادی نیست مرغداری در بخش روستایی را توسعه داد. ما حتی اگر کاه هم به مرغ روستایی بدهیم ولی ۶ ماه طول بکشد تا ۱ کیلوگرم وزن بگیرد، صرفه اقتصادی ندارد. این در شرایطی است که طبق اعلامی که ۴ سال گذشته بخش پژوهشی مجموعه کاب اعلام کرد، نژادی در این موسسه اصلاح شده است که تا پایان هفته ششم خروشش قابل استفاده برای عرضه گوشت و مرغش با خصوصیات ۹۰ درصدی تخمگذاری قابل ارائه است.

رئیس هیئت مدیره کانون هماهنگی دانش، صنعت و بازار طیور ایران ادامه داد: در سال ۱۹۲۰ ضریب تبدیل مرغ ۶ بود و ۸۰ روز طول می‌کشید تا به وزن مطلوب برسد اما اکنون با پیشرفت نژادی و مهندسی به نقاط بسیار بهتری رسیده‌ایم. اگر قرار است فعالیت اقتصادی برای روستاییان ایجاد کنیم، باید افراد از سرمایه‌گذاری خودشان منفعت کامل ببرند و در این صورت تجربه‌ای که تایلند و آسیای شرقی در تولید مرغ روستایی و صادرات آن به اروپا تجربه کردند خواهیم داشت. اما ما چنین ذهنیتی نداریم و دولت در همه امور اختیار را از تولیدکننده گرفته و با چنین شرایطی نمی‌توان مرغ بومی را به صرفه اقتصادی رساند.

۴۷ میلیون تن خوراک دام و طیور در داخل تولید می‌شود

مریم اطاعتی مدیرگروه محصولات علوفه‌ای وزارت جهاد کشاورزی در این نشست گفت: نیاز کشور به نهاده دام و طیور طبق اعلام معاونت امور دام ۷۵ میلیون تن است که طبق آمارهای بخش زراعت ۴۷ میلیون تن آن در داخل تولید می‌شود. مراتع کشور می‌تواند در بیشترین حالت ۱۰ میلیون تن علوفه تولید کند اما در حال حاضر به دلیل کمبود بارش حداکثر ۶ میلیون تن تولید علوفه مرتعی داریم.

وی افزود: در زمینه علوفه خشی و سیلویی کمبودی نداریم و ۲۵ میلیون تن تولید داریم. در دانه‌ها ۳ میلیون تن جو و کمتر از ۱ میلیون تن ذرت تولید می‌شود. ۱۴ میلیون تن نیز کاه و کلش در داخل داریم که در مجموع ۴۷ میلیون تن محصول به عنوان خوراک دام و طیور تولید داخل خواهد بود.

در خوراک دانه‌ای کمبود تولید داخل داریم

مدیرگروه محصولات علوفه‌ای وزارت جهاد کشاورزی گفت: در خوراک دانه‌ای کمبود تولید داخل داریم که سیاست معاونت زراعت توسعه گیاهان شورزی و کم آب بر است. بطور مثال قصیل جو و تریتیکاله به خوبی توسعه یافته و پارسال ۲۰۵ میلیون تن علوفه به این شکل با مصرف آب سبز تولید شده است. کمبود تولیدات کشور در بخش دانه‌ها موجب شد در سال ۹۸ دو معاونت زراعت و دامی با همکاری هم طرح کاهش وابستگی به علوفه وارداتی طی ۵ سال را بنویسند که قرار بود به مجلس برود و بودجه بگیرد اما متأسفانه هنوز اقدامی نشده است.

امکان ۲۵ درصد صرفه جویی در زمینه ذرت وارداتی با تولید ذرت، سورگوم و ارز و تریتیکاله داخلی

وی افزود: معاونت زراعت در حال حاضر به مشکلات بخش آگاهی دارد اما تا زمانی که ارز ترجیحی به دو محصول ذرت و سویا داده می‌شود، تولیدات خوراک داخلی قابلیت رقابت نخواهد داشت. در برنامه مذکور نوشتیم طی ۵ سال می‌توانیم ۲۵ درصد صرفه جویی در زمینه ذرت وارداتی داشته باشیم که با تولید ذرت، سورگوم و ارز و تریتیکاله داخلی حاصل می‌شود. اما لازم است برای تولید سورگوم داخلی حتما بخشی از واردات ذرت به سورگوم اختصاص یابد تا مرغدار در انبار خودش همواره سورگوم برای افزودن به جیره داشته باشد و توسعه جیره به این شکل صورت بگیرد و پذیرش تخصصی در بخش دام و طیور ایجاد شود

وی ادامه داد: همچنین کشت سورگوم نیز باید با تولید قراردادی باشد و برای کشاورز مشخص باشد چه کسی محصول را می‌خرد و متناسب با کیفیت مصرف تولید شود. اما وقتی کسی محصول را از کشاورز نمی‌خرد سال بعدی رغبتی به کاشت ندارد و صرفاً با آموزش و ترویج کار پیش نمی‌رود. لذا مسأله قیمت خیلی مهم است و وقتی هزینه تمام شده تولید داخل از واردات حمایتی سویا گرانتر است طبعاً مصرف نمی‌شود. در جو نیز میتوانیم تا ۵.۵ میلیون تن با رعایت الزامات برنامه خصوصاً سیاستگذاری روی ذرت وارداتی، تولید داخل داشته باشیم.

یارانه ارزی به نهاده، تولید داخلی را با مشکل مواجه می‌کند

مریم اطاعتی گفت: تا زمانی که بخواهیم به ذرت و کنجاله سویای وارداتی یارانه بدهیم، تولید داخلی نهاده‌ها با مشکلات جدی مواجه خواهد بود؛ چرا که در این سال‌ها ما حتی نتوانستیم تولید داخلی ذرت را به فروش برسانیم.

وی افزود: در کشاورزی اقتصاد حرف اول را می‌زند و یارانه ارزی به واردات نهاده، اقتصاد این بخش را با مشکل جدی مواجه کرده است. در عین حال اگر این مشکل حل شود می‌توانیم اقدامات خوبی را در خوداتکایی در نهاده‌ها رقم بزنیم.

ظرفیت فراوان دانش فنی در استفاده از نهاده‌های متنوع و بقایا به عنوان خوراک دام

سید عبدالله حسینی عضو هیات علمی موسسه تحقیقات علوم دامی در این نشست گفت: با وجود اینکه در کشور سویه مرغ مناسبی در بازار گوشت مرغ نداریم، اما از نظر ضریب تبدیل در وضعیت نسبتاً خوبی هستیم. اما یکی از پرسشهای مطرح این است که با وجود بهبود تدریجی ضریب تبدیل، چرا واردات ذرت همچنان در حال افزایش است؟ در پاسخ باید به صنایع دیگری اشاره شود که استفاده روزافزون از نهاده وارداتی دارند ولی این واردات به نام

مرغ نوشته می شود. به طور مثال پالایشگاه‌های غلات امروز به طفیلی صنعت دام و طیور تبدیل شده اند و تولیدات آن‌ها نیز از نظر کیفی مطلوب نیست و اختصاص یارانه ارزی به این صنایع جای تامل دارد.

وی افزود: در بحث دانش فنی امروز ظرفیت فراوانی در استفاده از نهاده‌های متنوع و بقایا داریم ولی به دلیل بی توجهی و عدم حمایت و به طور ویژه قیمتگذاری دستوری و یارانه ارزی سویا، مجال کار کردن در این زمینه را از کشور گرفته است. هرچند بالا رفتن نرخ دلار برای صنایع غذایی و پروتئینی به طور عمومی مطلوب نیست اما از طرف دیگر اینکه به نهاده وارداتی ارز یارانه‌ای بدهیم نیز برای کشور مطلوب نیست و دولت باید در این زمینه یک ثبات ایجاد کند.

کلیپ نشست نهم

فیلم کامل نشست نهم

الگوی بهره‌برداری صیانتی از ظرفیت مراتع

نشست دهم، سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور

نشست «الگوی بهره‌برداری صیانتی از ظرفیت مراتع» به عنوان دهمین نشست تخصصی از یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، روز یکشنبه ۳۰ دی‌ماه ۱۴۰۳، با حضور جمعی از اساتید و صاحب‌نظران و فعالان این حوزه در سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور برگزار شد.

آقایان حسن وحید معاون آبخیزداری و امور مراتع سازمان منابع طبیعی، مهدی میزبان معاون توسعه و امور زیربنایی سازمان امور عشایر، علی علمدار رئیس کانون مرتع داران، ترحم بهزاد مدیر کل دفتر امور مراتع سازمان منابع طبیعی، هاشم سوداگر دبیر هسته سیاست کشاورزی و منابع طبیعی مرکز رشد دانشگاه امام صادق (ع)، حسین آذرینوند رئیس انجمن علمی مرتع داری ایران، محسن باقری نصرآبادی پژوهشگر کشاورزی و منابع طبیعی و سید جواد رضوی پژوهشگر دامپروری و کشاورزی اعضای اصلی این نشست بودند.

در این نشست به سوالات زیر پاسخ داده شد:

- ۱- پیشینه تاریخی کشور در بهره برداری پایدار از مراتع چه بوده است؟ برای کاهش وابستگی در کالاهای اساسی علی الخصوص تولید گوشت قرمز چه ظرفیت‌هایی در مراتع وجود دارد؟
- ۲- وظایف نظارتی و تنظیم گری دولت برای استفاده از ظرفیت‌های مردمی در بهره برداری، حفاظت و احیای مراتع چیست؟

اهمیت مراتع و چالش‌های بهره‌برداری

حسن وحید معاون آبخیزداری، امور مراتع و بیابان سازمان منابع طبیعی گفت: از زمان پیدایش انسان، همواره بهره‌برداری از مراتع و اهلی‌سازی حیوانات وجود داشته است. عشایر از گذشته در این مراتع مستقر بوده و گاهی موضوعات سیاسی و اجتماعی نیز در این زمینه مطرح بوده است.

وی افزود: از سال ۱۳۴۱ با ملی شدن جنگل‌ها و مراتع، این منابع به دولت واگذار شدند و نظام‌های بهره‌برداری از آن‌ها به تدریج تغییر کرد. از ۱۳۶ میلیون هکتار عرصه منابع طبیعی کشور، ۸۴ میلیون هکتار به مراتع اختصاص دارد و در آغاز، نگاه به مراتع عمدتاً علوفه‌ای بوده است. اما بهره‌برداری از مراتع بدون توجه به ارزش اقتصادی آن‌ها برای بهره‌بردار و دولت، مشکلات زیادی از جمله فرسایش خاک به همراه داشته است. هر ساله حدود ۲ میلیارد تن خاک حاصلخیز از سیستم تولیدی کشور خارج می‌شود.

تأثیرات اقتصادی و اجتماعی عدم توجه به مراتع

معاون آبخیزداری، امور مراتع و بیابان سازمان منابع طبیعی گفت: متأسفانه، در کشور با کسری ۱۴۰ میلیارد متر مکعبی در آبخوان‌ها مواجه هستیم که بخشی از آن ناشی از بهره‌برداری بی‌رویه از ظرفیت مراتع است. همچنین، اگر بتوانیم از ۳۰۰ میلیارد متر مکعب

آب تبخیر شده کشور استفاده کنیم، این مشکل کاهش خواهد یافت.

وی افزود: عدم توجه به مراتع، مشکلات زیادی در بخش‌های دیگر ایجاد کرده است؛ از جمله عدم بهره‌برداری متوازن از اراضی کشور و عدم رعایت الگوی کشت و... که دلیل گرانی گوشت قرمز است. عمده دام‌های ما نیاز به مراتع دارند و نباید به این مراتع صرفاً به عنوان زمین نگاه کرد. بنابراین، باید برای مراتع بودجه تخصیص داده شود.

وحید ادامه داد: مراتع در حال ضعیف شدن هستند و این امر منجر به واردات علوفه و کشاورزی شده و ما مجبور به پرداخت ارز یارانه‌ای به آن‌ها هستیم. اگر این یارانه‌ها به مراتع اختصاص داده می‌شد، می‌توانستیم بخشی از مشکلات را حل کنیم. خلاصه اینکه، مراتع طبیعی پشتوانه امنیت غذایی کشور هستند و بدون آن‌ها، آب، خاک و غذا وجود نخواهد داشت.

در حوزه آبخیز باید نگاه ملی حاکم باشد

حسن وحید معاون آبخیزداری، امور مراتع و بیابان سازمان منابع طبیعی گفت: متأسفانه شاهد هستیم که هر استانداری توسعه خود را در قالب محدوده سیاسی استان خود می‌بیند. در حالی که باید یک نگاه ملی در حوزه آبخیز حاکم باشد که فراتر از مرزهای استانی، یک برنامه توسعه با آمایش سرزمینی را پیگیری کند. مشکلاتی که اکنون در منطقه سیستان و دریاچه ارومیه شاهدیم، ناشی از نگاه استانی به توسعه است.

وی افزود: از طرفی، در ماده ۳۸ قانون برنامه هفتم از ادبیات حکمرانی آب استفاده شده، این در حالی است که باید مدیریت را نه فقط بر آب، بلکه بر «حوزه آبخیز» اعمال کرد. وقتی ۹۹ درصد عرصه‌ها در اختیار وزارت جهاد کشاورزی است، باید به جای نگاه آب‌محور، یک نگاه مدیریت جامع سرزمین‌محور با همبستگی سه نهاد آب، غذا و انرژی داشته باشیم نه اینکه صرفاً به سبد آب و مصارف و منابع آن توجه کنیم.

۳ راهکار بهبود وضعیت مراتع کشور

حسن وحید در بیان ۳ راهکار برای بهبود وضعیت مراتع کشور عنوان کرد: به عنوان راه حل، اولاً باید در حوزه آبخیز مشارکت مردم و بهره برداران جلب شود و در روابط بین سازمانی، انسجامی در محورهای توسعه وجود داشته باشد. به نحوی که آمایش سرزمین در حوزه صنعت، معدن و مسکن نباید زیست بوم را دچار مشکل کند. بنابراین، نیاز است یک داشبورد مدیریتی به دولت کمک کند تا اگر بارگذاری در مراتع و جنگل ها انجام می دهیم، روی سلامت حوزه آبخیز تأثیر منفی نگذارد.

ثانیا واحدهای اقتصادی در حوزه آبخیز تحت عنوان سامان عرفی شناخته می شوند که مردم، اراضی و مراتع را در قالب این سامان عرفی جزو حقوق خود می دانند و در هر نوع بهره برداری باید ملاحظات این واحدهای عرفی رعایت شود.

ثالثا باید گفت در تشکل سازی و ایجاد تعاونی های حوزه های کشاورزی و دامداری ضعیف عمل کرده ایم. به طور مثال، اگر فعالان حوزه معدن اعتراضی داشته باشند، وزارت صمت از طرف آن ها صحبت نمی کند، بلکه خانه معدن به عنوان نماینده بخش خصوصی سخنگوی این افراد است. اما ما تشکلی نداریم که در صورت بروز آسیب برای مرتعداران، بتواند آن ها را نمایندگی کند.

پیشینه تاریخی مراتع در ایران

در این نشست مهدی میزبان معاون توسعه و امور زیربنایی سازمان امور عشایر ایران گفت: اهلی کردن دام سبک و ابداع کشاورزی حدود ۹ هزار سال پیش در جنوب غرب ایران انجام شد و در اندیمشک و حوالی کرمانشاه نشانه هایی از یکجانشینی و اهلی کردن بز و ارتزاق مبتنی بر پرورش دام در مرتع دیده شده است. هزاران سال بعد و پس از آنکه بشر یکجانشین، توانایی اهلی کردن دام های باربر را نیز پیدا کرد، عشایر کوچ رو پدیدار شدند و تا امروز ادامه دارند.

وی افزود: به‌صورت تاریخی، بیش از ۶ نوع مالکیت اراضی از جمله چراگاهی، اراضی سلطانی، خانی و... در کشور جاری بوده است که بهره‌برداران در قالب این نظامات از اراضی برای پرورش دام خود استفاده می‌کردند. تا پیش از دوره مشروطیت، در بسیاری از موارد، فرمانداران و حکام محلی به‌جای دریافت مزد از سلاطین، یک صحرا یا مرتع را در اختیار می‌گرفتند و نظام مرتعی به همین شکل مدیریت می‌شد.

باید به مراتع نگاه آمایشی بر اساس مزیت‌های منطقه‌ای داشت

معاون توسعه و امور زیربنایی سازمان امور عشایر ایران گفت: در سرزمین تاریخی فلات ایران، به دلیل تنوع اقلیمی و قومیتی، تنوع فراوانی از مراتع و دام‌ها وجود دارد و اشکال متفاوتی از انطباق و سازگاری با مراتع به وجود آمده است. این تنوع در دنیا بی‌نظیر است به‌نحوی که ۲۴۰ نوع توده دامی با شرایط اقلیمی متفاوت، ذخیره ژنتیکی زیست‌بوم ما را تشکیل می‌دهد. بنابراین، برنامه‌ریزی نظام یک‌شکل متمرکز توسط دولت شدنی نیست و باید حتی‌المقدور از کلان‌نگری در سیاست‌گذاری مراتع پرهیز شود.

وی ضمن تأکید بر اینکه باید مدیریت زیست‌بوم‌های مرتعی را به ایلات و طوایف بسپاریم، گفت: سازمان منابع طبیعی باید در لایه سیاست‌گذاری، رنگ و بوی مردمی، منطقه‌ای و محلی بگیرد. اکنون در سیستان شرایط اقلیمی کاملاً بهاری است، در حالی که شمال غرب کشور پوشیده از برف است. باید نگاه آمایشی بر اساس مزیت‌های منطقه‌ای داشته باشیم و مشخص شود که از هر بخشی چه استفاده‌ای در راستای تأمین امنیت غذایی انجام شود.

وی افزود: به‌طور مثال، در مراتع منطقه جازموریان مشاهده کردیم که گوسفند بعد از ۸ کیلومتر، گاو ۱۵ کیلومتر و شتر بعد از ۴۰ کیلومتر نیاز به آب پیدا می‌کند و به مبدأ باز می‌گردد. بنابراین، بعد از این محدوده، تمامی علوفه تا ارتفاع ۱ متری رشد کرده و بدون استفاده خشک می‌شود. به همین دلیل، با انتقال آب از جنوب ریگان اقدام به انتقال آب تا عمق ۴۰ کیلومتری این مراتع کردیم و بهره‌مندی از مراتع این ناحیه تا ۳ برابر افزایش یافت

مدیریت مراتع نظام کارآمدی ندارد

مهدی میزبان گفت: بعد از نابودی نظام نهادهای خان و رعیت، که مدیریت مرتع نیز بخشی از این نظام بود، نتوانستیم نظام کارآمدی با آن جایگزین کنیم تا بین سیاست‌گذار و بهره‌بردار ارتباط برقرار شود. اگر دولت اقدام به وضع قوانینی همچون قرنطینه در مراتع می‌کند، باید برای بهره‌بردارانی که در آن ناحیه ارتزاق می‌کردند، جایگزینی معرفی کند.

وی افزود: در فقدان یک نهاد جایگزین، باید توجه داشت که بقایایی از نهادهای سنتی همچنان باقی مانده‌اند که در بسیاری از مواقع می‌توانند برای اجرای برخی تصمیمات تأثیرگذار باشند. به‌طور مثال، نظام ایلی در سطح طایفه اکنون کارکرد خود را از دست داده است، اما در سطح تیره و پایین‌تر می‌تواند به مدیریت زیست‌بوم کمک کند.

مرتعداران با مجموعه‌ای از چالش‌های اقتصادی و معیشتی مواجه‌اند

مهدی میزبان معاون توسعه و امور زیربنایی سازمان امور عشایر ایران گفت: مرتعداران با مجموعه‌ای از چالش‌های اقتصادی و معیشتی مواجه‌اند و اکوسیستم زیست آن‌ها پایدار نیست. در چنین شرایطی، اینکه بگوییم قوانین و مقررات موجب شده‌اند که مرتعدار به صیانت از منابع طبیعی کم‌توجهی کند یا اینکه به‌عنوان راهکار به دنبال ساختار نهادی برویم، ما را به هدف نمی‌رساند.

وی افزود: این‌طور نیست که دخالت سازمان منابع طبیعی و سازمان عشایر موجب آسیب به زیست آن‌ها شده باشد. هر ساله، ۷۰۲ میلیون متر مکعب آبرسانی سیار توسط دولت برای عشایر انجام می‌شود و ۷۰ هزار کیلومتر راه عشایری دو بار بهسازی انجام می‌گیرد. طی خشکسالی تدریجی صورت گرفته در ۲۰ سال اخیر، اگر خدمات‌رسانی این دو سازمان نبود، ۸۰ درصد عشایر مکان خود را ترک می‌کردند.

میزبان در انتها اضافه کرد: طبق بررسی‌ها اندازه اقتصادی یک واحد بهره‌بردار دامی مبتنی

بر کوچ، ۲۳۰ هکتار زمین با حدود ۲۰۰ واحد دامی است. اما در حال حاضر متوسط دام در عشایر ۱۱۳ راس و متوسط مرتع نیز ۱۴۰ هکتار است. به عبارت دیگر دامداری عشایری ما یک بهره بردار معیشتی را تجربه میکند و تلاشش بر این است که دام را تا حد مقدور زنده نگه دارد و گذران حیات کند. پس هرچقدر هم دنبال راه حل های بنیادی و نهادی باشیم، تا وقتی ابعاد اقتصادی مرتعداری به صرفه نیست، بهره بردار تلاش میکند هرچقدر میتواند در مرتع چرای دام برای بقا انجام دهد و چنین فردی را نمیتوان با کار فرهنگی و نهادی جلویش را گرفت.

واگذاری مراتع به مرتع داران راه احیای مراتع است

در این نشست علی علمدار رئیس کانون مرتع داران ایران گفت: از سال ۱۳۴۱، رژیم پهلوی با مصوبه دولت و بدون نظر مجلس ملی، مراتع را تحت مدیریت خود قرار داد و در نتیجه، مدیریت مردمی و نظام خان نشینی عشایری از بین رفت. این اقدام منجر به تقابلی میان مرتع داران و نیروهای پهلوی شد و ما نمایندگان دولت را به همکاری نمی پذیرفتیم.

وی افزود: پس از انقلاب اسلامی، برای تمامی زمین های مرتعی، سند منگوله دار ملی صادر شد و ما حتی به عنوان مستأجر نیز حساب نمی شدیم. به همین دلیل، اکنون برای مرتع داران مشخص نیست که چه نقشی دارند. علی رغم تلاش های سازمان منابع طبیعی در سال های اخیر برای دلگرم کردن عشایر، عدم اطمینان مرتع داران نسبت به آینده موجب شده است که نسل های بعدی عشایر نیز علاقه ای به ادامه شغل اجدادی خود نداشته باشند.

رئیس کانون مرتع داران ایران گفت: بنابراین، اگر می خواهیم مراتع احیا شوند، باید اراضی به مرتع داران واگذار شود و دولت صرفاً نظارت بر کاربری صحیح بهره برداران را داشته باشد، همان طور که در اراضی کشاورزی انجام می شود. اما اکنون نگرانیم که دولت با یک بخشنامه، ما را از اراضی خود اخراج کند.

نااطمینانی شغلی مرتع داری موجب تضعیف امنیت غذایی شده است

علمدار گفت: در حال حاضر، ما تنها یک پروانه ۱۰۰ روزه تابستانه و یک پروانه ۱۰۰ روزه زمستانه برای بهره‌برداری داریم و در این فاصله، مراتع در اختیار ما نیست. به همین دلیل، بخش‌های معدنی و سایر بخش‌های کشور به اراضی مراتع دست‌اندازی می‌کنند.

وی افزود: بارها در بهترین مراتع کشور با پوشش عالی، اقدام به تأسیس و استخراج معادن مختلف شده است. همچنین، در دولت نهم و دهم، بسیاری از اراضی مورد بهره‌برداری عشایر به مسکن مهر تبدیل شدند. این نااطمینانی شغلی در نهایت موجب تضعیف امنیت غذایی شده است.

بهترین محافظان مراتع، ایلات هستند

رئیس کانون مرتع داران ایران گفت: مراتع تحت تأثیر عوامل مختلفی تخریب می‌شوند، از جمله فعالیت‌های معدن‌کاری که هیچ‌کس به آن‌ها توجه نمی‌کند و در همه‌جا تخریب می‌کنند. مشخص نیست که کدام مناطق را برای چه اهدافی تخریب می‌کنند.

وی افزود: در حال حاضر، بودجه‌ای برای حفاظت از مراتع وجود ندارد و پس از اینکه این مناطق به بیابان تبدیل شدند، تازه هزینه‌هایی برای مالچ‌پاشی صرف می‌شود. با توجه به اینکه زیست ما در عشایر و ایلات وابسته به مراتع است، ما بهترین محافظان این مراتع هستیم.

اصلاح قانون مرتع راه حل مشکلات موجود در امور مراتع

در این نشست ترحم بهزاد مدیر کل دفتر امور مراتع سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور گفت: مراتع به عنوان نعمتی الهی، جزو سرمایه‌های با ارزش هر ملتی محسوب می‌شوند. در مدیریت مراتع باید توجه‌مان به وضع موجود باشد و با در نظر گرفتن اسناد بالادستی، به

این نکته توجه کنیم که با وجود گذشته مناسب، اکنون و در اثر تغییر شرایط اقلیمی وضعیت مراتع تغییر کرده است. بنابراین ما طبق قوانین فعلی به محافظت از مراتع می پردازیم و تا زمانی که تغییرات اساسی در قانون مرتع ایجاد نشود، نمی توانیم مشکلات این بخش را حل کنیم.

وی افزود: قبل از انقلاب، ایل‌های زیادی در کشور وجود داشتند که دارای ساختارهایی چون کلانتری و ریش سفیدی بودند؛ اما اکنون این ساختارها از بین رفته و دیگر پاسخگو نیستند. در شرایطی که ساختار سنتی به ساختار مدرن تبدیل شده است، صحبت از واگذاری مدیریت مراتع به ایل‌ها منطقی نیست.

تنها ۸.۵ درصد مراتع کشور دارای پوشش پرتراکم‌اند

مدیر کل دفتر امور مراتع سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور گفت: وضعیت مراتع کشور نیز مناسب نیست. از ۸۴ میلیون هکتار مراتع، ۵۶.۲ میلیون هکتار معادل ۶۶.۳ درصد آنها با پوشش کم تراکم هستند و تنها ۷.۲ میلیون هکتار معادل ۸.۵ درصد دارای پوشش پرتراکم‌اند.

وی افزود: علاوه بر این، شرایط آب و هوایی نیز تغییر کرده است. در ۵۰ سال اخیر، بارندگی‌ها حدود ۵۵ میلی‌متر کاهش یافته و دما تقریباً ۲ درجه سلسیوس افزایش یافته است. همچنین، فرونشست‌های سرزمینی را تجربه کرده‌ایم. بنابراین، باید به سازوکار نوینی با توجه به این شرایط بیندیشیم.

باید از طریق مدیریت جامع به حفظ مراتع پرداخت

ترحم بهزاد مدیر کل دفتر امور مراتع سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور گفت: ما باید نگاه جامع را جایگزین نگاه منفعت طلبانه کنیم و از طریق مدیریت جامع به حفظ مراتع بپردازیم. در حال حاضر، فشار بر مراتع بسیار زیاد است. مشکل اصلی در این بخش مردم نیستند، بلکه مسئولین هستند.

وی افزود: اخیراً طرح نیروگاههای خورشیدی راه اندازی شده است و به جای اینکه از فضای ۳۲ میلیون هکتار بیابان ها که بسیار مناسب این طرح است استفاده کنند، تصمیم به اجرای پنل های خورشیدی در مراتع گرفته اند. این اقدام عملاً اکولوژی مراتع را به هم می زند و به جای توسعه و اشتغال زایی، به منابع طبیعی آسیب وارد می کند. در حالیکه پایه و اساس توسعه در داخل مراتع طرح مرتع داری است و ما با این طرح کار داریم.

بهره برداران مراتع باید در مدیریت مراتع مشارکت داده شوند

مدیر کل دفتر امور مراتع سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور گفت: مرتع مانند بازی فوتبال است؛ تا زمانی که کسی بازی نکرده است، اظهار نظر او نامربوط است. هر زمان که منافع فردی را در این موضوع کنار گذاشتیم، می توانیم مسائل حوزه مرتع داری را نیز حل کنیم.

وی افزود: اگر سازمان در گذشته به مراتع تنها به عنوان منبع علوفه و دان نگاه کرده است، ما این دیدگاه را تغییر داده ایم و جامع نگری را جایگزین کردیم. بر اساس سیاستهای سازمان، به جای اینکه افراد خارج از مراتع وارد بهره برداری شوند، خود ساکنین باید در بحث های گردشگری، گیاهان دارویی، کشت علوفه و... نیز مشارکت کنند. عبارت دیگر همین بهره برداران موجود می توانند این کارها را انجام دهند و ۱۱ مورد استعداد که در مراتع وجود دارد، برای این کار شناسایی شده است.

وی ادامه داد: با توجه به مطالعات دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران یک خانوار پنج نفره با ۲۳۰ واحد دامی و در اختیار داشتن ۵۶۰ هکتار مرتع می تواند یک سایت اقتصادی مطلوب برای بهره برداری داشته باشد. در کشور حدود ۴۴ هزار سامانه عرفی داریم که میانگین هر کدام ۲۲۰۰ هکتار است و برای آنها طرح مرتع داری تهیه شده است. در طرح مرتع داری، با توجه به ضوابط مشخص شده، اجازه استفاده به بهره برداران داده ایم و طرح ها توسط خود بهره برداران مناطق نوشته و اجرا می شود.

«عشایر» مهم‌ترین نهاد مدیریت کننده مراتع در کشور بوده اند

محسن باقری نصرآبادی پژوهشگر هسته سیاست کشاورزی و منابع طبیعی مرکز رشد دانشگاه امام صادق (ع) در این نشست گفت: در طول تاریخ، بخش مرتع و منابع طبیعی همواره تحت اشراف و احاطه یک بافت اجتماعی بوده است و نهادهای اجتماعی این منابع را مدیریت می‌کردند.

وی افزود: این نهادها شامل قوانین رسمی و غیررسمی، عرف، هنجارها و... بوده و ملزم به رعایت آن‌ها بودند. مهم‌ترین نهادی که در این زمینه وجود داشته، نهاد عشایر است. نهاد عشایر سه رکن مهم را به‌طور همزمان دارا بوده که نمی‌توان این سه را از هم جدا کرد: رکن اقتصادی، اجتماعی و اکولوژیک.

۳ رکن نهاد عشایر در مدیریت مراتع، غیرقابل تفکیک اند

باقری ادامه داد: در رکن اقتصادی، عشایر محصولات متنوعی تولید می‌کردند که شامل گوشت قرمز، شیر، پشم، چادر و سایر محصولات مرتبط با زندگی عشایری بود. اما متأسفانه در حال حاضر، این تولیدات به سمت تک‌محصولی رفته و بیشتر بر پرواری دام متمرکز شده است. در رکن اجتماعی، عشایر بدون وجود سازمان‌های مختلف منابع طبیعی و... به‌طور دقیق‌تری خود و مراتع را مدیریت می‌کردند. همچنین، در رکن اکولوژیکی، آن‌ها ظرفیت مراتع را در نظر می‌گرفتند و قرن‌ها در این مراتع زندگی می‌کردند.

پژوهشگر هسته سیاست کشاورزی و منابع طبیعی مرکز رشد دانشگاه امام صادق (ع) افزود: یکی از خطاهای رایج، نگاه صرف اکولوژیکی به مراتع است؛ در حالی که باید به بعد اقتصادی نیز توجه شود. صرفاً تمرکز بر جنبه‌های اقتصادی یا اجتماعی نیز درست نیست و باید این سه رکن به‌طور جامع مدنظر قرار گیرند. با نگاهی جامع به این ارکان، توانایی زیادی برای استفاده بهینه از مراتع و تولید گوشت قرمز خواهیم داشت.

لزوم تغییر نگاه به «عشایر» برای حفظ مراتع و استفاده از ظرفیت آن

جواد رضوی کارشناس کشاورزی و منابع طبیعی در این نشست گفت: زیست عشایری به معنای صیانت از منابع طبیعی است. طی هزاران سال گذشته، عشایر در هر شرایطی بهترین شیوه‌های مدیریت منابع طبیعی را به کار گرفته و حتی با تولید محصولات، خدمات متنوعی نیز ارائه داده‌اند.

وی افزود: زمانی که اروپایی‌ها از مناطق بسیار سبز جهان وارد مناطق خشک و نیمه‌خشک، از جمله ایران شدند، به اشتباه ادعا کردند که ساکنان بومی این مناطق، یعنی عشایر، باعث تخریب مناطق سبز شده‌اند و به نوعی آن‌ها را عامل از بین رفتن محیط زیست معرفی کردند. این تفکر به تدریج به سیستم علمی و سیاست‌گذاری کشور نفوذ پیدا کرد و تا زمانی که این نگاه تغییر نکند، نمی‌توان از ظرفیت بسیار بالای عشایر برای حفظ مراتع و منابع طبیعی بهره‌برداری کرد.

کارشناس کشاورزی و منابع طبیعی گفت: یکی از ویژگی‌های بسیار مهم عشایر این است که خود را با شرایط ناپایدار محیط تطبیق می‌دهند و در راستای حفظ و تقویت اکوسیستم حرکت می‌کنند. بنابراین، باید از ظرفیت مراتع استفاده کرده و به تقویت آن‌ها پرداخت و مشکلات فرهنگی ایجاد شده در طی چند دهه گذشته را برطرف کرد.

وی افزود: تولیدات عشایری در بالاترین سطح بهره‌وری قرار دارد و این توانمندی عشایر جایگزینی ندارد.

پارادایم حکمرانی مراتع باید با رویکرد پایین به بالا باشد

جواد رضوی کارشناس کشاورزی و منابع طبیعی گفت: اگر پارادایم ما در حکمرانی مراتع، عشایر و اکوسیستم کشور به صورت بالا به پایین باشد، هرگز نمی‌توانیم یک طرح جامع برای کل کشور، به ویژه در یک زمان طولانی، داشته باشیم. اکوسیستم در بعد زمانی و مکانی ثابت

نیست و نخواهد بود. اگر بخواهیم پایداری داشته باشیم، باید نوع مواجهه خود با این شرایط را تغییر دهیم.

وی افزود: با رویکرد پایین به بالا، جوامع خود به‌طور مداوم با شرایط تطبیق پیدا می‌کنند و اگر نهادهای اجتماعی شکل بگیرند، می‌توانند در ارتباط با سازمان‌های مربوطه تسهیل‌کننده، بسیار ثمربخش و پایدار باشند. البته، اصلاح در این راستا دشوار و نیازمند زمان طولانی است

کلیپ نشست دهم

فیلم کامل نشست دهم

الگوی احیا و ارتقاء مرغ لاین آرین

نشست یازدهم، موسسه پژوهش‌های وزارت جهاد کشاورزی

نشست «الگوی احیا و ارتقاء مرغ لاین آرین» به عنوان یازدهمین نشست تخصصی از یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، روز دوشنبه ۸ بهمن‌ماه ۱۴۰۳، با حضور جمعی از اساتید و صاحب‌نظران و فعالان این حوزه در موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی وزارت جهاد کشاورزی برگزار شد.

آقایان مهراب فرجی مدیر کل دفتر طیور وزارت جهاد کشاورزی، مجتبی پالوج قائم مقام موسسه پژوهش‌های وزارت جهاد کشاورزی، رسول واعظ ترشیزی عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس، مجتبی زاغری عضو هیئت علمی دانشگاه تهران، کامن اسلامی معاون راهبری تولید هلدینگ کشاورزی کوثر، محمدرضا صدیق‌پور دبیر انجمن تولیدکنندگان جوجه یکروزه، فرزاد طلاکش دبیر فدراسیون طیور ایران و مهدی خداوردی کارشناس اندیشکده اقتصاد مقاومتی اعضای اصلی این نشست بودند.

در این نشست به سوالات زیر پاسخ داده شد:

۱- با توجه به ضرورت جایگزینی تدریجی سویه آرین در بازار گوشت مرغ، اقدامات دولت در این زمینه طی سال‌های اخیر را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

۲- الزامات و اقدامات لازم برای تحقق سهم ۲۰ درصدی سویه آرین در بازار گوشت مرغ با توجه به هدف‌گذاری برنامه هفتم پیشرفت (با رویکرد اجرای سیاست‌های متمرکز نظیر ایجاد زنجیره یکپارچه تولید مرغ آرین) چیست؟

تاریخچه و سیر تکامل مرغ لاین آرین

در این نشست رسول واعظ ترشیزی عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس گفت: اقدامات دولت برای توسعه مرغ لاین آرین کافی نبوده است. دولتمردان اعتقادی به سویه‌ای به نام آرین و ورود آن به بازار ندارند. این برداشت شاید به خاطر این انگاره بوده که آرین پتانسیل کافی را برای بر عهده گرفتن بخشی از بازار گوشت مرغ ایران ندارد.

وی افزود: اما درباره تاریخچه آرین باید گفت ابتدا در سال ۱۹۵۱ در اروپا شکل گرفت و تنها ۵ تا ۱۰ درصد سهم بازار را داشت و طی سال‌های بعدی در فرایندهای علمی به دو سویه هایبرو N و هایبرو G رسید که سویه نرمال آن وارد ایران شد. سویه نرمال آرین در سال ۱۳۷۱ با اندازه کوچک سبزه وارد کشور شد. در زمان ورود، اختلاف وزنی ۳۲۰ تا ۵۰۰ گرمی با سویه‌های رایج داشت، با این تفاوت که حدود ۱۱۰ گرم خوراک بیشتر مصرف می‌کرد.

دستاوردهای ژنتیکی ارتقای عملکرد مرغ لاین آرین طی ۳۰ سال گذشته

عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس درباره عملکرد مرغ آرین گفت: طی ۳۰ سال کار علمی بر روی این سویه و با تلاش متخصصان لاین بابلکنار، وزن آرین به دلیل ارتقای

ژنتیکی سالانه حدود ۲۰ گرم افزایش یافته است. آخرین آزمایش‌ها در سال ۱۴۰۰ نشان می‌دهد که اختلاف آراین با سویه راس در وزن به ۳۴۰ گرم و در ضریب تبدیل به ۱۴۰ گرم رسیده است. آخرین گزارش نیز که توسط شرکت پیگیر انجام شده، اختلاف آراین و راس را در ضریب تبدیل ۱۲۰ گرم و در وزن‌گیری ۳۲۰ گرم نشان داده است.

وی افزود: با توجه به پیشرفت‌های ژنتیکی صورت گرفته، ارتقای لاین آراین و برعهده گرفتن بخشی از بازار گوشت مرغ امکان‌پذیر است و ظرفیت لازم در این سویه وجود دارد. اگرچه نمی‌توان انتظار داشت که سویه آراین دقیقاً به سطح سویه راس برسد؛ زیرا از ابتدا اختلافاتی ذاتی داشته‌اند، اما به راحتی می‌توان ضریب تبدیل خوراک و سایر شاخص‌های عملکردی آراین را با اقدامات اصلاحی و ژنتیکی هدفمند بهبود بخشید.

وی ادامه داد: این رویکرد نشان می‌دهد که با سرمایه‌گذاری مستمر و تلاش علمی، می‌توان پتانسیل‌های بالقوه سویه آراین را شکوفا کرد و آن را به یک گزینه رقابتی در صنعت مرغداری تبدیل نمود.

نتایج پیگیری اصلاح نژاد آراین

رسول واعظ ترشیزی در مقایسه عملکرد مرغ آراین بیان کرد: با وجود اینکه حمایت دولتی از مرغ لاین آراین کاهش یافت و حتی رها شد، پیگیری اصلاح نژاد آن توسط متخصصان ادامه یافت. اعتقاد به اصلاح نژاد و اعتماد به متخصصان، کلید موفقیت در این زمینه است و هر هدفی را دست‌یافتنی می‌سازد. به عنوان مثال، سویه راس در سال ۲۰۰۷، میانگین وزن ۲۶۵۲ کیلوگرم داشت که در سال ۲۰۲۱ به ۲۹۹۵ کیلوگرم رسید. این افزایش نشان‌دهنده رشد سالانه ۲۳ گرم است که مشابه افزایش ۲۰ گرمی سالانه در سویه آراین است.

تغییر رویکرد جهانی به سوی سویه‌های کند رشد و هزینه‌های مرتبط

عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس گفت: در سطح جهانی، گرایش به سوی استفاده از سویه‌های کند رشد به جای سویه‌های تند رشد ایجاد شده است. مقالات متعددی به بررسی ضررهای اقتصادی این تغییر رویکرد پرداخته‌اند و نتیجه گرفته‌اند که در نهایت، این امر منجر به افزایش حداکثر ۱ درصدی در هزینه مصرف‌کننده می‌شود.

اهمیت سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه و وضعیت مرغ آراین

واعظ گفت: شرکت راس سالانه ۲۰ تا ۴۰ میلیون دلار در تحقیق و توسعه سرمایه‌گذاری می‌کند. همچنین، شرکت کاب ۱۴ درصد از درآمد سالانه خود، معادل حدود ۱ میلیارد دلار، را به تحقیق و توسعه اختصاص می‌دهد. در مقابل، در ایران، سرمایه‌گذاری مشابهی در زمینه تحقیق و توسعه سویه آراین صورت نگرفته است. علاوه بر این، سامانه مدونی نیز برای زنجیره‌های تولید مرغ آراین تعریف نشده است.

وی افزود: لازم به ذکر است که افزایش وزن مرغ لزوماً به معنای افزایش سودآوری اقتصادی نیست. راه‌های دیگری نیز برای افزایش سود اقتصادی از جمله کاهش هزینه خوراک وجود دارد.

چالش‌ها و سیاست‌های پرورش آراین در دهه‌های گذشته

مهراب فرجی مدیرکل دفتر طیور وزارت جهاد کشاورزی گفت: در دهه ۷۰ تلاش‌های زیادی برای جا انداختن آراین انجام شد، اما در دهه ۸۰ سویه راس وارد کشور شد. سیاست‌گذاران در آن دوره باید پاسخگو باشند؛ اگر آراین بد بود، چرا وارد کردند و اگر خوب بود، چرا اهداف پرورش مرغ سویه داخلی به فراموشی سپرده شد؟

وی افزود: طبیعی است که پرورش مرغ لاین ملی صرفاً اهداف اقتصادی را پیگیری نمی‌کند و از نظر سودآوری نیز این سویه قابلیت رقابت با سویه‌های وارداتی توسط بخش خصوصی را ندارد. اما همچون کشورهای مختلف که اقدام به راه‌اندازی لاین کردند، ما به این سویه به جهت امنیت غذایی و تاب‌آوری غذایی نیاز داریم.

تغییر سیاست‌ها و برنامه‌ریزی برای آینده آراین

مدیرکل دفتر طبور وزارت جهاد کشاورزی گفت: در سال ۹۸، من در کوران حوادث بودم و چیزی تحت عنوان تحریم واردات اجداد گوشتی مشاهده نکردم. اما در آن مقطع سیاست‌های حمایتی از لاین آراین به شدت اوج گرفت و تلاش ما در معاونت امور دامی کشور این بود که برای حمایت از سویه داخلی، به ارتقای مجموعه اصلاح نژاد بابلکنار بپردازیم. با این حال، در بیرون از وزارتخانه گفتند ۱۰۰ درصد بازار داخل از سویه آراین تأمین شود که در عمل هم انجام نشد.

وی افزود: بر اساس تجارب تلخ، تصمیم دولت بر این شده است که سیاست‌ها تغییر کند و بنابراین در برنامه هفتم پیشرفت، سهم ۲۰ درصدی برای بازار آراین به دولت تکلیف شده است. برای وصول به این هدف، برنامه در چند سرفصل بازنگری شده است. اولین سرفصل این برنامه، ارتقای زیرساخت‌های عمرانی، مدیریتی و نرم‌افزاری در بابلکنار است تا منجر به انتخاب خانواده‌های خوب لاین شود. همچنین مناطق مستعد پرورش جوجه گوشتی باید مشخص شود و متناسب با همین مناطق، فرآیند انتخاب در بابلکنار صورت پذیرد.

اقدامات اصلاحی و پیشنهادهای برای حمایت از مرغ آرین

مدیرکل دفتر طیور وزارت جهاد کشاورزی گفت: به منظور بهبود وضعیت مرغ آرین و حمایت از این سویه، اقدامات اصلاحی زیر پیشنهاد می‌شود:

۱. تقویت تیم تحقیق و توسعه در موسسه تحقیقات علوم دامی

به عنوان متولی ثبتي سویه آرین، تیم تحقیق و توسعه‌ای در موسسه تحقیقات علوم دامی مستقر شده است. لازم است پیگیری‌های لازم برای حمایت از این تیم و تأمین منابع مورد نیاز آن انجام شود تا بتواند به طور موثر در زمینه اصلاح نژاد و بهبود عملکرد سویه آرین فعالیت کند.

۲. تعیین بازار هدف و الزام ذخایر استراتژیک به خرید از منابع داخلی

برای اصلاح سیاست‌های حمایتی، لازم است بازار هدف این سویه مشخص شود. به عنوان مثال، ذخایر استراتژیک گوشت مرغ کشور ملزم شوند که نیاز خود را از طریق منابع داخلی و با استفاده از سویه آرین تأمین کنند. این اقدام، تقاضای تضمین شده‌ای برای این سویه ایجاد می‌کند و از تولیدکنندگان آن حمایت می‌کند.

۳. تأمین کامل هزینه‌ها در بخش اصلاح نژاد و توسعه بازار

تأمین هزینه‌ها، چه در بخش اصلاح نژاد و چه در بخش توسعه بازار، باید به طور کامل انجام شود. این موضوع در دستور کار معاونت مربوطه قرار دارد و باید با جدیت پیگیری شود.

۴. تبدیل تدریجی اجبار به حمایت و تمرکز بر مناطق مستعد

در سیاست‌های جدید، تلاش بر این است که به تدریج اجبار به حمایت تبدیل شود. همچنین، سیاست‌گذاری برای استان‌هایی انجام شود که مستعد پرورش جوجه گوشتی آرین هستند. حمایت‌ها نیز باید بر روی همین مناطق متمرکز شود تا از گلايه مرغداران سایر مناطق که متحمل ضرر هستند جلوگیری شود و بازار ۲.۸ میلیون تنی گوشت مرغ مردم نیز دچار چالش نشود.

۵. ایجاد سازوکار رسیدگی به تخلفات و جلوگیری از دور زدن جوجه‌ریزی آراین

فرجی در پایان خاطرنشان کرد: در نهایت، لازم است اگر پس از این اصلاحات در حمایت‌ها، برخی فعالان اقتصادی مسیر درست را در پیش نگرفتند، مجموعه مشخصی برای رسیدگی به تخلفات وجود داشته باشد. این امر از دور زدن جوجه‌ریزی آراین و ایجاد اختلال در بازار جلوگیری می‌کند.

خصوصی‌سازی شتاب‌زده، عامل افول مرغ لاین آراین

در این نشست مجتبی پالوج قائم مقام موسسه پژوهش‌های وزارت جهاد کشاورزی گفت: پس از واردات نژاد هاپیرو به کشور، ایران به عنوان یکی از کشورهای صاحب فناوری لاین مرغ گوشتی شناخته شد. با این حال، در دهه ۸۰، خصوصی‌سازی شتاب‌زده و بدون در نظر گرفتن جوانب مختلف صنایع دولتی، در مورد مرغ آراین اقدامی ناموفق بود. از بین رفتن سهم بازار آراین در این دهه، ناشی از نحوه نادرست خصوصی‌سازی زنجیره لاین آراین بود که به جای واگذاری صحیح، به رهاسازی سرمایه‌گذاری عظیم انجام شده در این بخش منجر شد.

تأکید بر خودکفایی و توسعه مرغ لاین داخلی در سیاست‌های کلان

وی افزود: پس از سال ۱۳۹۲ و ابلاغ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، به‌ویژه در بند ۷ آن، موضوع خودکفایی در تأمین امنیت غذایی به طور جدی‌تری در دستور کار حاکمیت قرار گرفت. در سال ۱۴۰۲ نیز سند دانش‌بنیان امنیت غذایی با تأکید صریح بر توسعه مرغ لاین داخلی توسط روسای قوای مقننه و مجریه رونمایی شد.

شکاف بین سیاستگذاری و اجرا در حمایت از مرغ لاین

قائم مقام موسسه پژوهش‌های وزارت جهاد کشاورزی گفت: دولت در مقام سیاست‌گذار توجه مناسبی به پرورش مرغ لاین داشته است، اما در میدان عمل و نظارت بر اجرای برنامه‌ها، به دلیل عدم شناخت کافی نسبت به مجریان و عدم توجه به منافع اقتصادی فعالان، ضعف‌های اساسی مشاهده می‌شود. حمایت‌های تبلیغی دولت از مرغ لاین گوشتی پس از سال ۹۸، نشان‌دهنده تفاوت بین سیاست‌گذاری و اجرا است.

وی افزود: افراط در الزام ۱۰۰ درصدی پرورش مرغ آرین و تفریط در حذف این سویه و رساندن سهم بازار آن به صفر، اکنون پشت سر گذاشته شده است. اما از منظر مدیریت، راهبردی، وضعیت کشور در منطقه خطرناکی قرار دارد. با توجه به تأکید مکرر سیاست‌های کلی کشور بر اهمیت وجود مرغ لاین داخلی، تلاش سیاست‌گذاران برای اجرای این سیاست باید جدی‌تر باشد.

اهمیت حفظ و احیای سایت بابلکنار به عنوان یک فرصت استثنایی

پالوج گفت: مدیریت به عنوان یک ابزار، نیازمند برنامه‌ریزی دقیق و مدون است. برنامه‌ریزی، اساس و شالوده هرگونه اقدام مدیریتی مؤثر است و بدون آن، دستیابی به اهداف سازمانی دشوار خواهد بود. در سیر تحول برنامه‌ریزی، رویکرد راهبردی به عنوان پیشرفته‌ترین سطح آن ظهور کرده است. برنامه‌ریزی راهبردی، نیازمند شناخت دقیق محیط، شناسایی فرصت‌ها و تهدیدها، و استفاده بهینه از منابع موجود است.

وی افزود: سایت بابلکنار، یک فرصت استثنایی و ارزشمند است که باید حفظ و احیا شود. این سایت، پتانسیل بالایی برای توسعه و پیشرفت در زمینه‌های مختلف دارد و نباید از این فرصت غافل شد. در کنار فرصت‌های موجود در سایت بابلکنار، ظرفیت‌های دانشگاه نیز حائز اهمیت است. تضارب آرا و تبادل نظر بین متخصصان و صاحب‌نظران دانشگاهی، می‌تواند

به غنای بیشتر برنامه‌ها و تصمیمات منجر شود.

مجتبی پالوج گفت: بخش خصوصی توانمند نیز نقش کلیدی در توسعه و پیشرفت ایفا می‌کند. باید از توانمندی‌ها و ظرفیت‌های این بخش به نحو احسن استفاده کرد و منافع مردم، دولت و بخش خصوصی را همسو ساخت.

چالش‌های واردات مرغ گوشتی و ضرورت شفاف‌سازی در اجرای طرح آراین

در این نشست فرزاد طلاکش دبیر فدراسیون طیور ایران گفت: ابتدا، به اشتباه، موضوع تحریم به عنوان عامل اصلی مشکلات مطرح شد، در حالی که علت واقعی عدم واردات مرغ گوشتی، محدودیت‌های ناشی از دفتر کنترل دارایی‌های خارجی وزارت خزانه‌داری آمریکا (اوفک) بود. همچنین، مسیر اجرایی دستور احیای لاین آراین نیز با اشکالاتی مواجه است و محرمانه تلقی کردن آن توجیهی ندارد. لازم است با برقراری گفت‌وابی سازنده، از بروز نافرمانی در اجرا جلوگیری شود.

عدم انسجام در فرماندهی و تخصیص بودجه

دبیر فدراسیون طیور ایران گفت: نکته حائز اهمیت دیگر، عدم تعیین متولی مشخص برای فرماندهی توسعه لاین آراین است. در حال حاضر، کمیسیون زیربنایی دولت از طریق شرکت اتکاء اقداماتی را در این زمینه انجام می‌دهد و همزمان، شورای عالی امنیت ملی (شعام) نیز در تلاش برای توسعه آراین است. این وظیفه باید منحصراً به وزارت جهاد کشاورزی محول شود، چرا که این مسئله ناشی از ضعف مدیریت است و وزارت جهاد باید در این زمینه اقتدار لازم را کسب کند. با وجود تخصیص یک میلیارد دلار بودجه برای احیای آراین، پیشرفت چشمگیری حاصل نشده است.

ضرورت اقتصادی بودن مرغداری و چالش‌های طرح مرغ آرین

طلاکش گفت: هیچ‌کس منکر پتانسیل اقتصادی شدن سویه آرین نیست و این امر باید در اولویت قرار گیرد. دولت موظف به احیای لاین آرین به عنوان یک فعالیت تحقیقاتی است، اما متأسفانه به جای تمرکز بر تحقیق، تکثیر بی‌رویه این لاین صورت گرفته است. این اقدام منجر به افزایش دور زدن مرغدارها شده و دولت را وادار به چشم‌پوشی از تخلفات کرده است وی افزود: نتیجه این سوءمدیریت، افزایش اجبار به واردات نهاده‌های دامی و کاهش بهره‌وری در تبدیل نهاده به گوشت شده است.

تکمیل زنجیره ارزش صنعت مرغداری و برندسازی تجاری برای مرغ آرین

دبیر فدراسیون طیور ایران گفت: وقتی به موضوع آرین می‌پردازیم، باید به جای تمرکز بر تحریم و محدودیت‌ها، با رویکردی جامع به لزوم تکمیل زنجیره ارزش صنعت مرغداری در کشور بپردازیم و داشتن مرغ لاین ملی را نیز یک حلقه از این زنجیره در نظر بگیریم. در این راستا، مرغ آرین به عنوان یک ظرفیت ملی، نیازمند برندسازی تجاری است تا بتواند به طور سالم در بازار رقابت کند.

وی افزود: اجرای سیاست‌های غلط جوجه‌ریزی متناظر با سویه آرین، نه تنها به این سویه آسیب می‌زند بلکه باعث بدنام شدن آن و جلوگیری از رقابت سالم با سایر سویه‌ها می‌شود. باید از این رویکرد پرهیز کرده و به جای آن، به دنبال ایجاد شرایط رقابتی عادلانه باشیم.

واردات تخم مرغ نطفه‌دار، نتیجه سیاست‌گذاری نادرست

طلاکش گفت: تأکید بر واردات تخم مرغ نطفه‌دار، ناشی از اشتباه در سیاست‌گذاری مرغ آرین است. تکلیف دبیرخانه شعام برای جلوگیری از واردات جوجه اجداد، در کنار رهاسازی تحقیق

و توسعه و مشکلات اجرایی در لایه اجداد این سویه، باعث ایجاد چالش در بازار و صنعت شد که نتیجه آن، واردات تخم مرغ نطفه‌دار بود.

پیشنهاد فدراسیون طیور و انجمن زنجیره‌ها برای سهم منطقی مرغ آراین

دبیر فدراسیون طیور ایران گفت: فدراسیون طیور با همکاری انجمن تولید کنندگان زنجیره ای، به عنوان بزرگترین تولیدکننده گوشت مرغ، پیشنهاد داده است که سهم منطقی مرغ آراین در بازار، ۱۵ درصد باشد. این میزان، پاسخگوی نیاز مصرف ارتش، نیروهای مسلح و ذخایر پشتیبانی امور دام (حدود ۲۵۰ هزار تن) است.

وی افزود: این پیشنهاد، مزایای متعددی دارد:

- عدم برهم خوردن بازار: با تعیین سهم منطقی، از ایجاد اختلال در بازار جلوگیری می‌شود.
- امکان تحقیق و توسعه: زنجیره‌های اتکا و کوثر، در کنار تحقیق و توسعه، قابلیت بازخورد و مطالعه بر جوجه گوشتی را خواهند داشت.
- رصد و پایش زنجیره: در یک زنجیره متمرکز، آثار اصلاح نژاد تا انتهای بازار رصد و پایش می‌شود.
- جبران عدم النفع: عدم النفع حاصل از جوجه‌ریزی آراین در صورت اجرا در یک زنجیره متمرکز، به طور کامل از سوی دولت قابل جبران است.

مغایرت انحصار لاین با قانون اساسی

طلاکش گفت: بر اساس ماده ۵۲ اصل ۴۴ قانون اساسی، نمی‌توان امتیازی برای یک بخش دولتی در نظر گرفت که بخش خصوصی از آن محروم باشد. بنابراین، ممنوعیت واردات

سویه‌های دیگر و انحصار اجداد در یک یا دو نهاد دولتی، خلاف قانون است و مصوبه دبیرخانه شعام نمی‌تواند در مقابل قانون بایستد و زبانی را به بخش خصوصی تحمیل کند.

وی افزود: در برنامه هفتم توسعه، تأکید شده است که تا پایان برنامه، سهم بازار آراین به ۲۰ درصد برسد. این بدان معناست که سهم بازار آراین در سال اول برنامه، صرفاً ۴ درصد است. یعنی مرغدار باید در هر ۳۰ دوره، یک دوره آراین بریزد. اما در حال حاضر، تکلیف شده است که هر ۴ دوره، یک دوره جوجه‌ریزی شود که تخلف از قانون برنامه است. در صورت تشکیل کنسرسیوم نهادهای عمومی غیردولتی، همان سهم ۴ درصدی و افزایش سالانه آن قابل پوشش است.

طلاکش در پایان گفت: در سایر کشورهای دارای سویه ملی مانند روسیه نیز، صرفاً ۵ درصد از سهم بازار به سویه داخلی واگذار شده، بعلاوه مدیریت متمرکز بر زنجیره مرغ لاین حاکم است. در حالی که در ایران، مشخص نیست مسئول احیای مرغ لاین آراین کیست.

چالش‌های اساسی در حوزه مرغ آراین

مجتبی زاغری عضو هیئت علمی دانشگاه تهران گفت: در حوزه مرغ آراین، سه مشکل اساسی وجود دارد که نیازمند بررسی دقیق و ارائه راهکارهای مناسب است. این مشکلات عبارتند از:

۱. سیاست‌گذاری نادرست و تعدد متولیان

اولین مشکل، سیاست‌گذاری نادرست در حوزه مرغ آراین است. به عنوان مصداق، مراکز متولی این امر بسیار متنوع بوده و شامل وزارت جهاد کشاورزی، وزارت دفاع و یک وزارت امنیتی دیگر می‌شود. این تعدد متولیان، باعث ایجاد ناهماهنگی، تداخل وظایف و عدم تمرکز در سیاست‌گذاری شده است.

۲. ضعف بنیه ژنتیکی سویه آرین و عدم پذیرش توسط مرغداران

دومین مشکل، عدم بنیه یا توان ژنتیکی کافی سویه آرین است که باعث شده مرغداران تمایل چندانی به استفاده از آن نداشته باشند. اگرچه این سویه پیشرفتهایی داشته است، اما نهایتاً وزن آن در سن ۴۲ روزگی به ۲۶ کیلوگرم می‌رسد که در مقایسه با سویه‌های معروف دیگر، بیش از ۴۰۰ گرم اختلاف دارد. همچنین، اختلاف ضریب تبدیل نیز حدود ۰.۲ است، به این معنی که به ازای تولید هر کیلوگرم گوشت، ۲۰۰ گرم دان بیشتری مصرف می‌شود. این اختلافات قابل توجه، باعث شده است که مرغداران به دلیل کاهش سودآوری، از استفاده از سویه آرین خودداری کنند. کاهش این اختلافات نیازمند زمان و تلاش زیادی است.

۳. ضعف بنیه علمی و محدودیت‌های تکنولوژیکی

سومین مشکل، ضعف بنیه علمی و محدودیت‌های تکنولوژیکی در این حوزه است. در سطح جهان، تنها دو سازمان معتبر برای ارتقای ژنتیک مرغ وجود دارد که نشان‌دهنده دشواری و پیچیدگی این کار است. بقای لاین‌های مرغ، وابسته به تحقیقات مستمر و استفاده از تکنولوژی‌های روز است. متأسفانه، ما در این زمینه از نظر تکنولوژی و شناخت علمی، توانایی کافی نداریم. لذا، لازم است ابتدا شناخت خود را در این زمینه کامل کنیم تا بتوانیم توانایی‌های خود را به طور موثر به کار بگیریم.

ضرورت بررسی سلامت لاین آرین و ارتقای عملکرد آن

عضو هیئت علمی دانشگاه تهران گفت: به منظور اطمینان از سلامت و ارتقای عملکرد لاین آرین، اقدامات زیر ضروری است:

۱. بررسی تخصصی سلامت لاین

در پی تشکیک کارشناسان متخصص در سلامت برخی لاین‌های سویه آرین، لازم است این

موضوع توسط یک مجموعه مستقل و متخصص بررسی شود تا از هدر رفت سرمایه ملی جلوگیری شود. این بررسی باید با دقت و شفافیت کامل انجام شود.

۲. انتقال لاین به چند نقطه با شرایط آب و هوایی متفاوت

پس از اطمینان از سلامت کامل سویه، لازم است لاین از بابلکنار خارج شده و در چند نقطه مختلف با شرایط آب و هوایی متفاوت مستقر شود. این اقدام به منظور بررسی و ارتقای عملکرد سویه در شرایط مختلف و حذف اثر متقابل محیط انجام می‌شود.

۳. تمرکز مدیریت لاین آراین

تمرکز مدیریت لاین آراین برای حفاظت و ارتقای عملکرد آن ضروری است. هدایت لاین توسط مجموعه‌های مختلف، با روح این پروژه ملی تناقض دارد. لازم است یک مجموعه واحد مسئولیت مدیریت لاین را بر عهده بگیرد.

۴. حفاظت از اطلاعات اصلاح نژاد

در سایر کشورها، پرسنل فعال در تحقیق و توسعه مرغ لاین، اجازه هیچگونه ارتباطی با اشخاص ثالث ندارند. اطلاعات اصلاح نژاد بسیار ارزشمند است و نباید به هیچ عنوان انتقال یابد. این موضوع باید در ایران نیز به طور جدی رعایت شود.

۵. محدودیت استفاده از سویه آراین در مناطق با ارتفاع زیر ۱۰۰۰ متر

تأمین الزامات سهم ۲۰ درصدی آراین از جمله بودجه و نیروی انسانی، همچنان جای سوال دارد. با این وجود، در صورت اصرار بر اجرای این طرح، لازم است صرفاً در پهنه‌هایی از سویه آراین استفاده شود که زیر ۱۰۰۰ متر ارتفاع دارند. این اقدام از هدر رفت امکانات سایر مناطق کشور با الزام به جوجه‌ریزی آراین جلوگیری می‌کند.

۶. تشکیل مجموعه یکپارچه برای مدیریت زنجیره لاین آراین

نهایتاً، تشکیل مجموعه‌ای یکپارچه برای مدیریت زنجیره لاین آراین پیشنهاد مناسبی است

که می‌تواند به ارتقای عملکرد آن کمک کند. این مجموعه باید مسئولیت کلیه مراحل، از تحقیق و توسعه تا تولید و توزیع را بر عهده داشته باشد.

چالش‌های بخش کشاورزی و تصمیم‌گیری‌های ناکارآمد

مهدی خداوردی کارشناس اندیشکده اقتصاد مقاومتی گفت: با وجود برخورداری از دانشمندان برجسته در دانشکده‌های کشاورزی، بخش کشاورزی کشور با چالش‌های متعددی روبرو است. علت اصلی این مشکلات، ضعف در اتخاذ تصمیمات کیفی در سطح کلان کشور است، نه فقدان دانش تخصصی.

وی افزود: در خصوص موضوع مرغ لاین آراین نیز شاهد رویکردهای افراطی و تفريطی بوده‌ایم. به طوری که در دهه ۱۳۸۰، جوجه‌ریزی آراین به طور کلی متوقف شد، اما از سال ۱۳۹۸، مقرر گردید که ۱۰۰ درصد بازار به این سویه اختصاص یابد. این تصمیم، که به نظر می‌رسد با ملاحظات سیاسی-امنیتی و بدون توجه کافی به جنبه‌های اقتصادی اتخاذ شده است، چالش‌های جدیدی را ایجاد کرده است.

اهمیت رویکرد جامع در حمایت از مرغ لاین آراین

کارشناس اندیشکده اقتصاد مقاومتی گفت: حمایت واقعی از مرغ لاین آراین، مستلزم در نظر گرفتن تمامی جوانب، از جمله زیرساخت‌ها، تحقیق و توسعه، بازار و نیروی انسانی است. در حوزه زیرساخت، سرعت توسعه مجتمع مرغ لاین آراین (بابلکنار) به کندی پیش می‌رفت، به عنوان نمونه تا سال گذشته سالن G۳ بابلکنار همچنان راه‌اندازی نشده بود و دست‌اندرکاران با حداقل امکانات، صرفاً در تلاش برای جلوگیری از توقف فعالیت‌ها بودند.

وی افزود: همچنین، در زمینه تحقیق و توسعه و حمایت از نیروی انسانی، شاهد ضعف‌های قابل توجهی بوده‌ایم. باید گفت که تعداد متخصصان اصلاح نژاد که به صورت عملیاتی کار کرده باشند در کشور محدود است، در حالی که باید بهترین حمایت‌ها از این متخصصان

صورت می‌گرفت اما برعکس، این متخصصان با کم‌توجهی مواجه شدند و عملاً امکانات لازم برای فعالیت آن‌ها به طور متمرکز فراهم نشده است.

عملکرد نامطلوب حاکمیت و ضرورت اصلاح رویکردها

خداوردی گفت: در بخش توسعه بازار، سیاست نامناسب جوجه‌ریزی متناظر در دستور کار قرار گرفت که یکی از آثار منفی آن ایجاد آمار و اطلاعات نادرست در صنعت مرغداری بود. همچنین اجبار ۱۸ هزار مرغدار به پرورش مرغ آرین، که بعضاً مرغداری آنها در ارتفاعات قرار داشت یا به صورت سنتی مدیریت می‌شد زمینه کاهش بهره‌وری در تولید را فراهم کرد.

وی افزود: عملکرد حاکمیت در حمایت از مرغ لاین آرین، در مجموع مطلوب نبوده است؛ زیرا به جای تمرکز بر تحقیق و توسعه، صرفاً بر تکلیف سهم بازار تأکید شده است. اگر حاکمیت تصمیم بگیرد که قصد دارد به طور جدی در زمینه لاین‌داری فعالیت کند، قطعاً می‌تواند با رفع اشتباهات گذشته، ابزار کافی و نیروی متخصص را گردآوری کرده و یک لاین رقابت‌پذیر تولید کند. با این حال، تغییرات سریع مدیریتی و سیاستی که در حال حاضر بر وزارت جهاد کشاورزی حاکم است، آسیب جدی به مرغ لاین آرین، وارد کرده است.

ضرورت تمرکز مدیریت و ایجاد زنجیره یکپارچه برای توسعه مرغ آرین

خداوردی به منظور رفع مشکلات موجود در توسعه مرغ آرین و دستیابی به اهداف تعیین شده، اظهار داشت: حاکمیت در توسعه مرغ آرین به صورت غیرمتمرکز عمل کرده است و نهادهای مختلفی بخش‌های جداگانه‌ای از این موضوع را پیگیری کرده‌اند. این وضعیت موجب شده است که نتوان متولی و پاسخگوی مشخصی برای مرغ آرین یافت و در نظارت و حمایت نیز مشکلاتی ایجاد کرده است.

وی افزود: همچنین، جمع‌آوری داده‌های دقیق برای اصلاح نژادی با مشکل مواجه شده و امکان ایجاد لاین‌های آزمایشی و گله‌های پشتیبان بیشتر وجود ندارد. از طرفی به دلیل این نوع مدیریت، مشکلات صنعت مرغداری به ناحق به گردن مرغ‌آرین انداخته می‌شود.

خداوردی ادامه داد: مرغ‌آرین باید در قالب یک زنجیره مشخص از لاین تا بازار و با داشتن یک متولی واحد پیگیری شود. در این الگوی تمرکز دولت بر تحقیق و توسعه و ارتقاء مرغ‌آرین خواهد بود؛ در غیر این صورت، هرگونه افزایش سهم بازار مرغ‌آرین، زیان اقتصادی به کشور خواهد بود. همچنین مدیریت مرغ‌لاین‌آرین باید به یک نهاد با دوره بلندمدت سپرده شود. این نهاد باید مسئولیت کلیه مراحل از تحقیق و توسعه تا تولید و توزیع را بر عهده داشته باشد.

خداوردی در پایان خاطرنشان کرد: وزارت جهاد کشاورزی باید به عنوان سیاستگذار، حامی و ناظر در این زمینه عمل کند و از دخالت مستقیم در امور اجرایی خودداری کند. تمرکز این وزارتخانه باید بر اصلاح نژاد مرغ‌آرین باشد و از طریق حمایت از تحقیقات و توسعه، به بهبود عملکرد این سویه کمک کند.

کلیپ نشست یازدهم

فیلم کامل نشست یازدهم

نقش آفرینی شرکت‌های پیشران در تحقق امنیت غذایی

نشست دوازدهم، مجمع کارآفرینان ایران

نشست «نقش آفرینی شرکت‌های پیشران در تحقق امنیت غذایی» به عنوان دوازدهمین نشست تخصصی از یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، روز سه شنبه ۱۶ بهمن‌ماه ۱۴۰۳، با حضور جمعی از صاحب‌نظران و فعالان این حوزه به میزبانی مجمع کارآفرینان ایران برگزار شد.

آقایان کورش منتصر رئیس هیئت مدیره گروه صنعتی کورش، آرمان خالقی عضو هیئت مدیره گروه صنعتی شیرین عسل و محمد امینی رعیا مدیر اندیشکده اقتصاد مقاومتی در این نشست به اظهار نظر پرداختند.

در این نشست به سوالات زیر پاسخ داده شد:

۱-پیشینه گروه‌های صنعت غذایی و ظرفیت‌های کنونی آن در تولید محصولات و بازارهای صادراتی چیست؟ گروه‌های صنعتی چگونه می‌توانند در تحقق امنیت غذایی کشور و تبدیل ایران به هاب غذای منطقه نقش آفرینی کند؟

۲-موانع و مسائل پیش روی گروه برای توسعه فعالیت‌های صنعتی و رشد تولید و صادرات چه مواردی است؟

صنایع غذایی بزرگترین صنعت خصوصی کشور است

در ابتدای این نشست، محمد امینی رعیاً دبیر نشست و مدیر اندیشکده اقتصاد مقاومتی گفت: چهار صنعت در کشور وجود دارد که رشد بیش از روند داشته و جزو صنایع بزرگ محسوب می‌شود. صنعت نفت، صنعت پتروشیمی، صنعت معدنی و صنعت غذایی این چهار صنعت است.

وی افزود: در این میان، صنعت غذایی بزرگترین صنعت خصوصی کشور است و سه صنعت دیگر عمدتاً دولتی و حاکمیتی یا دولتی-خصوصی هستند. لذا اینجا یک ظرفیت بزرگ وجود دارد که باید به بهترین شکل از آن بهره برداری شود.

جایگاه هلدینگ کورش در صنعت غذایی کشور

کورش متتصر رئیس هیئت مدیره گروه صنعتی کورش و همچنین مدیرعامل هلدینگ صنایع غذایی هستی در این نشست گفت: این مجموعه که زیرمجموعه گروه صنعتی گلرنگ محسوب می‌شود، با تسلط بر ۲۴ درصد بازار روغن‌های خوراکی (معادل ۳۴۰ تا ۳۵۰ هزار تن) و ۱۱ درصد بازار مرغ گوشتی (معادل ۲۴۰ تا ۲۵۰ هزار تن)، نقش مهمی در تأمین امنیت غذایی کشور ایفا می‌کند.

وی افزود: این هلدینگ با مدیریت زنجیره تأمین از مزرعه تا سفره، در ۴۴۰ شهرستان و از طریق شبکه‌ای متشکل از حدود ۲۰ هزار فروشگاه، به توزیع محصولات خود می‌پردازد.

شرکت‌های بزرگ غذایی تولیدکنندگان خرد را فعال می‌کند

کوروش منتصر گفت: در مجموعه‌های سپید ماکیان و افق کوروش، الگوی همکاری با واحدهای کوچک مرغداری به صورت تأمین نهاده‌ها و خرید تضمینی محصول اجرا می‌شود. از مجموع ۱۸ هزار واحد مرغداری موجود در کشور، این هلدینگ با ۱۱ درصد از واحدها همکاری می‌کند. این مدل همکاری با زنجیره‌های تولید، نقش مؤثری در تقویت امنیت غذایی کشور دارد.

وی افزود: ما باید به گونه‌ای با تولیدکنندگان خرد تعامل کنیم که هم آنها همکاری خود با ما را ادامه دهند و هم ما از کیفیت محصول و کمیت آن مطمئن شویم.

منتصر ادامه داد: شرکت‌های بزرگ و پیمانکاران این ظرفیت را دارند که شرکت‌های کوچک را فعال کنند و زنجیره صنعتی را توسعه دهند. اولویت برای شرکت‌های بزرگ اول حجم تولید است و بعد سود.

مقایسه با الگوی موفق ترکیه و چالش‌های صادراتی

رئیس هیئت مدیره گروه صنعتی کوروش گفت: تجربه موفق ترکیه نشان می‌دهد که با مدیریت پنج زنجیره بزرگ تولید مرغ، این کشور از واردکننده به صادرکننده ۷۰۰ هزار تنی تبدیل شده است. با این حال، علی‌رغم مزیت‌های نسبی ایران در تولید مرغ، از جمله شرایط اقلیمی مناسب، موانعی همچون قوانین متغیر، محدودیت‌های ناشی از دریافت ارز و چالش‌های رفع تعهد ارزی، مانع توسعه صادرات شده است.

وی افزود: این در حالی است که گسترش صادرات به بازارهایی مانند عراق می‌تواند به تقویت روابط اقتصادی و حمایت متقابل منجر شود و ما ظرفیت این را داریم که در بازار این کشور ورود قابل توجهی داشته باشیم.

چالش‌های نظام تصمیم‌گیری و راهکارهای توسعه صنعت غذا

کوروش منتصر گفت: یکی از موانع اساسی در مسیر توسعه صنعت غذا، فقدان شفافیت در دستورالعمل‌ها و مقررات است. برای نمونه، نامشخص بودن وضعیت ارزش ترجیحی در سال آینده، امکان برنامه‌ریزی و تأمین منابع را از بخش خصوصی سلب می‌کند. علاوه بر این، اتخاذ سیاست‌های خلق‌الساعه مانند ممنوعیت‌های ناگهانی صادرات و واردات، به فضای کسب‌وکار آسیب جدی وارد می‌کند.

وی افزود: نگاه بخشی به مسائل و عدم مشارکت بخش خصوصی در تصمیم‌گیری‌های کلان کشور از دیگر موانع توسعه محسوب می‌شود.

نوسانات اقتصادی به نفع دلالتان و به ضرر تولیدکنندگان بزرگ است

منتصر گفت: آشفتگی‌های موجود مانند نوسانات نرخ ارز، به نفع دلالتان و به ضرر تولیدکنندگان عمل می‌کند. در واقع تولیدکنندگان بزرگ از شرایط با ثبات نفع می‌برند.

وی افزود: چالش اصلی تولیدکنندگان نه با ذی‌نفعان پایین‌دستی، بلکه با سطوح بالای تصمیم‌گیری است که حتی اجازه واردات مستقیم نهاده‌های مورد نیاز را به تولیدکنندگان نمی‌دهند.

تأثیر منفی محدودیت‌ها بر کیفیت تولید شرکت‌های غذایی

رئیس هیئت مدیره گروه صنعتی کورش گفت: این محدودیت‌ها بر کیفیت تولید نیز تأثیر منفی می‌گذارد. برای مثال، در حالی که در کشورهای پیشرفته ضریب تبدیل نهاده به گوشت حدود ۱.۶۲ است، این نسبت در ایران به دلیل کیفیت پایین نهاده‌ها به ۱.۹ می‌رسد.

وی افزود: در شرایط فعلی، تولید برخی کالاها در داخل کشور امکان‌پذیر نیست. برای مثال، شرایط اقلیمی اجازه کشت دانه‌های روغنی را نمی‌دهد. در چنین مواردی، می‌توان با تدوین پروتکل‌های مشخص، از ظرفیت کشورهایی مانند روسیه برای کشت این محصولات استفاده کرد. این راهکار با بهره‌گیری از مزیت کریدوری ایران و همکاری با کشورهای منطقه می‌تواند به تأمین نیازهای داخلی و توسعه صادرات کمک کند.

کشت فراسرزمینی چرا متوقف شد؟

کوروش منتصر ادامه داد: ما میخواستیم در قزاقستان کشت فراسرزمینی انجام دهیم و برای این کار در آنجا زمین هم تأمین کردیم. اما به دلیل عدم امکان تبدیل ریال به ارز، نتوانستیم این کار را انجام دهیم و برگشتیم.

وی افزود: این یک خسران بزرگ است که برای چنین کاری که شعار آن هم بسیار داده می‌شود، همکاری لازم انجام نشد و ما نتوانستیم این فعالیت اقتصادی و مهم مرتبط با امنیت غذایی را توسعه دهیم.

امکان تولید و صادرات شرکت‌های غذایی بدون نیاز به انرژی یارانه ای و ارز ترجیحی

منتصر گفت: تولیدکنندگان بزرگ ظرفیت‌های بزرگی هم دارند که دولت با موانعی که ایجاد می‌کند، اجازه بهره‌برداری از آن را نمی‌دهد. مثلاً قانون ورود موقت الان وجود دارد اما به دلیل مسائل ارزی نمی‌توان از آن استفاده کرد.

وی افزود: تا می خواهیم از فرصت های بین المللی استفاده کنیم و حتی سرمایه گذاری داخلی را افزایش دهیم، به چشم مجرم به بخش خصوصی نگاه می شود و می گویند شما میخواهید از رانت استفاده کنید. در حالی که ما می توانیم بدون نیاز به انرژی یارانه ای و ارز ترجیحی، تولید و صادرات را افزایش دهیم. اینها را نمی خواهیم، فقط می خواهیم برای تولید و صادرات و ارزآوری مانع ایجاد نشود.

آغاز و توسعه زنجیره ارزش شیرین عسل

آرمان خالقی عضو هیئت مدیره گروه صنعتی شیرین عسل گفت: مجموعه شیرین عسل فعالیت خود را در سال ۱۳۷۱ با یک واحد صنعتی کوچک تولید کیک و بیسکویت آغاز کرد که در نوع خود نوآورانه بود. این شرکت که از ابتدا کاملاً خصوصی بود، به تدریج در صنعت شیرینی و شکلات رشد کرد و با شکل دهی زنجیره ارزش، به عرصه صادرات نیز وارد شد.

وی افزود: برای دستیابی به نهاده های باکیفیت مانند تخم مرغ، آرد و شیر مناسب، مجموعه به زنجیره تولید مرغ تخم گذار، گاو داری و سایر صنایع وارد شد. به تدریج، تولید نوشیدنی، رب و کنسانتره نیز به فعالیت ها اضافه شد. در ادامه، با تأمین خوراک دام، زنجیره دام و طیور گوشتی نیز شکل گرفت. شعار «از مزرعه تا سفره» سال هاست که با هدف ارتقای کیفیت و کاهش قیمت دنبال می شود.

حفظ بازارهای صادراتی غذا با ممنوعیت های خلق الساعه ممکن نیست

خالقی ادامه داد: حذف واسطه گری های غیر ضروری توسط مجموعه های زنجیره ای، موجب رقابتی شدن محصولات شده و اکنون ۸۵ بازار صادراتی برای کشور تعریف شده است. هرچند تحریم ها و محدودیت ها موجب نوسان در بازار شده، اما باید توجه داشت که فتح بازار صادراتی آسان تر از حفظ آن است.

این فعال صنعتی گفت: حفظ بازار صادراتی است که اولویت دارد و مهم است و با سیاست‌های خلق الساعه مثل ممنوعیت‌های صادراتی نمی‌شود این کار را انجام داد.

شرکت‌های بزرگ دیپلماسی اقتصادی را تسهیل می‌کند

خالقی گفت: اقتصاد مقاومتی از طریق پیوند با اقتصاد جهانی محقق می‌شود، به گونه‌ای که حضور ایران در اقتصاد جهانی محسوس باشد. در واقع اقتصاد ما زمانی تقویت می‌شود که به اقتصاد جهان گره بخورد و آنها نتوانند ما را حذف کنند.

وی افزود: این روابط تجاری است که مناسبات سیاسی را شکل می‌دهد، موضوعی که در دیپلماسی کشور مغفول مانده است. شراکت با اقتصادهای سایر قاره‌ها می‌توانست آسیب‌پذیری اقتصاد کشور را کاهش دهد.

عضو هیئت مدیره گروه صنعتی شیرین عسل افزود: شرکت‌های بزرگ دیپلماسی اقتصادی را تسهیل می‌کنند و می‌توانند اقتصاد ایران را به عنوان یک مزیت به اقتصاد جهان گره بزنند و وابستگی ایجاد کنند تا به راحتی امکان تحریم وجود نداشته باشد.

حذف واسطه‌ها موجب افزایش کیفیت و کاهش قیمت می‌شود

خالقی ادامه داد: شیرین عسل اکنون با ۳۴ شرکت در حوزه‌های مختلف فعالیت می‌کند. در حوزه بازرگانی، چندین مجموعه مستقل برای صادرات و واردات دارد و از سال ۱۳۸۴ توزیع در بیش از ۳۵۰ فروشگاه زنجیره‌ای را آغاز کرده است. همکاری بین فروشگاه‌های زنجیره‌ای جایگزین رقابت‌های مخرب گذشته شده است.

وی افزود: حذف واسطه‌های غیرضروری موجب افزایش کیفیت و کاهش قیمت و کاهش گردش سرمایه بین تولیدکننده و مصرف‌کننده شده است. شیرین عسل با درک اهمیت حمل و نقل، یک شرکت قدرتمند در پخش داخلی نیز تأسیس کرده است.

حضور و نقش آفرینی در بازار آفریقا، تسهیل کننده روابط دیپلماتیک

خالقی گفت: شیرین عسل اکنون بزرگترین تولیدکننده دانه کاکائو در خاورمیانه است و حضور موفق در آفریقا، به تسهیل روابط دیپلماتیک کشور کمک کرده است. این مجموعه به مناطقی از آفریقا وارد شده که پیش از این هیچ ایرانی در آن حضور نداشته است.

وی ادامه داد: حضور شرکت‌های معتبر در بازارهای خارجی، زمینه‌ساز توسعه فعالیت‌های تجاری می‌شود. تجربه توزیع کالاهای بی‌کیفیت ایرانی در کشورهای تازه استقلال‌یافته شوروی سابق، نشان داد که ورود بدون استراتژی به بازارهای خارجی می‌تواند به اعتبار اقتصادی کشور آسیب بزند. موفقیت شیرین عسل در رقابت با برندهای جهانی در آفریقا، راه را برای سایر محصولات ایرانی هموار کرده است.

سرمایه گذاری تولیدکنندگان بزرگ برای کشور باقی می‌ماند

عضو هیئت مدیره گروه صنعتی شیرین عسل گفت: ما وقتی سرمایه گذاری می‌کنیم، این منابع و سرمایه‌ها برای کشور باقی می‌ماند و کسی که اینجا سرمایه گذاری می‌کند، بیشترین وابستگی و دلبستگی به کشور را دارد.

وی افزود: دولت باید با چنین افراد و مجموعه‌هایی برخورد مناسبی داشته باشد و طوری عمل کند که این سرمایه گذاری افزایش پیدا کند، نه اینکه تصور شود بزرگ شدن شرکتها و تولیدکنندگان خطرناک است. بعضی وقتها نسبت به بخش خصوصی چنین تصویری وجود دارد.

جایگاه بخش خصوصی و ضرورت برنامه‌ریزی

آرمان خالقی گفت: بخش خصوصی به عنوان رکن اساسی اقتصاد، نقشی غیرقابل بازگشت در توسعه کشور دارد. دولت باید رویکرد خود را نسبت به بخش خصوصی معتبر مشخص

کند. برای جلوگیری از نوسانات تولید، توسعه داشبوردهای مدیریتی و سیاست‌های اقتصادی پایدار ضروری است.

وی افزود: با پایان برنامه چشم‌انداز ۲۰ ساله، نبود افق روشن برای آینده، منجر به برنامه‌ریزی‌های کوتاه‌مدت و مبهم شده است. در شرایط محدودیت منابع آب و خاک، تولید باید برنامه‌محور باشد و بر اساس آمایش سرزمینی صورت گیرد. تغییر نگرش در انضباط دولتی و تمرکز بر مزیت‌های نسبی کشور، برای موفقیت زنجیره‌های پایدار تولید تا مصرف ضروری است.

تبدیل ایران به هاب غذا با محوریت صنایع غذایی و بخش خصوصی امکان‌پذیر است

امینی رعیا در پایان به عنوان جمع بندی نکات این نشست گفت: شرکت‌های بزرگ صنایع غذایی می‌توانند به عنوان تسهیل‌گر دیپلماسی اقتصادی عمل کنند و نقش‌آفرینی دولت را در این حوزه تقویت نمایند. صنعت غذا یکی از ظرفیت‌های مهم کشور برای ایفای نقش مؤثر در نظم نوین جهانی محسوب می‌شود.

وی افزود: اگر می‌خواهیم در نظم نوین جهانی نقش‌آفرینی کنیم، باید مزیت صنعتی داشته باشیم و یک زنجیره صنعتی با محوریت صنایع غذایی و با امتداد کشورهای منطقه و جهان شکل دهیم. صنعت غذایی در حال حاضر می‌تواند این نقش را ایفا کند و دولت با تدبیر و طراحی باید از ظرفیت بخش خصوصی در تبدیل ایران به هاب غذا استفاده نماید.

مدیر اندیشکده اقتصاد مقاومتی گفت: این اقدام لزوماً هم نیازی به مواد اولیه داخلی و همچنین ارز ترجیحی ندارد. با استفاده از قانون ورود موقت و بدون نیاز به ارز ترجیحی میتوان مواد اولیه وارد کرد، با ظرفیت صنایع آن را فعال کرد و سپس کالای نهایی را صادر نمود. به این ترتیب یک زنجیره ارزش و کریدور اقتصادی با کشورهایی که مواد اولیه تامین می‌کنند یا محصول نهایی را خرید می‌کنند، حول ظرفیت صنایع غذایی کشور شکل می‌گیرد.

شرکت های پیشران و بزرگ می توانند امنیت غذایی را محقق کنند

مدیر اندیشکده اقتصاد مقاومتی تاکید کرد: برای تولیدکنندگان بزرگ صنایع غذایی، حفظ و افزایش حجم تولید در کوتاه مدت از اولویت بالاتری نسبت به سودآوری برخوردار است. این رویکرد با اهداف کلان کشور در زمینه تأمین امنیت غذایی همسو است.

وی افزود: شرکت های پیشران و بزرگ این ظرفیت را دارند که نیازهای کشور را برآورده کنند و امنیت غذایی را محقق نمایند. در این زمینه دولت باید سیاستگذاری کند و از این ظرفیت بزرگ که در کشور شکل گرفته استفاده نماید.

جهش تولید و رونق تولیدکنندگان خرد از طریق شرکت های پیشران امکانپذیر است

امینی رعیا گفت: شرکتهای پیشران می توانند با فعال کردن زنجیره های صنعتی و حجم زیادی از تولیدکنندگان خرد، جهش تولید را رقم بزنند.

وی افزود: در مقیاس بزرگ و برای ایجاد رشد اقتصادی، باید از ظرفیت شرکتهای پیشران استفاده کرد و دولت باید بتواند با جهت دهی این شرکتهای و الزام آنها، زمینه توسعه فعالیت تولیدکنندگان خرد را فراهم کند. دولت نمی تواند با تعداد زیادی تولیدکننده خرد در تعامل باشد ولی می تواند شرکتهای بزرگ را در این راستا فعال نماید.

چالش های سیاست های حمایتی در صنایع غذایی

امینی رعیا گفت: علی رغم امکان فعالیت و صادرات صنایع غذایی بدون وابستگی به ارز ترجیحی و انرژی یارانه ای، این حمایت ها گاهی به مانعی برای توسعه تبدیل شده اند. به عنوان نمونه، محدودیت های ناشی از دریافت ارز، امکان ورود موقت کالا و فرآوری و صادرات را سلب کرده است.

وی افزود: سیاست‌های ترجیحی حتما لازم است و باید با اهدافی مورد استفاده قرار گیرد، اما این سیاست‌ها اگر به تولید لطمه بزند نقض غرض است و باعث می‌شود در مجموع مردم ضرر کنند و سفره آنها کوچک شود.

تقاضای ۱ میلیون تن آرد توسط عراق و عدم امکان تامین آن با وجود ظرفیت خالی

امینی رعیا ادامه داد: نمونه بارز عدم بهره‌برداری از ظرفیت‌های موجود، وجود ظرفیت خالی ۱۸ میلیون تنی در تولید آرد است.

وی افزود: با وجود این ظرفیت بزرگ، سال گذشته عراق از ما خواست حدود یک میلیون تن آرد برایش تامین کنیم اما به دلیل محدودیت‌های متعدد امکان انجام این کار فراهم نشود که یک ضرر بزرگ است و نشان می‌دهد باید در سیاست‌های صنعتی و تولیدی و ترجیحی تجدید نظر کنیم.

بعضی مدیران دولتی فهم درستی از فعالیت بخش خصوصی ندارند

امینی رعیا گفت: بعضی مدیران دولتی فهم درستی از فعالیت بخش خصوصی ندارند و تصور می‌کنند با مجرم طرف هستند و دائما کار بخش خصوصی را عقب می‌اندازند در حالی که بعضی اوقات یک روز تاخیر در فعالیت بخش خصوصی، چند صد میلیارد ضرر ایجاد می‌کند وی افزود: گفته می‌شود بخش خصوصی رانت دارد و در مورد صنایع غذایی هم این بحث زیاد مطرح می‌شود. این در حالی است که سایر صنایع با وجود برخورداری از رانت‌های مشابه، به سطح توسعه‌یافتگی صنایع غذایی نرسیده‌اند. شرکت‌ها و صنایع دولتی هم از این رانت بهره‌مند بوده‌اند و نمی‌شود این موارد را صرفا به یک صنعت خاص اطلاق کرد.

کلیپ نشست دوازدهم

فیلم کامل نشست دوازدهم

اختتامیه یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

۲۰ اسفندماه ۱۴۰۳، وزارت جهاد کشاورزی

اختتامیه یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی ۲۰ اسفندماه با موضوع «امنیت غذایی؛ کشاورزی بهره ور و تجارت تحریم ناپذیر» به همت اندیشکده اقتصاد مقاومتی و با حضور مسئولین وزارت جهاد کشاورزی، مجلس شورای اسلامی، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، شورای عالی انقلاب فرهنگی و جمعی از صاحب نظران و خبرگان حوزه امنیت غذایی و کشاورزی و با میزبانی وزارت جهاد کشاورزی برگزار شد.

در این مراسم حامد نجفی علمدارلو دبیر علمی همایش، محمدجواد ایروانی عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام، غلامرضا نوری قزلقه وزیر جهاد کشاورزی و پیمان فلسفی نایب رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی به سخنرانی پرداختند و ۳ طرح سیاستی برگزیده همایش ارائه شد. در پایان نیز از اعضای کمیته علمی و کمیته داوران همایش و ارائه دهندگان طرح های سیاستی منتخب تقدیر به عمل آمد.

روند برگزاری همایش و نشست‌های تخصصی

در ابتدای این همایش حامد نجفی علمدارلو دبیر علمی همایش، گزارشی در خصوص محورهای اصلی آن و همچنین خلاصه‌ای از نشست‌های برگزار شده ارائه کرد. وی ضمن تشکر از مسئولین برگزاری یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی و همچنین تقدیر از همکاری وزارت جهاد کشاورزی، گفت: یازدهمین همایش اقتصاد مقاومتی با محوریت موضوع کشاورزی و امنیت غذایی برگزار می‌شود. هدف اصلی این همایش، ارتقای کیفیت تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری در حوزه کشاورزی است. در دوره‌های پیشین این همایش، موضوعاتی همچون مالیات و ارزش مورد بررسی قرار گرفته‌اند و امسال، امنیت غذایی به عنوان محور اصلی پرداخت به موضوع اقتصاد مقاومتی انتخاب شده است. مسئولین برگزاری این همایش تلاش‌های فراوانی در جهت برگزاری هرچه بهتر این رویداد انجام داده‌اند.

نجفی دبیر علمی همایش گفت: افتتاحیه این همایش در آبان ماه در مجلس شورای اسلامی برگزار شد و فراخوان طرح‌های سیاستی همزمان منتشر شد. پس از آن، ۱۲ نشست تخصصی با موضوعات مرتبط با امنیت غذایی، به‌ویژه ارتقاء بهره‌وری و اصلاح وضعیت تجارت محصولات کشاورزی، برگزار شده است.

وی افزود: در این نشست‌ها، خبرگان و کارشناسان به بحث و بررسی پیرامون موضوعات مختلف پرداختند. از میان حدود ۷۰ اثر ارسالی به دبیرخانه همایش، ۲۴ مورد به بخش داورى راه یافتند و پس از داورى، ۵ طرح به عنوان برگزیده و ۷ طرح به عنوان شایسته تقدیر معرفی شدند. مراسم اختتامیه این همایش، در واقع آغازی بر پیگیری و اجرای طرح‌های سیاستی ارائه‌شده در کشور خواهد بود.

تعریف صحیح از اقتصاد مقاومتی و لزوم تاب‌آوری

دبیر علمی همایش بیان داشت: اقتصاد مقاومتی در کشور به درستی تعریف، تبیین و درک

نشده است. برخی آن را به معنای انزوای اقتصادی می‌دانند، در حالی که در ابعاد جهانی، اقتصادهای منعطف و تاب‌آور تعاریف مشخصی دارند. به‌ویژه در حوزه امنیت غذایی، به‌طور متوسط هر چهار سال یک بی‌ثباتی و شوک به زنجیره تأمین محصولات کشاورزی وارد می‌شود و اقتصاد کشورها باید توانایی تاب‌آوری در برابر این شوک‌ها را داشته باشند.

حمایت از بخش کشاورزی؛ ضرورتی ملی

نجفی گفت: کشورهای پیشرفته عضو سازمان OECD حمایت‌های گسترده‌ای از بخش کشاورزی دارند و آمارها نشان می‌دهد که تداوم کسب‌وکارها در این حوزه پس از ایجاد، در این کشورها وضعیت به مراتب بهتری دارد.

وی افزود: در ایران نیز بخش کشاورزی از اهمیت بالایی برخوردار است. از سال ۱۳۹۰ و با شروع تحریم‌ها، این بخش کشاورزی بوده که اقتصاد کشور را از بحران نجات داده است. با این حال، سهم بخش کشاورزی از تسهیلات بانکی به کمتر از ۶ درصد رسیده که کمترین میزان در سال‌های اخیر است و با میزان مطلوب فاصله زیادی دارد.

فرصت‌ها و چالش‌های تجارت و صادرات بخش کشاورزی

عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس گفت: تجارت و صادرات بخش کشاورزی این روزها با حاشیه‌های زیادی همراه است و این بخش، عامل عدم تعادل بازار و تجارت خارجی کشور تلقی می‌شود. اما صادرات روندی افزایشی دارد و انتظار می‌رود در سال جاری به حدود ۸ میلیارد دلار برسد و با کاهش واردات، حدود ۳ میلیارد دلار در تراز این بخش بهبود یابد و فشار بر منابع ارزی کاهش یابد.

وی افزود: بنابراین، انتظار می‌رود که سایر بخش‌های اقتصاد کشور به بخش کشاورزی

کمک کنند تا این بخش بتواند نقش مؤثرتری در اقتصاد ملی ایفا کند.

اولویت وزارت جهاد کشاورزی با حمایت از کشاورز از طریق حذف واسطه‌ها

غلامرضا نوری قزلبچه وزیر جهاد کشاورزی، سخنران بعدی اختتامیه همایش یازدهم اقتصاد مقاومتی بود. وی ضمن خیر مقدم به اندیشمندان و پژوهشگران حاضر در این مراسم که با موضوعیت کشاورزی و امنیت غذایی برگزار شده است گفت: نتایج حاصل از این همایش، به منظور تحقق امنیت غذایی، مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

وی افزود: بنا به فرمایش رهبر معظم انقلاب، امنیت غذایی مسئله اول کشور و در اقتصاد مقاومتی نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. با وجود تمامی چالش‌ها، از جمله محدودیت‌های اقلیمی و منابع آبی و خاکی، با اتکال به خداوند متعال، مصمم هستیم ضریب امنیت غذایی ایران را بهبود بخشیده و به نقطه‌ای مطمئن برسایم. توجه رهبر معظم انقلاب در این زمینه، به ما در پیمودن این مسیر روحیه می‌بخشد. برگزاری چنین همایش‌هایی که موضوعات را تبیین نموده و از مرحله شعار به مرحله عمل می‌رساند، در این راستا یاری‌رسان خواهد بود.

دانش‌بنیان‌سازی کشاورزی و بهبود بهره‌وری

نوری قزلبچه گفت: بهبود امنیت غذایی، جز با بهره‌گیری از علم و فن و دانش‌بنیان کردن بخش کشاورزی، میسر نخواهد بود. در این مسیر، بهبود بهره‌وری از اهمیت بسزایی برخوردار است.

وزیر جهاد کشاورزی گفت: اقتصاد مقاومتی به هیچ‌وجه یک اقتصاد بسته نیست، بلکه با نگاهی به بیرون، الزامات آن را نیز در نظر می‌گیرد. تجارت در بخش کشاورزی باید تحریم‌ناپذیر و سودآور باشد. در ماه‌های اخیر، رویکردهای نوینی در این زمینه اتخاذ شده است که بطور مثال اولین نشست با کشورهای آفریقایی پس از ۱۳ سال برگزار و ظرفیت‌های

متعددی در حوزه‌های واردات و صادرات شناسایی شده است. هماهنگی‌های لازم در ابعاد فراقوه‌ای به‌منظور گسترش تجارت بین ایران و کشورهای آفریقایی نیز صورت گرفته است. وی افزود: در خصوص توسعه تجارت با کشورهای حاشیه دریای خزر، اقدامات مؤثری برای توسعه تجارت کشاورزی با کشورهای حاشیه دریای خزر در دستور کار قرار گرفته است که می‌تواند به تنوع‌بخشی در واردات و صادرات طرف‌های تجاری ما منجر شود. همچنین نسبت به سال گذشته، حدود یک‌سوم از تراز منفی تجاری کاهش یافته و از حدود ۱۱ میلیارد دلار به ۷ تا ۸ میلیارد دلار رسیده است. این دستاورد با افزایش ۳۵ تا ۴۰ درصدی صادرات محصولات کشاورزی حاصل شده است.

حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان با کاهش فاصله قیمتی مزرعه و سفره

نوری ادامه داد: در وزارت کشاورزی، تمامی سیاست‌ها در جهت حمایت از تولیدکنندگان و کشاورزان تدوین شده است. اگرچه نواقصی وجود دارد، اما در تلاش هستیم تا یک‌به‌یک آن‌ها را برطرف نماییم.

وی افزود: در سال جاری، شاهد از بین رفتن محصولات کشاورزی نبوده‌ایم و این امر، نتیجه حمایت از تولیدکنندگان بوده است. با این حال، همچنان جای کار برای حمایت بیشتر از تولیدکنندگان بخش کشاورزی وجود دارد. یکی از اقدامات ما در این زمینه، کاهش فاصله قیمتی از مزرعه تا سفره است که هم به سود تولیدکننده و هم به سود مصرف‌کننده خواهد بود.

وی تأکید کرد: سودهای کلانی که در این بین نه نصیب تولیدکننده می‌شود و نه مصرف‌کننده، باید کاهش یابد و قیمت از مزرعه تا سفره افزایش چشمگیری نداشته باشد. این مسئله نیز یکی از موضوعات مهم در بحث اقتصاد مقاومتی به شمار می‌رود.

نوری در پایان خاطرنشان کرد: در پایان، از تمامی پژوهشگران، اندیشمندان و تحلیلگران سپاسگزاری نموده و امیدواریم که بتوانیم از نتایج پژوهش‌های ایشان در وزارتخانه بهره‌مند شویم.

لزوم بازگشت دولت به میدان تنظیم‌گری و سیاستگذاری در حوزه امنیت غذایی

محمّدجواد ایروانی عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام، در ابتدای صحبت‌های خود در این همایش گفت: از اندیشکده اقتصاد مقاومتی و مدیریت آن که از دیرباز پیگیر تحقق اقتصاد مقاومتی در کشور بوده‌اند و در این مسیر همواره با جدیت و روشی سازنده به دستگاه‌ها و کشور یاری می‌رسانند، تشکر و قدردانی می‌نمایم. برگزاری این همایش‌ها بسیار مفید و برای دستگاه‌های اجرایی و نهادهای تصمیم‌گیر مغتنم است و نوعی نظارت مشفقانه و راهگشا محسوب می‌شود.

سیاست‌های کلی بخش کشاورزی و ضرورت قانون جامع

عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام گفت: در رابطه با بخش مهم کشاورزی، سیاست‌های کلی در این بخش در سال ۱۳۹۲ تصویب شده که دارای ۹ بند است. توسعه پایدار با حفاظت از منابع و تأمین امنیت غذایی با تکیه بر تولید داخلی از جمله بندهای آن است. میراث به‌جامانده برای نظام جمهوری اسلامی در حوزه امنیت غذایی، تأمین آن از طریق واردات بود، اما در سیاست‌های کلی بر تولید داخلی تأکید شده است.

وی افزود: با این حال، از سال ۱۳۹۲ هیچ گزارشی از میزان تحقق این سیاست‌های کلی و چگونگی اجرایی‌سازی آن ارائه نشده است. چه در زمینه قانون و مقررات و چه در حوزه اجرا، مشخص نیست که چه اقداماتی برای تحقق این سیاست‌های کلی در دستور کار بوده است

وی ادامه داد: امروزه بخش‌های مختلف کشاورزی، از جمله حمایت، تأمین مالی و غیره، هر کدام قوانین متعددی دارند و با دستگاه‌های گوناگونی روبه‌رو هستند. به اعتقاد بنده، بخش کشاورزی نیازمند یک قانون جامع است تا موارد موجود را ساماندهی کند.

ضرورت تحول تنظیم بازار با الگوی صادراتی

ایروانی گفت: در زمان کاهش درآمدهای نفتی، بخش کشاورزی کمترین آسیب را دید و تاب‌آوری بیشتری داشت. راهبرد تنظیم بازار باید از طریق صادرات دنبال شود، نه واردات؛ راهبرد واردات برای تنظیم بازار تنها برای زمان وفور درآمدهای نفتی مناسب بود و با شرایط فعلی کشور همخوانی ندارد. امروزه با حدود ۶۰ میلیارد دلار صادرات از کشور، باید تنظیم بازار را نیز با الگوی صادراتی دنبال کنیم.

وی افزود: زمانی واردکننده شیرخشک بودیم، اما پس از تشکیل شورای لبنیات (که بنده مسئول آن بودم) و ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌های اجرایی و تصمیم‌گیر، با هم‌افزایی، تولید افزایش یافت و مردم و تولیدکنندگان از آن منتفع شدند. همین مسئله در تولید گوشت مرغ نیز پیگیری شد و حتی به مرز صادرات رسیدیم. اما در آن زمان، از صادرات ممانعت و از افزایش تولید جلوگیری می‌شد تا قیمت کاهش یابد. در حالی که به نظر بنده، این شرایط مطلوب نبود و به کاهش تولید در آینده منجر می‌شد و باید تعادل بین صادرات و تولید با رعایت شرایط تولیدکنندگان برقرار شود.

وی ادامه داد: با افزایش تولید محصولات، چرخش از تنظیم بازار با الگوی وارداتی به تنظیم بازار با الگوی صادراتی، یک چرخش تحول‌آفرین محسوب می‌شود و وزارت جهاد کشاورزی متولی این امر است.

تبیین نقش آفرینی صحیح دولت در بخش کشاورزی

این عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام گفت: برخی معتقدند که نیازی به تنظیم‌گری

نیست و باید همه چیز به بازار سپرده شود؛ در حالی که حتی در کشورهای اولترالیبرال نیز چنین چیزی مشاهده نمی شود. اقتصاد مقاومتی بیش از آنکه مفهومی سلبی باشد، مفهومی ایجابی دارد که همان مقاوم سازی اقتصاد است و در ادبیات مختلف تولید و بازار نیز به آن پرداخته شده است.

وی افزود: نقش دولت در بخش کشاورزی بسیار مهم و حائز اهمیت است و نباید از آن شانه خالی کند. در کشور ما نیز پس از شرکت ملی نفت، شرکت بازرگانی دولتی یکی از بزرگ ترین شرکت ها بوده و نقشی اساسی در اقتصاد ایران، به ویژه در بخش کشاورزی، دارد. ابروانی گفت: زمانی در جلسه ای فردی عنوان کرد که چهل سال است نهاده های دامی را وارد می کنیم، اما بنده به ایشان متذکر شدم که در دهه های ۶۰ و ۷۰ این گونه نبوده و این نشان از آن دارد که در این حوزه، آمار دقیقی به مسئولین نمی رسد.

وی افزود: رها کردن بخش کشاورزی از سوی دولت، موجب چالش هایی می شود از جمله اینکه که با وجود سامانه های مختلف، تولیدکنندگان اعلام می کنند که در سامانه رقی می از سوی تامین کننده نهاده ثبت می شود، اما نهاده کمتری تحویل داده می شود و تولیدکننده نیز مجبور به پذیرش این شرایط برای تداوم تولید خود است. بنابراین، دولت نباید در بخش کشاورزی تماشاچی باشد، بلکه باید ورود کرده و نقش نظارتی خود را به درستی ایفا کند.

وی ادامه داد: سهم بری عادلانه عوامل در زنجیره تولید تا مصرف، متناسب با سهم آن ها در تولید ارزش افزوده، یکی از بندهای اقتصاد مقاومتی است که باید رعایت و محقق شود.

ضرورت تحول در نظام تأمین مالی بخش کشاورزی

ابروانی بیان داشت: در بحث تأمین مالی، نیازمند تحول در نظام تأمین مالی هستیم؛ یا دست کم باید مانند گذشته، قانون به گونه ای اجرا شود که وضعیت بهبود یابد. بر اساس قانون بانکداری بدون ربا، هر بخش متناسب با تولید خود باید از تسهیلات بانکی سهم ببرد، اما در

برنامه چهارم توسعه، این اجبار به اختیار تبدیل شد و از آن زمان، سهم بخش بازرگانی از تسهیلات بانکی افزایش و سهم بخش‌های تولیدی کاهش یافت. بخش بازرگانی مهم است، اما سهم آن از تسهیلات بانکی باید با افزایش تولید ناخالص داخلی آن بخش متناسب باشد. امروز نیازمند بازگشت به گذشته و بازتنظیم سهم بخش‌های مختلف از تسهیلات بانکی هستیم. در این زمینه، هیئت عالی بانک مرکزی باید توجه ویژه‌ای داشته باشد.

حمایت از صادرات بدون گران‌سازی نرخ ارز صورت پذیرد

ایروانی گفت: به اعتقاد بنده، صادرات نباید با گران‌سازی نرخ ارز تشویق شود. گران‌سازی نرخ ارز به زیان مردم، تولیدکنندگان و اقتصاد است. حمایت از صادرات باید با انواع و اقسام مشوق‌های گوناگون صورت گیرد؛ همان‌طور که از دهه ۱۹۹۰ میلادی در توافق جهانی گات، بحث بین کشورها بر سر یارانه‌های صادراتی بوده و این مسئله سابقه‌ای طولانی دارد. به‌عنوان مثال، کشورهای اروپایی با عناوین مختلف از صادرات، به‌ویژه صادرات بخش کشاورزی، حمایت می‌کنند و امروزه نیز برخلاف شعارهای خود، به حمایت از صادرات ادامه می‌دهند.

وی افزود: در ایران اما متأسفانه عادت کرده‌ایم که تنها با افزایش نرخ ارز از صادرات حمایت کنیم که نتیجه آن، افزایش تورم داخلی بوده است. امروزه تورم اقلام خوراکی پس از اجاره مسکن، بزرگ‌ترین سهم را در تورم کشور دارد که دامن‌گیر تولیدکننده نیز می‌شود. بنابراین، روش حمایت باید اصلاح شود و از گران‌سازی نرخ ارز باید دست برداریم. حتی شاهد هستیم که موج‌های رسانه‌ای از گران‌سازی نرخ ارز حمایت می‌کنند، اما به اعتقاد بنده، باید افزایش ارزش پول ملی را در دستور کار قرار دهیم.

تقدیر مدیر اندیشکده اقتصاد مقاومتی از کارشناسان مشارکت کننده در همایش

محمد امینی رعیا مدیر اندیشکده اقتصاد مقاومتی، ضمن تقدیر و تشکر از دست اندرکاران برگزاری همایش و همچنین دستگاه‌هایی که در برگزاری آن همکاری کردند، گفت: بسیار خرسندیم که در این همایش میزبان سیاست پژوهان و صاحب‌نظران حوزه کشاورزی و امنیت غذایی بوده‌ایم. همایش سالانه اقتصاد مقاومتی، رویدادی چندماهه است که در حوزه موضوعی خود، بازیگران مختلفی از کارشناسان و پژوهشگران و سیاست‌پژوهان تا مسئولین و دستگاه‌های ذی‌ربط را درگیر می‌کند. هر یک از نشست‌های این همایش در یکی از دستگاه‌های اجرایی برگزار شد که نزدیکی به اجرا و افزایش اثرگذاری مباحث و گفتگوها را به ارمغان می‌آورد.

وی افزود: هدف این همایش، بهبود کیفیت تصمیم‌گیری در کشور است و به یاری خداوند، کار با کیفیتی امسال در حوزه امنیت غذایی انجام شد و شاهد مشارکت خوبی از سوی مسئولین و دستگاه‌های تصمیم‌گیر بودیم. مأموریت اندیشکده نیز صرفاً پژوهش و بررسی نیست، بلکه پیگیری و اجرایی شدن تصمیمات را نیز دنبال می‌کند. لذا خروجی همایش در دستور کار ما خواهد بود و این همایش اینجا به پایان نمی‌رسد.

محمد امینی رعیا گفت: هر سال، جمع‌بندی اندیشکده از جریان همایش، تحت عنوان سند راهبردی منتشر می‌شود. امسال نیز با بهره‌گیری از انباشت دانش در اندیشکده طی حدود ۸ سال اخیر، در کنار مباحث مطرح‌شده در ۱۲ نشست تخصصی و طرح‌های سیاستی این همایش، سندی جهت ارتقاء ضریب امنیت غذایی منتشر شده که مشتمل بر ۱۰ راهبرد عملیاتی و ۶ اقدام کلیدی است. این سند یک سند عملیاتی است و ذیل سیاست‌های کلی کشاورزی، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و سند دانش بنیان امنیت غذایی، اولویت‌های عملیاتی را مشخص می‌کند.

اولویت خودکفایی در هسته‌های اولیه تولید

وی افزود: در راهبرد اول به توسعه آمار و اطلاعات در حوزه کشاورزی اشاره شده است تا برنامه‌ها مبتنی بر آمار و اطلاعات دقیق باشد. برنامه ریزی بدون آمار و اطلاعات دقیق باعث می‌شود یک سال در یک محصول فراوانی و یک سال کمیابی باشد و تجارت نیز پیش‌بینی پذیر نباشد.

امینی رعیا ادامه داد: در راهبرد دوم به حوزه تمرکز خودکفایی پرداخته شده است. البته درخصوص خودکفایی باید گفت، در اسناد بالادستی به آن پرداخته شده است؛ اما در سند امنیت غذایی همایش، اولویت خودکفایی در هسته‌های اولیه تولید مانند نژادها و مرغ لاین و بذر به‌عنوان یک گام عملیاتی مطرح شده‌است که حوزه‌های فناوری محور هستند و راهبردی محسوب می‌شوند.

جهش تولید در محصولات راهبردی؛ رویکرد تولیدمحور

مدیر اندیشکده اقتصاد مقاومتی گفت: در راهبرد سوم بحث جهش تولید در «محصولات راهبردی» بویژه غلات، نهاده‌های دامی و محصولات پروتئینی از طریق «اعمال سیاست‌های حمایتی-رفاهی تولید محور مبتنی بر الگوی کشت» و «مولدسازی صیانتی مراتع و دیمزارها با تکیه بر مدیریت محلی» مطرح شده است.

وی افزود: در جهش تولید مسئله مهم این است که سیاست‌های حمایتی و رفاهی در این حوزه که اهداف گوناگونی از جمله کمک به معیشت خانوارها را دنبال می‌کند، نباید تولید را تضعیف کند. اگر سیاستی در میان‌مدت یا بلندمدت به تولید آسیب برساند، ما قاطعانه با آن مخالفیم؛ زیرا هیچ هدفی نمی‌تواند ضربه زدن به تولید را توجیه کند.

امینی رعیا ادامه داد: در راهبرد چهارم بحث حفاظت از اراضی کشاورزی با سه روش اعتبارزدایی از اسناد عادی، جلوگیری از خرد شدن اراضی به‌واسطه ارث و عدم ارائه خدمات به اراضی دارای تغییر کاربری غیر مجاز مطرح شده است.

وی گفت: راهبرد پنجم نیز مربوط به تمرکز تصمیم‌گیری در خصوص منابع آبی است. الان بخشی از این تصمیم‌گیری به وزارت نیرو و بخشی به وزارت جهاد کشاورزی سپرده شده است و یکپارچگی و پاسخگویی مشخص وجود ندارد و هر یک از این دو نهاد دیگری را مسئول می‌داند. علاوه بر این، توسعه فناوری توزیع آب و کاهش ضایعات محصول نیز در این زمینه بسیار حائز اهمیت است.

ادغام بازرگانی در وزارت جهاد کشاورزی نیازمند ایجاد ساختار است

مدیر اندیشکده اقتصاد مقاومتی گفت: در راهبرد ششم، طراحی نظامات اداری به منظور «سیاستگذاری و تصمیم‌گیری یکپارچه تولید و تجارت» از مزرعه تا سفره در وزارت جهاد کشاورزی مورد تاکید قرار گرفته است.

امینی رعیا گفت: بحث ادغام بازرگانی در وزارت کشاورزی از جمله مواردی است که در اندیشکده سال‌هاست آن را بررسی کرده‌ایم و تجربیات کشورها را مطالعه نموده‌ایم و مورد تایید ماست. با این حال به‌طور مشخص، باید سیاست‌گذاری از تولید تا مصرف به‌شکل یکپارچه صورت گیرد، ولی در خود وزارت جهاد کشاورزی هنوز چنین ساختاری به‌طور متمرکز شکل نگرفته است که باید اصلاح شود. در واقع الان بازرگانی و تولید دو جزیره جدا در وزارت کشاورزی است و قانون تمرکز عملاً هنوز اجرا نشده است.

تمرکز وزارت کشاورزی بر سیاستگذاری و بازاریابی برای حذف واسطه‌ها

وی افزود: در راهبرد هفتم تمرکز وزارت کشاورزی و به‌طور کلی دولت بر نظارت، تنظیم‌گری و سیاست‌گذاری و سپردن امور اجرایی و تصدی‌گری به بخش خصوصی را مورد تاکید قرار دادیم که امروزه از بنیه خوبی برخوردار است. در واقع دولت صرفاً باید راهبری و سیاستگذاری کند و نقش دولت همین است. در این زمینه، تمرکز وزارت جهاد کشاورزی بر

امور سیاستگذاری و واگذاری امور تصدی گرایانه به بخش خصوصی، تشکلهای و انجمن‌های صنفی توانمند مبتنی بر «برنامه عملیاتی» و «تضمین پاسخگویی در ازای وظایف محوله» باید انجام شود.

مدیر اندیشکده اقتصاد مقاومتی گفت: در راهبرد هشتم بحث تقویت نظام بازار نهاده‌ها و محصولات کشاورزی از طریق «ایجاد بازارهای آنی و آتی» با هدف افزایش سهم‌بری تولیدکننده از سود و حذف واسطه‌های غیرضروری مورد تاکید قرار گرفته است. این راهبرد که در سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی نیز مورد تاکید قرار گرفته، این موضوع را هدف قرار می‌دهد که نباید واسطه‌ها، سود بیشتری از تولیدکنندگان ببرند و این مهم نیازمند ارتقای وضعیت بازاریسازی و بازاریرسانی محصول است.

اصلاح مبادی وارداتی نهاده‌های اساسی کشاورزی

امینی رعیا ادامه داد: در راهبرد نهم اصلاح الگوی واردات کالای اساسی کشاورزی را مورد توجه قرار دادیم که در سه محور باید دنبال شود. محور اول تسویه ارزی واردات است که نباید در کشور ثالث انجام شود تا واردات مختل و آسیب‌پذیری آن در شرایط تحریم افزایش یابد. تا زمانی که تسویه ارزی به شکل مستقیم انجام نشود، تحریم‌پذیری در این زمینه باقی خواهد ماند و این مهمترین پاشنه آشیل ما در شرایط تحریم است. ۱۰ سال است از تحریم می‌گذرد اما کماکان در کالای اساسی، وابستگی شدیدی به کشورهای تحریم‌کننده غربی وجود دارد که این موضوع باید برطرف شود.

امینی رعیا گفت: محور دوم ایجاد سازوکارهای تبادلات مالی مستقیم با کشورهای هدف تجاری است. به طور خاص، بخش اصلی واردات نهاده‌های اساسی کشاورزی ما از برزیل انجام می‌شود، ولی هیچ سازوکار دوجانبه و مستقیمی با این کشور نداریم. اگر چنین سازوکارهایی ایجاد شود، حداقل ۱۰ تا ۲۰ درصد صرفه جویی ارزی خواهیم داشت.

مدیر اندیشکده اقتصاد مقاومتی افزود: محور سوم نیز مدیریت زمان خرید محصولات به منظور

صرفه‌جویی مالی است که در حال حاضر برنامه‌ریزی مشخصی برای آن نداریم.

ایجاد زنجیره ارزش منطقه ای با محوریت صنایع غذایی

امینی رعیا گفت: راهبرد دهم به بحث صنایع غذایی و ایجاد زنجیره ارزش منطقه ای اختصاص دارد. خصوصی‌ترین صنعت اقتصاد ایران، صنایع غذایی است و صنعتی که بیشترین سهم بخش خصوصی در آن وجود دارد نیز صنایع غذایی است. شرکت‌های بزرگ، متوسط و کوچک زیادی در این حوزه فعال هستند و به‌عنوان یک ظرفیت برای تبدیل ایران به هاب غذایی در منطقه باید روی آن‌ها حساب کنیم. واردات نهاده‌ها، فرآوری آن در داخل و صادرات به کشورهای منطقه، این هدف را محقق می‌کند.

وی ادامه داد: در حال حاضر، صنایع ایران در حوزه تولید آرد و روغن با ظرفیت خالی در تولید مواجه‌اند و این تقاضا از سوی کشورهای منطقه برای واردات از ایران نیز مطرح است، ولی به‌دلایلی چون مشکلات رفع تعهد ارزی، این ظرفیت بلااستفاده مانده است. استفاده از این ظرفیت‌ها علاوه بر فعال کردن تولیدکنندگان داخلی، صرفه‌جویی ارزی نیز به‌همراه دارد. نقش‌آفرینی در نظم جدید جهانی که مورد تأکید رهبری است، یکی از محورهای آن تبدیل ایران به هاب غذایی منطقه است.

محمد امینی‌رعیا در پایان خاطرنشان کرد: امیدواریم دستاورد این همایش بتواند جمهوری اسلامی ایران را در بحث امنیت غذایی تقویت کند. از تمامی افرادی که در این زمینه یاری‌رسان ما بودند، سپاسگزاریم.

نقش اندیشکده‌ها در پیوند دانش و عمل در کشاورزی

در ادامه مراسم، اکبر فتحی معاون برنامه ریزی و اقتصادی وزارت جهاد کشاورزی به ایراد سخن پرداخت و گفت: ما در وزارت جهاد کشاورزی برای تحقق کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر تلاش می‌کنیم و در این مسیر از نظرات صاحب‌نظران و نتایج چنین

همایش‌هایی استقبال می‌کنیم. این دو عاملی که در عنوان همایش انتخاب شده است، پایه‌های اساسی امنیت غذایی کشور هستند.

معاون برنامه ریزی و اقتصادی وزارت جهاد کشاورزی گفت: بنده معتقدم کشاورزی بهره‌ور را نمی‌توان از کشاورزی دانش‌بنیان جدا کرد؛ اگر کشاورزی دانش‌بنیان نشود، قطعاً بهره‌ور نخواهد بود و برای ارتقاء بهره‌وری باید به دانش و علوم کشاورزی متکی باشیم.

وی افزود: سؤال اینجاست که آیا در بخش کشاورزی با کمبود دانش مواجهیم یا استفاده از دانش به‌درستی انجام نمی‌شود؟ به اعتقاد بنده، در این بخش دانش زیادی تولید شده است و اتفاقاً بخش کشاورزی به‌خوبی پذیرای توسعه دانش است و امکان آزمون و خطای نظریه‌ها در این حوزه فراهم است. مراکز تحقیقاتی و دانشگاهی ما به‌حد کافی دانش لازم را تولید کرده‌اند؛ ولی آنچه در راه رسیدن به کشاورزی بهره‌ور کم داریم، به‌کار بستن دانش تولیدشده در بخش کشاورزی است.

فتحی ادامه داد: اینکه تصور کنیم ایجاد شرکت‌های متعدد دانش‌بنیان در این حوزه کفایت می‌کند، یک تصور نادرست است و صرف ایجاد شرکت‌های دانش‌بنیان در این حوزه برای افزایش بهره‌وری کافی نیست. فعالیت شرکت‌های دانش‌بنیان باید به افزایش ضریب استفاده از دانش در بخش کشاورزی منجر شود و در غیر این صورت، وجود آن‌ها فایده‌ای ندارد. اینکه دانش موجود از سوی کشاورزان و تولیدکنندگان محصولات کشاورزی مورد پذیرش و اجرا قرار گیرد، مشکل اساسی ماست و اندیشکده‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان باید در این زمینه به وزارت جهاد کشاورزی کمک کنند.

تجارت خارجی محصولات کشاورزی و چالش‌های آن

معاون برنامه ریزی و اقتصادی وزارت جهاد کشاورزی گفت: تجارت خارجی نیز بخشی از فرآیند تأمین محصولات غذایی است. اما در این حوزه با مشکلات زیادی مواجه هستیم. گفته می‌شود که تجارت بخش کشاورزی امروزه با بخشنامه‌های خلق‌الساعه مواجه است که

به کلی ثبات را برهم زده است. در این زمینه باید توجه داشته باشیم که سیاست گذاری خوب باید متناسب با شرایط امروز باشد، در حالی که قانون گذاری برای یک شرایط ایده آل ذهنی، این تصور را ایجاد کرده است.

وی افزود: صادرات محور شدن تولیدات، یک حالت ایده آل است که از ابتدا باید برای آن برنامه ریزی کنیم، ولی در مورد دیگر محصولات که برای مصرف داخلی تولید می شوند، باید به طور موقت و در زمان های مشخص، محدودیت های صادراتی اعمال شود. در برنامه هفتم توسعه نیز تأکید شده است که از یک سال قبل باید برنامه دولت در این زمینه مشخص شود و محدودیت ها از پیش اطلاع رسانی شود.

همکاری تجار و تولیدکنندگان

وی ادامه داد: در عین حال، در این زمینه به همکاری تاجران نیاز داریم تا بتوانیم آن ها را به تولیدکنندگان کشاورزی مرتبط کنیم و محصولات تولیدی کشور متناسب با نیاز بازار هدف تولید شود. ما از طرف وزارت جهاد کشاورزی، این مطالبه را از اتاق بازرگانی انجام دادیم، اما تاکنون هیچ تاجری را برای معرفی و ارتباط با کشاورزان، معرفی نکرده اند.

وی در پایان خاطرنشان کرد: شعارهای کشاورزی بهره ور و تجارت تحریم ناپذیر قابل تحقق است، اما تحقق آن نیازمند همکاری دستگاه های مختلف است و این مسئله باید به مطالبه عمومی از همه دستگاه ها تبدیل شود.

مجلس پیگیر اجرای خروجی همایش سالانه اقتصاد مقاومتی خواهد بود

پیمان فلسفی نایب رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی به عنوان سخنرانی پایانی این مراسم، ضمن تشکر از دست اندرکاران همایش اقتصاد مقاومتی، به اهمیت خودکفایی در تولید محصولات غذایی پرداخت و گفت: هم زمان با گرفتار شدن کشورهای

جهان در دو بحران غذایی ناشی از شیوع ویروس کرونا و مناقشه روسیه و اوکراین، ادبیات مرتبط با امنیت غذایی متفاوت شد و به تدریج مسئله خودکفایی در تولید محصولات غذایی در بیشتر کشورها مورد توجه قرار گرفت. کشورهایی که سال‌ها در مراودات غذایی به دیگر کشورها وابسته بودند، با افزایش قیمت و کمبود محصولات مواجه شدند و امنیت غذایی آن‌ها به مخاطره افتاد. این موضوع اهمیت دستیابی به خودکفایی در کالاهای راهبردی را که به کرات مورد تأکید امام و رهبری قرار گرفته است، بیش از پیش نمایان کرد.

وی افزود: از طرف دیگر، در بسیاری از اسناد بالادستی نیز مقوله امنیت غذایی و خودکفایی در تولید کالاهای اساسی به صراحت مورد تأکید قرار گرفته است. وزارت جهاد کشاورزی متولی تحقق امنیت غذایی است و این تکلیف قانونی در اسناد و قوانین متعددی مورد تأکید قرار گرفته است. در این زمینه، اگر دستگاه دیگری کم‌کاری می‌کند، این نباید باعث عدم کارکرد وزارت جهاد باشد، بلکه وزارت جهاد کشاورزی باید با اقتدار از امنیت غذایی کشور دفاع کند و از دستگاه‌ها و نهادهای دیگر در این زمینه مطالبه کند.

چالش‌های بلندمدت تولید بخش کشاورزی

پیمان فلسفی گفت: امروزه چالش‌های بلندمدتی پیش روی تولید بخش کشاورزی وجود دارد که متأسفانه نه تنها وزارت جهاد کشاورزی برای حل آن‌ها اقدامی نکرده، بلکه در برخی مواقع عملکردش بر چالش‌ها افزوده است. وی با اشاره به عدم مدیریت مناسب تبعات حذف ارز ترجیحی گفت: اگر امروز با افزایش قیمت‌ها مواجهیم، نتیجه حذف ارز ترجیحی و عدم مدیریت مناسب تبعات آن بود.

فلسفی در ادامه بیان چالش‌ها با اشاره به عدم ثبات در قوانین و سیاست‌های اقتصادی بخش کشاورزی، افزود: وقتی در برنامه هفتم توسعه مصوب شده است که هرگونه محدودیت صادراتی باید از یک سال قبل به اطلاع بازرگانان برسد، اینکه مسئولی تازه بر سر کار آمده است، نمی‌تواند دلیلی بر عدم اجرای این قانون باشد. عدم ثبات، چرخه تولید و صادرات را با

مشکل مواجه می‌کند و در این زمینه باید از بخشنامه‌های خلق‌الساعه پرهیز کنیم. وی خاطرنشان کرد: اگر برای تأمین نیاز داخلی به شکل خلق‌الساعه محدودیت صادراتی بر یک محصول کشاورزی وضع کنیم، اتفاقاً یک شوک قیمتی به داخل نیز وارد می‌کند، چرا که این تصور را ایجاد می‌کند که با کمبود محصول مذکور مواجه هستیم.

دلایل عدم احیای مرغ لاین آراین نیازمند بررسی است

نایب رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی گفت: در برنامه هفتم هدف‌گذاری شده است که سهم تولید مرغ اجداد از محل احیای مرغ لاین آراین، به‌مرور افزایش پیدا کند و در طول کل برنامه حدود ۲۵ درصد افزایش یابد. اما به دلیل عدم پرداختن مسئولین مربوطه به تحقیق و توسعه برای بهبود عملکرد این لاین، امروزه به جایی رسیده‌ایم که مرغدارها از وضعیت آن راضی نیستند و از کیفیت مرغ اجداد حاصل از مرغ لاین بومی گله دارند. در این زمینه باید مسئولین تحقیقات کشاورزی پاسخگو باشند.

ساختار نامناسب آمار و اطلاعات بخش کشاورزی

فلسفی گفت: عدم اصلاح ساختار نامناسب و غیرقابل اتکاء آمار و اطلاعات بخش کشاورزی از دیگر مشکلات این بخش است که متأسفانه بهبودی در آن مشاهده نمی‌شود. به‌عنوان مثال، در خصوص تعداد دام و مصرف گوشت قرمز، آمارهای بسیار متعدد و متنوعی از سوی نهادهای مختلف مثل وزارت جهاد کشاورزی، مرکز آمار و اتاق بازرگانی مطرح می‌شود.

وی افزود: فشار کاری روی وزیر جهاد کشاورزی و معاونین وی و زحمات آنها در مسائل روزمره قابل انکار نیست، در عین حال بی‌توجهی به این مسائل زیربنایی قابل توجیه نیست و انتظار می‌رود در اسرع وقت برای تحول‌های زیرساختی اقدام شود.

افزایش سهم شرکت‌های دولتی واردکننده نهاده‌ها آسیب زاست

پیمان فلسفی در ادامه بیان چالش‌ها گفت: چالش بعدی، افزایش سهم شرکت‌های دولتی واردکننده نهاده‌های کشاورزی است که آن‌ها را به دولت بدهکار می‌کند و فرآیند واردات نیز به شکلی غیربهبوده انجام می‌شود. ما در مجلس استقبال می‌کنیم که شرکت پشتیبانی امور دام و شرکت بازرگانی دولتی به جای واردات نهاده، به وظایف اصلی خود بپردازند که در اساسنامه آن‌ها ذکر شده است.

وی افزود: چالش بعدی، اجرای نادرست کشاورزی قراردادی است که با کشاورزی قراردادی مطلوب فاصله زیادی دارد. متأسفانه اصول و چارچوب‌های مهم کشاورزی قراردادی در مصوبه مربوطه رعایت نشده است و به جای حل مشکلات، بر آن‌ها افزوده است.

نبود برنامه برای احیای اراضی بهره‌ور خوزستان و ایلام

نایب رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی گفت: نبود برنامه جدی برای احیای اراضی استان‌های خوزستان و ایلام، از دیگر چالش‌هایی است که امروزه مانع افزایش تولید بخش کشاورزی است. این طرح مطالبه رهبر معظم انقلاب از دولت بوده است و نباید متوقف شود.

وی افزود: توجه به زنجیره‌های تولید، تولیدات عشایری در بخش کشاورزی و بهره‌برداری پایدار از منابع طبیعی، از جمله اقداماتی است که می‌توان برای بهبود امنیت غذایی در دستور کار قرار داد.

فلسفی در پایان خاطرنشان کرد: از اندیشکده اقتصاد مقاومتی انتظار می‌رود دستاورد برگزاری این همایش و نشست‌های آن را در قالب برنامه‌های اجرایی به مجلس شورای اسلامی ارسال کند و مجلس شورای اسلامی نیز قطعاً پیگیر اجرای این اقدامات خواهد بود.

ارائه طرح‌های سیاستی برگزیده همایش یازدهم

در این همایش ۳ طرح اول از بین ۵ طرح سیاستی و عملیاتی برگزیده که از سوی کمیته داوران همایش به عنوان طرح‌های برتر شناخته شده بودند به طور خلاصه ارائه شدند.

اولین طرح سیاستی تحت عنوان «مدیریت بازار محصولات کشاورزی با مشارکت بخش خصوصی و حداقل مداخله دولت» بود که توسط مهدی کاظم نژاد عضو هیئت علمی موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی و سیده زهره حسینی دانشجوی دکتری اقتصاد بین‌الملل ارائه شد. مداخله دولت در بازار محصولات کشاورزی به‌ویژه محصولات اساسی، در سال‌های اخیر به یکی از چالش‌های اصلی بخش کشاورزی ایران تبدیل شده است. بررسی‌ها و تجارب گذشته نشان می‌دهد که علیرغم صرف هزینه‌های کلان برای اجرای سیاست‌های حمایتی، نارضایتی تولیدکنندگان، مصرف‌کنندگان و فعالان بازار همچنان پابرجاست. این نارضایتی‌ها ناشی از ناکارآمدی روش‌های مدیریت بازار و مداخله بیش‌ازحد دولت در مکانیسم‌های بازار است. در این راستا، طرحی جدید با هدف کاهش مداخلات دولتی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های بخش خصوصی برای مدیریت بازار محصولات کشاورزی ارائه شده است.

چالش‌های تنظیم بازار دولتی و پیشنهاد مشارکت بخش خصوصی

مدیریت و تنظیم بازار محصولات کشاورزی همواره به دلیل مداخله بیش‌ازحد دولت، به عنوان یک چالش دیرپا شناخته شده است. تجربه‌های گذشته نشان می‌دهد که روش‌های فعلی مدیریت بازار نه تنها توانسته‌اند به ثبات قیمت‌ها و رضایت ذینفعان منجر شوند، بلکه باعث ایجاد تعارضات آماری در خصوص میزان تولید، واردات و سایر شاخص‌ها شده‌اند. این مسائل موجب شده تا ضرورت بازنگری در شیوه مدیریت بازار محصولات کشاورزی بیش‌ازپیش احساس شود.

طرح پیشنهادی با عنوان «مدیریت بازار محصولات منتخب کشاورزی با حداقل مداخله دولت و مشارکت بخش خصوصی»، بر اساس مطالعات گذشته و با توجه به توانمندی‌های بخش غیردولتی و بسترهای قانونی موجود، ارائه شده است. در این طرح، مدیریت بازار محصولات منتخب کشاورزی به بخش غیردولتی واگذار می‌شود و دولت نقش نظارتی خواهد داشت. این رویکرد با هدف اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و اصل ۴۴ قانون اساسی، به دنبال کارآمدسازی سیاست‌های مرتبط با بازار است.

مزایای اجرای طرح مشارکت بخش خصوصی در تنظیم بازار

- اجرای این طرح مزایای متعددی دارد که از جمله آن‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:
- کاهش بار مالی دولت: با واگذاری امور به بخش خصوصی، هزینه‌های دولت کاهش می‌یابد.
 - ثبات نسبی قیمت‌ها: قیمت به عنوان شاخص اصلی تنظیم بازار قرار می‌گیرد و ثبات نسبی در بازار ایجاد می‌شود.
 - افزایش انگیزه تولیدکنندگان: با اطمینان خاطر تولیدکنندگان، انگیزه آن‌ها برای افزایش تولید بیشتر می‌شود.
 - آرامش نسبی مصرف‌کنندگان: مصرف‌کنندگان از ثبات قیمت‌ها و دسترسی به محصولات با قیمت مناسب بهره‌مند می‌شوند.
 - رقابتی شدن فعالیت‌های بازرگانی: فعالیت ذی‌نفعان بازرگانی به جای افزایش قیمت‌ها، بر کاهش هزینه‌ها متمرکز می‌شود.
 - تمرکز دولت بر نظارت: دولت می‌تواند به جای مداخله مستقیم، بر نظارت و پایش بازار متمرکز شود.
 - کاهش تعارضات آماری: با اجرای این طرح، تعارضات دیرین بین سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و تجار در خصوص داده‌های آماری مرتفع می‌شود.

الزامات اجرایی طرح مشارکت بخش خصوصی در تنظیم بازار

برای اجرای موفق این طرح، رعایت برخی الزامات ضروری است که از جمله آن‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- مصوبه شورای قیمت‌گذاری: این طرح نیازمند مصوبه شورای قیمت‌گذاری است.
- عدم مداخله ستاد تنظیم بازار: ستاد تنظیم بازار باید از مداخله مستقیم در بازار خودداری کند.
- تشکیل اتاق پایش بازار: اتاق پایش بازار با دبیری بخش خصوصی تشکیل می‌شود تا نظارت بر اجرای طرح را بر عهده گیرد.
- تعیین قیمت کف و سقف: دولت قیمت کف و سقف را تعیین کرده و دامنه نوسان قیمت را اعلام می‌کند.

تمرکز بر قیمت به عنوان شاخص اصلی تنظیم بازار

طرح مدیریت بازار محصولات کشاورزی با حداقل مداخله دولت و مشارکت بخش خصوصی، راهکاری نوین برای حل چالش‌های دیرپای بخش کشاورزی است. این طرح با تفکیک وظایف بخش‌های دولتی و غیردولتی و تمرکز بر قیمت به عنوان شاخص اصلی تنظیم بازار، می‌تواند به ثبات نسبی قیمت‌ها، افزایش انگیزه تولیدکنندگان و رضایت مصرف‌کنندگان منجر شود. اجرای این طرح علاوه بر کارآمدسازی حمایت‌ها، تعارضات تاریخی بین ذی‌نفعان بازار را نیز مرتفع خواهد کرد.

این طرح در صورت اجرای موفق، می‌تواند الگویی برای سایر بخش‌های اقتصادی نیز باشد و گامی مهم در راستای تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و کاهش مداخلات دولت در بازار باشد.

چالش‌های تامین مالی صنعت مواد غذایی و راهکارهای سیاستی

دومین طرح تحت عنوان «مسائل تامین مالی صنعت مواد غذایی در شرایط محدودیت تسهیلات» بود که توسط سید محمد نبی زاده دانشجوی دکتری اقتصاد دانشگاه امام صادق علیه السلام ارائه شد. در سال‌های اخیر، صنعت مواد غذایی ایران با مشکلات جدی در زمینه تامین مالی مواجه شده است. این مشکلات به‌ویژه برای شرکت‌های کوچک و متوسط این صنعت تشدید یافته و منجر به کاهش چشمگیر تسهیلات جاری در این بخش شده است. بر اساس داده‌های حسابرسی شده صورت‌های مالی شرکت‌ها در سامانه کدال، صنعت مواد غذایی یکی از صنایعی است که بیشترین آسیب را از تنگنای مالی متحمل شده است. این مساله نه تنها بر عملکرد شرکت‌ها تاثیر منفی گذاشته، بلکه چالش‌های جدیدی را برای توسعه این صنعت ایجاد کرده است.

کنترل ترازنامه، ریشه‌ی مشکلات تامین مالی صنعت مواد غذایی

مشکلات تامین مالی صنعت مواد غذایی ریشه در سیاست‌های بانک مرکزی برای کنترل نقدینگی و تورم دارد. از سال ۱۳۹۹، بانک مرکزی سیاست جدیدی با عنوان «کنترل مقداری ترازنامه» را اجرا کرده است که بر اساس آن، تسهیلات‌دهی بانک‌ها محدود شده است. این محدودیت در شرایطی که تقاضای نقدینگی در اقتصاد ایران بالاست، منجر به پدیده برون‌رانی شده است. به این معنا که بسیاری از بنگاه‌های اقتصادی، به‌ویژه شرکت‌های کوچک و متوسط، از دسترسی به تسهیلات محروم شده‌اند.

در این شرایط، شرکت‌های قدرتمند و دارای روابط بهتر، همچنان به تسهیلات دسترسی دارند، در حالی که شرکت‌های کوچک و متوسط که فاقد چنین امتیازاتی هستند، بیشترین آسیب را دیده‌اند. این مساله به‌ویژه در صنعت مواد غذایی که بخش عمده‌ای از آن را شرکت‌های کوچک و متوسط تشکیل می‌دهند، تشدید شده است.

تاثیرات منفی کاهش تسهیلات بانکی بر صنعت مواد غذایی

کاهش تسهیلات بانکی به شرکت‌های کوچک و متوسط صنعت مواد غذایی، تاثیرات منفی متعددی داشته است. این شرکت‌ها برای تامین مالی هزینه‌های سرمایه در گردش، خرید مواد اولیه، پرداخت بدهی‌های کوتاه‌مدت و حتی خرید دارایی‌های ثابت مانند ماشین‌آلات و زمین با مشکل مواجه شده‌اند. این مساله نه تنها باعث کاهش تولید و رقابت‌پذیری این شرکت‌ها شده، بلکه تهدیدی برای اشتغال و رشد اقتصادی در این بخش نیز محسوب می‌شود.

راهکارهای سیاستی پیشنهادی برای بهبود تامین مالی صنعت

برای حل این مشکل، راهکارهای سیاستی متعددی پیشنهاد شده است که از جمله آن‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- اصلاح دستورالعمل سرمایه در گردش: بانک مرکزی باید با رویکردی فعالانه، تسهیلات سرمایه در گردش را به بنگاه‌هایی که واقعاً به آن نیاز دارند، تخصیص دهد. این امر می‌تواند از طریق اصلاح دستورالعمل‌های فعلی و جلوگیری از تخصیص تسهیلات بر اساس روابط و رانت انجام شود.
- تسهیل تامین مالی خارج از شبکه بانکی: استفاده از ابزارهای مالی خارج از شبکه بانکی، مانند تامین مالی زنجیره‌ای و ابزارهای زیر خط، می‌تواند بخشی از مشکلات تامین مالی بنگاه‌ها را کاهش دهد.
- اجرای بند پیشران ماده ۴۸ قانون برنامه هفتم: بانک مرکزی می‌تواند از ظرفیت‌های مغفول سیاست کنترل مقداری ترازنامه استفاده کند و با اهرم کردن خطوط اعتباری خود، تسهیلات جدیدی را برای پروژه‌های پیشران صنعت مواد غذایی اختصاص دهد. این پروژه‌ها می‌توانند شامل توسعه خوشه‌های تولیدی، جذب سرمایه خارجی و توسعه بازارهای صادراتی باشند.

• اولویت‌بندی تسهیلات برای شرکت‌های HGE: شرکت‌های با رشد بالا (High Enterpeises Growth) که پتانسیل بالایی برای ایجاد اشتغال و رشد اقتصادی دارند، باید در اولویت دریافت تسهیلات قرار گیرند. این شرکت‌ها می‌توانند به عنوان موتور محرکه صنعت مواد غذایی عمل کنند.

رشد اقتصادی در گرو اصلاح سیاستهای تامین مالی صنعت

مشکلات تامین مالی صنعت مواد غذایی به‌ویژه برای شرکت‌های کوچک و متوسط، چالشی جدی برای توسعه این صنعت محسوب می‌شود. سیاست‌های کنونی بانک مرکزی در کنترل نقدینگی، اگرچه با هدف کاهش تورم اجرا شده‌اند، اما به دلیل تخصیص ناعادلانه تسهیلات، منجر به برون‌رانی بسیاری از بنگاه‌های اقتصادی شده‌اند. حل این مشکل، نیازمند اصلاح سیاست‌های تخصیص تسهیلات، تسهیل تامین مالی خارج از شبکه بانکی و استفاده از ظرفیت‌های قانونی مانند بند پیشران ماده ۴۸ قانون برنامه هفتم است. اجرای این راهکارها نه تنها می‌تواند مشکلات تامین مالی صنعت مواد غذایی را کاهش دهد، بلکه به افزایش رقابت‌پذیری، توسعه صادرات و رشد اقتصادی این صنعت نیز کمک خواهد کرد.

مدیریت هوشمند زنجیره تامین مرغ گوشتی کشور

طرح سوم که از میان طرح‌های عملیاتی مشارکت کننده در همایش برگزیده شده بود، تحت عنوان «طرح یکپارچه مدیریت هوشمند زنجیره تامین مرغ گوشتی کشور» بود که توسط کیوان توکلی مدیرعامل شرکت رهتاب بیستون در اختتامیه همایش ارائه شد. مرغ گوشتی به عنوان یکی از کالاهای اساسی در سبد مصرفی خانوارهای ایرانی، نقش مهمی در تامین پروتئین مورد نیاز جامعه ایفا می‌کند. با این حال، مدیریت زنجیره تامین این کالا از تولید تا مصرف همواره با چالش‌های متعددی روبرو بوده است. وزارت جهاد کشاورزی به عنوان متولی اصلی برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در حوزه تامین و توزیع کالاهای اساسی، اقدامات

متعددی را برای ساماندهی بازار مرغ انجام داده است. اما با وجود این اقدامات، همچنان مشکلاتی در مدیریت بازار مرغ گوشتی وجود دارد که نیازمند راهکارهای جامع و یکپارچه است.

چالش‌های موجود در زنجیره تامین مرغ گوشتی

زنجیره تامین مرغ گوشتی کشور به چالش‌های متعددی دچار است. اولین چالش، تأخیر در تامین خوراک طیور در برخی برهه‌های زمانی است که باعث می‌شود مرغداران مجبور به خرید آن از بازار آزاد و با قیمت‌های بالاتر شوند. این مساله هزینه‌های تولید را افزایش داده و بر قیمت نهایی مرغ تأثیر می‌گذارد. نوسانات قیمت جوجه یک روزه چالش دیگری است که این زنجیره را درگیر می‌کند. سامانه بازارگاه نهاده‌های کشاورزی نتوانسته است به طور کامل توزیع جوجه یک روزه را ساماندهی کند. این نوسانات قیمت، هزینه‌های تولید را افزایش داده و باعث ناپایداری در بازار می‌شود.

عدم موفقیت سامانه‌های توزیع استانی چالش بعدی است. این سامانه‌ها نتوانسته‌اند به طور موثر بازار مرغ را مدیریت کنند. خوداظهاری عوامل در این سامانه‌ها و نبود ضمانت کافی برای عرضه مرغ به قیمت و مقدار تعیین شده، باعث نابسامانی در بازار شده است. در نهایت باید گفت نبود ابزارهای مدیریت یکپارچه اصلی‌ترین چالش زنجیره مرغ گوشتی است. عدم وجود ابزارهای لازم برای مدیریت یکپارچه فرایندهای حمل و نقل و سرمایه در زنجیره تامین مرغ، منجر به وقوع تخلفات و نابسامانی‌های بازار شده است.

راهکار پیشنهادی برای مدیریت هوشمند زنجیره تامین مرغ گوشتی

شرکت رهتاب بیستون که یک شرکت دانش‌بنیان فعال در حوزه مدیریت هوشمند بازار کالاهای اساسی است، راهکار جامعی را برای رفع چالش‌های موجود در زنجیره تامین مرغ گوشتی ارائه کرده است. رئوس این راهکار عبارتند از:

۱. **مدیریت هوشمند توزیع جوجه یک روزه:** با استفاده از داده‌های سوابق مرغداران و سهمیه‌های ابلاغی وزارت جهاد کشاورزی، امکان سفارش گذاری هوشمند جوجه یک روزه با شنواری قیمت فراهم می‌شود. این راهکار به کاهش نوسانات قیمت و بهبود توزیع جوجه کمک می‌کند.

۲. **مدیریت هوشمند ناوگان حمل و نقل:** با رصد عملکرد ناوگان حمل و نقل از درب مرغداری تا واحد صنفی، امکان ساماندهی جریان انتقال فیزیکی کالا و مدیریت بهداشتی مرسلات فراهم می‌شود. این راهکار از وقوع تخلفات و نابسامانی‌ها جلوگیری می‌کند.

۳. **مدیریت هوشمند و یکپارچه مالی:** با استفاده از فناوری‌های نوین مانند کیف پول الکترونیکی، درگاه‌های پرداخت و دستگاه‌های POS، مدیریت مالی و بازگشت سرمایه در زنجیره تامین مرغ بهبود می‌یابد.

۴. **ادغام سامانه‌های جامع کشوری با سامانه‌های توزیع استانی:** با یکپارچه‌سازی سامانه‌های هوشمند مدیریت تامین، تولید و توزیع استانی با سامانه‌های ملی مانند بازارگاه و سماسط، تخصیص یارانه‌ها به عملکرد مرغداران وابسته می‌شود. این راهکار شفافیت را افزایش داده و از تخلفات جلوگیری می‌کند.

نتایج مورد انتظار از اجرای طرح مدیریت هوشمند زنجیره

با اجرای این راهکارها، مدیریت یکپارچه زنجیره تامین مرغ گوشتی امکان‌پذیر خواهد شد. این طرح نه تنها جریان کالا، سرمایه و داده‌ها را در کلیه حلقه‌های زنجیره تامین ساماندهی می‌کند، بلکه به کاهش نوسانات قیمت، افزایش شفافیت و بهبود عملکرد کلی بازار مرغ کمک خواهد کرد. همچنین، با کاهش تخلفات و نابسامانی‌ها، رضایت تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان افزایش خواهد یافت.

با اجرای طرح یکپارچه و جامع مدیریت هوشمند زنجیره تامین مرغ گوشتی کشور، می‌توان به مدیریت شفاف، کارآمد و پایدار زنجیره تامین مرغ گوشتی دست یافت و امنیت غذایی جامعه را تضمین کرد. این طرح نه تنها به نفع تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان است، بلکه به بهبود کلی اقتصاد کشور نیز کمک خواهد کرد.

کلیپ اختتامیه

فیلم کامل اختتامیه

فصل چهارم

چکیده طرح‌های سیاستی مورد تایید

از حدود ۷۰ طرح سیاستی و عملیاتی ارسالی برای دبیرخانه همایش، ۲۴ طرح در مرحله اول مورد تایید قرار گرفت و در ۲ روز با حضور ۱۵ داور از خبرگان حوزه امنیت غذایی و کشاورزی ارائه و داوری شد. از این تعداد، ۱۲ طرح سیاستی و عملیاتی با تایید نهایی کمیته داوران و کسب حد نصاب لازم امتیاز، بعنوان طرح برگزیده و شایسته تقدیر انتخاب شدند

مدیریت بازار با مشارکت بخش خصوصی با حداقل مداخله دولت

مسئله:

یکی از معضلات پایدار بخش کشاورزی ایران، مداخله بیش از حد دولت در مکانیسم بازار محصولات کشاورزی است. این مداخلات علیرغم صرف هزینه‌های کلان و اجرای سیاست‌های حمایتی، موجب نارضایتی تولیدکنندگان، مصرف‌کنندگان، و فعالان بازار شده است. تجربه نشان می‌دهد که مدیریت بازار توسط دولت به عنوان یک چالش دیرپا، ناکارآمدی و تضادهای آماری در خصوص تولید، واردات و سایر شاخص‌ها را تشدید کرده است. بنابراین، ضرورت بازنگری در شیوه مدیریت بازار محصولات کشاورزی با کاهش مداخلات دولتی و بهره‌گیری از توانمندی‌های بخش خصوصی بیش از پیش احساس می‌شود.

راهکار سیاستی:

پیشنهاد می‌شود مدیریت بازار محصولات منتخب کشاورزی با فرماندهی واحد (توسط شورای قیمت‌گذاری) و حداقل مداخله دولت، به بخش غیردولتی واگذار شود. دولت نقش نظارتی داشته و قیمت، شاخص اصلی تنظیم بازار باشد. در این طرح، وظایف بخش‌های دولتی و غیردولتی تفکیک و در قالب محورهای کلیدی با ده مزیت ارائه می‌شود. اجرای این رویکرد علاوه بر کارآمدسازی حمایت‌ها، تعارضات دیرین بین سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان، و تجار درباره داده‌های آماری را مرتفع کرده و به تنظیم‌گری کارآمد بازار محصولات کشاورزی کمک خواهد کرد.

سید محمد نبی زاده

مسائل تامین مالی صنعت مواد غذایی در شرایط محدودیت تسهیلات

مسئله:

در سال‌های اخیر، صنعت مواد غذایی با مشکلات جدی در تأمین مالی، به‌ویژه برای شرکت‌های کوچک و متوسط، مواجه بوده است. این مشکل ناشی از کاهش محسوس تسهیلات جاری در این صنعت است که با سیاست کنترل مقداری ترازنامه بانک مرکزی از سال ۱۳۹۹ تشدید شده است. این سیاست با محدود کردن تسهیلات‌دهی بانک‌ها و نبود تخصیص بهینه، شرکت‌های کوچک و فاقد روابط قدرتمند را در معرض پدیده برون‌رانی قرار داده است. در نتیجه، بنگاه‌های کوچک و متوسط صنعت مواد غذایی، که نقش حیاتی در تأمین امنیت غذایی کشور دارند، آسیب بیشتری از این محدودیت‌ها متحمل شده‌اند.

راهکار سیاستی:

بانک مرکزی باید با رویکردی فعالانه تخصیص تسهیلات را به سمت بنگاه‌های نیازمند، به‌ویژه در صنعت مواد غذایی، هدایت کند. اصلاح دستورالعمل سرمایه در گردش برای تضمین دسترسی شرکت‌های کوچک و متوسط به تسهیلات و بهره‌گیری از ابزارهایی مانند تأمین مالی زنجیره‌ای و تأمین مالی زیر خط می‌تواند بخشی از این مشکل را حل کند. همچنین، اجرای سیاست‌هایی مانند بند پیشران، با استفاده از خطوط اعتباری بانک مرکزی، می‌تواند منابع جدیدی را برای پروژه‌های کلیدی صنعت مواد غذایی فراهم سازد و به کاهش بحران تأمین مالی در این بخش کمک کند.

کیوان توکلی

مدیریت هوشمند زنجیره تامین مرغ گوشتی کشور

مسئله:

مرغ به عنوان کالایی استراتژیک در سبد غذایی خانوارهای ایرانی، نقش مهمی در امنیت غذایی ایفا می‌کند. با وجود اقدامات وزارت جهاد کشاورزی مانند تخصیص یارانه، تأمین نهاده‌ها و راه‌اندازی سامانه‌های توزیع، بازار مرغ همچنان با چالش‌هایی مانند تأخیر در تأمین نهاده‌ها، نوسانات قیمت جوجه یک‌روزه، نقص در سامانه‌های استانی، و نبود مدیریت یکپارچه حمل‌ونقل و مالی مواجه است. این مشکلات، به دلیل عدم شفافیت و نظارت مؤثر، باعث افزایش قیمت تمام‌شده، نارضایتی تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان، و عدم تحقق اهداف دولت در تنظیم بازار شده است.

راهکار سیاستی:

شرکت رهتاب بیستون به عنوان شرکت دانش بنیان در حوزه مدیریت هوشمند بازار کالاهای اساسی و ارائه‌دهنده سکوی هوشمند رهتاب، به منظور رفع چالش‌های فعلی و ایجاد بستر مدیریت یکپارچه و ساماندهی حداکثری زنجیره تامین مرغ گوشتی، یک راهکار جامع ارائه می‌دهد. راهکار پیشنهادی شامل مدیریت هوشمند جوجه یک‌روزه، نظارت بر ناوگان حمل‌ونقل، یکپارچه‌سازی مالی، و ادغام سامانه‌های کشوری و استانی برای شفافیت عملکرد زنجیره تأمین است. اجرای این راهکارها می‌تواند شفافیت جریان کالا، سرمایه و داده‌ها را افزایش داده، قیمت‌ها را متعادل کند، و با کاهش تخلفات و هزینه‌ها، رضایت تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان را به همراه داشته باشد.

رصدخانه سطح زیر کشت محصولات کشاورزی

مسئله:

عدم وجود یک سیستم جامع و دقیق برای رصد و پایش سطح زیر کشت محصولات کشاورزی در ایران، مدیریت کارآمد منابع و برنامه‌ریزی کشاورزی را با چالش مواجه کرده است. این مشکل به‌ویژه در شرایط تغییرات اقلیمی و نیاز به بهره‌وری بالاتر در کشاورزی، اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. روش‌های سنتی پایش نه‌تنها زمان‌بر و پرهزینه هستند، بلکه دقت لازم را نیز ندارند. بنابراین، نیاز به استفاده از فناوری‌های پیشرفته‌ای همچون تصاویر ماهواره‌ای و هوش مصنوعی برای ایجاد یک سامانه پایش دقیق و به‌روز احساس می‌شود.

راهکار سیاستی:

مرکز پایش و رصد سطح زیر کشت محصولات کشاورزی با استفاده از زیرساخت گیتا و فناوری‌های نوین، با ترکیب تصاویر ماهواره‌ای، الگوریتم‌های یادگیری عمیق، و داده‌های زمینی، نقشه‌های دقیق پراکندگی محصولات کشاورزی را تهیه و تحلیل می‌کند. پس از پردازش و اصلاح نقشه‌ها، داده‌ها در یک داشبورد هوش تجاری ثبت و برای مقایسه و تحلیل تغییرات سالانه استفاده می‌شود. این سامانه می‌تواند ابزار مؤثری برای مدیریت منابع، بهینه‌سازی برنامه‌ریزی کشاورزی و تصمیم‌گیری سیاستی باشد.

افشین یوسف گمرکچی

خلأهای قانونی اصلاح الگوی مصرف انرژی در بخش کشاورزی

مسئله:

ناترازی انرژی در بخش کشاورزی، به‌ویژه در ایستگاه‌های پمپاژ آب، یکی از چالش‌های جدی است. هم‌زمانی پیک مصرف انرژی در تابستان با اوج تقاضای کشاورزی، تهدیدی برای تولید و امنیت غذایی محسوب می‌شود. ضعف در طراحی، نصب، و بهره‌برداری اصولی این سیستم‌ها، همراه با نبود دستورالعمل‌ها و استانداردهای مناسب، بازدهی انرژی این ایستگاه‌ها را به کمتر از ۲۰ درصد رسانده است. این شرایط، مدیریت ناکارآمد عرضه انرژی را تشدید کرده و نیاز به رویکردهایی فراتر از اقدامات فعلی برای کاهش مصرف و افزایش کارایی انرژی را برجسته کرده است.

راهکار سیاستی:

تدوین آیین‌نامه‌ها و ضوابط بهره‌برداری برای مدیریت مصرف انرژی در بخش کشاورزی، به‌ویژه ممیزی انرژی در سامانه‌های آبیاری، ضروری است. ممیزی انرژی با شناسایی گلوگاه‌های هدررفت انرژی و ارائه راهکارهای عملی، می‌تواند بازدهی مصرف را به سطح استاندارد برساند. همچنین سیاست‌گذاری باید از مدیریت عرضه انرژی به سمت مدیریت مصرف متمرکز شود. اقداماتی چون اصلاح قانون الگوی مصرف انرژی و تعریف پروژه‌های ملی برای بهینه‌سازی سامانه‌های پمپاژ آب کشاورزی، می‌تواند بهره‌وری انرژی را بهبود داده و نیازهای آینده کشاورزی را تأمین کند.

فرشاد عوافقی هویدا

فرصت شکل گیری هاب غلات و کود با توسعه کریدور شمال جنوب

مسئله:

جنگ روسیه و اوکراین با ایجاد اختلال در صادرات جهانی غلات و کود، اهمیت مسیرهای جایگزین برای تأمین امنیت غذایی را افزایش داده است. ایران، با قرار گرفتن میان مراکز تولید و مصرف غلات و کود و برخورداری از زیرساخت‌های ریلی مناسب، ظرفیت تبدیل شدن به هاب منطقه‌ای و جهانی در این حوزه را دارد. امکان واردات و ترانزیت سالانه ۲۰ میلیون تن غلات و کود از روسیه به ایران و صادرات آن به کشورهای همسایه و فرامنطقه‌ای، فرصتی استثنایی برای کشور فراهم می‌کند که علاوه بر تقویت پیوندهای اقتصادی، ایران را به بازیگری کلیدی در امنیت غذایی جهانی تبدیل می‌کند.

راهکار سیاستی:

برای تحقق این هدف، ابتدا نیاز به تدوین نداشت نهادی است که وظایف هر دستگاه را مشخص کند و یک نهاد متولی برای هماهنگی بین‌دستگاهی و رفع موانع تعیین شود. این نهاد باید با شرکای بین‌المللی همکاری کرده و مشکلات نقل و انتقال پول، گمرک، حمل‌ونقل و لایروبی مسیرهای دریایی را رفع کند. همچنین، تعریف اهداف کمی و کیفی برای ترانزیت، فرآوری و ذخیره‌سازی غلات و کود و ایجاد کمیته‌های تخصصی برای شناسایی و حل مسائل، از الزامات کلیدی این طرح است تا ایران بتواند جایگاه راهبردی خود در منطقه را تثبیت کند.

افشین صدر دادرس

راهکارهای افزایش سرانه مصرف گوشت قرمز

مسئله:

سرانه مصرف گوشت قرمز در ایران طی سال‌های اخیر به‌طور مداوم کاهش یافته و اکنون بسیار پایین‌تر از میانگین جهانی و کشورهای همسایه است. این کاهش، علاوه بر تأثیرات منفی بر سلامت جامعه، امنیت غذایی و اشتغال در بخش دامپروری را نیز تهدید می‌کند. وابستگی به واردات نهاده‌های دامی برای تولید گوشت مرغ و کاهش مصرف گوشت قرمز داخلی، امنیت غذایی کشور را به مخاطره انداخته و رونق تولید ملی را تضعیف کرده است.

راهکار سیاستی:

برای بازگرداندن سرانه مصرف گوشت قرمز به سطح ۱۳ کیلوگرم دهه ۹۰، اصلاح سیاست‌ها ضروری است. این اصلاحات شامل خرید تضمینی گوشت داخلی، اختصاص یارانه برای مصرف گوشت قرمز، تأمین نهاده‌های دامی، تسهیل صادرات دام زنده و حذف قوانین بازدارنده تولید است. همچنین، تغییر نظام بهره‌برداری مراتع و واگذاری حقوق بلندمدت به دامداران می‌تواند تولید داخلی را تقویت کند. این اقدامات با تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و حمایت از تولید ملی، مصرف گوشت قرمز را افزایش خواهد داد.

علی شهبازی و مراد محمدی

مدیریت جامع حوزه آبخیز برای تامین امنیت غذایی

مسئله:

ایران با قرار گرفتن در کمربند خشک زمین و بارندگی متوسط سالانه ۲۵۰ میلی‌متر (یک‌سوم متوسط جهانی)، با چالش‌های جدی در مدیریت منابع آب و خاک روبرو است. بخش عمده‌ای از بارش‌ها به دلیل تبخیر و رواناب از دسترس خارج شده و سیلاب‌های متعدد سالانه خسارات جانی و مالی سنگینی به بار می‌آورند. این مسائل همراه با افت شدید آب‌های زیرزمینی، فرونشست زمین، و بیابان‌زایی، تهدیدی جدی برای امنیت زیستی و اقتصادی کشور به شمار می‌روند.

راهکار سیاستی:

آبخیزداری به عنوان راهکاری جامع، کم‌هزینه و مؤثر می‌تواند نقشی کلیدی در مدیریت پایدار منابع آب و خاک ایفا کند. لازم است اجرای طرح‌های آبخیزداری از طریق تخصیص اعتبارات کافی و تصویب قوانین مرتبط مانند لایحه آبخیزداری تسریع شود. با گسترش گفتمان آبخیزداری مشارکتی و جلب همکاری جوامع محلی، می‌توان بهره‌وری منابع را افزایش داد. توسعه فناوری‌های بومی استحصال آب، مشوق‌های مالیاتی برای مشارکت در آبخیزداری، و تقویت نقش آبخیزداری در سیاست‌گذاری‌های کلان از دیگر الزامات تحقق مدیریت پایدار سرزمین و مقابله با بحران‌های زیست‌محیطی کشور است.

گذر از برنامه‌ریزی سنتی بخش کشاورزی به ابزارهای سیاستی

مسئله:

برنامه‌ریزی سنتی در بخش کشاورزی به دلیل ساختار ناکارآمد و عدم تعامل با فعالان زنجیره تولید تا بازار، اهداف خود را تحقق نمی‌بخشد. این برنامه‌ها به جای فرصت‌محوری، صرفاً زمان محور بوده و ارتباط مؤثری با مجریان و ذینفعان برقرار نمی‌کنند. همچنین، ضعف در آشنایی تدوین‌کنندگان با بستر اجرایی و نبود استراتژی تأمین مالی، از دیگر مشکلات است. نتیجه این کاستی‌ها، اتلاف منابع و عدم تحقق اهداف حکمرانی در کشاورزی است.

راهکار سیاستی:

به‌منظور ارتقای بهره‌وری و پایداری، دو رویکرد محورهای برنامه‌ای و ابزارهای سیاستی پیشنهاد می‌شود. ابزارهای سیاستی مانند کشاورزی قراردادی، با رویکرد ترکیبی، سیاست‌های مختلف حکمرانی را یکپارچه می‌سازند و نقش‌ها و قواعد بازی را مشخص می‌کنند. محورهای برنامه‌ای، با احصا و تبیین چالش‌های اصلی، مشارکت ذینفعان در سطوح مختلف را تسهیل کرده و با شاخص‌های نظارتی، تحقق اهداف را افزایش می‌دهند. موضوعاتی نظیر تجاری‌سازی، مکانیزاسیون، مدیریت ضایعات و استانداردسازی نمونه‌هایی از این محورها هستند.

فیلم ارائه

زهره محمدزاده

مدلسازی توان تولید و خلا عملکرد گیاهان راهبردی با هدف امنیت غذایی

مسئله:

مدلسازی توان تولید و خلا عملکرد گیاهان زراعی نشان می‌دهد که در بسیاری از مناطق ایران، عملکرد واقعی محصولات استراتژیک نظیر گندم، جو، برنج و چغندر قند به‌طور قابل توجهی پایین‌تر از پتانسیل عملکرد آنها است. دلایل اصلی این خلا شامل ضعف در مدیریت منابع، تأثیرات تغییرات اقلیمی، و تخصیص نامناسب منابع آب است. در شرایط فعلی، کمتر از نیمی از ظرفیت تولید واقعی این محصولات محقق می‌شود، درحالی‌که تغییرات اقلیمی در برخی مناطق بهبود عملکرد را ممکن کرده، اما در مناطقی با اقلیم گرم و خشک، شرایط را نامطلوب‌تر کرده است. به‌طور کلی، عدم تطابق میان پتانسیل‌های تولید و بهره‌وری واقعی، علاوه بر کاهش امنیت غذایی، فشارهای مضاعفی بر منابع طبیعی و مالی کشور وارد کرده است.

راهکار سیاستی:

برای رفع خلا عملکرد و بهبود بهره‌وری محصولات زراعی، باید برنامه‌ریزی جامعی در تخصیص منابع و مدیریت کشت انجام شود. استفاده از نتایج پروژه‌های تحقیقاتی مانند گیگا می‌تواند نقشه راهی برای سیاست‌گذاری در تخصیص منابع آب و اراضی فراهم کند. تمرکز بر مناطقی که پتانسیل تولید بالاتر و نیاز آبی کمتری دارند، به همراه ارتقای فناوری‌های

کشاورزی و آموزش کشاورزان، می‌تواند گامی مؤثر در افزایش تولید و کاهش فشار بر منابع آبی باشد. اصلاح الگوهای کشت و سرمایه‌گذاری در گیاهان با بهره‌وری بالاتر، علاوه بر کاهش وابستگی به واردات، توانایی کشور در دستیابی به امنیت غذایی پایدار را افزایش خواهد داد.

پیشگیری از خرد شدن و تغییر کاربری اراضی کشاورزی

مسئله:

تخریب و خرد شدن اراضی کشاورزی ایران به عنوان چالشی جدی برای امنیت غذایی و توسعه پایدار، ناشی از سیاست‌های نامنسجم، تغییرات اقلیمی، و مشکلات مدیریتی است. تنها ۱۵٪ از مساحت کشور مستعد فعالیت‌های کشاورزی است که با کاهش مستمر سطح زیر کشت به دلیل خرد شدن اراضی، تغییر کاربری، و ساخت‌وسازهای بی‌رویه مواجه است. پراکندگی و کوچکی اراضی، پایین‌تر از میانگین جهانی، مانع بهره‌وری و مکانیزاسیون شده است. این روند علاوه بر کاهش تولید، موجب افزایش فقر، مهاجرت، و ناپایداری کشاورزی شده و در صورت عدم چاره‌اندیشی، احتمال وقوع بحران ملی وجود دارد.

راهکار سیاستی:

راهکارهای پیشنهادی شامل جرم‌انگاری تغییر کاربری غیرمجاز، پایش هوشمند اراضی با فناوری‌های نوین، و تخصیص بودجه برای یکپارچه‌سازی اراضی است. همچنین، اصلاح نظام ارث و مالکیت با لحاظ اراضی کشاورزی به عنوان واحدی غیرقابل تفکیک، تدوین سند آمایش کشاورزی برای مدیریت استفاده از اراضی مرغوب، و ممنوعیت تغییر کاربری در طرح‌های توسعه ضروری است. ایجاد ضمانت‌های اجرایی برای حفظ اراضی و تشکیل شورای ملی برای بررسی طرح‌های بزرگ توسعه‌ای، به همراه اجرای قوانین بازدارنده می‌تواند مانع ادامه این روند مخرب و تضمین‌کننده امنیت غذایی و پایداری کشاورزی کشور باشد.

بومی سازی فناوری کریسپر و غلبه بر محدودیت اقلیم خشک ایران

مسئله:

خشکسالی و شوری خاک از چالش‌های اصلی کشاورزی در ایران هستند که بر کمیت و کیفیت محصولات تأثیر منفی می‌گذارند. فناوری ویرایش ژن کریسپر (CRISPR-Cas9)، به‌عنوان نسل سوم مهندسی ژنتیک، امکان ویرایش دقیق ژن‌های مرتبط با صفات پیچیده را فراهم کرده و نسبت به محصولات تراریخته کم‌خطرتر است. این فناوری در کشورهای پیشرو مانند آمریکا و چین برای تولید گیاهان مقاوم به تنش‌های محیطی و افزایش عملکرد مورد استفاده قرار گرفته است. ایران نیز با توجه به محدودیت‌های منابع طبیعی، نیازمند بهره‌گیری از این فناوری برای ارتقای کشاورزی و امنیت غذایی است.

راهکار سیاستی:

تمرکز بر فناوری کریسپر می‌تواند راه‌حلی پایدار برای تولید محصولات مقاوم به خشکی و شوری باشد. دولت باید پروژه‌های ملی برای تولید گیاهان اساسی و ویرایش‌شده ژنی تعریف کند و از طریق تأمین بودجه، توسعه زیرساخت‌ها و همکاری‌های علمی، از پیشرفت این فناوری حمایت کند. با توجه به جوان بودن این تکنولوژی، ایران با سرمایه‌گذاری به‌موقع می‌تواند جایگاه خود را در عرصه جهانی تثبیت کند و به خودکفایی در تولید کالاهای اساسی دست یابد. این اقدام نه تنها به حل مشکلات کشاورزی کمک می‌کند، بلکه موجب تقویت امنیت غذایی کشور نیز خواهد شد.

سند ارتقاء ضریب امنیت غذایی
۱۰ راهبرد عملیاتی و ۶ اقدام کلیدی

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی با موضوع «امنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر» در بازه زمانی آبان تا اسفند ۱۴۰۳ و با نقش‌آفرینی گسترده خبرگان و مسئولین مرتبط برگزار شد. با عنایت به مسائل و نکات ارزشمند مطرح شده در جریان نشست‌های تخصصی و طرح‌های سیاستی همایش و همچنین سابقه اندیشکده اقتصاد مقاومتی در پرداختن به این حوزه موضوعی در چارچوب مطالعات داخلی و خارجی، بررسی‌های میدانی و عملیاتی و جلسات متعدد با خبرگان و مسئولین امر، جمع‌بندی اولیه از این همایش در قالب ۱۰ راهبرد عملیاتی و ۶ اقدام کلیدی با هدف «ارتقاء ضریب امنیت غذایی» تدوین گردید. امید است که این تلاش، زمینه تصمیم‌گیری با کیفیت در حوزه «امنیت غذایی» را فراهم آورد. تکمیل این سند به مرور زمان و پیگیری آن تا حصول نتیجه، در دستور کار اندیشکده اقتصاد مقاومتی قرار خواهد داشت.

۱۰ راهبرد عملیاتی

ارتقاء ضریب امنیت غذایی نیازمند راهبردهایی است که ذیل اسناد بالادستی و همچنین با توجه به چالش‌های میدانی، «اولویت‌های عملیاتی» را مشخص نماید. چالش‌های زنجیره تامین غذا در بخش تولید شامل «نظام آمار و اطلاعات»، «منابع ژنتیکی تولید»، «برنامه‌ریزی تولید»، «حاصلخیزی خاک و بهره‌مندی از اراضی»، «دسترسی به آب»، «تشکیل سرمایه و نیروی کار» و «نظامات بهره‌برداری» و در بخش تجارت شامل «حکمرانی بازرگانی داخلی»، «سهم بری عوامل زنجیره تامین» و «الگوی واردات» است. بر این اساس، ۱۰ راهبرد عملیاتی برای ارتقاء ضریب امنیت غذایی به شرح زیر پیشنهاد می‌شود:

۱) «تولید جامع آمار و اطلاعات زنجیره تأمین محصولات کشاورزی» و «یکپارچه‌سازی سامانه‌های مدیریت آمار و اطلاعات» به منظور برنامه‌ریزی هوشمند تولید و پیش‌بینی پذیری بازار

- ۲) دستیابی به خودکفایی در «هسته‌های اولیه تولید» بویژه نژادهای دامی، بذر و نهال با تکیه بر ظرفیت‌های داخلی، بومی‌سازی دانش و فناوری‌های نوین و تجاری سازی آنها
- ۳) جهش تولید در «محصولات راهبردی» بویژه غلات، نهاده‌های دامی و محصولات پروتئینی از طریق «اعمال سیاست‌های حمایتی-رفاهی تولید محور مبتنی بر الگوی کشت» و «مولدسازی صیانتی مراتع و دیمزارها با تکیه بر مدیریت محلی»
- ۴) حفاظت از اراضی کشاورزی با جلوگیری از تغییر کاربری، خرد شدن اراضی و فرسایش خاک از طریق «اعتبارزدایی از اسناد عادی و صدور سند مشروط به رعایت حد نصاب فنی-اقتصادی ابعاد زمین»، «تلقی زمین کشاورزی به عنوان عنصر منفرد و غیر قابل تفکیک در نظام ارث» و «خودداری از ارائه خدمات به تغییر کاربری های غیرمجاز»
- ۵) بازطراحی ساختار مدیریت منابع و مصارف آبی حوزه کشاورزی از طریق «ایجاد ساختار واحد تصمیم‌گیری»، «توسعه فناوری‌های نوین آبیاری، آبخیزداری، آبخوانداری و استفاده از منابع آبی نامتعارف» و «مدیریت مصرف با کاهش ضایعات و تلفات محصول»
- ۶) طراحی نظامات اداری به منظور «سیاستگذاری و تصمیم‌گیری یکپارچه تولید و تجارت» از مزرعه تا سفره در وزارت جهاد کشاورزی
- ۷) تمرکز وزارت جهاد کشاورزی بر امور سیاستگذاری و واگذاری امور تصدی‌گرایانه به بخش خصوصی، تشکله‌ها و انجمن‌های صنفی توانمند مبتنی بر «برنامه عملیاتی» و «تضمین پاسخگویی در ازای وظایف محوله»
- ۸) تقویت نظام بازار نهاده‌ها و محصولات کشاورزی از طریق «ایجاد بازارهای آنی و آتی» با هدف افزایش سهم‌بری تولیدکننده از سود و حذف واسطه‌های غیرضروری
- ۹) اصلاح الگوی واردات محصولات اساسی کشاورزی با هدف تجارت تحریم ناپذیر و کاهش مصارف ارزی از طریق «مبادله ارزی مستقیم با مبادی اصلی تولید»، «ایجاد زیرساختهای بانکی و تجاری مشترک با کشورهای هدف» و «همگام سازی واردات با چرخه های تولید جهانی»

۱۰) ایجاد «زنجیره تولید منطقه‌ای با محوریت صنایع غذایی کشور» به منظور ارتقاء مزیت‌های صنعتی، توسعه صادرات و ارزآوری و نقش آفرینی در نظم جدید جهانی

۶ اقدام کلیدی

به منظور پیاده سازی بعضی از راهبردهای ۱۰ گانه فوق، ۶ اقدام کلیدی ارائه شده است که می‌تواند در دستور کار دستگاه‌های اجرایی کشور قرار گیرد. در طراحی این اقدامات از نظر خبرگان، مسئولین مرتبط، فعالان اقتصادی و صاحب‌نظران استفاده شده و راهکارهای ارائه شده مبتنی بر شرایط و ملاحظات میدانی تدوین گردیده است تا «امکان تصمیم‌گیری» حول آن وجود داشته باشد. رئوس ۶ اقدام پیشنهادی به شرح زیر است:

۱) اجرای سیاست قیمت تضمینی گندم و پرداخت مستقیم بخشی از یارانه به مصرف‌کننده نهایی

زنجیره گندم، آرد و نان بزرگترین زنجیره محصولات کشاورزی کشور است و دولت در سال ۱۴۰۴ بیش از ۳۳۰ همت برای مدیریت آن هزینه پیش‌بینی کرده است. با این حال، این حجم از حمایت‌های مالی نه تنها موجب رضایت کشاورزان نشده، بلکه گزارش‌ها نشان می‌دهد که بهره‌وری تولید کاهش یافته و ضایعات در تمامی مراحل زنجیره به دلیل نبود سرمایه‌گذاری کافی، میزان قابل توجهی دارد. اقدام عملیاتی در این زمینه، تغییر سیاست خرید تضمینی به سیاست قیمت تضمینی و انتقال یارانه نان به انتهای زنجیره (به حساب مردم) است. با این اقدام، انتظار می‌رود هزینه‌های دولت در این زنجیره حدود ۳۰ درصد کاهش و بهره‌وری در طول زنجیره افزایش یابد. جزئیات اجرای این راهکار با در نظر گرفتن ابعاد اقتصادی و ساختاری و با در نظر گرفتن سناریوهای مختلف، تهیه شده و می‌تواند در دستور کار دولت قرار گیرد. این اقدام ذیل راهبردهای ۳، ۶ و ۷ قرار می‌گیرد.

۲) تمرکز واردات بر دانه‌های روغنی و وابسته کردن اعطای مجوز واردات به تولید داخل

وابستگی بیش از ۹۰ درصدی به واردات دانه‌های روغنی، روغن خام و کنجاله، سالانه حدود ۴ میلیارد دلار هزینه دارد و امنیت غذایی کشور را در برابر نوسانات ارزی و تحریم‌ها آسیب‌پذیر کرده است. اگرچه در کوتاه‌مدت امکان تولید داخلی دانه‌های روغنی نظیر سویا، کلزا و آفتابگردان برای برآورده کردن کل نیاز کشور وجود ندارد، اما ضروری است واردات به‌جای روغن خام و کنجاله، بر دانه‌های روغنی متمرکز شود تا ظرفیت‌های فرآوری داخلی تقویت شده و فرصت‌های اشتغال‌زایی افزایش یابد. در میان‌مدت نیز، توسعه کشت داخلی این محصولات نیازمند سرمایه‌گذاری، ارتقای فناوری تولید و تکثیر بذرهای اقتصادی و مکانیزاسیون است. در این راستا، وزارت جهاد کشاورزی باید واردات نهاده‌های دامی، روغن و کنجاله را از طریق توسعه کشت قراردادی، به میزان مشخصی از تولید آن مرتبط سازد تا روند کاهش وابستگی به واردات به‌صورت پایدار دنبال شود. این اقدام، منجر به صرفه جویی ارزی ۲۰ درصدی و فعال شدن ظرفیت‌های خالی تولیدی و صنعتی کشور می‌شود و ذیل راهبردهای ۲، ۳ و ۱۰ قرار می‌گیرد.

۳) احیا و ارتقاء مرغ آرین در قالب تشکیل زنجیره یکپارچه از لاین تا بازار

مرغ لاین آرین یکی از مهم‌ترین ذخایر ژنتیکی کشور است که در صورت برنامه‌ریزی هوشمندانه، می‌تواند وابستگی به واردات سویه‌های خارجی را کاهش دهد و امنیت غذایی را تقویت نماید. با این حال، اجرای سیاست‌های دستوری و غیر متمرکز برای افزایش سهم این سویه در بازار از جمله جوجه ریزی متناظر، نه تنها منجر به تقویت سویه آرین نشده، بلکه آثار منفی متعددی را به آن تحمیل کرده است. علاوه بر این، به علت دو دهه عدم ثبات مدیریتی و اداره «رفع تکلیفی» مجتمع بابلکنار بدون بررسی و ارزیابی عملکرد این مجتمع در جهت

بهینه سازی آن و همچنین نبود ارتباط میان مجتمع لاین آراین با زنجیره تولید این مرغ تا بازار، زمینه تضعیف آن فراهم شده است. در این میان، وجود بازیگران متعدد و نبود متولی واحد به منظور بهبود وضع موجود، شرایط نامناسب گذشته را تشدید کرده است. بنابراین، اولاً تمرکز اصلی در احیا و ارتقاء مرغ آراین باید بر بهبود عملکرد این سویه باشد؛ ثانیاً سهم بازار به صورت تدریجی و متمرکز متناسب با ارتقای عملکرد سویه افزایش یابد؛ ثالثاً زنجیره آراین از لاین تا بازار به صورت یکپارچه توسط یک متولی واحد اداره شود و حمایت‌ها مبتنی بر آن باشد. این اقدام ذیل راهبرد ۲ قرار می‌گیرد.

۴) استفاده از ظرفیت چین و برزیل در تامین کالاهای اساسی

بیش از ۷۵ درصد واردات کالای اساسی ایران با عاملیت «کشورهای همسو با تحریم» انجام می‌شود؛ این کشورها عمدتاً از طریق «شرکت‌های چند ملیتی» خود و یا به عنوان «محل تسویه ارز» در واردات ایران نقش آفرینی می‌کنند که در شرایط تحریم، هزینه و ریسک زیادی ایجاد می‌کند. به منظور تغییر این وضعیت، ضروری است واردات کالای اساسی کشور به گونه‌ای انجام شود که وابستگی آن به تسویه ارزی از طریق کشورهای ثالث یا شرکت‌های آمریکایی-اروپایی کاهش یابد. تخصیص بخشی از درآمد نفتی ایران در چین به واردات کالای اساسی با عاملیت این کشور به جای انتقال منابع ارزی آن به شبکه پرداخت غیررسمی و همچنین خرید مستقیم کالای اساسی از برزیل در ازای صادرات کود اوره و سایر محصولات، هزینه‌های واردات و ریسک آن را به میزان قابل توجهی کاهش می‌دهد. این اقدام نیازمند هماهنگی وزارت جهاد کشاورزی با بانک مرکزی و ایجاد زیرساخت‌های لازم برای تسهیل مبادلات مالی و لجستیکی است و ذیل راهبرد ۹ قرار می‌گیرد.

۵) اصلاح متن قانون تمرکز و ساختار بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی

قانون تمرکز در سال ۱۳۹۱ با هدف یکپارچه‌سازی مدیریت تولید و تجارت محصولات کشاورزی تصویب شد و در دو دوره اجرایی شدن آن، دستاوردهایی در بهبود وضعیت تولید،

تنظیم بازار و تجارت محصولات کشاورزی داشته است. اما وجود برخی اشکالات در متن قانون و اجرای ناقص آن در بعضی مقاطع، موجب بروز مشکلاتی در زنجیره تولید و بازار شده است. یکی از اشکالات این قانون، واگذاری مدیریت تجارت و تنظیم بازار محصولات کشاورزی به وزارت جهاد کشاورزی تنها تا یک مرحله پس از تولید است؛ در حالی که تجربیات عملیاتی و نمونه‌های جهانی نشان می‌دهد اگر مدیریت زنجیره از تولید تا مصرف یکپارچه نباشد، سیاست‌گذاری‌های ناهماهنگ موجب آسیب به بخش‌های مختلف می‌شود. بنابراین، اصلاح قانون تمرکز و واگذاری کامل مدیریت تولید و بازرگانی از مزرعه تا سفره به وزارت جهاد کشاورزی ضروری است. همچنین لازم است برای اجرای بهینه قانون، ساختار معاونت بازرگانی اصلاح و از منظر نیروی انسانی تقویت شود. این اقدام ذیل راهبرد ۶ قرار می‌گیرد.

۶) تبدیل ایران به هاب غذای منطقه با رویکرد صنعت محور

موقعیت جغرافیایی ایران و ظرفیت خالی صنایع غذایی، فرصت تبدیل کشور به هاب غذای منطقه را فراهم کرده است. استفاده از رویکرد «صنعت محور» مبتنی بر «ورود موقت، فرآوری و صادرات» به دلیل ظرفیت بالای صنایع غذایی، نقش‌آفرینی بخش خصوصی، ارزش افزوده قابل توجه، درگیر کردن کشورهای مختلف، عدم نیاز به سرمایه‌گذاری و بودجه دولتی و همچنین عملیاتی بودن آن، می‌تواند این فرصت بالقوه را بالفعل نماید. با این حال، اجرای این طرح با موانع ارزی و گمرکی از جمله «الزام به رفع تعهد ارزی صادرات از محل ورود موقت مشابه سایر محصولات صادراتی» و «قیمتگذاری نامتناسب کالاهای صادراتی توسط گمرک» مواجه است. لذا ضروریست با توجه به ظرفیت‌های ایجاد در مصوبات دولت، نسبت به تعیین ارزش صادرات از محل ورود موقت «متناسب با ارزش ماده اولیه وارداتی» اقدام شود. همچنین لازم است در رویه ورود موقت برای پردازش، فعال اقتصادی «صرفاً به میزان ارزش افزوده کالای صادراتی نسبت به ارزش ماده اولیه وارداتی» مشمول رفع تعهد ارزی شود. با توجه به نقش دستگاه‌های مختلف از جمله وزارت صمت، وزارت جهاد

کشاورزی، بانک مرکزی و وزارت اقتصاد (گمرک) در اجرای این طرح کلان، راهبری یکپارچه کار ذیل یک نهاد بالادستی ضروری است. این اقدام ذیل راهبرد ۱۰ قرار می گیرد.

گزارش تصویری

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

11th Annual Conference on Moqavemati Economy

امنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر

افتتاحیه یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

دوشنبه ۲۱ آبان ۱۴۰۳ - ساعت ۹
مجلس شورای اسلامی

با حضور و سخنرانی

بهمن فلسفی

نایب‌رئیس کمیسیون کشاورزی
مجلس شورای اسلامی

ارژنگ جوادی

قائم‌مقام ستاد غذا و کشاورزی
معاونت علمی ریاست جمهوری

مجتبی پالوج

قائم‌مقام موسسه پژوهش‌های
وزارت جهاد کشاورزی

مهدی سروی

مدیر گروه کشاورزی
انديشكده اقتصاد مقاومتی

صدرالله دولت

مدیرعامل سابق
شرکت پشتیبانی امور دام

حامد نجفی

عضو هیئت علمی
دانشگاه تربیت مدرس

حامد رفیعی

عضو هیئت علمی
دانشگاه تهران

aparar.com/mett_ir/live **LIVE**

ثبت نام جهت حضور (پیامک): ۰۹۰۳۲۰۰۸۱۸۴

@METT_ir

Conf11.METT.ir

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

11th Annual Conference on Moqavemati Economy

امنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر

اولین نشست تخصصی

کشاورزی و مسأله آب؛ بحران مدیریت یا بحران اقلیم

بهروز محمودی

معاون راهبردی تولیدی زیربنایی
سازمان ملی بهره‌وری ایران

عباس کشاورز

معاون سابق پژوهشی مرکز ملی
مطالعات کشاورزی و آب اتاق بازرگانی

فرود شریفی

عضو هیأت علمی پژوهشکده
حفاظت خاک و آب‌خیزداری

نادر قله ابراهیمی

عضو کمیسیون کشاورزی
مجلس شورای اسلامی

بهیه جعفری

معاون دفتر برنامه‌ریزی
شرکت مدیریت منابع آب ایران

تقی عباسی

مدیر کل دفتر توسعه فنی
شرکت مدیریت منابع آب ایران

نادر علیزاده

مشاور معاونت آب و خاک
وزارت جهاد کشاورزی

رضا سرافرانی

مدیرکل دفتر امور آب
وزارت جهاد کشاورزی

سه شنبه ۲۹ آبان ۱۴۰۳ - ساعت ۱۴

سازمان ملی بهره‌وری ایران

aparar.com/mett_ir/live **LIVE**

ثبت نام جهت حضور (پیامک): ۰۹۰۳۲۰۰۸۱۸۴

METT_ir

Conf11.METT.ir

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

11th Annual Conference on Moqavemati Economy

امنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر

دومین نشست تخصصی

تنوع مبادی و اصلاح الگوی واردات غذای اساسی

محمد مهدی نهندی

عضو هیئت مدیره اتحادیه
وارد کنندگان نهاده‌های دام و طیور ایران

علی حسین نبی‌زاده

قائم‌مقام و عضو هیات مدیره
مرکز مبادله ایران

احمد خان نوذری

معاون توسعه بازرگانی
وزارت جهاد کشاورزی

صدرالله دولت

مدیرعامل سابق
شرکت پشتیبانی امور دام

فخرالدین غامریان

رئیس اتاق مشترک
ایران و برزیل

مجدد کریمی ریزی

رئیس مرکز تسهیل تامین مالی تولید
وزارت امور اقتصادی و دارایی

مهدی فاعیل محمدی

کارشناس
اندیشکده اقتصاد مقاومتی

یکشنبه ۴ آذر ۱۴۰۳ - ساعت ۱۴

مرکز مبادله ایران

aparat.com/mett_ir/live **LIVE**

ثبت نام جهت حضور (پیامک): ۰۹۰۳۲۰۰۸۱۸۴

@METT_ir

Conf11.METT.ir

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

11th Annual Conference on Moqavemati Economy

امنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر

سومین نشست تخصصی

چالش‌ها و ظرفیت‌های زیست‌بوم دانش‌بنیان غذا و کشاورزی

مجید جوانمرد

معاون ارتباط با صنعت و تجاری‌سازی
سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی

همایون هرادی

مدیرعامل
شرکت دانش‌بنیان بایوران

محمسن امینی

رئیس کمیسیون صنایع غذایی اتاق
و امور فناوری وزارت جهاد کشاورزی بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

ابوالفضل رونوی

مدیرکل محیط زیست، توسعه پایدار
و امور فناوری وزارت جهاد کشاورزی

حسین فرازمند

رئیس مرکز اطلاع رسانی
و فناوری اطلاعات سازمان تات

سید باقر محمودی

رئیس هیئت مدیره
شرکت پیشگامان گیاهان زراعی

بهاره برهانی

مدیر تحقیق و توسعه
گروه صنعتی زر

آرمن توحیدی

مدیر پژوهش و ارتباط با صنعت و جامعه
دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران

سه شنبه ۱۳ آذر ۱۴۰۳ - ساعت ۹

معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست جمهوری

apararat.com/mett_ir/live **LIVE**

ثبت نام جهت حضور (پیامک): ۰۹۰۳۲۰۰۸۱۸۴

METT_ir

Conf11.METT.ir

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

11th Annual Conference on Moqavemati Economy

امنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر

چهارمین نشست تخصصی

الزاحات تبدیل ایران به هاب غذایی منطقه

محمود بازاری

مدیرکل دفتر ترویج تجارت
سازمان توسعه تجارت ایران

علیرضا پیمان پاک

قائم مقام سابق
وزیر جهاد کشاورزی

ولادیسلاو بریلکین

نماینده وزارت کشاورزی
فدراسیون روسیه در ایران

هادی تیزهوش تابان

رئیس اتاق بازرگانی
مشترک ایران و روسیه

فرزین کریعی

کارشناس
اندیشکده اقتصاد مقاومتی

فرشاد عوافه هویدا

کارشناس مرکز تحلیل راهبردی
و بین الملل آپاستر

سید رضا رفیعی

رئیس هیات مدیره
شرکت شار پرتو ایرانیان

مهدی اهیانی

دبیر انجمن متخصصین
علوم و صنایع غذایی ایران

سه‌شنبه ۲۰ آذر ۱۴۰۳ - ساعت ۱۴

اتاق بازرگانی مشترک ایران و روسیه

اتاق بازرگانی مشترک ایران و روسیه

aparat.com/mett_ir/live **LIVE**

ثبت نام جهت حضور (پیامک): ۰۹۰۳۲۰۰۸۱۸۴

@METT_ir

Conf11.METT.ir

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
11th Annual Conference on Moqavemati Economy
امنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر

پانچ‌شنبه ۱۳ شهریور ۱۴۰۳

چالش‌ها و الزامات ادغام وظایف بازرگانی در وزارت جهاد کشاورزی

نازک نویری

رئیس امور ساختارهای کلان
سازمان اداری و استخدامی

قاسم پیشه‌ور

رئیس
اتاق اصناف کشاورزی

حامد نجفی علمدارلو

عضو هیئت علمی
دانشگاه تربیت مدرس

علی کیانی راد

رئیس موسسه پژوهش‌های
وزارت جهاد کشاورزی

مهدی سروی

مدیر گروه کشاورزی
انديشكده اقتصاد مقاومتی

محمدجواد مویدیان

مدیر گروه کشاورزی
شبکه کانون‌های تفکر ایران

محمد رضا کلاهی

دیر اتحادیه
واردکنندگان نهاده‌های دامی

سه‌شنبه ۲۷ آذر ۱۴۰۳ - ساعت ۱۴
سازمان اداری و استخدامی کشور

aparat.com/mett_ir/live **LIVE**

ثبت نام جهت حضور (پیامک): ۰۹۰۳۲۰۰۸۱۸۴

[@METT_ir](https://www.mett.ir)

Conf11.METT.ir

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

11th Annual Conference on Moqavemati Economy

امنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر

شماره ۱۱۱ فصلنامه تخصصی

سیاست‌های حمایتی تولیدمحور در تامین غذای اساسی

فرخ حسینی

رئیس سابق امور آب، کشاورزی
و محیط زیست سازمان برنامه و بودجه

عباس یگدلی

عضو کمیسیون کشاورزی
مجلس شورای اسلامی

علی کیانفرا

رئیس موسسه پژوهش‌های
وزارت جهاد کشاورزی

محمد جلال

مفوض
وزیر امور اقتصادی و دارایی

امیرهادی رهگشای

کاشناس
انديشكده اقتصاد مقاومتی

سید عباس پرهیزکاری

مدیرکل دفتر مطالعات بخش عمومی
مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

محمد طاهر رحیمی

کاشناس اقتصادی

مهدی کاظم نژاد

دبیر سابق شورای قیمت‌گذاری و اتخاذ
سیاست‌های حمایتی کشاورزی

دوشنبه ۳ دی ماه ۱۴۰۳ - ساعت ۱۴

موسسه پژوهش‌های وزارت جهاد کشاورزی

apararat.com/mett_ir/live **LIVE**

ثبت نام جهت حضور (پیامک): ۰۹۰۳۲۰۰۸۱۸۴

@METT_ir

Conf11.METT.ir

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
11th Annual Conference on
Moqavemati Economy
اهنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر

هفتاد و نهمین نشست تخصصی

تغییر کاربری و خرد شدن اراضی کشاورزی

کامبیز بارزگان

رئیس هیئت مدیره
انجمن علوم خاک ایران

علیرضا گودرزی

معاون حلقه کاربری و یکپارچگی
اراضی کشاورزی سازمان امور اراضی

عباس جهانبخش

عضو هیات علمی
دانشگاه اصفهان

افشین بیکپور

مدیر گروه مسکن و شهرسازی
انديشكده اقتصاد مقاومتی

حجت و رهنماری

مدیر گروه کشاورزی
مرکز پژوهش‌های مجلس

مسعود حسینی

گارشناس
انديشكده همت

شنبه ۸ دی ماه ۱۴۰۳ - ساعت ۱۴
مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

apararat.com/mett_ir/live **LIVE**

ثبت نام جهت حضور (پیامک): ۰۹۰۳۲۰۰۸۱۸۴

@METT_ir

Conf11.METT.ir

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

11th Annual Conference on Moqavemati Economy

امنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر

هشتاد و نهمین نشست تخصصی

الزومات اجرای سند ملی دانش بنیان امنیت غذایی

هجتیه خیام‌نکوبه

رئیس سابق سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

اسکندر زند

دبیر کمیسیون تدوین سند ملی دانش بنیان امنیت غذایی

اکبر فتحی

معاون برنامه‌ریزی و امور اقتصادی وزارت جهاد کشاورزی

پیمان فلسفی

نائب رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی

عیسه بزرگ زاده

سخنگوی صنعت آب کشور

محمد احمادی

مدیر کل پایش و ارزیابی راهبردی معاونت راهبردی ریاست جمهوری

خداکرم جلالی

مشاور سابق وزیر جهاد کشاورزی

محمدعلی ابراهیم زاده موسوی

رئیس دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران

چهارشنبه ۱۲ دی ماه ۱۴۰۳ - ساعت ۱۴
شورای عالی انقلاب فرهنگی

aparar.com/mett_ir/live • LIVE

ثبت نام جهت حضور (پيامك): ۰۹۰۳۲۰۰۸۱۸۴

@METT_ir

Conf11.METT.ir

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
11th Annual Conference on
Moqavemati Economy
امنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر

انجمن تخصصی اقتصاد

الگوی خوداتکایی در خوراک و احیای نژادهای دام و طیور بومی

حسن خعیس آبادی

رئیس موسسه
تحقیقات علوم دامی کشور

مصطفی سید مصطفوی

رئیس هیئت مدیره کانون
هماهنگی دانش، صنعت و بازار طیور ایران

احمد رضا سید علیان

مدیرکل دفتر بهبود تغذیه و جایگاه دام
وزارت جهاد کشاورزی

علیرضا آقا شاهه

معاون طرح کلان
خوداتکایی در خوراک دام و طیور

احمد مقدسی

رئیس هیئت مدیره
انجمن صنفی گاوداران ایران

علی مقصودی

عضو هیئت علمی
دانشگاه تربیت مدرس

مریم اطاعتی

مدیر گروه محصولات علوفه ای
وزارت جهاد کشاورزی

شعله قربانی

معاون طرح اصلاح نژاد
مرغ بومی کشور

چهارشنبه ۱۹ دی ماه ۱۴۰۳ - ساعت ۹ صبح
موسسه تحقیقات علوم دامی کشور

aparat.com/mett_ir/live • LIVE

ثبت نام جهت حضور (پیاک): ۰۹۰۳۲۰۰۸۱۸۴

@METT_ir

Conf11.METT.ir

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

11th Annual Conference on Moqavemati Economy

اهنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر

دهمین اقتصاد مقاومتی

الگوی بهره‌برداری حیاتی از ظرفیت هراتع

مهدی هیزبان

همعاون توسعه و امور زیربنایی
سازمان امور عشایر ایران

ترجم بهزاد

مدیر کل دفتر امور هراتع
سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور

علی علمدار

رئیس کانون
هرتج داران ایران

حسن وحید

همعاون آبخیزداری، امور هراتع و بیابان
سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور

جواد رضوی

کارشناس کشاورزی
و منابع طبیعی

حسین آذرینوند

رئیس انجمن علمی
هرتج داری ایران

هاشم سوداگر

دبیر هسته سیاست کشاورزی و منابع طبیعی
مرکز رشد دانشگاه امام صادق (ع)

محمد نصیریان

کارشناس گروه آب و کشاورزی
اندیشکده ایتان

یکشنبه ۳۰ دی ماه ۱۴۰۳ - ساعت ۱۴

سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور

apararat.com/mett_ir/live **LIVE**

ثبت نام جهت حضور (پایاک): ۰۹۰۳۲۰۰۸۱۸۴

@METT_ir

Conf11.METT.ir

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی

11th Annual Conference on Moqavemati Economy

اهنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر

یازدهمین نشست تخصصی

الگوی احیا و ارتقاء مرغ لاین آراین

مهراب فرجی

مدیر کل دفتر طیور
وزارت جهاد کشاورزی

رسول واعظ ترشیزی

عضو هیئت علمی
دانشگاه تربیت مدرس

مجتبی زعفری

عضو هیئت علمی
دانشگاه تهران

مجتبی پالاج

قائم مقام موسسه پژوهش‌های
وزارت جهاد کشاورزی

کاهن اسلاحی

معاون راهبردی تولید
هلدینگ کشاورزی کوثر

فرزاد طلاکش

دبیر
فدراسیون طیور ایران

مهدی خداوردی

کارشناس
انديشكده اقتصاد مقاومتی

محمد رضا صديق پور

دبیر انجمن
تولیدکنندگان جوجه پیکروژه

دوشنبه ۸ بهمن ماه ۱۴۰۳ - ساعت ۱۴

موسسه پژوهش‌های وزارت جهاد کشاورزی

aparat.com/mett_ir/live • LIVE

ثبت نام جهت حضور (پیامک): ۰۹۰۳۲۰۰۸۱۸۴

@METT_ir

Conf11.METT.ir

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
11th Annual Conference on
Moqavemati Economy
اهنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر

دوازدهمین نشست تخصصی

نقش آفرینے شرکت‌های پیشران در تحقق اهنیت غذایی

کورش منتصر

رئیس هیئت مدیره
گروه صنعتی کورش

مرتضی سلطانی

بنیانگذار و مالک
گروه صنعتی زر

ایوب پایداری

بنیانگذار و مالک
گروه صنعتی هیمن

یونس زانله

بنیانگذار و مالک
گروه صنعتی شیرین عسل

محمد اهنیے رعیا

دیرنشست

سه شنبه ۱۶ بهمن ۱۴۰۳ - ساعت ۱۵

مجمع کارآفرینان ایران

مجمع کارآفرینان ایران
Iran Entrepreneurs Forum

aparar.com/mett_ir/live **LIVE**

ثبت نام جهت حضور (پهاک): ۰۹۰۳۳۰۰۸۱۸۴

@METT_ir

Conf11.METT.ir

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی 11th Annual Conference on Moqavemati Economy اهنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر

ارائه و داوری طرح‌های سیاستی (روز اول)

صبح (۸ الی ۱۲)

محسن هردی

رئیس پژوهشگاه
بیوتکنولوژی کشاورزی

مینا مهرنوش

مشاور کسب و کار
و داور مسابقه هیدون

حمید ذوالفقاری

مدیرعامل شرکت
سرمایه گذاری وسترا

ارژنگ جواد

قائم مقام ستاد غذا و کشاورزی
معاونت علمی ریاست جمهوری

• **داود صادقی** - نقش آفرینی جوانان روستایی در تحقق امنیت غذایی

• **علیرضا ذکاوت‌مند** - مدیریت هوشمند زنجیره تامین مرغ گوشتی کشور

• **ایرج فتح الهی و رضا رفیعی** - نجات 300 هزار تن ضایعات محصولات کشاورزی

• **سهیل ایزدخانی** - رصد خانه سطح زerkشت محصولات کشاورزی

• **حسن مافی** - سیستم پشتیبان تصمیم‌گیری و آبی زنجیره ارزش غذا

• **آرش چنگایی** - پشتیبانی فروش گیاهان دارویی و زعفران

عصر (۱۳ الی ۱۷)

مجتبی خدام نکویی

رئیس سابق
سازمان نت

مجتبی پالوج

قائم مقام موسسه پژوهش‌های
وزارت جهاد کشاورزی

علیرضا توکلی

مدیر کمیته تدوین و نظارت
الگوی کشت محصولات کشاورزی

حامد نجفی

عضو هیات علمی
دانشگاه تربیت مدرس

• **سعید بهشتی** - نظام‌بخشی به مراکز پژوهشی با تشکیل دانشگاه‌های کشاورزی

• **مجتبی پویان مهر** - بومی سازی فناوری کوسپر و غلبه بر محدودیت اقلیم خشک ایران

• **افشین یوسف گمرکچی** - اصلاح الگوی مصرف انرژی در ایستگاه‌های پمپاژ آبی کشاورزی

• **مراد محمدی و علی شهبازی** - راهکارهای توجه بیشتر به آبخیزداری در کشور

• **میثم فتحی محب** - افزایش تولید اوره با پوشش‌های آهسته‌رهای

• **زهرا محمدزاده** - آلاینده توان تولید و خلا عملکرد گیاهان زراعی مهم کشور

📅 یکشنبه ۲۳ دی ماه ۱۴۰۳ — 📍 خانه اندیشه‌ورزان

اختتامیه همایش به همراه ارائه و تقدیر از آثار برتر
دوشنبه ۲۹ بهمن ۱۴۰۳ - وزارت جهاد کشاورزی

خانه اندیشه‌ورزان

📞 @METT_ir

🌐 Conf11.METT.ir

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومته

11th Annual Conference on Moqavemati Economy

اهنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر

ارانه و داوری طرح‌های سیاستی (روز دوم)

صبح (۸ الی ۱۲)

حسین عسگری

دیر کارگروه کشاورزی، سلامت و اهنیت غذایی ستاد تحول دولت

حجت ورمزبازی

مدیر گروه کشاورزی مرکز پژوهش‌های مجلس

حامد نجفی

عمو هبات علمی دانشگاه تربیت مدرس

پیمان فلسفی

نائب رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس

• **کوهسار خالدي** - توسعه‌ی سرمایه‌گذاری پایدار در بخش کشاورزی ایران

• **سید مسعود حسینی** - پیشگیری از خرد شدن و تغییر کاربری اراضی کشاورزی

• **مجد حسینی هقدم** - گذار از برنامه‌ریزی سنتی بخش کشاورزی به ابزارهای سیاستی

• **رضا میرزاییاتی** - بررسی اثر بخشی ساختارهای نهادی بر تغییرات کاربری زمین

• **پژمان عوض پور** - طراحی بسته‌های سیاستی انعطاف‌پذیر تنظیم‌کننده بازار مرغ در ایران

عصر (۱۳ الی ۱۷)

روح الله زحمتکش

رئیس شرکت سرمایه‌گذاری کشاورزی کوثر

علی کیانی راد

رئیس موسسه پژوهش‌های وزارت جهاد کشاورزی

علیرضا پیمان پاک

قائم مقام سابق وزیر جهاد کشاورزی

صدرالله دولت

رئیس اسبق شرکت پشتیبانی امور دام کشور

• **فرشاد عواطفی** - فرصت شکل‌گیری هاب غلات و کود با توسعه کودور شمال جنوب

• **محمدعلی ارفعی** - گسترش تولید قراردادی در صنعت مرغ گوشتی

• **روح الله مهدوی** - انقضاء بهره‌وری بخش کشاورزی با کاهش هزینه‌های لجستیک

• **محمد نبی زاده** - تامین مالی صنایع غذایی در شرایط محدودیت تسهیلات

• **کیوان فرسنگ آسا** - خود محصولات اساسی کشاورزی و افزایش ضرب خودانگیزی

• **محدثه زارعی** - مرکز ملی تولید قراردادی صنایع غذا و دارو

دوشنبه ۲۴ دی ماه ۱۴۰۳ — خانه اندیشه‌ورزان

اختتامیه همایش به همراه ارانه و تقدیر از آثار برتر
دوشنبه ۲۹ بهمن ۱۴۰۳ - وزارت جهاد کشاورزی

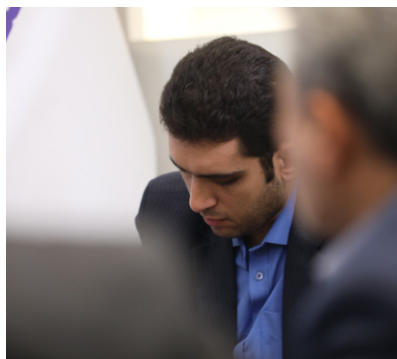

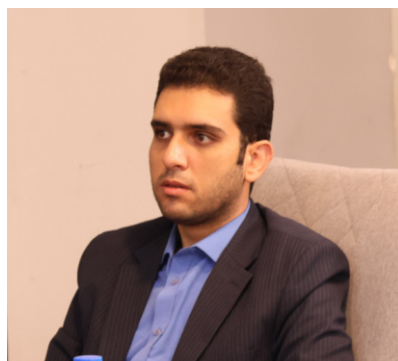
Conf11.METT.ir @METT_ir

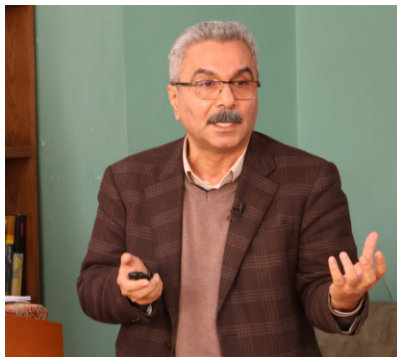

یازدهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی
11th Annual Conference on Moqavemati Economy
اهنیت غذایی؛ کشاورزی بهره‌ور و تجارت تحریم‌ناپذیر

اختتامیه همایش دوشنبه ۲۰ اسفند - ساعت ۹ — وزارت جهاد کشاورزی

محمد جواد ابروانی
عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام

غلامرضا نوری قزلبه
وزیر جهاد کشاورزی

پیمان فلسفی
نایب رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس

اکبر فتحی
همان برنامه‌ریزی وزارت جهاد کشاورزی

محمد اهنی‌رعبا
مدیر اندیشکده اقتصاد مقاومتی

حامد نجفی علمدارلو
دبیر علمی همایش

ارائه طرح‌های سیاستی و عملیاتی برگزیده

کیوان توکلی؛
طرح یکپارچه و جامع مدیریت
هوشمند زنجیره تامین مرغ گوشتی

سید محمد نبی‌زاده؛
مسائل تامین مالی صنایع غذایی
در شرایط محدودیت تسهیلات

مهدی کاظم‌نژاد؛
مدیریت بازار با مشارکت بخش
خصوصی بدون مداخله دولت

apararat.com/mett_ir/live **LIVE**

ثبت نام جهت حضور (پيامك): ۰۹۳۷۹۰۳۸۳۰۳۰

@METT_ir

Conf11.METT.ir

دستگاه کشاورزی برای کشور ما بسیار مهم است؛ چون امنیت غذایی از طلا و نفت مهمتر است. طلا و نفت وسیله به دست آوردن مایحتاج زندگی است؛ اما محصول غذایی، مهمترین مایحتاج زندگی است. همه دست‌اندرکاران کشور و بخصوص مسئولان وزارت جهاد کشاورزی توجّه کنند. توجّه به صنعت نباید موجب عطف توجّه از کشاورزی شود. کشاورزی، پایه و زیربنا و اساس است.

بیانات در دیدار جمعی از کشاورزان ۱۳۸۲/۱۰/۱۴

